

Astrida Lindgren
**Kalio Blumkvisto
nuotykia**

Astrida Lindgren Kalio Blumkvisto nuotykia

Astrida Lindgren

**Kalio Bliumkvisto
nuotyčiai**

Astrida Lindgren
**Kalio Blumkvisto
nuotykių**

*Valstybinė Grožinės Literatūros Leidykla
Vilnius • 1961*

Астрид Линдгрен

ПРИКЛЮЧЕНИЯ КАЛЛЕ БЛЮМКВИСТА

Детгиз

Москва, 1959

VERTÈ

I. OLŠAUSKAITĒ

Iliustrācijas

A. Vasino

KALIS
BLIUMKVISTAS

Ž A I D Ž I A

— **K**raujas! Nėra abejonės! — sušuko jis, įdėmiai apžiūrinėdamas per didinamąjį stiklą raudoną dėmelę, paskui perkėlė pypkę iš vienos burnos kertės į kitą ir atsiduso.

Žinoma, čia kraujas. Kas gi daugiau gali pasirodyti, išpipiovus pirštą? Raudonoji dėmelė galėjo būti nenuginčijamas įrodymas, kad seras Henris, nutaręs atskratyti savo žmonos, padarė vieną baisiausių nusikaltimų, su koku kada nors teko susidurti sekliui. Bet, deja, čia visai kas kita. Paprasčių paprasčiausiai, seklys pats netyčia išpipovė, droždamas pieštuką,— tokia yra karti tiesa.

Taigi seras Henris čia visiškai niekuo dėtas. Juo labiau, kad to biaueraus sero Henrio ir būti nėra pasaulyje. Et, kaip apmaudu! Yra juk laimingų žmonių — jie gimsta Londono lūšnose arba Čikagos gangsterių kvartaluose, kur susišaudymai ir žudynės — kasdieninis dalykas. O jis... Kalis nenorom atitraukė akis nuo dėmelės ir pažvelgė pro langą.

Didžioji gatvė ramiai ir tyliai snaudė vasaros saulėje. Žydėjo kaštonai. Nesimatė nė gyvos dvasios, tik kepėjo katinas tupėjo ant šaligatvio krašto ir lažė letenėles. Net ir įgudusi puikiau-

sio seklio akis negalėtų pastebėti jokių pėdsakų, bylojančių apie kokį nors nusikaltimą. Beviltiškas dalykas būti sekliu šiame miestelyje! Užaugęs jis pirma proga nuvyks į Londono užkaborius. O gal vis dėlto verčiau į Čikagą? Tėvas nori, kad Kalis padėtų jam krautuvėje. Krautuvėje! Jis? Na jau ne! Juk tada ne gyvenimas, o rojus bus visiems tiems Londono ir Čikagos banditams bei žmogžudžiams. Juk jie visai suįžūlės be priežiūros! O Kalis tuo metu stovės krautuvėje, vynios prekes ir svarstys muilą ir mieles!.. Na jau ne, jis neketina tapti kažkokiu krautuvininku. Arba seklys, arba niekas! Tegu tėvas pasirenka. Šerlokas Holmsas, Asbjornas Kragas, lordas Piteris Vimsėjus, Erkiulis Puaró¹, Kalis Bliumkvistas! Jis pliaukštelėjo liežuviu. Ir jis, Kalis Bliumkvistas, pasiryžęs juos visus pralenkti!

— Kraujas! Nėra abejonės,— sumurmėjo jis patenkintu veidu.

Laiptuose pasigirdo bildesys. Po valandėlės durys atsilapojo, ir pasirodė uždusęs, įkaitęs Andersas. Kalis kritiškai apžvelgė jį ir tuoj šį tą pastebėjo.

— Tu bėgai,— pasakė jis nenuginčijamu balsu.

— Žinoma, kad bėgau. O gal tu galvojai, kad neštuvais kas mane atneš, ką?

Kalis nepastebimai paslėpė pypkę. Ne, jis nebijojo, kad Andersas užtiks jį vogčiomis rūkantį. Tiesiog pypkėje nebuvo tabako. Bet aplamai pypkė sekliui būtina reikalinga, kai jis mąsto. Netgi jei tuo metu tabakas būtų išsibaigęs.

— Gal einam pasivaikščioti? — paklausė Andersas ir atsidrėbė Kalio lovoje.

¹ Čia paminėti žinomiausių literatūros herojų — seklių vardai.

Kalis linktelėjo galvą. Suprantama, jis eis! Kad ir kas čia būtų, o jis privalo nors kartą pereiti gatves — gal ten bus pasirodę kas nors įtartina? Žinoma, yra policininkų. Bet jis perskaitė jau pakankamai knygų ir žino, ko verti tie policininkai. Jie nepažins žmogžudžio, net nosimis su juo susidūrę. Kalis įdėjo didinamąjį stiklą į rašomojo stalo stalčių, ir jie su Andersu nudulkėjo laiptais žemyn, drebindami namą iš pamatų.

— Kali, nepamiršk vakare braškių palaistyti!

Tai mama iškišo galvą pro virtuvės duris. Kalis raminausiai pamosavo ranka. Palaistys jis braškes! Tik vėliau. Kai įsitikins, jog po miestą nešmižinėja tamsios būtybės su piktais kėslais. Deja, sunku tikėtis, kad tokių tipų atsiras, bet geriau būti viskam pasiruošus! Nes, ko gero, išeis kaip filme „Bakstono byla“. Rodos, tylesnio ir ramesnio miestuko nebūtum radęs, ir staiga — bum! — vidury nakties šūvis, o paskui — še tau! — keturios žmogžudystės iš eilės. Niekšai to ir tikisi, kad niekam nešaus į galvą ką nors įtarti tokiaame mažame miestelyje tokią puikią vasaros dieną. Bet jie nepažįsta Kalio Bliumkvisto!

Apatiniame aukšte buvo krautuvė. Iškaba skelbė: „Bakalėjinė Viktoro Bliumkvisto prekyba“.

— Paprašyk tėvą saldainių,— pasiūlė Andersas.

Kaliui ir pačiam buvo atėjusi į galvą ta puiki mintis. Jis įkišo nosį pro duris. Ten už prekystalio stovėjo pats Viktoras Bliumkvistas. Jis ir buvo tėvas.

— Tėt, aš paimsiu truputį va šitų, dryžuotųjų!

Viktoras Bliumkvistas švelniai pažvelgė į savo šviesiaplaukę atžalą ir kažką geraširdiškai sumykė. Tai reiškė sutikimą. Kalis įkišo ranką į saldainių dėžę ir greitai sugrįžo pas Andersą, kuris laukė jo sūpuoklėse po kriaušę. Bet Andersas neparodė jokio susidomėjimo

„tais dryžuotaisiais“. Su kvaila veido išraiška jis spoksojo į kažkokį daiktą kepėjo sode. Tas daiktas buvo kepėjo duktė Ieva-Lota. Ji sėdėjo sūpuoklėse, apsilvikiusi raudona languota suknele, ir supdamasi šveitė bandelę. Ir, be to, ji dainavo, nes buvo visapusiškai talentinga asmenybė.

*Mergaitė sau gyveno,
Vardu Žozefina,
Žozefina-fina-fina,
Žoze-žoze-žoze-fina...*

Andersas ir Kalis aiškiai girdėjo tyrą, malonų balselį. Kalis išsiblaškęs atkišo Andersui saldinius, bevil-

tiškai žiūrėdamas į Ievą-Lotą. Andersas taip pat išsiblaškęs paėmė vieną, ne mažiau beviltiškai žiūrėdamas į Ievą-Lotą. Kalis atsiduso. Jis beprotiškai mylėjo Ievą-Lotą. Andersas taip pat. Kalis buvo tvirtai nusprendęs vesti Ievą-Lotą, kai tik susitauptys pakankamai pinigų ir įsigis visa, kas reikalinga namų ūkiui. Andersas taip pat. Bet Kalis neabejojo, kad ji pasirinks tik jį, Kalį. Seklys, išaiškinęs bene keturiolika nusikalti-

mų,— toks, tur būt, nukirs mašinistą! O mašinistu ke-
tino tapti Andersas.

Ieva-Lota suposi ir dainavo, tarsi nė neįtardama,
kad berniukai ją stebi.

— Ieva-Lota! — pašaukė Kalis.

Jos visas turtas buvo

Siuvimo mašina.

Ma-šina-šina-šina,

Ma-ma-ma-šina-šina... —

ramiai dainavo toliau Ieva-Lota.

— Ieva-Lota! — vienu kartu šūktelėjo Kalis ir An-
dersas.

— Ak, čia judu! — pasakė Ieva-Lota, labai nuste-
busi.

Ji nulipo nuo sūpuoklių ir maloningai priėjo prie
tvoros, skiriančios jos sodą nuo Kalio sodo. Tvoroje
trūko vienos lentos — Kalis pats buvo ją išėmęs. Tai
buvo labai patogu — galėjai laisvai šnekučiuotis, o taip
pat landžioti į kepėjo sodą, nereikėjo vaikščioti aplin-
kui. Andersas slapta kentė dėl to, kad Kalis gyvena
Ievos-Lotos kaimynystėje. Visgi kažkaip neteisinga.
Pats jis gyveno toli, visai kitoje gatvėje; ten jis, tėvai,
maži broliukai ir sesutės buvo susikimšę viename kam-
baryje su virtuve viršum tėvo batų dirbtuvės.

— Ieva-Lota, ar eisi su mumis į miestą? — paklausė
Kalis.

Ieva-Lota pasigardžiuodama nurijo paskutinį ban-
delės kąsnį.

— Kodėl gi ne?

Ji nukratė nuo suknelės trupinius. Ir jie nuėjo.

Buvo šeštadienis. Šlubasis Fredrikas jau buvo įkau-
šęs ir stovėjo, kaip paprastai, šalia raugyklos, klausy-

tojų apspistas. Kalis, Andersas ir Ieva-Lota taip pat priėjo pasiklaudyti, kaip Fredrikas pasakoja apie savo žygdarbius, kuriuos jis nuveikė, tiesdamas geležinkelį Norlande.

Klausydamasis Kalis atidžiai žvalgėsi į šalis. Jis nė valandėlės nepamiršo savo pareigos. Nieko įtartino? Deja, nieko! Bet juk visiems žinoma, kad ne visada galima pasitikėti net pačia nekalčiausia išvaizda. Jau geriau būti pasiruošusiam! Antai, pavyzdžiui, stybrina gatve vyras su maišu ant nugaros...

— O jeigu,— sušnibždėjo Kalis, kumšėdamas Andersui į šoną, — jeigu jo maišas pilnas vogto sidabro?

— O jeigu ne? — nekantriai atsiliepė Andersas; jis norėjo iki galo išklausyti Šlubąjį Fredriką.— O jeigu tu vieną gražią dieną visiškai išprotėsi nuo savo dektyvinių idėjų?

Ieva-Lota nusijuokė. Kalis nutylėjo. Jau ne pirmą kartą jis lieka nesuprastas. Netrukus — to ir galima buvo tikėtis — priėjo policininkas ir nusivedė Šlubąjį Fredriką. Šeštadienio vakarus Fredrikas paprastai praleisdavo belangėje.

— Pagaliau! — su priekaištu pasakė Fredrikas, kai policininkas Bjorkas rūpestingai paėmė jį už parankės.— Stovėk čia ir lauk jūsų visą valandą! Niekaip jūs tvarkos nežinote!

Policininkas Bjorkas nusišypsojo, blykstelėjęs gražiais baltais dantimis.

— Einam, einam,— pasakė jis.

Klausytojų minia iškriko. Kalis, Andersas ir Ieva-Lota nuėjo nenoromis. Jie mielai dar būtų pasiklausę Fredriko.

— Kokie gražūs kaštonai! — Ieva-Lota užsigrožėjo medžiais, išsirikiavusiais Didžiosios gatvės pašaliais.

— Taip, neblogai, kai jie žydi,— pritarė Andersas.— Nelyginant žvakės dega.

Tyluma ir ramybė viešpatavo miestelyje. Rodėsi, galima buvo pajusti, kaip artinasi sekmadienis. Šen bei ten soduose matėsi užtiesti stalai. Žmonės jau buvo nusiprausę po darbo dienos, šventiškai apsirengę ir dabar vakarieniavo. Jie plepėjo ir juokėsi, mėgaudamiesi popiliu tarp žiedais apsipylusių vaismedžių. Andersas, Kalis ir Ieva-Lota ilgai žiūrėdavo į kiekvieną sodą, pro kurį tik praeidavo. Gal kokia geraširdė ar geraširdis pavaišins juos kuo nors? Ne, kažkaip nepanašu...

— Ko čia nusitvėrus? — atsiduso Ieva-Lota.

Tą pačią akimirką tolumoje pasigirdo šaižus garvežio švilpukas.

— Traukinys ateina,— pasakė Andersas.

— Aš sugalvojau,— tarė Kalis.— Pasislėpsime už alyvų krūmo Ievos-Lotos sode, pririšim už virvutės ryšulėlį ir išmesim jį į gatvę. Kas nors prieis, pamatys ryšulėlį, norės jį paimti, o mes ka-a-ad truktelėsime virvutę! Įdomu pasižiūrėti, koks bus jo veidas.

— Ką gi, lyg ir tinkamas užsiėmimas šeštadienio vakarui,— užbaigė Andersas.

Ieva-Lota nieko nepasakė. Bet ji linktelėjo galvą.

Vaikai greitai suruošė ryšulėlį; „Bakalėjinėje Viktoro Bliumkvisto prekyboje“ buvo visko, ko tik jiems reikėjo.

— Galima pagalvoti, kad jame kažkas nepaprasta,— patenkinta pasakė Ieva-Lota.

— O dabar pasižiūrėsime, kas užkibs ant tos meškerės,— pasakė Andersas.

Ryšulėlis gulėjo ant šaligatvio ir atrodė labai vi-
liojamai. Iš pirmo žvilgsnio buvo ne taip lengva paste-
bėti, kad jis pririštas už virvutės, dingstančios už aly-
vų krūmų kepėjo sode.

Ausylas praeivis galėjo, žinoma, nugirsti kikenant ir
šnabždantis už krūmų. Bet ponia Petronėlė Apelgren,
didžiausios mieste dešrų parduojuvės savininkė, kuri
šiuo metu kaip tikėjo gatve, buvo ne tokia atidi, kad
galėtų išgirsti ar pamatyti ką nors įtartina. Bet ryšu-
lėlį ji pamatė. Vargais negalais pasilenkusi, ji ištiesė
ranką.

— Trauk! — sušnibždėjo Andersas.

Ir Kalis truktelėjo. Ryšulėlis akimirksniu dingo krū-
muose. Dabar net ponia Apelgren negalėjo nenugirsti
prislopinto juoko. Ji pratrūko ištisu žodžių srautu. Vai-
kai ne viską nugirdo, bet jų ausis keletą kartų pasiekė
žodžiai „pataisos namai“. Petronėlės Apelgren nuomo-
ne, ten, be abejo, buvo tinkamiausia vieta tiems vai-
kams.

Už krūmų įsiviešpatavo tylą. Ponia Apelgren palei-
do paskutinį šūvį ir murmeldama patraukė toliau.

— Puiku! — pasakė Ieva-Lota. — Įdomu, kas sekan-
tis. Tikiuosi, kad toks pat pikčiurna.

Bet miestas buvo lyg išmiręs. Niekas nesirodė, ir už
krūmų susimetusi draugė buvo jau beatsisakanti savo
išmonės.

— Pala! Ten kažkas eina,— skubiai sušnibždėjo An-
dersas.

Kažkas iš tikrųjųėjo. Jis ką tik išniro iš už kampo
ir sparčiais žingsniais žengė kepėjo vartelių link. Tai
buvo aukštas žmogus be skrybėlės, pilku kostiumu ir
su dideliu lagaminu rankoje.

— Pasiruoškite! — pašnibždom sukomandavo Andersas, kai žmogus stabtelėjo priešais ryšulėlį.

Ir Kalis pasiruošė. Bet veltui. Vyriškis tyliai švilptelėjo ir sekančią akimirką užmynė ryšulėlį.

2

— Tai kuo tu vardu, žavioji senjora? — po kiek laiko vyriškis paklausė Ievą-Lotą, kai jinai drauge su savo asmens sargybiniais išlindo iš už krūmų.

— Ieva-Lota Lisander,— atsakė ji, nė kiek nesumišusi.

— Aš taip ir maniau,— tarė vyriškis.— Žinai, mes juk seni pažįstami. Aš tave mačiau, kai tu buvai dar visai mažytė. Tu tada gulėdavai lopšyje, seilėdavausi ir ištisomis dienomis rékdavai bei triukšmaudavai.

Ieva-Lota susiraukė. Ji negalėjo įsivaizduoti, kad kažkada yra buvusi tokia mažytė.

— Kiek tau dabar metų? — paklausė vyriškis.

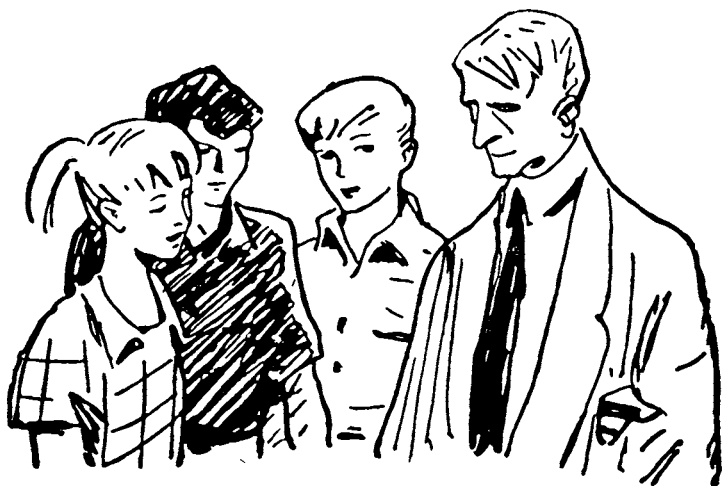
— Trylika,— atsakė Ieva-Lota.

— Trylika metų, ir jau du kavalieriai. Vienas blondinas, kitas brunetas. Tu, matyt, mėgsti įvairumą,— pasakė jis, kandžiai šypsodamasis.

Ieva-Lota vėl susiraukė. Ji neturėjo noro stovėti čia ir klausytis nepažįstamo žmogaus pašaipų.

— O jūs kas toks? — paklausė ji ir pagalvojo, jog, kad ir kas jis bebūtų, o vaikystėje, tur būt, taip pat seilėdavosi.

— Kas aš toks? Aš dėdė Einaras, tavo mamos pusbrolis, žavioji senjora.— Jis peštelėjo šviesią Ievos-Lotos garbaną.— Beje, kuo vardu tavo kavalieriai?

Ieva-Lota pristatė Andersą ir Kalį. Tamsioji ir šviesioji galvos mandagiai nusilenkė dėdei Einarui.

— Puikūs berniukai,— pagyrė dėdė Einaras.— Bet netekėk už jų. Eik verčiau už manęs.— Jis pradėjo kinkenti.— Aš pastatysiu tau rūmus, ir tu tenai bėgiosi ir žaisi nuo ryto lig vakaro.

— Jūs man per senas,— atžariai atkirto Ieva-Lota.

Andersas ir Kalis jautėsi nereikalingi. Kas čia per bėda su ilgom kinkom užgriuvo jiems ant galvų?

„Pažiūrėsim, kokios žymės“,— tarė sau Kalis. Jis buvo nutaręs įsiminti visų sutiktų nepažįstamų žmonių žymes. Argi galima iš anksto laiduoti, kad visi jie pasirodys esą dori žmonės?

„Taigi: plaukai rusvi, sušukuoti atgal, akys rudos, antakiai suaugę, nosis tiesi, kiek į prfekį išsikišę dantys, stambus smakras, pilkas kostiumas, rudi pusbačiai, be skrybėlės, rudas lagaminas, save vadina dėde Eina-

ru. Lyg ir viskas. Taip, štai dar: mažas raudonas randas dešiniajame skruoste.“

Kalis pasistengė išiminti visas smulkmenas.

„Labai kandus“,— pridėjo jis pats sau.

— Klausyk, šarka, ar mama namie? — paklausė dėdė Einaras.

— Taip, štai jina.

Ieva-Lota parodė per sodą einančią moterį. Kai moteris priėjo artyn, buvo matyti, kad jos tokie pat šviesūs plaukai ir linksmos mėlynos akys, kaip Ievos-Lotos.

— Ar aš turiu garbės būti pažintas? — Dėdė Einaras nusilenkė.

— Dieve mano, ar čia tu, Einarai? Juk tiek metų nesirodei! Iš kur tu atsiradai?

Ponios Lisander akys pasidarė visai apvalios iš nuostabos.

— Iš mėnulio,— atsakė dėdė Einaras.— Noriu kiek išjudinti jus tame užkampyje!

— Visai jis ne iš mėnulio,— tarė Ieva-Lota, suraukusi kaktą.— Jis atvažiavo septintos valandos traukiniu.

— Toks pat pokštininkas, kaip ir anksčiau,— pasakė ponja Lisander.— Bet kodėl tu neparašei, kad žadi atvažiuoti?

— Na ne, vaikel! „Niekada nerašyk to, ką gali pats asmeniškai pranešti“,— štai mano šūkis. Tu juk žinai, koks aš: kas man staiga šauna į galvą, tą ir darau. Taip ir ši kartą, aš pagalvojau, kad būtų nebloga pasiimti truputį atostogų, ir staiga prisiminiau turįs žavingiausią pusseserę, gyvenančią žavingiausiam miestelyje. Na kaip, priimsi mane?

Ponia Lisander greitosiomis svarstė. Ne taip jau lengva priiminėti svečius štai šitaip, nei iš šio, nei iš to! Na, gerai, tegu gyvena mansardoje.

— Tu turi žavingą dukterį,— pasakė dėdė Einaras ir įgnybo Ievai-Lotai į skruostą.

— Oi, nereikia! — šūktelėjo Ieva-Lota. — Juk skauda!

— O aš kaip tik ir norėjau, kad skaudėtų,— atsakė dėdė Einaras.

— Žinoma, mes džiaugiamės, tave matydami,— pasakė ponias Lisander.— Tu ilgai atostogausi?

— Matai, aš dar nežinau. Atvirai kalbant, aš rengiuosi mesti savo dabartinį darbą. Galvoju, ar neišvažiavus man užsienin. Mūsų šalyje nėra vietos platesniems užmojams. Visi tūpčioja vietoje.

— Visai ne,— karštai pasipriešino Ieva-Lota.— Mūsų šalis — geriausia pasaulyje!

Palenkęs į šoną galvą, dėdė Einaras pažvelgė į Ievą-Lotą.

— Kaip tu išaugai, Ieva-Lotute! — pasakė jis.

Ir vėl pasigirdo jo kikenimas, jau tikrai beįgrystas Ievai-Lotai.

— Lagaminą tau berniukai nuneš,— pasiūlė ponias Lisander.

— Ne, ne, aš pats.

Naktį Kalis pabudo, nes į kaktą jam įkando uodas. O jeigu jau jis vis tiek nemiegojo, tai ne pro šalį buvo patikrinti, ar šalimais nesideda kokia piktadarybė.

Iš pradžių Kalis žvilgtelėjo pro langą į Didžiąją gatvę. Tylu, nė gyvos dvasios. . . Tada jis, pakėlęs užuolaidą, pažvelgė pro kitą langą, išeinantį į kepėjo sodą. Tarp žydinčių obelių stovėjo tamsus namas. Visi miegojo, tik mansardoje degė šviesa. Ant užuolaidos aiškiai dūlavo vyro šešėlis.

„A, dėdė Einaras! Fe, kaip kvailai jis elgėsi!“ — pagalvojo Kalis.

Šešėlis be atvangos judėjo pirmyn ir atgal, pirmyn ir atgal. Iš tiesų tas dėdė Einaras — nerami asmenybė!

„Ir ko jis ten blaškosi?“ — pagalvojo Kalis ir tuoj pat šmurkstelėjo į savo jaukų patalą.

Jau aštuntą valandą ryto jis išgirdo po savo langu plėšikišką Anderso švilptelėjimą — sutartą trijų draugų ženklą.

Kalis akimirksniu apsirengė. Prieš akis buvo nauja, puiki diena. Atostogos! Nei pamokų, nei namų darbų, tik laistyti braškes ir sek, ar nepasirodė kaimynystėje nusikaltėliai. Nei viena, nei kita nebuvo itin sunku.

Oras buvo puikus. Kalis išgėrė stiklinę pieno, suvalgė sumuštinį ir išlėkė pro duris. Mama nespėjo išdėstyti nė pusės visų tų pamokymų bei įspėjimų, kuriuos buvo ketinusi pateikti jam drauge su pusryčiais.

Dabar teliko išsikviesti Ievą-Lotą. Kalis ir Andersas kažkodėl galvojo, kad ne visai patogų tiesiog nueiti ir pašaukti ją. Teisybę pasakius, draugauti su mergaitėmis apleičiamai nederėjo. Bet kas daryti? Su ja viskas daug įdomiau. Ieva-Lota ne iš tų, kurios atsilieka, kai rengiama kas nors įdomaus. Narsumu ir vikrumu ji prilygsta bet kuriam berniokui. Kai buvo perstatomas vandentiekio bokštas, Ieva-Lota užkopė pastoliais taip pat aukštai, kaip Andersas ir Kalis. O kada policininkas Bjorkas pamatė juos ir patarė tučtuojau nešdintis iš ten, Ieva-Lota visiškai ramiai atsisėdo ant pačio lentos galo, kur kiekvienam būtų apsisukusi galva, ir juokdamasi šuktelėjo:

— Užlipkite čionai ir nulaipinkite mus!

Ji jokių būdu nesitikėjo, kad policininkas Bjorkas nusitvers jos žodžio! Bet jis buvo geriausias miesto sa-

vanoriškosios sporto draugijos gimnastas, ir užlipti ant pastolių pas Ievą-Lotą jam buvo juokų darbas.

— Paprašyk tėčio, kad jis gautų tau trapeciją,— pasakė jis.— Jeigu nudribsi nuo trapecijos, bent galima bus tikėtis, kad nenusisuksi sprando!

Paskui jis tvirtai apkabino Ievą-Lotą už liemens ir nusileido su ja žemyn. Andersas ir Kalis jau buvo patys nulię, ir nuostabiai greitai.

Nuo to karto vaikai ėmė gerbti policininką Bjorką. Ir Ievą-Lotą jie taip pat gerbė, nekalbant jau, kad abu norėjo ją vesti.

— Ar čia juokai — taip atsakyti policininkui! Tą ne kiekviena mergiotė gebėtų, net ir ne kiekvienas vaikėzas! — pasakė tada Andersas.

Arba prisiminkime tą tamsų rudens vakarą, kai jie surengė „koncertą“ anam pikčiurnai buhalteriiui, kuris taip kamuoja savo šunį. Jie įbedė adatą su siūlu į jo lango kitą, ir Ieva-Lota brūžino siūlą kanifolija tol, kol nepakenčiamas langų blerbimas visiškai įsiutino buhalterį. Jis išlėkė laukan ir tik tik nenutvėrė Ievos-Lotos. Bet ji vikriai peršoko per pinučius ir nubėgo į Bocmano gatvelę, kur jos laukė Andersas ir Kalis.

Ne, Ieva-Lota galima pasitikėti, tuo Kalis ir Andersas neabejojo.

Andersas vėl sušvilpė nelyginant plėšikas, vildamasis, kad Ieva-Lota jį išgirs. Ji išgirdo ir išėjo. Bet už dviejų žingsnių nuo jos pėdino dėdė Einaras.

— Ar galima mažam, paklusniam berniukui taip pat pažaisti su jumis? — paklausė jis.

Andersas ir Kalis pažvelgė į jį kiek sumišę.

— Pavyzdžiui, „Brolius plėšikus“, — sužvengė dėdė Einaras.— Aš būsiu plėšikas.

— Fe! — pasakė Ieva-Lota.

— Arba einam pasižiūrėti pilies griuvėsių,— pasiūlė dėdė Einaras.— Jie, tur būt, dar tebestovi?

Žinoma, kad tebestovi. Griuvėsiai buvo didžiausia miesto įžymybė. Visi turistai pirmiausia eidavo žiūrėti griuvėsių, o jau paskui bažnyčios lubų tapybos. Nors, žinoma, į miestą atvažiuodavo ne taip jau daug turistų. Griuvėsiai stovėjo ant kalvos ir iš aukšto žvelgė į miestelį. Kažkada, senais laikais, kažkoks didikas pastatė čia pilį, o paskui šalimais pamažu išaugo miestelis. Jis kūrėsi ir klestėjo toliau, o iš senovinės pilies dabar bebuvo likę gražūs griuvėsiai.

Kalis, Andersas ir Ieva-Lota neturėjo nieko prieš pasivaikščiojimą į pilį. Tai buvo vienas mėgiamiausių jų kampelių. Niūriose salėse gera žaisti slėpynėmis, bet dar įdomiau ginti pilį nuo puolancio priešo.

Dėdė Einaras greitai lipo vingriu takeliu. Kalis, Andersas ir Ieva-Lota pastriuokom lėkė paskui jį. Kartkartėmis jie vogčiomis susižvelgdavo ir reikšmingai pamerkdavo vienas kitam.

— Aš būčiau davęs jam kibiriuką ir kastuvėlį, tegu sau tupi kur nors ir žaidžia pats, — sušnibždėjo Andersas.

— Taip jis tau ir sutiks! — atkirto Kalis.— Na jau ne, jeigu suaugusieji išgeis žaisti su vaikais, niekas jų nesulaikys, taip ir žinok.

— Jiems būtinai reikia kokios nors pramogos, šit kas,— nusprendė Ieva-Lota.— Bet jis, šiaip ar taip, mamos pusbroliš, taigi teks su juo pažaisti, nes, ko gero, ims aikštytis.

Ieva-Lota patenkinta prunkštelėjo.

— O jeigu jis ilgai atostogaus? Galima bus iš proto išėiti! — pasakė Andersas.

— Nieko, jis turi greitai išvažiuoti užsienin,— nu-

ramino jį Ieva-Lota.— Tu juk girdėjai, jis pats pasakė, kad šiame krašte jam ne gyvenimas.

— Tegu važiuoja, aš neapsiverksiu,— pasakė Kalis.

Aplink griuvėsius žydėjo tankūs erškėtrožių krūmai. Dūzgė kamanės. Įkaitęs oras virpėjo, bet pilyje buvo vėsu. Dėdė Einaras patenkintu veidu apsižvalgė.

— Gaila, kad negalima patekti į požemius,— pasakė Andersas.

— Kodėl negalima? — susidomėjo dėdė Einaras.

— Ten dabar storiausios durys, ir jos užrakintos,— paaiškino Kalis.— Apačioje, tur būt, daug visokių urvų bei užkaborių ir labai drėgna, taigi jie ir nenori, kad kas nors ten vaikščiotų. O raktą, rodos, turi burmistras.

— Ten jau keli žmonės buvo nukritę ir susilaužę kojas,— pridėjo Andersas.— O vienas vaikas vos nepasiklydo. Nuo to laiko nieko ir nebeleidžia. O gaila: kaip būtų puiku!

— Jūs tikrai norite ten patekti? — paklausė dėdė Einaras.— Aš, ko gero, galėčiau jums padėti.

— Oi, o kaip? — nustebo Ieva-Lota.

— O štai taip,— atsakė dėdė Einaras.

Jis išsiėmė iš kišenės kažkokį daiktėlį, truputį paknebinėjo spyną, ir durys girgždėdamos atsidarė. Apstulbinti vaikai žiūrėjo čia į dėdę Einarą, čia į duris. Tikri burtai!

— Kaipgi čia? Ar galima man pažiūrėti? — nenustygo Kalis.

Dėdė Einaras parodė mažą metalinį daiktą.

— Čia... čia visraktis? — paklausė Kalis.

— Taip, jis,— atsakė dėdė Einaras.

Kalis nesitvėrė džiaugsmu. Jis tiek daug buvo skaitęs apie visrakčius ir niekada nė vieno nebuvo matęs.

— Ar galima man jį palaikyti? — paprašė jis.

Kalis pagarbiai paėmė visraktį, sukrėstas šio momento didybės. Bet tuoj pat įtariai pagalvojo: knygose visrakčius dažniausiai nešiodavosi visokios įtartinos asmenybės. Šį klausimą reikėjo išaiškinti.

— O kodėl jūs nešiojatės visraktį? — paklausė jis.

— Todėl, kad aš nemėgstu užrakintų durų,— sausai atsakė dėdė Einaras.

— Na, eime žemyn,— pašaukė Ieva-Lota.— Yra įdomesnių dalykų už jūsų visrakčius,— pridūrė ji, tarsi visą gyvenimą būtų tik ir atidarinėjusi visrakčiais duris.

Andersas jau leidosi apgriuvusiais laiptais į požemį. Rudos jo akys degė nuotykių geismu. Kaip puiku! Ką ten kažkoks visraktis... Senoviniai kalėjimai — tai bent! Rodėsi, tereikia įsiklausyti, ir išgirsi žvangant

grandines, kuriomis buvo surakinti vargšai kaliniai prieš šimtus metų.

— Tikiuosi, kad čia nėra vaiduoklių,— tarė Ieva-Lota, lipdama laiptais žemyn ir nedrąsiai dairydamosi į šalis.

— Kas žino,— pasakė dėdė Einaras.— O jei staiga iššoks senas, apkerpėjęs vaiduoklis ir kad įgnybs tau! Va taip!

— Ai! — sušuko Ieva-Lota.— Liaukitės gnaibęsis! Na, dabar bus mėlynė, jau aš žinau.

Ji pasipiktinusi trynė ranką.

Kalis ir Andersas zujo aplinkui kaip pėdsekiai šunys.

— Jeigu čia būtų galima pasilikti, kiek patinka,— svajingai tarė Andersas,— ir nusibraižyti viso požemio planą, o paskui išsirengti čia slaptavietę!

Jis pažvelgė į tamsius urvus, išsišakojusius į visas puses.

— Čia galima dvi savaites ieškoti žmogaus ir ne-surasti. Pati tinkamiausia vieta pasislėpti, pridarius kokių šunybių.

— Tu taip manai? — paklausė dėdė Einaras.

Kalis vaikščiojo ir kažką šniukštinėjo, kone baksnodamas nosimi žemę.

— Klausyk, ką tu čia darai? — nustebo dėdė Einaras.

Kalis truputį paraudo:

— Aš norėjau pasižiūrėti, gal tie vargšai, sėdėję šiame kalėjime, bus palikę kokių pėdsakų.

— Keistuoli tu, čia juk po to lankėsi daugybė žmonių,— pasakė Ieva-Lota.

— Dėdė Einaras tikriausiai nežino, jog mūsų Ka-

lis — seklys? — Anderso balse nuskambėjo pajuokos ir pranašumo gaidelė.

— Ką tu sakai? O aš ir nežinojau!

— Taip, ir, be to, vienas geriausiųjų šiuo metu.

Kalis paniūręs pažvelgė į Andersą.

— Visai aš ne geriausias,— pasakė jis.— Man tiesiog patinka galvoti apie visokius tokius dalykus. Na, apie banditus, kaip juos gaudyti... Kas gi čia bloga?

— Visiškai nieko, mano vaike! Linkiu tau greičiau sugauti visą gaują nusikaltėlių. Tada tik raišiok juos į pundelius ir gabenk į policiją!

Dėdė Einaras nusikvatojo. Kalis pasipiktino, bet to neparodė. Niekas į jį rimtai nežiūri... .

— Nekvaršink sau galvos,— pasakė Andersas.— Didžiausias nusikaltimas mūsų mieste buvo, kai Šlubasis Fredrikas sekmadienį nukniaukė iš zakristijos skardinę su aukomis. Be to, jis ją tuoju pat gražino, kai tik išsiblaivė.

— O dabar jis šeštadienius ir sekmadienius visada praleidžia belangėje, taigi skardinei negresia pavojus,— juokdamasi pridūrė Ieva-Lota.

— Antraip Kalis patyktų ir sučiuptų jį nusikaltimo vietoje! — nesiliovė Andersas.— Nors vieną vagiųjų turėtum sugavęs.

— Na, tiek to, neižeidinėkime pono įžymiojo seklio,— įsikišo dėdė Einaras.— Pamatysite, vieną gražią dieną jis dar parodys save,— pasodins už grotų koki vagiųjų, nukniaukusį šokolado plytelę jo tėčio krautu-vėje.

Kalis nesitvėrė pykčiu. Jis dar galėjo leisti šaipytis iš savęs Andersui ir Ievai-Lotai, bet niekam kitam, ir mažiausiai — tam juokdariui dėdei Einarui.

— Taip, mielasis Kali,— pasakė dėdė Einaras,— tu aukštai kilsi, jeigu tavęs niekas nesulaikys! Ė, ne, liaukis!

Pastarieji žodžiai buvo skirti Andersui, kuris, išsitraukęs pieštuko galelį, taikstėsi pasirašyti mūro sienoje.

— O kodėl ne? — paklausė Ieva-Lota.— Pasirašykime ir datą pažymėkime! Gal būt, mes ateisime čia dar kartą, kada būsime visai visai seni, kokių dvidešimt penkerių metų, ir atrasime savo vardus! Tai bus puiku!

— Taip, tai primins mums prabėgusią jaunystę,— oriai pritarė Andersas.

— Gerai, darykite ką tinkami, — pasakė dėdė Einaras.

Kalis truputį šiaušėsi ir iškart nenorėjo rašytis drauge su visais, bet paskui apsigalvojo, ir netrukus ant sienos išsirikiavo vardai: Ieva-Lota Lisander, Andersas Bengtsonas, Kalis Bliumkvistas.

— Dėdė Einarai, o argi jūs nesirašysite? — paklausė Ieva-Lota.

— Ne, aš geriau susilaikysiu. Beje, čia šalta ir drėgna, o tai visai ne į sveikatą mano seniems kaulams. Eime vėl į saulutę! .. Ir dar šit kas,— tęsė dėdė Einaras, kai durys paskui juos užsitrenkė: — mes čia nebuvome, aišku? Neplepėkite!

— Kaipgi čia dabar — niekam nesakyti?! — pasi-piktino Ieva-Lota.

— Jokiu būdu, žavioji senjora! Tai valstybinė paslaptis,— pareiškė dėdė Einaras.— Ir nesusigalvok to pamiršti, nes aš tau vėl įgnybsiu!

— Tik pabandykite! — pasakė Ieva-Lota.

Išėję iš po tamsių senosios pilies skliautų, jie apžlibo nuo saulės, kaitra atrodė beveik nebepakenčiama.

— O jeigu aš pabandysiu užkariauti jūsų palankumą su pyragaičiais ir limonadu? — pasiteiravo dėdė Einaras.

Ieva-Lota maloningai linktelėjo galvą:

— Jūs kartais turite protingų minčių!

Jie susėdo atviroje kavinėje už staliuko šalia gro-telių, prie pat upės. Iš čia galima buvo mėtyti trupinius besočiams ešeriukams, kurie akimirksniu suplaukdavo iš visų pusių ir, godžiai gaudydami maistą, kone iššokdavo iš vandens. Po aukštom liepom buvo malonus pavėsis, ir, kai dėdė Einaras užsakė visą lėkštę pyragaičių ir tris stiklines limonado, netgi Kaliui ėmė rodytis, kad jį šiame mieste beveik galima pakęsti.

Dėdė Einaras pasisupo kėdėje, numetė ešeriukams keletą trupinių, pabarbeno pirštais į stalą, truputį pašvilpavo ir pagaliau tarė:

— Valgykite, kiek lenda, tik greičiau! Mes negalime čia sėdėti visą dieną.

„Jis kažkoks keistas,— pagalvojo Kalis.— Neramus, vis kažkur skuba.“

Jis vis labiau ir labiau įsitikindavo, kad dėdė Einaras nerami asmenybė. Pats Kalis būtų čia kažin kiek sėdėjęs, valgęs pyragaičius, gėrėjęsis linksmų ešeriukų žaidimu, saule ir muzika. Jis nesuprato, kaip galima skubėti iš čia.

Dėdė Einaras pažvelgė į laikrodį.

— Stokholmo laikraščiai, tur būt, jau bus atėję,— sujudo jis.— Klausyk, Kali, tu jaunas ir vikrus, pabėgėk, nupirk man laikraštį!

„Na, žinoma, būtinai aš turiu bėgti!“— pagalvojo Kalis.

— Andersas kur kas jaunesnis ir vikresnis už mane,— pasakė jis.

— Tikrai?

— Taip, jis gimęs penkiomis dienomis vėliau, nors, žinoma, jis ne taip gerai išauklėtas,— tarė Kalis ir sugavo dėdės Einaro jam mestą kroną.

„Šiaip ar taip, pirma aš pats peržiūrėsiu laikraštį,— nusprendė jis, eidamas nuo kiosko.— Nors antraštes ir paveikslėlius.“

Taip... Įprastas vaizdas. Pradžioje baisiai daug apie atominę bombą, paskui vien tik politika (to niekas neskaitys), po to „Autobusas susidūrė su traukiniu“, „Žiauriai užpultas pagyvenęs vyriškis“, „Badi karvė kelia paniką“, „Stambi brangenybių vagystė...“ ir „Kodėl auga mokesčiai?“

„Nieko ypatinga“,— nusprendė Kalis.

Bet dėdė Einaras godžiai stvėrė laikraštį. Skubiai jį peržiūrėjęs, jis susirado „Paskutines naujienas“ ir taip įsigilino į kažkokį pranešimą, kad net negirdėjo, kaip Ieva-Lota paklausė, ar galima jai paimti dar vieną pyragaitį.

„Kuo čia jis taip labai susidomėjo?“— pagalvojo Kalis. Jam baisiai knietėjo žvilgtelėti per dėdės Einaro petį, bet jis nebuvo tikras, kad šiam tas patiks.

Matyt, dėdė Einarą domino tik viena žinutė, nes jis netrukus metė laikraštį ir nepasiėmė jo su savimi, kai jie tuoj po to išėjo iš kavinės.

Didžiojoje gatvėje budėjo policininkas Bjorkas.

— Sveiki! — šūktelėjo Ieva-Lota.

— Labas,— atsakė Bjorkas ir atidavė pagarbą.— Ar tu dar niekur nenusiritai ir nenusisukai sprando?

— Kol kas dar ne. Bet rytoj aš rengiuosi lipti į miesto sodo bokštą, tad kas gali žinoti! Aišku, jei po-

licininkas Bjorkas neateis ir nenukels manęs nuo bokšto.

— Teks ateiti,— pasakė Bjorkas ir vėl atidavė pagarbą.

Dédé Einaras peštelėjo Ievą-Lotą už ausies.

— Šit kaip, tu bičiuliuojiesi su policija?

— Oi, nereikia! — šūktelėjo Ieva-Lota.— O argi jis ne baisiai gražus?

— Kas? Ar aš? — paklausė dédé Einaras.

— Ak ne, aišku, kad Bjorkas.

Prie geležies krautuvės dédé Einaras sustojo.

— Na, kol kas, vaikai,— tarė jis.— Man reikia čia užsukti valandėlę.

— Pagaliau! — lengvai atsiduso Ieva-Lota, kai jis išnyko.

— Taigi! Nors jis ir vaišina pyragaičiais, o visgi su juo viskas kažkaip ne taip,— pritarė Andersas.

Paskui Andersas ir Ieva-Lota, stovėdami ant tilto, rungtyniavo, katras toliau nuspiaus. Kalis rungtyne nedalyvavo. Jam staiga dingtelėjo pasekti, ką gi dédé Einaras pirsks geležies krautuvėje. „Tokia jau seklio duona“,— tarė jis sau. Juk apie žmogų galima sužinoti gana daug vien tik iš to, ką jis perka geležies krautuvėse.

„Jeigu dédé Einaras išsirinks elektrinį lygintuvą,— samprotavo Kalis,— vadinasi, jis geras šeimininkas, o jeigu nusipirks rogutes, tai... tai jis ne pilno proto! Kokia nauda žmogui iš rogučių vasarą, kai sniegą tegali paveikslėlyje pamatyti! Bet aš galiu kirsti lažybų, kad jis nuėjo į krautuvę ne rogučių pirkti!“

Kalis sustojo prie vitrinos ir pažvelgė vidun. Dédé Einaras stovėjo prie prekystalio. Pardavėjas kaip tik jam kažką rodė. Kalis prisidengė ranka akis nuo saulės,

norėdamas geriau
įžiūrėti. Ak, štai ką —
kišeninį žibintuvėlį!

Kalis taip įtempė
mintį, kad jam vos
galva neplyšo. Ku-
riam galui, kuriam
galui dėdei Einarui
reikalingas kišeninis
žibintuvėlis? Viduva-
sary, kai naktį be-
veik taip pat šviesu,
kaip dieną! Iš pra-
džių visraktis, paskui

kišeninis žibintuvėlis! Argi visa tai ne perdaug įtartina?
„Taigi dėdė Einaras perdaug įtartina asmenybė“, —
padarė išvadą Kalis. Bet Kalis Bliumkvistas ne iš tų,
kurie leidžia laisvai šlaistytis visokioms įartinoms
asmenybėms. Nuo šiol dėdė Einaras bus ypatingai Ka-
lio Bliumkvisto sekamas!

Staiga jis prisiminė laikraštį. Jeigu įtartina asmeny-
bė labai domisi laikraščiu, tas taip pat įtartina ir turi
būti išaiškinta. Tokia jau seklio duona!

Jis nudūmė atgal į kavinę. Laikraštis gulėjo ant
stalo. Kalis paėmė jį ir įsikišo į užantį. Geriau jį pa-
saugoti! Netgi jei dabar neįmanoma sužinoti, ką gi taip
susidomėjęs skaitė dėdė Einaras, tai vėliau tas laikraštis
gali praversti.

Ir įžymusis seklys Bliumkvistas nuėjo namo ir, la-
bai patenkintas savim, palaistė braškes.

— Reikia ką nors sugalvoti,— pasakė Andersas.— Negalime juk mes šitaip bastytis visą vasarą, nieko nenusitverdami. Ką čia išgalvojus?

Jis suleido pirštus į savo tankų juodą kuodą ir ėmė atkakliai galvoti.

— Penkios erės už gerą mintį,— paskelbė Ieva-Lota.

— Cirkas,— neryžtingai tarė Kalis.— O jei mes surengtumėm cirką?

Ieva-Lota nušoko nuo sūpuoklių.

— Penkios erės tavo! Iškart ir pradėkime!

— O kur? — paklausė Andersas.

— Ogi mūsų sode,— nusprendė Ieva-Lota.— Kurgi daugiau?

Kepyklos savininko sodas iš tiesų viskam tiko, tai kodėl nesurengus jame cirko?

Priešais Lisanderių namą plytėjo gėlių lysvės ir nušluoti takeliai. Bet anapus namo, kur sodas pamažu leidosi link upės, jo niekas netvarkė. Čia buvo nepakeičiama visokiausių žaidimų vieta. Lygi aikštelė, apžėlusi žema žole, puikiai tiko ir futbolui, ir kroketui, ir visokiems sportiniams pratimams. Čia pat netoliese buvo kepykla. Šioje sodo dalyje nuolat tvyrodamo pasakiškas ką tik iškeptos duonos kvapas, nuostabiai maloniai sumišęs su alyvų aromatu. Ir jeigu kantriai ir atkakliai sukiotumeisi apie kepyklą, galėtum sulaukti, kol Ievos-Lotos tėvas iškiš pro langą balta kepure papuoštą galvą ir paklaus, kas nori šviežios bulkutės ar raguolio.

O kiek arčiau upės augo dvi senos guobos, tarsi sutvertos tam, kad į jas laiptotum. Galėjai be ypatingo vargo įsikarti į pačią viršūnę; iš ten atsiverdavo pui-

kus viso miesto vaizdas. Štai upė kaip sidabrinė juosta rangosi tarp senų namų, antai sodai ir maža medinė koplytėlė, o ten toli, ant kalvos,— pilies griuvėsiai. . .

Upė buvo gamtinė kepėjo sodo riba. Palei vandenį šakojosi pakumpęs baltasis gluosnis, nuo kurio būdavo labai patogu meškerioti. Bičiuliai dažnai čia sėdėdavo, ir Ieva-Lota, suprantama, užimdavo geriausią vietą.

— Cirkas turi būti šalia kepyklos,— pasakė Ieva-Lota.— Prie užpakalinės sienos.

Kalis ir Andersas pritardami linktelėjo.

— Susirasim brezentą, aptversim aikštelę, pastatysime joje suoliukus žiūrovams, ir galima pradėti! — išdrožė Andersas.

— O gal visgi paruošti keletą numerių? — su pašaipa įsiterpė Kalis.— Tu, žinoma, manai, kad, tik tau išėjus, visi žiūrovai ims leipti juokais! Tokiam juokdariui ir ruoštis nereikia! Betgi į tikrąją programą reikia įtraukti akrobatiką ir dar ką nors.

— Aš būsiu jojikė! — šūktelėjo Ieva-Lota.— Paimsiu mūsų arklį, kuris duoną vežioja. Nuostabu!

Ir ji pasiuntė bučinį tariamai publikai.

— Aukščiausia jojimo klasė, jojikė Ieva-Šarlota! Įsivaizduojate? — pasakė ji.

Kalis ir Andersas žiūrėjo į ją su pagarba. Kur tau ne, žinoma, jie įsivaizdavo! Ir cirko artistai aistringai ir uoliai ėmėsi darbo.

Sunku buvo surasti geresnę vietą už Ievos-Lotos pasiūlytąją. Pietinė kepyklos siena buvo visiškai tinkamas fonas cirko numeriams, o žole apaugusioje kietoje aikštelėje galėjo tilpti ir žiūrovai, ir arena. Tetrūko brezentą uždangai.

Kėlė rūpesčio tik artistų persirengimo kambariai. Bet išradingoji Ieva-Lota greitai surado išeitį. Viršum

kepyklos buvo palėpė; pro didelę angą po pat stogu buvo galima padavinėti daiktus tiesiai iš kiemo.

— O jei galima pro ten padavinėti, vadinasi, galima ir kraustyti iš ten,— pasakė Ieva-Lota.— Taip mes ir kraustysimės. Prižiūrime virvę viršuje ir sliuogsime ja žemyn, kai ateis eilė pasirodyti. O numeriui pasibaičius, patyliukais išbėgsime, kad žiūrovai nepastebėtų, grįšime vidiniais laiptais palėpėn ir lauksime sekančio pasirodymo. Tai juk baisiai originalu, ar ne?

— Taip, baisiai originalu,— sutiko Andersas.— O jeigu tu dar ir arklį sugebėsi prikalbėti sliuogti virve žemyn, tada jau bus tiesiog nežmoniškai originalu. Bet tai, tur būt, kiek sunkiau. Nors jis ir dresiruotas, ir paklusnus, bet, galų gale, ir arklio sugebėjimai riboti!

Apie tai Ieva-Lota nebuvo pagalvojusi. Šiaip ar taip, ji neketino visiškai atsisakyti savo puikaus sumanymo.

— Kai man reikės išeiti, vienas jūsų taps arklininku, nuves arklį per žiūrovų salę į areną ir pastatys jį po palėpės angą. O paskui — šlept! — aš nusliuogsiu tiesiog jam ant kukšteros.

Pasiruošimai vyko pilnu tempu. Kalis pasiskolino brezentą iš tėvo, Andersas dviračiu nuvažiavo už miesto, į malkų sandėlį, ir nupirko ten maišą piuvenų arenai pabarstyti. Paskui palėpėje buvo prižiūrta virvė, ir trys artistai ėmė sliuogti žemyn. Jie taip uoliai treniravosi, kad vos nepamiršo apie visa kita.

Pačiame įkarštyje staiga pasirodė dėdė Einaras.

— Kaipgi jis išbuvo visą pusdienį vienas? — šnipštelėjo Ieva-Lota berniukams.

— Ei, kas nuneš laišką į paštą? — sušuko dėdė Einaras.

Vaikai susižvalgė. Nė vienas neturėjo ypatingo noro. Bet čia Kalio širdyje nubudo pareigos jausmas. Dėdė Einaras — įtartina asmenybė, o įtartinų asmenybių susirašinėjimą reikia kontroliuoti.

— Aš nubėgsiu! — šūktelėjo jis.

Ieva-Lota ir Andersas buvo maloniai nustebinti.

Kalis čiupo laišką ir nudūmė. Dingęs iš akių, jis tuoj pat žvilgtelėjo į adresą.

Ant voko buvo užrašyta: „Lola Helberg, Stokholmas, iki pareikalavimo.“

„Iki pareikalavimo“ reiškė, kad adresatas pats turėjo pasiimti laišką pašte, tą Kalis žinojo.

„Įtartina,— pagalvojo Kalis.— Kodėl jis nerašo jai tiesiog į namus?“

Jis išsitraukė savo užrašų knygėlę ir atsiskleidė ją.

Puslapio viršuje buvo parašyta: „Įtartinų asmenų sąrašas.“ Anksčiau tame sąrašė buvo nemažas skaičius „asmenų“, bet paskui Kalis skaudama širdim turėjo išbraukti juos vieną po kito. Jam taip ir nepavyko nė vieno iš jų sugauti darant ką nusikalstama.

Dabar sąrašė tebuvo vienas žmogus — dėdė Einaras. Jo vardas buvo pabrauktas raudonai, o žemiau kruopščiai išvardintos žymės. Po žymių sekė skyrius: „Ypatingai įtartinos aplinkybės“, ir čia buvo įrašyta: „Turi visraktį ir kišeninį žibintuvėlį.“ Kalis, supranta, irgi turėjo kišeninį žibintuvėlį, bet čia juk visai kas kita!

Sužvejojęs kišenėje pieštuko galelį, Kalis atsišliejo į tvorą ir štai dar ką prirašė: „Susirašinėja su Lola Helberg, Stokholmas, iki pareikalavimo.“ Paskui jis nubėgo iki artimiausios pašto dėžutės ir po valandėlės sugrįžo į „Kalotaną“ — taip po ilgų svarstymų buvo nuspręsta pavadinti naująją cirką.

— O ką tai reiškia? — paklausė dėdė Einaras.

— Negi nesuprantama? „Ka“ — Kalis, „Lot“ — Ieva-Lota, „An“ — Andersas, — atsakė Ieva-Lota. — Beje, jums negalima žiūrėti, kaip mes repetuojame.

— Labai žiaurūs jūs man. Ką gi aš veiksiu visą dieną?

— Eikite pameškerioti, — pasiūlė Ieva-Lota.

— Ką, ar tu nori, kad mane ištiktų nervų priepuolis?

„Didžiai nerami asmenybė“, — pagalvojo Kalis.

Bet Ieva-Lota buvo nepermaudaujama. Ji negailestingai išgujo dėdė Einara, ir „Kalotano“ cirko repeticijos vyko toliau pilnu tempu. Andersas, kaip stipriausias ir vikriausias, buvo išrinktas cirko direktorium.

— Bet ir aš taip pat noriu turėti kiek valdžios, — pareiškė Ieva-Lota.

— Na jau ne. Jei aš direktorius, vadinasi, baigtas kriukis.

Direktorius Andersas tvirtai nusprendė sukurti tikrai gerą akrobatų trupę ir privertė Kalį bei Ievą-Lotą mankštintis kelias valandas iš eilės.

— Na, matote, — galiausiai pasakė jis patenkintas.

Ieva-Lota mėlynais sporto rūbeliais, išdidžiai šypsodamasi, išsitiesė. Ji stovėjo viena koja ant Anderso peties, o kita — ant Kalio. Berniukai, plačiai išsižergę, stovėjo ant žalios sūpuoklių lentos, ir Ieva-Lota atsidūrė taip aukštai, kad jai net truputį nejauku pasidarė. Bet ji greičiau būtų numirusi, negu prisipažinusi, kad jai kraujas gyslose stingsta, pasižiūrėjus žemyn.

— Būtų puiku, jei tu galėtum truputį pastovėti ant rankų, — išstenėjo Andersas, stengdamasis išlaikyti pusiausvyrą. — Žiūrovams tai turėtų patikti.

— Būtų puiku, jeigu tu galėtum pasėdėti ant savo

nuosavos galvos,—sausai atsakė Ieva-Lota.— Žiūrovams tai dar labiau patiktų.

Staiga sode pasigirdo klaikus miaukimas, į didžiausią bėdą patekusio gyvulio širdį veriantis kauksmas.

Ieva-Lota riktelėjo ir, rizikuodama gyvybe, nušoko žemyn.

— Oi, kas čia? — pasakė ji.

Visi trys kūliavirščia išbėgo iš cirko. Po akimirkos į juos, baisiai tarškėdamas, išriedėjo pilkas kamuolys. Tai jis taip šiurpiai kniaukė. Bet juk čia Tusi, Ievos-Lotos katinėlis!

— Tusi, Tusi, kas yra? — kūkčiojo Ieva-Lota. Ji pačiupo kačiuką, nors tas draskėsi ir kandžiojosi.— Žiūrėkite... Kaip ne gėda! Kažkas pririšo kačiukui tą daiktą, norėdamas jį mirtinai išgąsdinti!

Prie kačiuko uodegos buvo pririšta virvelė, o prie jos kabaldavo konservų dėžutė. Ieva-Lota pravirko.

— Jei aš tik žinočiau, kas tai padarė, aš...

Ji pakėlė akis. Už dviejų žingsnių stovėjo dėdė Einaras ir linksmi juokėsi.

— Oi, kaip juokinga! — pasakė jis.— Niekada gyvenime dar taip nesijuokiau.

Ieva-Lota žengė į jį.

— Ar jūs tai padarėte?

— Ką padariau? Ne, ar jūs esate kada matę katiną taip šokinėjant? Kam tu atrišai dėžutę?

Ieva-Lota suriko ir puolė jį. Paplūdusi ašaromis, ji kėlė dėdę Einara kumščiais, kur pakliuvo.

— Tai baisu, žema, aš jūsų nekenčiu!

Juokas nutrūko, dėdės Einaro veidas persikreipė iš pykčio. Keistas pasikeitimas išgąsdino Kalį ir Andersą, kurie nejudėdami stovėjo nuošaly. Dėdė Einaras sugriebė Ievą-Lotą už rankų ir sušnypštė:

— Tyliau, mergiote! Aš tave į miltus sumalsiu!

Ieva-Lota ėmė trūkšmingai kvėpuoti. Jos rankos bejėgiškai nusviro — taip stipriai jas suspaudė dėdė Einaras. Ji žiūrėjo į jį su baime. Jis paleido ją ir, kiek sutrikęs, susiglostė plaukus. Paskui nusišypsojo ir tarė:

— Kas čia mums užėjo? Susikibome nelyginant boksininkai! Ir aplamai būta čia ko! Mano nuomone, pirmąjį roundą tu laimėjai taškais, Ieva-Lota!

Ieva-Lota neatsakė nė žodžio. Ji pasiėmė kačiuką, pasisuko ir nuėjo.

4

Kalis negalėdavo miegoti, jei kambaryje būdavo uodų. Ir dabar jį vėl pažadino kažkoks sparnuotas ne-naudėlis.

— Biaurybė! — sumurmėjo jis. — Ir kas juos išgalvojo!

Jis pasikasė smakrą. Paskui žvilgtelėjo į laikrodį. Greitai pirma. Visi padorūs žmonės tokiu laiku jau seniai miega!

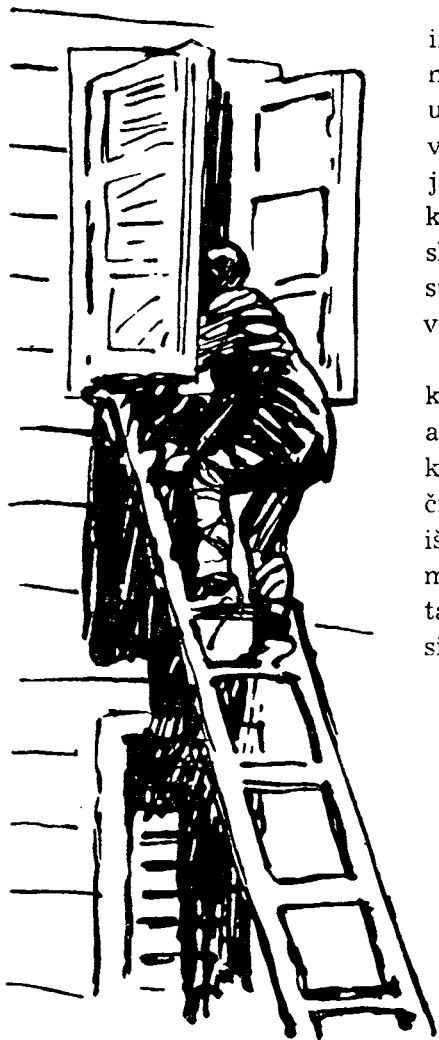
„Beje, — tarė jis sau, — idomu, ar miega tas kačių budelis, ar ne?“

Jis patyliukais priėjo prie lango ir dirstelėjo pro jį. Mansardoje degė šviesa.

„Jeigu jis daugiau miegotų, tai, tur būt, nebūtų toks neramus, — pagalvojo Kalis. — O jeigu jis nebūtų toks neramus, tai, tur būt, daugiau miegotų.“

Tuo metu šviesa mansardoje užgeso, tarsi dėdė Einaras būtų jį išgirdęs. Kalis jau buvo vėl belipęs į lovą, bet čia nutiko visai nelauktas dalykas.

Dėdė Einaras atsargiai apsidairė pro atvertą langą

ir, įsitikinęs, kad arti nieko nėra, išlipo ant ugniagesių kopėčių. Dar viena minutė — ir jis jau žemėje. Laikydamas kažką po pažastim, jis skubiais žingsniais pasuko link malkinės, stovinčios šalia kepyklos.

Iš pradžių Kalis nieko nesuprato. Jis taip apstulbo, kad nežinojo, ką bedaryti. Bet sekanti akimirka jį užplūdo ištisas minčių, spėliojimų ir klausimų srautas. Kalis virpėjo iš susijaudinimo ir entuziaz-

mo. Pagaliau, pagaliau jam pakliuvo iš tiesų įtartina asmenybė! Įtartina ne tik iš pirmo žvilgsnio, bet ir po nuodugnesnio tyrinėjimo. Tikrai, suaugęs žmogus vidurnaktį išlenda pro langą! Argi jis

taip darytų, jei neturėtų kokių nešvarių minčių?

„Pirmoji išvada,— tarė sau Kalis: — jis nenori, kad namuose kas nors išgirstų jį išeinant. Antroji išvada:

jis kažką negera galvoja. Oi, oi, o aš stoviu čia kaip mulkis!“

Kalis užsitempė kelnes taip greitai, kad jam galėjo pavydėti bet kuris ugniagesys. Stengdamasis nekelti triukšmo, jis pasileido laiptais žemyn. Kad tik mama neišgirstų!

Malkinė! Kodėl dėdė Einaras nuėjo kaip tik tenai? O jeigu jis nori paimti ten kokį sunkų daiktą, ketindamas ką nors užmušti? Kaliui jau rodėsi, kad dėdė Einaras ir yra tasai žmogžudys, kurį jis taip ilgai sekė. Plėšrus vilkolakis, išeinąs daryti savo juodų darbų, vos tik miestą apgobia tamsa. . .

Malkinės durys buvo praviros. Bet dėdės Einaro ten nebuvo. Kalis sumišęs apsidairė. Štai jis! Tamsi figūra greitai tolo. Antai ji pasuko už kampo ir dingo iš akių.

Kalis šoko vytis. Greičiau, kol dar nevėlu, užbėgti už akių baisiam nusikaltimui! Bet tuoj pat jį sukrėtė kita mintis: o ką, tiesą sakant, jis gali padaryti? Ką jis pasakys dėdei Einarui, jei pasivys jį? O jeigu šis užmuš jį, Kalį? Gal būt, geriau nuėjus policijon? Bet juk neisi ten tiktai tam, kad pasakytum: „Tas žmogus naktį išlipo pro langą. Suimkite jį!“ Juk nėra tokio įstatymo, draudžiančio žmonėms landžioti pro savo langą nors ir kiaurą naktį, jei kam patinka. Ir visraktį taip pat, tur būt, neuždrausta turėti. Ne, policijos darbuotojai jį išjuoks!

Pala, o kur dėdė Einaras? Nėra, dingo! Vadinasi, jis tarsi žemėn prasmego? Na, tuomet neverta sukti galvos! Nors, žinoma, apmaudu taip greitai pamesti pėdsakus. . . Tegu Kalis ir neketino stoti į atvirą kovą su dėde Einaru, vis tiek — kaip seklys jis privalo jį sekti, įsidėmėti viską, ką tik jis darys. Būti negirdimu,

nepastebimu liudytoju, kuris kada nors galės išeiti ir pasakyti: „Pone teisėjau! Žmogus, kurį jūs matote teisiamųjų suole, birželio dvidešimtosios naktį išlindo pro langą iš kepėjo Lisanderio namo viršutinio aukšto, čia, mieste, nusileido ugniagesių kopėčiomis, pasuko link malkinės to paties kepėjo sode ir po to...“ Taip, ką būtent jis padarė po to? To Kalis niekada negalės papasakoti. Dédé Einaras dingo.

Kalis nusiminęs nukiūtino namo. Ant kampo jis pamatė policininką Bjorką.

— Ko gi tu naktį gatvėmis vaikštinėjai?

— Ar čia nepraėjo vyriškis? — paklausė Kalis susijaudinęs.

— Vyriškis? Ne. Aš čia nieko daugiau nemačiau, tik tave. Bėk namo ir gulkis miegoti! Aš mielai taip padaryčiau, jei galėčiau.

Kalis nužingsniavo toliau. „Nieko nemačiau.“ O kada ką mato tie policininkai? Jiems panosėje visa futbolo komanda praeis, o jie ir nepastebės! Nors Bjorkui Kalis buvo pasiruošęs padaryti išimtį. Jis visgi geresnis už kitus policininkus. Bet juk Bjorkas pasakė: „Eik namo ir gulkis miegoti!“ Ne, jūs tik pagalvokite! Vienintelį žmogų, kuris iš tiesų šį tą mato, policininkas oficialiai siunčia namo miegoti! Ar verta po to stebėtis, kad tiek nusikaltimų lieka neišaiškinta!

Bet dabar nieko daugiau nebeliko, tik eiti namo ir gultis; taip Kalis ir padarė.

Kitą dieną „Kalotano“ cirko repeticijos vyko toliau.

— Ar dédé Einaras dar neatsikėlė? — paklausė Kalis Ievą-Lotą.

— Nežinau ir žinoti nenoriu. Nors iki pietų išmiegotų, kad vargšas Tusiš suspėtų atitokti.

Bet dėdė Einaras netrukus pasirodė. Jis atsinešė didelį maišelį šokoladinių saldinių ir metė jį Ievai-Lotai.

— Gal cirko žvaigždė nori kiek pasistiprinti?

Ieva-Lota visomis jėgomis kovojo su savimi. Ji labai mėgo šokoladą, kas tiesa, tai tiesa. Bet iš solidarumo Tusiui reikėjo mesti maišelį atgal, išdidžiai tarus: „Ne, ačiū!“ Ji pasvėrė maišelį rankoje. Ta-aip, nelengva parodyti išdidumą. . . O jeigu ji paims tik vieną saldinių, o visus kitus gražins? O paskui duos Tusiui visą striuotę? Ne, taip, tur būt, neišeis.

Bet Ieva-Lota jau tiek laiko svyravo, kad tinkamas plačiam mostui momentas buvo praleistas. Dėdė Einaras atsistojo ant rankų, o gražinti maišelį žmogui, esančiam tokioje padėtyje, gana sunku. Ir Ieva-Lota pasiliko saldinius, nors puikiai suprato gavusi juos susitaikymo ženklą. Ji nusprendė duoti Tusiui dvi striumes ir nuo šiol elgtis su dėde Einaru mandagiai, bet šaltai.

— Argi man blogai išeina? — paklausė dėdė Einaras, vėl atsistojęs. — Ar negalima man įstoti į „Kaltano“ cirką?

— Ne, suaugusių neimam, — pasakė direktorius Andersas.

— Niekas manęs neužjaučia! — atsiduso dėdė Einaras. — Ką tu pasakysi, Kali, ar ne tiesa, kad su manimi žiauriai elgiamasi?

Bet Kalis neklausė. Jis kaip užkerėtas žiūrėjo į daiktą, iškritusį iš dėdės Einaro kišenės, kai šis vaikščiojo ant rankų. Visraktis! Šit jis guli žolėje. Reikia tik pasilenkti. . . Kalis paėmė save į rankas.

— Žiauriai elgiamasi? Argi? — tarė jis ir užmynė visraktį.

— Na taip, juk jūs nenorite žaisti su manimi,— skundėsi dėdė Einaras.

— Dar ko...— pasakė Ieva-Lota.

Niekas nieko nepastebėjo! Basa Kalio koja juto visraktį. Dabar priderėtų pakelti jį ir pasakyti dėdei Einarui:

— Štai jūs išmetėte...

Bet Kalis neturėjo jėgų. Ir jis nepastebimai įsikišo visraktį į savo kišenę.

— Į vietas! — sukomandavo cirko direktorius.

Kalis užsoko ant sūpuoklių.

Sunkus cirkininko gyvenimas! Repeticijos, repeticijos, repeticijos... Birželio saulė kepino, ir prakaitas čiurkšlėmis tekėjo nuo „Trijų desperadų¹, geriausios Skandinavijos akrobatų trupės“. Kaip tik taip buvo parašyta afišose, išklijuotose ant visų artimiausių namų.

— Gal trys desperadai nori suvalgyti po bandelę?

Kepyklos lange pasirodė geraširdė kepėjo Lisandrio fizionomija. Jis laikė rankoje skardą su ką tik iškeptomis bandelėmis.

— Ačiū,— atsakė direktorius.— Gal kiek vėliau. Pilnu pilvu nepašokinėsi.

— Dar niekada nebuvau taip pavargusi! — sudejavo Ieva-Lota.

Maišelis su saldainiais jau seniai ištuštėjo, ir pilvas taip pat buvo tuščias. Nieko nuostabaus — po tokios mankštos!

— Taip, tur būt, laikas ir pailsėti,— pritarė jai Kalis ir nusišluostė nuo kaktos prakaitą.

¹ Desperado (angl.) — narsuolis, nutrūktgalvis.

— Kam jūs tada mane direktorium išrinkote, jei vis tiek patys tvarkotės? — supyko Andersas. — Tai tau desperadai! „Desperadai — rijūnadai“ — štai kas jūs! Reikėjo taip ir parašyti afišose.

— Badas — ne brolis, — atkirto Ieva-Lota ir galvotrūkišiais nukūrė į virtuvę vaisių sulčių.

Ir, kai kepėjas išmetė jiems pro langą visą maišą šviežių bandelių, cirko direktorius tik sunkiai atsiduso, nors širdyje ir pats buvo patenkintas.

Anderso namuose nebuvo įprasta valgyti bandeles, o ir burnų buvo pernelyg daug. Tiesa, tėvas gana dažnai sakydavo: „Aš jus tuoj pavaišinsiu!“ Bet jis turėdavo galvoje ne bandeles, o diržą! Ir kadangi Andersui tas patiekalas jau buvo atsipykęs, jis stengdavosi mažiau sėdėti namuose. Jam labiau patikdavo pas Kalį ir Ievą-Lotą.

— Ir puikus gi tavo tėvas!

— Geriausias iš visų, — pritarė Ieva-Lota. — O koks linksmas! Ir toks tvarkingas! Mama sako — ji su juo visai nusikamavusi. Jis nepakenčia kavos puodelių su nudaužtomis ašelėmis. Sako, kad mama, aš ir Frida nieko kito neveikiame, tik daužome puodelių ašeles. Vakar nuėjo ir nupirko du tuzinus naujų, o parsinešęs paėmė plaktuką ir nudaužė visų ašeles. „Išvaduosiu jus nuo bereikalingo triūso“, — sako. Mama taip kvatojo, kad jai net pilvą suskaudo. — Ieva-Lota paėmė dar vieną bandelę ir tęsė: — Ir jis nemėgsta dėdės Einaro.

— Gal jis ir jam ašeles apdaužys, — su viltimi tarė Andersas.

— Ką gali žinoti. Tėtis sako, kad jis, aišku, gerbia giminaičius, bet kai visos mamos pusseserės, tetulės, dėdulės ir visoks ten devintas vanduo nuo kisieliaus

šlaistosi mūsų namuose, tai jis labiausiai geidžia atsidurti vienukėje, kad tik kur nors toliau nuo čia.

— O, mano nuomone, vienukėje turi sėdėti dėdė Einaras,— įsiterpė Kalis.

— Aha, tu, žinoma, išaiškinai, kad tai dėdė Einaras išpiovė visus Baltramiejaus naktį¹, taip? — pasakė Andersas.

— Na, ir gerai, o aš ką žinau, tai žinau.

Andersas ir Ieva-Lota nusijuokė.

„O, tiesą pasakius, ką gi aš žinau? — pagalvojo Kalis kiek vėliau, pasibaigus repeticijai.— Žinau tik, kad ničnieko nežinau!“ Kalis nuliūdo. Paskui staiga atsiminė visraktį ir vos nepašoko iš vietos. Juk jo kišenėje visraktis! Jį reikia išmėginti. Užrakintos durys — štai viskas, kas tam reikalinga. O kodėl nepabandžius atrakinti tas pačias duris, kurias buvo atidaręs dėdė Einaras? Duris į senosios pilies požemį!

Kalis daugiau nesvarstė. Jis puolė bėgti gatvėmis, bijodamas sutikti kokį pažįstamą, kuris galėtų prie jo pridryžti. Aukštyn į kalną jis užlėkė taip greitai, kad prie pat durų turėjo sustoti ir atsipūsti. Kalio ranka truputį drebėjo, kai jis kišo visraktį į spynos skylutę. Rakins ar ne?

Iš pradžių atrodė, kad ne. Bet, kiek pasikrapštes, Kalis pajuto, kad spyna rakinasi. Šit, pasirodo, kaip tat paprastą! Jis, Kalis Bliumkvistas, atrakino duris visrakčiu! Durys sucypė, sukdamosi ant vyrių. Kalis susimąstė. Šiurpas suėmė, vien pagalvojus, kad jam teks vienam nusileisti į požemį. Ir aplanai jis atėjo čia tik visrakčio išbandyti. Bet dabar, kai durys atida-

¹ Baltramiejaus naktis — katalikų suorganizuotos masinės hugenotų žudynės Paryžiuje šv. Baltramiejaus dienos išvakarėse, 1572 metais, rugpiūčio 24 dieną.

rytos, jis būtų kvailys per visą pilvą, jeigu nepasinaudotų proga! Ir Kalis ėmė lipti žemyn. Tik pagalvokit — jis vienintelis berniukas mieste, kuriam pasitaikė tokia proga! Reikia būtinai dar kartą pasirašyti sienoje. Ir jeigu jam, Andersui ir Ievai-Lotai iš tiesų teks vėl čia apsilankyti, jie pamatys, kad jo vardas užrašytas dviejose vietose — vadinasi, jis yra čia buvęs du kartus.

Bet kas gi čia: ant sienos nėra jokių parašų! Viskas storai užbraukta pieštuku, nieko neįmanoma perskaičiuoti.

— Gražus dalykas! — garsiai tarė Kalis.

O gal čia gyvena koks nors senas vaiduoklis, kuriam nepatinka įrašai sienoje, ir jis vaikšto ir viską braukinėja? Kalis suvirpėjo. Beje, argi vaiduokliai turi pieštukų? Ne, kažkaip nepanašu į tiesą. Bet juk kažkas visgi tai padarė!

— Kaipgi aš iš karto nesumečiau? — sušnibždėjo Kalis.— Dėdė Einaras!

Na taip! Jis juk apleidė, kad jie tada rašytų savo pavardes,— jis jas ir užbraukė. Viskas aišku: dėdė Einaras nenori, kad kas nors, atsitiktinai patekęs į požemį, sužinotų, kad jie ten yra buvę. Bet kada gi jis suspėjo? Juk, jiems tąkart išeinant, parašai tikrai paliko.

— Oi, koks aš mulkis! — sušuko Kalis.— Naktį, žinoma!

Šiąnakt dėdė Einaras buvo griuvėsiuose. Tam jis ir nusipirko kišeninį žibintuvėlį. Bet nejaugi jis sumanė visa tai, tik norėdamas užteplioti kelias pavardes sienoje? Vargu. Kuriam galui jis tada ėjo į malkinę? Juk ne pieštuko pasiimti!

Kalis šyptelėjo. Paskui apsidairė, mėgindamas aptikti dar kokius nors dėdės Einaro pėdsakus. Pro ma-

žus langelius į požemį skverbėsi silpna šviesa, bet jos buvo per maža visiems kampams ir užkampiams apšviesti. Ir, be to, kas pasakė, kad dėdė Einaras buvo tik šioje požemio dalyje, esančioje arčiausia laiptų? Požemis didelis. Tamsūs labirintai šakojasi į visas puses... Ne, Kalis visai nebuvo linkęs tyrinėti toliau po niūriais skliautais. Ir kaip čia tyrinėsi — vis tiek nėra kuo pasišviesti.

Tik viena buvo visiškai aišku: dėdė Einaras nebebus savo visrakčio, Kalis iškart buvo taip nusprendęs. Tiesa, sąžinė bandė prieštarauti, sakydama, kad negerai savintis svetimą daiktą, bet Kalis greitai nuslopino tuos argumentus. Kuriems galams dėdei Einarui visraktis? Kas žino, kokias duris jis dar ketina atrakinti? Ir jeigu Kalis teisingai spėja, kad dėdė Einaras įtartina asmenybė, tai jis iš tikrųjų bus padaręs gerą darbą, paimdamas visraktį. Ir pagaliau pernelyg jau jis troško pasilikti visraktį sau. Jie su Andersu ir Ieva-Lota gali čia įsirengti štabą ir netgi — ką gali žinoti? — susekti, ką čia darė dėdė Einaras.

„O tai svarbiausia“, — ryžtingai tarė sau Kalis.

Jis jau buvo beišeinąs, tik staiga pamatė prie laiptų mažą baltą daiktėlį. Kalis greitai pasilenkė ir paėmė jį. Tai buvo perlas — baltas, žėrintis perlas.

5

Kalis išsidrėbė po kriaušę. Jam norėjosi pagalvoti, o tokioje padėtyje galvoti buvo geriausia.

„Žinoma, gali būti, kad perlas gulėjo ten dar nuo Karolio dvyliktojo laikų. Kokia nors išsižiojusi bajorė nubėgo į rūsį vyno bonkos ir pametė ten savo perlą ka-

rolius,— samprotavo įžymusis seklys Bliumkvistas.— Bet ar tai įtikėtina? Tyrinėjant paslaptinę atsitikimą,— tęsė jis, pasivertęs ant šono, norėdamas matyti įsivaizduojamojo pašnekovo akis,— visada reikia vadovautis tikimumu. O tikimumas sako,— įžymusis seklys stipriai trenkė kumščiu į žemę,— kad tas perlas negulėjo ten nuo Karolio dvyliktojo laikų, nes per tiek metų būtinai būtų atsiradęs koks nors akylas vaikinasis ir paėmęs jį anksčiau už mane. Beje, jeigu perlas gulėjo čia užvakar, kai mes čionai buvome atėję, tai toks pastabus jaunuolis, kaip aš, turėjo jį pamatyti. Juo labiau, kad aš gana kruopščiai ištyrinėjau žemę. Na, ką jūs,— jis paneigdamas mostelėjo ranka, matyt, kreipdamasis į sužavėtą pašnekovą,— tai juk seklio kasdieninė duona, nieko ypatingo! Taigi, kokią išvadą mes galim iš to padaryti? Veikiausiai perlą bus pametęs vadinamasis dėdė Einaras, naktį apsilankęs griuvėsiuose. Ar ne mano tiesa?“

Įsivaizduojamasis pašnekovas, matyt, neprieštaraavo, nes įžymusis seklys Bliumkvistas kalbėjo toliau:

„Kas nors, žinoma, gali paklausti: ar matė kas dėdę Einarą su karoliais ant kaklo? Gal jis visas žėrėte žėri perlais ir brangenybėmis? — Įžymusis seklys ryžtingai tvojo ranka per žemę.— Suprantama, kad ne! O todėl,— jis paėmė įsivaizduojamąjį pašnekovą už švarko atlapo,— jei tasai dėdė Einaras švaistosi perlais, aš galiu laikyti tai didžiai įtartina aplinkybe, ar ne tiesa?“

Jokių prieštaravimų nebuvo.

„Bet aš ne iš tų, kurie daro nuosprendį, remdamiesi vien tik ind. . . indicijomis. Byla turi būti nuodugniai ištirta, ir aš drįstu tvirtinti, kad šis uždavinys mano jėgoms.“

Čia įsivaizduojamasis pašnekovas taip karštai ėmėsi

jį tikinti, kad ponas Bliumkvistas tarė esant jo pagyrą perdėta.

„Na, na, neperdėkite,— tarė jis švelniai.— Geriausias seklys, kokį kada nors yra mačiusi istorija? Čia, tur būt, jau perlenkiate. Lordas Piteris Vimsėjus taip pat ne iš kelmo spirtas.“

Kalis išsiėmė užrašų knygelę. Skyriuje „Ypatingai įtartinos aplinkybės“ jis prirašė: „Lankosi naktimis pilies griuvėsiuose. Mėto perlus.“

Jis perskaitė viską, kas buvo užsirašyta apie dėdę Einarą. Neblogai! Dabar jo laimei tetrūko vieno: pirmo atspauda. Visą rytą Kalis bandė gauti atspaudą. Kelias valandas jis sukinėjosi apie savo auką, pačiu klasčiausiu būdu kišdamas jam mažą paspaudę iš rinkinio „Spausdink pats“. Jis tikėjosi, kad dėdė Einaras kaip nors nejučiomis padės pirštą pirma ant paspaudės, o paskui ant popieriaus lapo. Bet dėdė Einaras, kad ir kaip būtų keista, taip ir nepakliuvo į žabangas.

„Prityręs, biaurybė!“ — suniurnėjo Kalis.

Teks, matyt, užmigdyti jį chloroformu ir paimti atspaudą, kol jis gulės be žado. . .

— Tu čia voliojiesi, tinginių panči, o iki vaidinimo pradžios tik penkiolika minučių!

Andersas, persisvėręs per tvorą, plyšojo ant ramiai drybsančio Kalio. Kalis pašoko. Nelengva būti kartu ir sekliu, ir cirko artistu. Jis pralindo pro tvoros plyšį ir nudūmė su Andersu.

— Ar kas nors atėjo? — paklausė jis atsipūsdamas.

— Dar klausia! Visos sėdimos vietos užimtos.

— Tai mes dabar beveik turtuoliai?

— Aštuoni penkiasdešimt,— pasakė Andersas.— Tu štai drybsai kaip turkų paša, o tau būtų derėję Ievą-Lotą kasoje pakeisti.

Jie užlėkė laiptais į palėpę. Ten stovėjo Ieva-Lota ir žiūrėjo pro plyšį tarp langinių.

— Sausakimša,— pranešė ji.

Kalis priėjo ir taip pat pasižiūrėjo. Buvo susirinkę visi jų kvartalo vaikai ir dar visas būrys „svetimšalių“. Pirmame suole buvo įsitaisęs dėdė Einaras. Šalia jo sėdėjo kepėjas ir jo žmona, o už jų Kalis pamatė savo tėvus.

— Aš taip jaudinuosi, kad net kojos linksta! — gailiai sudejavo Ieva-Lota.— Taip ir žinokite, per akrobatikos numerį aš nusirisiu tiesiai jums ant galvų. Ir arklys blogai nusiteikęs. Bijau, kad man su juo nieko neišeis.

— Žiūrėk, nepadaryk mums gėdos,— įspėjo Andersas.

— Laikas pradėti! — nekantriai šūktelėjo dėdė Einaras.

— Čia tai jau mūsų reikalas! — piktai pasakė direktorius.

Vis dėlto jis užsidėjo savo cilindą, tikriaus sakant, kepėjo Lisanderio cilindą, atidarė langą, nusitvėrė už virvės ir nusliugė žemyn, į areną. Ieva-Lota pamėgdžiojo garsų triūbos balsą, žiūrovai ėmė ploti. Tuo tarpu Kalis nubėgo laiptais žemyn, atrišo arklį ir nuvedė jį tarp suolų sužavėtos publikos akivaizdoje. Direktorius nukėlė cilindą, mandagiai nusilenkė, paskui paėmė botagą ir garsiai juo pliaukštelėjo. Ir jis pats, ir žiūrovai tikėjosi, kad arklys pasileis žvaliai risnoti aplink areną. Bet kur tau. Jis tik bukai žiūrėjo į publiką. Direktorius pliaukštelėjo botagu dar kartą ir visiškai aiškiai sušnibždėjo:

— Na, judinkis, biaurybe!

Arklys pasilenkė ir išpešė dantimis kelias žoleles, išlindusias pro piuvenas. Palėpėje pasigirdo linksmas prunkstelėjimas. Tai neišlaikė „aukščiausios klasės jojikė“, laukianti savo pasirodymo. Publika taip pat linksminosi, ir ypač dėdė Einaras ir Ievos-Lotos mama.

Tuo metu įsikišo vyresnysis arklininkas Kalis. Jis paėmė arkliuką už apynasrio ir ryžtingai nuvedė jį po palėpės angą. Ieva-Lota nusitvėrė už virvės, pasirengusi gražiai nusliuogti ir atsistoti arkliui ant nugaros. Bet čia arklys staiga atgijo. Jis šoktelėjo kaip tikras cirko ristūnas, ir kada Ieva-Lota nusliuogė žemyn, tai jai nebebuvo kur įspūdingai nusileisti. Jojikė pakibo ant virvės, bejėgiškai mataruodama kojomis. Pagaliau Andersas ir Kalis jėga atitėmė arklį į vietą. Ieva-Lota šleptelėjo jam ant nugaros, Andersas pliaukštelėjo botagu, ir arkliukas vangiai nubidzeno ratu. Veltui jojikė spūsčiojo jam šonus basais kulnais, ragindama bėgti nors kiek gyviau.

— Netikša! — sušnypstė Ieva-Lota.

Deja, žodžiai arklio taip pat nepaveikė. . .

Vaikai manė, kad jis bėgs, kiek įkabindamas, ir savo žvitriais šuoliais nukreips žiūrovų dėmesį, idant šie nepastebėtų, kokie nesudėtingi pačios Ievos-Lotos triukai. Bet dabar, kai arkliukas atsisakė nors kiek padėti, numeris atrodė gana blankiai. „O aš tiek metų šeriau jį avižomis!“ — su kartėliu pagalvojo Ieva-Lota.

Pagaliau įtūžęs direktorius pliaukštelėjo botagu po pat arkliuko nosimi, ir tas išsigandęs atsistojo piestu. Tai suteikė finalui tikro dramatiškumo ir žymiai sušvelnino bendrą įspūdį.

— Jeigu mums ir akrobatika nepasiseks, — kiek vėliau palėpėje kalbėjo Andersas, — teks gražinti pinigus už bilietus. Cirko arklys — ir staiga sustoja žolės pa-

skabyti. Juk tai nepadoru! Betrūksta tik, kad Ieva-Lota imtų šlamšti bandeles per akrobatikos numerį!

Bet Ieva-Lota to nepadarė, ir „trys desperadai“ turėjo milžinišką pasisekimą. Dėdė Einaras nulaužė baltosios alyvos šakelę ir, žemai nusilenkęs, įteikė ją Ievai-Lotai. Likusioji programos dalis praėjo šiek tiek blogiau, bet visiems labai patiko klounas, o taip pat Ievos-Lotos dainelė. Dainelę atlikėja buvo sukūrusi pati, ir joje daugiausia buvo kalbama apie dėdę Einarą.

— Klausyk, Ieva-Lota,— jai baigus, pasakė mama,— negražu taip šaipytis iš vyresniųjų.

— Iš dėdės Einaro galima,— pareiškė Ieva-Lota.

Po vaidinimo teta Lisander pakvietė visą trupę į pavėsinę kavos išgerti. Krautuvininkas Bliumkvistas ir kepėjas Lisanderis dažnai sėdėdavo šioje pavėsinėje, šnekučiuodamiesi apie politiką. Kartais jie pasakodavo ką nors įdomaus, ir tada Ieva-Lota, Kalis ir Andersas prisėsdavo šalia pasiklausyti.

— Žiūrėkite, nejaugi šiandien visos puodukų ąselės sveikos? — nustebo kepėjas. — Kas tau, Mija, brangioji! — Jis geraširdiškai pažvelgė į žmoną.— Tu, tur būt, buvai labai užsiėmusi, kad nespėjai sudaužyti nė vieno puodelio?

Teta Lisander linksmi nusijuokė ir pasiūlė tetai Bliumkvist saldaus pyrago. Kepėjas nugramzdino savo putnų kūną į sodo krėslą ir tiriamai pažvelgė į dėdę Einarą.

— Ar tau nenuobodu šlaistytis be darbo? — paklausė jis.

— Nesiskundžiu,— atsakė dėdė Einaras.— Be darbo aš visiškai galiu apsieiti. Tik miegu blogai.

— Nori, aš tau duosiu migdomųjų vaistų? — paklausė teta Lisander.— Man dar liko miltelių, kuriuos daktaras buvo prirašęs, kai ranką skaudėjo.

— O, mano nuomone, darbas geriau už visokius migdomuosius vaistus,— įsiterpė kepyklos savininkas.— Atsikelk rytoj keturiomis, pagelbėk man kepykloje, ir kitą naktį miegosi kaip užmuštas!

— Ačiū, man geriau migdomieji,— atsakė dėdė Einaras.

Žymysis seklys Bliumkvistas, sėdėdamas šalia savo mamos kitoje stalo pusėje, pagalvojo: „Yra dar vienas geras vaistas nuo nemigos — ramiai gulėti savo lovoje. O jeigu tu bastaisi kiauras naktis, tai nenuostabu,

kad miegas neima. Bet migdomieji milteliai jį nuramins!“

Andersas ir Ieva-Lota jau buvo išgėrę savo kavą. Jie sėdėjo pievutėje šalia pavėsinės ir švilpė su žolėmis, baisiai patenkinti šaižiais garsais, kuriuos jiems pavykdavo išgauti. Kalis kaip tik ketino prie jų prisidėti. Švilpti su žole jis mokėjo puikiai. Bet tą akimirką jam kilo mintis — puiki, išradinga, įžymaus seklio verta mintis!

Jis pats sau linktelėjo. „Taip, taip, kaip tik taip aš ir padarysiu!“

Kalis pašoko, nusiskynė žolę ir pergalingai sušvilpė.

6

Žinoma, sumanymas buvo rizikingas. Bet seklys turi rizikuoti! O jei nenori — geriau mesk svajojęs apie seklio profesiją ir pasidaryk karštų dešrelių pardavėju arba kuo nors panašiu į jį. Kalis nesibijojo, ne. Bet jau dinosi. Oi, kaip jaudinosi!

Jis užsuko žadintuvą antrai valandai nakties. Tur būt, pakaks. Suprantama, sunku nuspėti, kiek laiko praeis, kol ims veikti migdomieji vaistai. Bet jau antrą valandą dėdė Einaras turės miegoti kaip užmuštas! Ir tada Kalis įgyvendins savo sumanymą. Nes, pagaliau aptikęs įtartinę asmenybę, privalai gauti ir jos piršto atspaudą. Žymės, apgamai ir visa kita — neblogi dalykai, bet niekas negali prilygti tikram, geram piršto atspaudui!

Prieš liūdamas į lovą, Kalis dar pažvelgė laukan. Baltos užuolaidos priešingame lange pamažu pleveno, vėjo pučiamos. Ten dėdė Einaras. Gal būt, kaip tik da-

bar jis geria miltelius ir eina miegoti. Kalis susijaudinęs patrynė rankas. Tai juk visai nesunku! Kiek jie su Andersu ir Ieva-Lota laipiojo tomis ugniagesių kopėčiomis. Paskutinį kartą pavasarį, kai Ievos-Lotos namo palėpėje jie buvo įsirengę plėšikų landynę. Ir jeigu jau dėdė Einaras sugebėjo išlipti pro langą, tai ir Kalis sugebės įlįsti.

„Taigi antrą valandą nakties, po šimts pypkių!“

Kalis atsigulė ir akimirksniu užmigo. Bet miegojo jis neramiai. Jis sapnavo, kad dėdė Einaras vejasi jį per kepėjo sodą. Kalis bėgo iš visų jėgų, bet dėdė Einaras jau buvo čia pat. Pagaliau jis tvirtai sugriebė Kalį už apykaklės ir pasakė:

„Ar tu nežinai, kad visi sekliai turi nešioti ant uodegų tuščias konservų dėžutes, kad būtų girdėti juos ateinant?“

„Bet juk aš neturiu uodegos“, — teisinosi Kalis.

„Kaipgi neturi? O kas čia, tavo manymu?“

Grįžtelėjęs Kalis pamatė, kad jo lygiai tokia pat uodega, kaip Tusio.

„Taigi“, — pasakė dėdė Einaras ir pririšo jam prie uodegos konservų dėžutę.

Kalis keliskart pašoko, ir dėžutė baisiai sutarškėjo. Kalis jautė, kad tuoj tuoj pravirks. Ką pasakys Andersas ir Ieva-Lota, kai jis pasirodys, šitaip tarškėdamas? Niekad daugiau jis nebegalės su jais žaisti. Juk niekas nenorės draugauti su žmogumi, keliančiu tokį triukšmą. O štai ir jie, Andersas ir Ieva-Lota, — stovi ir juokiasi iš jo.

„Sekliams visada taip nutinka“, — sako Andersas.

„Ar tiesa, kad kiekvienas seklys turi nešioti konservų dėžutę ant uodegos?“ — maldaujamai paklausė Kalis.

„Tikriausia tiesa,— atsakė Andersas.— Yra toks įstatymas.“

Ieva-Lota užsidengė ausis rankomis.

„Oi, galima išeiti iš proto, kaip tu tarškini!“

Kalis ir pats suprato, kad triukšmas darosi nepakenčiamas. Žvangesys, tarškesys, oi, koks žvangesys...

Kalis pabudo. Žadintuvas! Tai įsismagino! Kalis skubiai jį nuspaudė ir šoko iš lovos. Ačiū dievui, jis neturi uodegos! Kokia visgi laimė, kad tai buvo tik sapnas. O dabar — greičiau imtis darbo!

Jis pribėgo prie rašomojo stalo. Visų pirma — paimiti paspaudę. Aha, štai jinai! Kišenėn ją. Dabar belieka tik nepamiršti popieriaus! Viskas.

Nepaprastai atsargiai Kalis nusileido laiptais, peržengdamas girgždančias pakopas — jis žinojo jas aliai vieną.

„Viskas tvarkoj!“

Kalį staiga apėmė džiaugsmas. Jis lengvai pralindo pro plyšį tvoroje — ir štai jau atsidūrė kepėjo sode. Kaip tylu aplinkui! O alyvos kaip kvepia! Ir obelys! Viskas visai ne taip, kaip dieną. Ir visuose languose tamsu, netgi dėdės Einaro lange.

Kaliui kiek dilgtelėjo paširdžiuose, kai jis užkėlė koją ant ugniagesių kopėčių. Vis dėlto truputį baisu... Ar verta tiek kamuotis dėl piršto atspaudų? Jis juk net gerai nežinojo, kuriam galui visa tai susigalvojo. Jis tik buvo girdėjęs, kad reikia imti visų sukčių pirštų atspaudus. O dėdė Einaras panašus į sukčių. Vadinas, iš jo reikia paimti piršto atspaudą!

„Tokia jau seklio duona! — padrašino save įžymusis seklys ir ėmė lipti aukštyn.— O jeigu dėdė Einaras nė negalvoja miegoti? Aš įlendu, o jis sėdi ant lovos ir žiūri į mane,— ką aš tada pasakysiu?“

Kalis lipo jau nebe taip tvirtai.

„Labą vakarą, dėde Einarai! Kokia šiandien puiki naktis! Aš va išėjau pakvėpuoti grynu oru ir nusprendžiau pasivaikščioti ugniagesių kopėčiomis!“

Ne, kažkas ne taip!

„Tikriausiai teta Mija bus uždavusi jam stiprių stiprių miltelių“, — tikino save Kalis.

Ir visgi, dėdamas ranką ant palangės, jis jautė maždaug tą patį, kaip žmogus, kišdamas galvą į gyvačių lizdą.

Kambaryje viešpatavo tamsa, bet kai ką buvo galima įžiūrėti. Kalis dabar priminė baikštų ir smalsų žvėrelį, pasiruošusį akimirksniu išnykti, pirmam pavojaus ženklui pasirodžius.

Aha, ten lova. Ten buvo girdėti gilus kvėpavimas. Miega, dėkui dievui! Kalis lėtai perlipo palangę, kas minutė sustodamas pasiklausyti. Viskas buvo ramu.

„Ar tik ji nebus uždavusi jam žiurknuodžių, labai jau kietai miega“, — pagalvojo Kalis.

Jis atsigulė ant grindų ir tyliai nušliaužė prie savo aukos. Tokia jau seklio duona! . .

Tai bent pasisekė: dešinioji dėdės Einaro ranka buvo nukarusi nuo lovos! Belieka tik paimti ją ir. . . Tuo metu dėdė Einaras kažką sumurmėjo per miegus ir sulenkė ranką per alkūnę.

Tuk-tuk-tuk! — garsiai nuaidėjo kambaryje.

„Iš kur čia motoras?“ — nustebo Kalis. Bet tai jo paties širdis daužėsi, tarsi norėdama iššokti.

Tuo tarpu dėdė Einaras miegojo kaip miegojęs. Jo ranka dabar gulėjo ant apklotu. Kalis atidarė paspaudę ir primygo prie jos dėdės Einaro nykštį, laikydamas jį taip, tarsi tai būtų žėruojantis nuodėgulis.

— Pch-ch! — pasakė dėdė Einaras.

Dabar telieka išsitraukti popierių. Oi, o kurgi jis? To dar betrūko! Tiesiai prieš jį guli su dažais ant piršto jo susektas piktadarys, viskas eina kaip sviestu patepta, o jis niekaip nesuranda popieriaus! Pala, štai jisai, kelnių kišenėje! Kalis atsargiai prispaudė prie popierėlio dėdės Einaro pirštą. Atlikta. Yra atspaudas! Kalis buvo laimingas. Jeigu dabar jam kas padovanotų baltąją pelę — ir tada jis nesijaustų laimingesnis.

Dabar bereikia tyliai nušliaužti atgal ir peršokti palangę. Tai juk taip paprasta!

Taip, viskas būtų ėję kaip iš pypkės, jeigu teta Mija nebūtų auginusi tiek gėlių. Viena lango pusė buvo uždaryta, ir čia, ant palangės, stovėjo mažų, kuklių snapučių vazonėlis. Kalis atsargiai kilstelėjo ir...

Pirmą akimirką jis pagalvojo, jog prasidėjo žemės

drebėjimas ar kokia nors kita stichinė nelaimė,— toks baisingas trenksmas pasigirdo kambaryje. Bet ne, tai buvo tik paprastas, mažas gėlių vazonėlis!

Kalis stovėjo priešais langą, atsukęs nugarą dėdei Einarui.

„Tuoju aš mirsiu,— galvojo jis.— Na, ir tegul!“

Visa savõ būtybe jis girdėjo, jautė ir suprato, kad dėdė Einaras prasibudo. Kur čia neprasibus — snapučių vazonėlis taip driokstelėjo, tartum visa gėlių parduo-tuvė būtų subyrėjusi į mažus gabaliukus!

— Rankas aukštyti!

Tai buvo dėdės Einaro, bet tarsi ir ne jo balsas. Dabar jis skambėjo tarsi plieninis.

Visada geriau žiūrėti pavojui tiesiai į akis. Kalis atsigręžė ir pamatė į jį nukreiptą pistoleto vamzdį.

Kiek kartų mintyse jis buvo pakliuvęs į tokią padėtį ir visada likdavo šaltakraujiškas. Jis greitai smogdavo nusitaikiusiam į jį priešui ir, ramiai taręs: „Neskubėkite, pone“, vikriai atimdavo iš jo pistoletą. Tikrovėje buvo kiek kitaip... Kaliui, žinoma, ir anksčiau tekdavo išsigąsti — pavyzdžiui, kai jį aikštėje užpuolė buhalterio šuva ir kai jis kartą žiemą įčiuožė į eketę,— bet niekada, niekada gyvenime jis nėjautė tokios šleikščiai stingdančios baimės, kaip dabar.

„Mama!“ — pagalvojo jis.

— Prieik,— tarė plieninis balsas.

Taigi prieik, jei vietoje kojų tau du virti makaronai! Jis visgi bandė pajudėti.

— Kaip? Kalis? — dėdės Einaro balsas jau nebeskambėjo kaip plieninis, bet dar tebebuvo rūstus: — Iš tiesų, ką tu čia veiki tokiu laiku? Sakyk!

„Kas dabar bus? — siaubo apimtas, galvojo Kalis.— Ką sakyti?“

Didžiausio pavojaus metu žmogui kartais ateina išganingos mintys: Kalis staiga atsiminė, kad prieš keletą metų jis vaikštinėdavo miegodamas. Keldavosi vidurnaktį ir išeidavo klydinėti. Šitai tęsėsi iki tol, kol mama nuvedė jį pas daktarą ir šis jam prirašė raminaujamųjų vaistų.

— Na, Kali? — tarė dėdė Einaras.

— Kaipgi aš čionai patekau?! — sušuko Kalis.— Kas gi čia dabar? Ar tik vėl nebūsiu pradėjęs vaikščioti per miegus? Na taip, dabar prisimenu, aš jus sapnavau. („Tai juk tiesa“,— pagalvojo Kalis.) Atleiskite, dėde Einarai, kad aš jus pažadinau!

Dėdė Einaras paslėpė pistoletą ir paplojo Kaliui per petį.

— Nieko, nieko, mano mielas sekly, tur būt, detektyvinės aistros neleidžia tau ramiai miegoti. Paprašyk mamos, kad duotų tau truputį bromo prieš miegą, ir viskas bus gerai, pamatysi. Eikš, aš tave palydėsiu.

Dėdė Einaras palydėjo jį laiptais ir atrakino laukujes duris. Kalis nusilenkė ir po akimirkos kaip unguris šmurkštelėjo pro plyšį tvoroje.

— Rodos, laimingai baigėsi,— sušnibždėjo jis.

Kalis jautėsi kaip žmogus, ką tik išsigelbėjęs iš sudužusio laivo. Kojos kažkaip keistai virpėjo, ir jis vos užsiropštė laiptais į savo kambarį. Čia jis dribo į lovą ir giliai atsiduso.

— Rodos, laimingai baigėsi, — vėl sušnibždėjo Kalis.

Jis ilgai sėdėjo nekrutėdamas.

Koks pavojingas seklio amatas! Kai kas galvoja, kad tai pats lengviausias dalykas... Na jau ne! Ar čia

juokas — kiekviename žingsnyje tau pačion panosėn kiša revolverio vamzdį!

Kojos pamažu liovėsi drebėjusios. Stingdanti baimė praėjo. Kalis sugrabaliojo kišenėje brangųjį popiergalį. Dabar jis jau nebebijojo — jis buvo laimingas! Kalis išsitraukė lapelį ir kruopščiai paslėpė jį kairiajame rašomojo stalo stalčiuje. Ten jau gulėjo visraktis, laikraštis ir perlas. Motina nemokėtų švelniau žiūrėti į savo kūdikį, kaip Kalis žiūrėjo į tame stalčiuje gulinčius daiktus. Jis rūpestingai užrakino jį ir įsidėjo raktą kišenėn. Paskui išsiėmė užrašų knygutę ir atsivertė dėdės Einaro puslapį. Reikėjo kai ką papildyti.

„Turi pistoletą,— užsirašė Kalis.— Miegodamas laiko jį po pagalve.“

Tuo metų laiku Lisanderių šeima paprastai pusryčiaudavo verandoje. Jie kaip tik buvo pradėję valgyti košę, kai netoliese pasirodė Andersas su Kaliu. Kaliui knietėjo sužinoti, ar dėdė Einaras prasitars ką nors apie jo naktinį apsilankymą. Bet dėdė Einaras lyg niekur nieko valgė košę.

— Pala, Einarai, kaip gaila,— pasakė staiga teta Lisander,— aš juk vakar pamiršau tau duoti migdomųjų!

7

— Vis tiek ruoštis įdomiausia,— padarė išvadą Andersas tuoj po cirko premjeros.

Žinoma, pats vaidinimas irgi praėjo įdomiai ir linksmi, bet atmintyje vis dėlto liko ankstyvesnės dienos su repeticijomis ir įtemptu pasiruošimu.

Buvę artistai vėl vaikštinėjo be darbo, nesumany-

dami, ko nusitverti. Mažiausiai dėl to kentė Kalis. Seklio pareigų dėka ne tik jo dienos, bet ir naktys buvo turiningos. Ir jei anksčiau jo žvalgomoji veikla buvo bendro pobūdžio, tai dabar jis visą dėmesį sutelkė į dėdę Einarą.

— Kada gi tas dėdė Einaras pagaliau išsinešdins? — kartojo Andersas ir Ieva-Lota.

Bet Kalis su siaubu laukė dienos, kuomet jo sukčius staiga susikraus lagaminą ir išvažiuos. Dings įtartiną asmenybę, ir Kalio gyvenimas vėl taps tuščias ir betikslis. O svarbiausia, būtų taip apmaudu, jei dėdė Einaras išvažiuotų anksčiau, nei jis, Kalis, išvilks jį dienos švieson.

Tuo, kad dėdė Einaras nusikaltėlis, Kalis nė valandėlės neabejojo. Tiesa, visi ankstesnieji jo nusikaltėliai galų gale pasirodydavo esą visiškai padorūs žmonės, šiaip ar taip, jų niekuo nepasisekdavo apkaltinti, bet šį sykį Kalis buvo beveik tikras.

„Tiek įtartinų aplinkybių, kad apsirikimo negali būti“, — tikino jis save, kai retkarčiais jį užplūsdavo abejonės.

Bet Andersui ir Ievai-Lotai nė kiek nerūpėjo kova su nusikaltėliais, ir jiems buvo baisiai nuobodu. Laimė, kartą, kai Andersasėjo su Ieva-Lota Didžiąja gatve, Sikstenas šuktelėjo jam įkandin: „Mergininkas!“ Ir jis drįso taip pasakyti, nepaisydamas, kad Siksteno ir Anderso komandos buvo sudariusios paliaubas! Matyt, Sikstenui taip pat buvo gerokai nuobodu, tad jis ir nutarė pradėti karo veiksmus.

Andersas ir Ieva-Lota sustojo.

— Ką tu pasakei? — paklausė Andersas.

— Mergininkas, — iššaukiamai pakartojo Sikstenas.

— Ak šitaip! O aš tikėjausi, kad man tik pasigirdo. Labai gaila, bet teks tave sumušti, nors ir labai karšta.

— Malonėk! Aš paskui tau ledo ant galvos uždėsiu, jei liksi gyvas.

— Vakare susitiksime Prerijose,— pasakė Andersas.— Eik namo ir paruošk savo mamą, tik atsargiau.

Po to jie išsiskyrė. Andersas ir Ieva-Lota, nepaprastai pažvalėję, nuskubėjo namo — įspėti Kalio. Artinosi karas, kuris turėjo nuskaidrinti ne vieną atostogų dieną!

Kalis buvo užsiėmęs. Pro plyšį tvoroje jis sekė dėdę Einarą, kuris, tarsi vietos nerasdamas, blaškėsi po sodą. Kalis visiškai nenorėjo mesti savo užsiėmimo, bet argi galima buvo šaltai sutikti Siksteno iššūkį! Visi trys susėdo Ievos-Lotos pavėsinėje ir pradėjo pasitarimą. Netikėtai įėjo dėdė Einaras.

— Niekas su manim nežaidžia! — ėmė dejuoti jis.— Kas čia pagaliau dedasi?

— Mes rengiamės kautis,— sausai paaiškino Ieva-Lota.— Andersas kausis su Sikstenu.

— O kas toks tas Sikstenas?

— Vienas stipriausių miesto berniokų,— atsakė Kalis.— Andersui, žinoma, gerokai klius.

— Be abejo,— linksmi pritarrė Andersas.

— Gal man tau padėti? — pasisiūlė dėdė Einaras.

Visi trys išpūtė akis. Negi jis galvoja, kad jie įpainios suaugusį dėdę į savo reikalus, kad šis viską sugadintų?

— Na kaip, Andersai, ar eit man su jumis?

— Ne-e,— numykė Andersas, įsižeidęs, kad jam tenka atsakinėti į tokias kvailystes.— Ne, tai būtų negarbinga.

— Gal būt, ir taip,— truputį užsigavęs, sutiko dėdė

Einaras.— Bet tai būtų tikslinga. Nors tu dar per mažas suprasti, kas yra tikslingumas. Užaugęs supras.

— Tikiuosi, kad užaugęs jis tokių nesąmonių nenorės suprasti,— pasakė Ieva-Lota.

Čia dėdė Einaras staigiai pasisuko ir nuėjo.

— O juk jis lyg ir supyko,— tarė Ieva-Lota.

— Suaugusieji būna keisti, bet jau tas — iš visų keisčiausias,— užbaigė Andersas.— Ir kiekvieną dieną darosi vis aikštingesnis.

„Ak, jeigu tik jūs žinotumėt!“ — pagalvojo Kalis.

„Prerijomis“ buvo vadinama didelė, tankiai krūmokšniais apžėlusi dykvietė miesto pakraštyje. Prerijų šeimininkai buvo vaikai. Čia jie virsdavo aukso ieškotojais, Aliaskos užkariautojais, čia karingieji muškietininkai stodavo į kruvinas dvikovas, čia liepsnodavo stovyklų laužai Uolų kalnuose, čia pat būdavo šaudomi Afrikos liūtai, kilnieji riteriai šuoliuodavo ant savo puikių žirgų, o žiaurūs Čikagos gangsteriai negailestingai susidorodavo su savo aukomis — žaidimai priklausydavo nuo to, koks filmas būdavo rodomas miesto kine. Vasarą kinoteatras, suprantama, užsidarydavo, bet juk tuo viskas nesibaigdavo. Likdavo dar daug asmeninių ginčų, kuriuos reikėdavo išspręsti kumščiais, ir, be to, Prerijos puikiai tiko visokiems tikiems žaidimams.

Čionai pasuko Kalis, Andersas ir Ieva-Lota, iš anksto gardžiuodamiesi jaudinančiomis grumtynėmis. Sikstenas su savo komanda jau buvo atėjęs. Jo bendražygiai vadinosi Benka ir Jontė.

— Štai žmogus, kuriam lemta pataikyti tau tiesiai į širdį! — sušuko Sikstenas, žvaliai mostaguodamas rankomis.

— Kas tavo sekundantai? — paklausė Andersas, praleidęs negirdomis šurpų grasinimą. Paklausė jis daugiau dėl tvarkos: jis puikiai pažinojo sekundantus.

— Jontė ir Benka!

— O čia — manieji! — Ir Andersas parodė Kalį ir Ievą-Lotą.

— Kokį ginklą tu renkiesi? — paklausė Sikstenas griežtai pagal taisykles.

Visi puikiai suprato, kad priešininkai neturi jokių kitų ginklų, tik kumščius. Bet, kada laikaisi nustatytos tvarkos, viskas išeina kažkaip tauriau.

— Kumščius, — kaip visi ir laukė, atsakė Andersas.

Ir dvikova prasidėjo. Keturi sekundantai, stovėdami atokiau, sekė grumtynes taip susijaudinę, kad praktai jiems čiurkšlėmis varvėjo. O patys kovotojai pavirto šmėkščiojančių rankų, kojų ir pasišiaušusių kuodų kamuoliu. Sikstenas buvo stipresnis, užtat Andersas — greitas ir vikrus kaip voverė. Iš pat pradžių jam pavyko užtvoti Sikstenui porą stiprių niuksų. Bet nuo šito Sikstenas tik nežmoniškai užsidegė kovos karščiu. Anderso padėtis pasidarė grėsminga.

Ieva-Lota prikando apatinę lūpą. Kalis žvilgtelėjo į ją. Jis ir pats, ilgai negalvodamas, būtų dėl jos puolęs į mūšį, bet — deja! — šįkart mergininku buvo apšauktas tas laimės vaikas Andersas.

— Andersai, duok, duok! — kaip apdujusi šaukė Ieva-Lota.

Andersas dabar taip pat ne juokais supyko; jis kaip padūkęs tučtuojau puolė Siksteną ir privertė jį pasitraukti. Pagal taisykles tokio pobūdžio dvikovos tęsdavosi ne ilgiau, kaip dešimt minučių. Benka žiūrėjo į laikrodį, ir abu priešininkai, žinodami, kad laikas brangus, iš kailio nėrėsi, stengdamiesi laimėti kovą.

Bet čia Benka šūktelėjo: „Baigti!“, ir Sikstenas su Andersu nenoromis pakluso.

— Lygiomis,— nusprendė Benka.

Sikstenas ir Andersas paspaudė kits kitam rankas.

— Garbė apginta,— pasakė Andersas.— Bet rytoj aš įžeisiu tave, tada mes galėsime kautis toliau.

Sikstenas linktelėjo galvą:

— Vadinasi, prasideda Raudonosios ir Baltosios Rožių karas!

Sikstenas ir Andersas buvo pakrikštiję savo komandas, sekdami kilniu Anglijos istorijos pavyzdžiu.¹

— Taip,— iškilmingai paskelbė Andersas,— prasideda Baltosios ir Raudonosios Rožių karas, ir mirtis praris tūkstančius sielų ir nusineš jas į savo juodąją karalystę.

Ši tirada taip pat buvo paimta iš istorijos, ir, Anderso nuomone, ji skambėjo nepaprastai gražiai, ypač po grumtynių, kai į Prerijas leidosi prieblanda.

Baltosios Rožės — Andersas, Kalis ir Ieva-Lota — iškilmingai paspaudė rankas Raudonosioms — Sikstenui, Benkai ir Jontei,— ir priešininkai išsiskirstė.

Reikia pasakyti, kad, nors Sikstenas ir manė turįs teisę apšaukti Andersą „mergininku“, kai šis vaikstinėjo su Ieva-Lota, jis laikė Ievą-Lotą visiškai garbingu priešu ir Baltosios Rožės atstovu.

Trys Baltosios Rožės nuėjo namo. Ypač skubėjo Kalis. Jis neturėdavo ramybės, nors valandėlę išleidęs iš akių dėdę Einarą. „Tarsi paršą būčiau nusipirkęs“, — pagalvojo Kalis.

Andersui iš nosies varvėjo kraujas. Sikstenas, tiesa,

¹ Turima galvoje karas, vykęs Anglijoje nuo 1455 iki 1485 metų ir gavęs Raudonosios ir Baltosios Rožių karo vardą.

grasino pataikysiąs jam tiesiai į širdį, bet viskas buvo ne taip jau baisu.

— Puikiai tu šiandien mušiesi! — pasakė Ieva-Lota susižavėjusi.

— Taigi, rodos, nieko sau,— kukliai sutiko Andersas, žiūrėdamas į krauju aplašėjusius marškinius. Namuose tikriausiai klius už juos, tai verčiau jau greičiau... — Rytoj susitiksime! — šūktelėjo jis ir nurūko namo.

Kalis ir Ieva-Lota nuėjo toliau dviese, bet staiga Kalis atsiminė, jog mama prašė jį nupirkti vakarinį laikraštį. Jis atsisveikino su Ieva-Lota ir pasuko prie kiosko.

— Visi laikraščiai parduoti,— pasakė pardavėja.— Paprašyk viešbučio durininko.

Nebuvo kas darą.

Prie viešbučio stovėjo policininkas Bjorkas. Kalis pajuto didelį palankumą savo kolegai. Tiesa, Kalis buvo privatus seklys, o privatūs sekliai visada visa galva aukštesni už paprastus policininkus, kurie gana dažnai pasirodo stebėtinai bejėgiški, netgi spręsdami paprasčiausius kriminalinius klausimus. Bet jis vis dėlto jautė, kad jį ir Bjorką kažkas riša. Jie abu stengėsi su šaknimis išrauti nusikaltimus.

Kalis būtų labai mielai dėl kai ko pasitaręs su Bjorku. Žinoma, niekas neginčijo, jog Kalis Bliumkvistas tiktai įžymus kriminalistas. Bet vis dėlto jam tebuvo trylika metų. Dažniausiai jis stengdavosi to neprisiimti ir, dėdamasis seklių, visada įsivaizduodavo esąs subrendęs, aštraus, veriančio žvilgsnio vyras, nerūpestingai įsikandęs pypkę. Doringieji visuomenės nariai vadina jį „ponu Bliumkvistu“ ir rodo jam visokeriopą pagarbą, o nusikaltusieji elementai, atvirkščiai, bijosi

jo kaip ugnies. Bet kaip tik dabar jis jautėsi esąs tiktai trylikos metų berniukas ir buvo linkęs pripažinti, kad Bjorkas turi patyrimo, kurio jam, Kaliui, stinga.

— Sveikas! — pasakė policininkas.

— Laba diena! — atsiliepė Kalis.

Bjorkas įdėmiai pažvelgė į stovinčią prie viešbučio lengvąją mašiną.

— Iš Stokholmo, — nusprendė jis.

Kalis atsistojo šalia jo, susinėręs užpakaly rankas. Taip jie stovėjo ilgai, netardami nė žodžio, susimąstę žiūrėdami į pavienius vakaro praeivius, žingsniuojančius per aikštę.

— Dėde Bjorkai, — staiga prabilo Kalis, — jei galvoji, kad žmogus niekšas, ką reikia daryti?

— Uždrožti jam kartelį, — žvaliai patarė Bjorkas.

— Ak ne, aš noriu pasakyti — jei jis padarė koki nors nusikaltimą.

— Reikia jį sulaikyti, žinoma.

— Ne, o jeigu tu tik manai, o įrodyti negali? — nesiliovė Kalis.

— Vaikščioti jam iš paskos ir sekti! — Bjorkas nusišypsojo visa burna. — Šit kaip, nori man duoną atimti? — tęsė jis draugiškai.

„Nieko aš nenoriu“, — pasipiktinęs pagalvojo Kalis. Niekas nekalba su juo rimtai...

— Na, iki pasimatymo, Kali, man reikia užėiti į nuovadą. Pabudėk čia už mane!

Ir Bjorkas nuėjo.

„Vaikščioti paskui jį ir sekti!“ Bet kaipgi sekiosi paskui žmogų, kuris kiauras dienas karkso sode ir nė žingsnio nežengia už vartelių?

Taip, dėdė Einaras visiškai neketino imtis darbo. Jis gulėdavo, sėdėdavo arba slampinėdavo po kepėjo sodą

nelyginant žvėris narve ir reikalaudavo, kad Ieva-Lota, Kalis ir Andersas jį linksmintų ir padėtų prastumti laiką. Taip, taip — prastumti laiką! Neatrodė, kad dėdė Einaras leidžia atostogas, greičiau jis kažko laukė.

„Bet ko — nors užmušk, nesuprantu!“ — pagalvojo Kalis ir įėjo į viešbutį. Jam teko palaukti. Durininkas buvo užsiėmęs — jis kalbėjosi su dviem vyriškiais.

— Pasakykite, ar pas jus yra apsistojęs ponas Branė,— klausė vienas jų.— Einaras Branė?

Durininkas papurtė galvą.

— Jūs esate tikras?

— Žinoma.

Du vyriškiai pusbalsiu pasitarė.

— O Einaras Lindebergas? — paklausė pirmasis.

Kalis krūptelėjo. Einaras Lindebergas — juk tai dėdė Einaras! Visada malonu padėti žmonėms, ir Kalis jau buvo beišsiziūjęs, norėdamas pasakyti, kad Einaras Lindebergas gyvena pas kepėją Lisanderį, bet paskutinę akimirką užsikirto, ir jam išėjo kažkas panašu į nerūžtingą „echr-r-m“.

„Tu dabar vos nepadarei kvailystės, brangusis Kalii,— tarė jis sau, švelniai priekaištaudamas.— Geriau palauksime ir pažiūrėsime, kaip viskas susiklos.“

— Ne, žmogaus tokia pavarde pas mus taip pat nėra,— tvirtai atsakė durininkas.

— Taip pat nėra... Ir jūs, be abejo, nežinote, ar aplamai buvo apsistojęs jūsų mieste koks nors žmogus Branės arba Lindebergo pavarde? Gal būt, jis apsigyveno ne viešbutyje, o kur nors kitur?

Durininkas vėl papurtė galvą.

— Taip! O ar galima pas jus gauti kambarį dviem žmonėms?

— Prašom! Trisdešimt ketvirtas numeris jums bus pats tinkamiausias,— mandagiai pasakė durininkas.— Bus paruoštas po dešimties minučių. Ar jūs ilgam rengiatės apsistoti?

— Tai priklausys nuo aplinkybių. Galvoju, dviem trim dienom.

Durininkas paėmė svečių knygą ir padavė atvykusiems, kad šie įrašytų joje savo pavardes.

Kalis nusipirko vakarinį laikraštį. Jis jaudinosi, pats nesuprasdamas dėl ko.

— Čia kažkas yra, čia, be abejo, kas nors yra! — sušnibždėjo jis.

Dabar, kol jis nesužinos, kas per vieni tiedu, kuriems reikalingas dėdė Einaras, išeiti iš čia tiesiog neįmanoma. Jis suprato, kad durininkas bus kiek nustebinčas, jeigu jis, Kalis Bliumkvistas, staiga atsisės čia, vestibulyje, su laikraščiu rankose. Bet nebuvo kas daryti. Kalis išsidrėbė odiniame krėsele, nutaisęs komersanto, keliaujančio biznio reikalais, miną. Jis visa širdimi vylėsi, kad durininkas jo neišvargs laukan. Laimė, tas ėmė kalbėtis telefonu ir visai nekreipė dėmesio į Kalį.

Kalis pradūrė pirštu laikraštyje dvi skylutes, tuo pat metu galvodamas, kaip čia paaiškinus mamai, kodėl jis taip keistai pasielgė su jos vakariniu laikraščiu. Paskui ėmė svarstyti, kas gi tokie šie du ponai. Gal būt, sekliai? Jie dažnai pasirodo dviese, bent filmuose. O kas būtų, jei prieitum prie vieno iš jų ir pasakytum: „Labas vakaras, mielas kolega!“

„Tai būtų kvaila, dar daugiau — beprotiškai kvaila! — pats sau atsakė Kalis.— Niekad nereikia užbėgti įvykiams už akių.“

Oi, kaip kartais sekasi! Abu vyriškiai priėjo ir at-

Antrojo vyriškio išvaizda buvo visai nežymi; jis tik atrodė beveik liguistai išblyškęs. Tai buvo neaukšto ūgio, blondinas labai šviesiomis, žydromis, šmižinėjančiomis akimis.

Kalis taip į juos užsispoksojo, jog rodėsi,— jo akys tuoj tuoj iššoks per laikraščio skylutes. Tuo pat metu jis, ištempęs ausis, klausėsi. Nepažįstami vyriškiai gyvai kalbėjosi, bet Kalis, deja, nugirsdavo tik atskirus žodžius. Staiga Blyškusis tarė gana garsiai:

— Kur tau, jis tikriausiai čia, mieste. Aš pats mačiau laišką Lolai. Antspaude buvo aiškiai parašyta: Lilčėpingas.

Laiškas Lolai? Lola! Lola Helberg, kas gi daugiau?

„Vis dėlto mano makaulė veikia“,— patenkintas nusprendė Kalis. Jis juk pats įmetė laišką Lolai Helberg, kad ir kas būtų toji garbinga dama! Ir ji įrašyta jo knygutėje.

Kalis kaip įmanydamas stengėsi dar ką nors nugirsti, bet veltui. Po valandėlės atėjo durininkas ir pranešė, jog kambariai paruošti. Šlykštusis ir Blyškusis pakilo ir nuėjo, ir Kalis jau ketino padaryti tą patį. Bet čia jis pamatė, kad durininko kontorėlė tuščia ir aplamai vestibulyje daugiau nieko nėra, tik jis. Ilgai negalvodamas, jis atsivertė svečių knygą. Šlykštusis pasirašė pirmas, tą Kalis buvo pastebėjęs. „Turė Krukas, Stokholmas“. Tur būt, jis! O kaip vadinasi Blyškusis? „Ivaras Redigas, Stokholmas.“

Kalis išsitraukė užrašų knygelę ir įrašė jon pavardes, paskui kruopščiai išskaičiavo savo naujųjų pažįstamų žymes. Atsivertęs dėdės Einaro puslapį, jis užrašė: „Matyti, kartais vadina save Brane.“ Paskui pasikišo laikraštį po pažastim ir, linksmi švilpaudamas, išėjo iš viešbučio.

Dabar beliko tik mašina! Tikriausiai tai jų mašina: ne taip jau dažnai čia atvažiuoja automobiliai iš Stokholmo. Be to, jeigu jie būtų atvažiaavę septintos valandos traukiniu, tai jau seniai būtų spėję gauti kambarį viešbutyje.

Kalis užsirašė mašinos numerį ir kitas jos žymes. Paskui apžiūrėjo padangas. Jos buvo gerokai apsitrynusios, tik dešinioji užpakalinė — visiškai nauja. Kalis nusipaisė padangos raštą.

— Tokia jau seklio duona,— pasakė jis ir įsikišo knygelę kišenėn.

8

Kitą dieną, kaip ir buvo sutarta, kilo Rožių karas. Sikstenas aptiko savo pašto dėžutėje lapelį su baisiausiais įžeidimais. Laiško gale buvo parašyta: „Kad visa, kas aukščiau išdėstyta, yra tiesa, patvirtina Andersas Bengtsonas, Baltosios Rožės vadas, kuriam tu nevertas batų šniūrelių atrišinėti.“

Nuožmiai grieždamas dantimis, Sikstenas išlėkė šaukti Benkos ir Jontės.

Baltosios Rožės, visiškai pasiruošusios kovai, gulėjo kepėjo sode, laukdamos Raudonųjų antpuolio. Kalis buvo įsilipęs į klevą, iš kur galima buvo matyti visą gatvę iki pat pašto viršininko namų. Jis ėjo Baltosios Rožės žvalgo pareigas, nepamiršdamas tuo pat metu ir savo priešo.

— Aplamai tai man dabar nėra kada kariauti,— bandė jis prieštarauti Andersui,— aš užsiėmęs.

— Še tau, kad nori! — pasakė Andersas.— Kaip visada, kokia nors kriminalinė byla? Gal šlubasis Fredrikas vėl taikstosi nukniaukti bažnyčios skardinę?

— Eik sau! — atsikirto Kalis.

Jis įsitikino, kad vis tiek jo niekas nesupras, ir paklusniai ėmė kabarotis į medį, kaip buvo įsakyta. Visiškas paklusnumas vadui buvo vienas Baltosios Rožės priesakų.

Beje, būdamas žvalgu, Kalis turėjo progos lygia greta sekti ir dėdę Einarą. Šiuo metu dėdė Einaras sėdėjo verandoje ir padėjo tetai Mijai perrinkti braškes: kitaip tariant, paknebinėjęs kokią dešimtį braškių, jis užsirūkė cigaretę, atsisėdo ant turėklų ir ėmė maskatuoti kojomis. Paskui kiek paerzino Ievą-Lotą, bėgančią pro šalį palėpėn, į Baltosios Rožės štabą, ir, matyt, baisiai nuobodžiavo.

— Ar nenusibosta tau šlaistytis be darbo? — išgirdo Kalis tetos Mijos balsą. — Nueitum į miestą, pasivaikščirotum arba nuvažiuotum dviračiu pasimaudyti. Beje, viešbutyje vakarais būna šokiai — kodėl tau nunejusi?

— Ačiū už rūpestį, Mija, brangioji, — atsakė dėdė Einaras, — bet man taip gera čia, sode, kad nėra nė mažiausio noro ką nors veikti. Čia aš galiu pailsėti kaip reikiant ir nuraminti nervus. Nuo to laiko, kai atvažiavau čionai, aš jaučiuosi toks ramus ir santūrus.

„Ramus ir santūrus, žiūrėk tu man! — pagalvojo Kalis. — Gyvatė skruzdėlyne, ir ta ramesnė! Ar ne todėl tik dėdė Einaras nemiega naktimis ir laiko pistoletą po pagalve, kad jis toks ramus ir santūrus?“

— Beje, kiek jau aš čia gyvenu? — susimąstė dėdė Einaras. — Dienos taip bėga, kad nespėji nė skaičiuoti.

— Šeštadienį bus dvi savaitės, — atsakė teta Mija.

— Tiktai? O rodosi, kad jau visas mėnuo. Taip, tur būt, laikas pagalvoti apie išvažiavimą.

„Tik ne dabar, tik ne dabar! — ėmė maldauti sau

tyliai Kalis, tupėdamas medyje.— Pirmą aš turiu išaiškinti, ko tu čia tūnai pasislėpęs lyg kiškis krūmuose.“

Kalis taip susidomėjo pokalbiu verandoje, kad visai pamiršo Baltosios Rožės žvalgo pareigas. Jis atsitokėjo, išgirdęs šnabždesį apačioje.

Gatvėje, po pat medžiu, stovėjo Sikstenas, Benka ir Jontė. Jie bandė surasti tvoroje plyšį ir nepastebėjo Kalio.

— Ievos-Lotos mama ir kažkokia žmogysta sėdi verandoje,— raportavo Sikstenas.— Vadinasi, pro vartelius mes nepraeisime. Mes pasuksim aplinkui, per tiltą, ir užklupsime juos netikėtai iš upės pusės. Jie tikriausiai tupi savo štabe, palėpėje.

Raudonieji vėl dingę, o Kalis skubiai išlipo iš medžio ir nudūmė prie kepyklos. Ten Andersas ir Ieva-Lota, kad nebūtų nuobodu laukti, sliuogė virve, kuri kabojo dar nuo cirko laikų.

— Raudonieji artinasi! — riktelėjo Kalis.— Tuoju eis per upę!

Toje vietoje, kur upė kirto kepėjo sodą, ji buvo ne platesnė, kaip du—trys metrai. Čia gulėjo Ievos-Lotos padėta lenta, kuri prireikus galėjo virsti „pakeliamuoju tiltu“. Įrenginys nelabai tvirtas, tačiau, bėgdamas greitu ir tvirtu žingsniu, ne taip jau smarkiai rizikuodavai nuvirsti į vandenį. O jeigu ir pasitaikydavo įkristi, tai sušlapdavo tik kelnės, nes upelis buvo negilus.

Baltosios Rožės tučtuojau paslaugiai nutiesė tiltą ir ramiai pasislėpė netoliese už krūmų. Ilgai laukti jiems neteko. Nutirpę iš susijaudinimo, jie stebėjo, kaip kitame krante, žvalgydami priešą, pasirodė Raudonieji.

— Aha, tiltas savo vietoje! — sušuko Sikstenas.— Pirmyn, mes nugalėsime!

Ir jis, Benkos lydimas, pasileido per lentą. Andersas to tik ir telaukė. Jis galvotrūkčiais šoko iš savo slap-tavietės ir tą akimirką, kai Sikstenas turėjo žengti tvir-ton žemėn, kiek stumtelėjo lentą. Nieko daugiau ir ne-reikėjo.

— Taip atsitiko ir faraonui, užsigeidusiam pėsčio-mis pereiti Raudonąją jūrą,— paguodė Ieva-Lota besi-kepornėjantį upėje Siksteną.

Kol Sikstenas ir Benka, baisiai plūsdamiesi, kaba-rojosi į krantą, Baltosios Rožės strimagalviais pasileido kepyklos link. Jie išnaudojo brangias sekundes ir užsi-barikadavo palėpėje. Draugai rūpestingai užrakino duris į laiptus, įtraukė į vidų virvę ir atsistojo prie atviros angos, laukdami priešo. Karingas šūkis paskel-bė, kad artėja Raudonieji.

— Ar tu dar neišdžiūvai? — su užuojauta paklausė Kalis, Sikstenui pasirodžius.

— Tai tau dar pienas nuo lūpų nenudžiūvo! — at-kiрто Sikstenas.

— Ar jūs patys išeisite, ar jus iš ten išrūkyti? — paklausė Jontė.

— Galite gi jūs čia užlipti ir mus nutraukti,— pa-sakė Ieva-Lota.— Ar nieko, jei mes šliūkštelėsime tru-pučiuką verdančios dervos jums už apykaklės?

Per praėjusius metus tarp Raudonosios ir Baltosios Rožių ne kartą buvo įsiliepsnojęs karas. Bet tai visai nereikšė, kad jie buvo nesutaikomi priešai. Atvirkščiai, vaikai puikiai sugyveno, karai jiems buvo tik įdomus žaidimas. Kokių nors apibrėžtų kariavimo taisyklių jie neturėjo. Vienintelis tikslas buvo pridaryti kiek galima daugiau nemalonumų priešininkui, ir čia visos priemo-nės buvo geros. Tik buvo uždrausta painioti į šiuos žai-dimus tėvus ir kitus pašalinius žmones.

Apgulti prieš štabą, imti įkaitus, keistis baisiais grasinimais, rašyti užgaulius laiškus, grobti „slaptus prieš raštus“ ir patiems daugybę jų gaminti, kad priešui būtų kas vogti, nepastebimai gabenti slaptus dokumentus per fronto liniją — tokia buvo Rožių karų esmė.

Dabar Baltosios Rožės jautėsi nepalyginamai pranašesnės.

— Pasitraukite truputį,— mandagiai paprašė Andersas,— nes aš rengiuosi nusišpauti!

Raudonieji murmeldami pasitraukė už kampo ir nesėkmingai pabandė atidaryti duris į laiptus.

Bet Baltųjų Rožių vadas apsvaigo nuo laimėjimų.

— Praneškite Raudoniesiems, kad aš pasiėmiau penkių minučių atostogas gamtiniais reikalams,— pasakė jis ir nučiuožė virvę žemyn.

Andersas tikėjosi pribėgti prie namuko su širdies pavidalo langeliu pirma, nei Raudonieji pastebės, kad jo nėra palėpėje. Jam iš tikrųjų pasisekė prasmukti į namelį ir tvirtai užstumti sklendę. Bet Andersas nepagalvojo, kaip reikės grįžti palėpėn. O už kampo stovėjo Sikstenas.

Raudonųjų Rožių vadas nušvito, sumetęs, kur yra jo priešas. Akimirksniu pribėgęs prie namelio, jis užkabino duris iš lauko ir pergalingai nusikvatojo. Tokį kraupų juoką Kalis ir Ieva-Lota seniai bebuvo girdėję.

— Mes turime išvaduoti savo vadą iš tos baisios nelaisvės,— ryžtingai pareiškė Ieva-Lota.

Raudonieji, apsvaigę iš džiaugsmo, sušoko karo šoki.

— Baltoji Rožė turi naują štabą,— šaipėsi Sikstenas.— Nuo šiol ji kvepės maloniau, negu kada nors.

— Tu čia pastovėk ir paužgauliok juos,— pasakė Ieva-Lota Kaliui,— o aš pažiūrėsiu, ką galima padaryti.

Nuo aukšto buvo dar vieni laiptai, bet jie išėjo ne į lauką, o į kepyklą. Šituo keliu Ieva-Lota galėjo prasigauti į sodą nepastebėta. Ji nusileido laiptais ir, pasistvėrusi kelis paplotėlius, išsmuko pro duris kitame namo gale.

Sumaniai aplenkusi priešą, Ieva-Lota, Raudonųjų nepastebėta, užsilipo ant tvoros už malkinių. Su ilga lazda rankose ji nuo tvoros perlipo ant išvietės stogo.

Tuo tarpu Kalis kaip padūkęs plūdo Siksteną ir jo bičiulius, stengdamasis atitraukti jų dėmesį.

Andersas išgirdo, kad virš jo galvos kažkas dedasi, ir vilties spindulys nušvietė jo skurdžią buveinę. Atėjo pats sunkiausias momentas: Ieva-Lota ištiesė lazdą, norėdama atkabinti kabliuką. Jei Raudonieji tą akimirką būtų atsigręžę, viskas būtų žuvę. Kalis, neatitraukdamas akių, sekė kiekvieną Ievos-Lotos judesį ir turėjo ne juokais tvardyti, kad galėtų tuo pat metu rėksmingai plūsti priešus.

— Begėdžiai, utėlėti šunys, štai kas jūs tokie! — šaukė jis tuo metu, kai Ieva-Lota puikiai užbaigė savo žygį.

Andersas staiga pajuto, kad durys sujudėjo; jis išlėkė į laisvę ir greitai perbėgo kokį šimtą metrų iki vienos senos guobos. Gerai išsimiklinusiam Andersui nieko nereiškė akimirksniu įlipti į medį. Ir kai jo pabėgimo įsiutinti priešai lyg skalikų ruja susimetė apačioje, Andersas perspėjo, kad pirmajam, kuris išdrįs kabarotis jo nutempti, jis taip iškarš kailį, kad tikroji motina nebepažins!

Paskutinę akimirką Sikstenas atsiminė Ievą-Lotą. Ji kaip tik buvo besmunkanti į saugią vietą. Deja, netrukus ji turėjo įsitikinti vado laisvę nupirkusi savo laisvės kainą... Raudonieji apsupo slaptaį namelį, ir

Ieva-Lota nudribo į jų ištiestas rankas nelyginant pri-nokę vaisius.

— Į štabą ją, greitai! — paliepė Sikstenas.

Ieva-Lota gynėsi kaip liūtė, bet stiprios Benkos ir Jontės rankos ją sutramdė.

Baltosios Rožės, nieko nelaukdamos, puolė jos va-duoti. Kalis nusileido virve nuo aukšto, Andersas, ri-zikuodamas gyvybe, drąsiai šoko iš medžio. Bet Siks-tenas suruošė persekiotojams žiaurias kautynes arier-garde, ir Raudonieji, niekieno netrukdomi, nusitėpė savo belaisvę iki „tvirtovės griovio.“ Pervesti pašėlu-siai besispardančią Ievą-Lotą „pakeliamuoju tiltu“, žinoma, buvo neįmanoma. Todėl Benka be jokių cere-monijų įstūmė ją į vandenį, o paskui pūkštelėjo ir pats su Jonte.

— Nemėgink priešintis — prigirdysim, — perspėjo Jontė.

Tačiau baisusis grasinimas nė kiek nesukliudė Ie-vai-Lotai spardyti dar labiau, nei pirma, ir ji buvo labai patenkinta, du kartus panardinusi Benką ir Jontę po vandeniu. Tiesa, Ieva-Lota vos nepaspringo vande-niu, bet tai neužtemdė jos džiaugsmo.

Kautynės upės šlaite nė kiek nėjo silpnyn. Buvo tiek triukšmo, jog kepėjas ryžosi palikti savo tešlą ir išsiaiškinti, kas ten dedasi. Jis neskubėdamas nusileido prie upės kaip tik tuo metu, kai jo duktė iškišo iš van-dens šlapią galvą. Benka ir Jontė paleido Ievą-Lotą ir lyg nusikaltę pasižiūrėjo į kepėją. Mūšis šlaite sa-vaime nutilo. Kepėjas susimąstęs pažvelgė į savo kū-dikį.

— Klausyk, Ieva-Lota,— prabilo jis pagaliau,— ar tu moki plaukti šuniuku?

— Kur tau ne! — atsakė Ieva-Lota. — Aš visai p moku!

— Šit kaip! Na ką gi, aš tik to ir norėjau pasiklausiti,— švelniai pasakė kepėjas ir nupėdino atgal į kepyklą.

Raudonosios Rožės štabas buvo įsikūręs garaže prie pašto viršininko namo. Dabar garažas stovėjo tuščias, ir todėl Sikstenas laikinai buvo jį užėmęs savo reikalam. Čia jis laikė meškeres, futbolo kamuolį, dviratį, lanką, taikinį ir visus slaptus Raudonosios Rožės raštus bei dokumentus. Čia ir buvo įkalinta kiaurai permirkusi Ieva-Lota. Tiesa, Sikstenas riteriškai pasiūlė jai savo treningą.

— Kilniai elkis su nugalėtaisiais — toks mano šūkis,— pasakė jis.

— Dar ko, visiškai aš ne nugalėtoji! — atkirto Ieva-Lota.— Draugai mane greitai išvaduos. O kol kas galima pašaudyti iš lanko.

Sargyba neprieštaravo.

...Andersas ir Kalis sėdėjo palei upę ir paniurę tarėsi. Tai apmaudu: nepavyko pagrobti į nelaisvę Siksteno! Dabar apie pasikeitimą belaisviais negali būti nė kalbos.

— Aš prasigausiu pas juos ir pabandysiu ką nors sužinoti,— pasakė Andersas.— O tu lipk į klevą ir sek, nes jie, ko gero, susigalvos grįžti. Ginkis iki paskutinio žmogaus! Jeigu jie tave įveiks, tai pirmiausia sudegink slaptus raštus.

Kalis, žinoma, suprato, kad tiksliai įvykdyti tą įsakymą bus nelengva, bet neprieštaravo.

Puiki stebėjimo vieta tas klevas! Sėdi sau patogiai šakumoje, visiškai pasislėpęs lapuose, ir matai dides-

niąją kepėjo sodo dalį ir visą gatvę iki kampo, kur ji susieina su Didžiąja gatve. Kalis vis dar tebegyveno praėjusio mūšio įtampa, bet tuo pat metu jį truputiuką graužė sąžinė. Jis pamiršo savo pareigą visuomenei! Jei ne Rožių karas, jis būtų nuo ankstauro ryto budėjęs prie viešbučio ir sekęs tuodu, atvažiuavusius vakar vakare. Kas žino — gal būt, tai būtų padėję jam įspėti mįslę.

Apačioje sodo takeliu slampinėjo ten ir atgal dėdė Einaras. Jis nematė medyje tupinčio stebėtojo, ir Kalis galėjo ramiai jį sekti. Kiekvienas dėdės Einaro judesys rodė nekantrumą ir nepasitenkinimą, o jo veide buvo tiek baimės ir pasišlykštėjimo visu kuo, jog Kaliui jo beveik pagailo.

„Vis dėlto, tur būt, reikėjo daugiau žaisti su juo“, — su užuojauta staiga pagalvojo Kalis.

Gatvė už tvoros buvo tuščia. Kalis pasižiūrėjo pašto viršininko namo pusėn. Kaip tik iš ten reikėjo laukti puolimo. Bet Raudonosios Rožės nesirodė. Kalis žvilgtelėjo į kitą pusę, Didžiosios gatvės link. kažkas eina. . . Bet juk tai. . . ne, negali būti. . . na taip, jie, tie patys tipai. . . kaip jie ten. . . Krukas ir Redigas! Kalis įsitempė it plieninė spyruoklė. Vyriškiai vis artėjo ir artėjo. Va jie priėjo prie kepėjo vartelių. . . ir staiga pamatė dėdę Einarą. Ir jis juos pamatė.

Kaip išblyško dėdė Einaras! Net baisu žiūrėti. Baltas kaip lavonas. Taip išsigando — kad žiurkė spąstuose, ir ta nebūtų labiau išsigandusi.

Pirmasis prabilo vienas svečių, išblyškęs ir žemaiūgis — Redigas. Jo balsas skambėjo nuostabiai įtaikiai ir švelniai:

— Štai ir Einaras. Mūsų brangus, mylimas Einaras!

Nuo šito balso Kaliui per nugarą perbėgo šiurpuly. Švelnus Redigo tonas buvo kažkuo atstumiantis ir grėsmingas.

— Tu, rodos, nelabai džiaugiesi, mus pamatęs, seni,— murkė svečias.

Dėdė Einaras drebančiomis rankomis įsikibo į vartelius.

— Ką jūs, žinoma, kad džiaugiuosi! Tik jūs taip nelauktai pasirodėte.

— Argi? — Blyškusis nusišypsojo.— Na taip, tu juk pamiršai palikti mums adresą išvažiuodamas,— per išsiblaškymą, žinoma. Laimė, tu atsiuntei Lolai laišką su gana ryškiu antspaudu. O Lola mergina nekvaila. Jei pasikalbėsi su ja iš širdies, ji išklos viską, kas reikalinga.

Dėdė Einaras, sunkiai kvėpuodamas, persisvėrė per vartelius į Blyškųjį:

— Ką tu padarei Lolai, tu!..

— Ramiau, ramiau! — pertraukė jį įtaikus balsas.— Nesišiaušk! Atostogų metu reikia ilsėtis ir nieko negalvoti. Juk tu, kiek aš suprantu, atvažiavai čia atostogų, ar ne?

— Aplamai... taip,— pasakė dėdė Einaras.— Pano-
rau kiek pailsėti.

— Suprantu. Visai nusikamavai su darbais paskutiniuoju metu, taip?

Visą laiką kalbėjo Blyškusis. Tas, kurį Kalis vadino Šlykščiuoju, tikrai tylėjo ir šypsojosi, bet ta šypsena toli gražu neatrodė palanki.

„Jei man tektų su juo susidurti naktį tuščioje gatvėje, aš gerokai nusigąščiau,— pagalvojo Kalis.— Be-

je, dar neaišku, kurį iš jų nemaloniau susitikti — šitą ar Blyškųjį, Ivarą Redigą.“

— Ko tu pagaliau nori, Arturai? — paklausė dėdė Einaras.

„Arturas? Juk jis Ivaras! — nustebo Kalis. — Nors sukčiai ir banditai visada turi begales vardų...“

— Po perkūnais! Tu puikiai žinai, ko aš noriu! —

atsakė Blyškusis, ir jo balsas skambėjo jau šiurkščiau. — Čia yra mūsų mašina, važiuokime pasivažinėti, kartu ir pasišnekėsime.

— Nėra ko man su jumis šnekėtis, — atkirto dėdė Einaras.

Blyškusis priėjo arčiau.

— Argi taip jau ir nėra ko? — užgiedojo jis.

„O kas ten jo rankeje?“ — Kalis, norėdamas išžiūrėti, turėjo pasilenkti.

— Tai tau! — sušnibždėjo Kalis.

Šį kartą atėjo eilė dėdei Einarui stovėti prieš pistoleto vamzdį.

Ir atsiranda tokių

žmonių! Na, ir įpročiai: vidury dienos vaikštinėti su pistoletais!

Blyškusis švelniai paglostė žvilgantį metalą ir kalbėjo toliau:

— Pagalvok gerai. Gal būt, tu vis dėlto važiuosi su mumis?

— Nė už ką! — šuktelėjo dėdė Einaras. — Nė už ką! Man su jumis nėra ko kalbėti. Nešdinkitės, nes. . .

— Nes pakviesi policiją, taip?

Blyškusis ir Šlykštusis nusikvatojo.

— Ė, ne, bičiuli, šito tu nepadarysi! Tu tiek pat nori painioti į šį reikalą policiją, kaip ir mes.

Blyškusis vėl nusijuokė — keistu, biauriu juoku.

— O tu puikiai sugalvojai, brangusis Einarai. Nebloga mintis — įsikurti čia visiškai slaptai ir kiek patostogauti, kol baigsis sąmyšis. Daug protingiau, nei iškart bandyti pasprukti užsienin. Sumanus berniukas!

Jis truputį patylėjo.

— Ir visgi tu kiek persistengei, — tęsė jis jau visai nemeilikaudamas. — Apgaudinėsi draugus — nesibaigs geruoju. Daugelis žuvo jaunystėje tik todėl, kad buvo tai pamiršę. Taip nedera — trims košę virti, o vienam ją išsrėbti.

Blyškusis persilenkė per vartelius ir pažvelgė į dėdę Einarą su tokia neapykanta, jog Kalį net prakaitas išpylė.

— Žinai, ko aš dabar noriu? — sušnypštė jis. — Aš noriu suvaryti tau kulką į kaktą. Čia pat, šioje pat vietoje, tu išstypęs baily!

Bet dėdė Einaras, matyt, jau buvo atitokęs nuo pirmojo išgąščio.

— Na ir kas? — pasakė jis. — Vėl į kalėjimą užsi-
manei? Išsausi — per penkias minutes faraonas jau ir

čia. Ką tu šituo laimėsi? Tur būt, pats supranti — su savimi aš jų nesinešioju. Verčiau paslėpk žaisliuką,— jis parodė į pistoletą,— ir pasikalbėkime rimtai. Jei gerai elgsitės — aš, gal būt, sutiksiu pasidalinti.

— Koks nepaprastas kilnumas! — tyčiodamasis tarė Blyškusis.— Tik pagalvok — jis sutinka dalintis! Tik gaila, kad šita puiki mintis atėjo tau į galvą kiek per vėlai. Velniskai vėlai! Matai, brangusis, dabar mes nenorim dalintis. Leidžiame tau pagalvoti... nesismulkinsim, sakysim, penkias minutes, ir klok čia visą mantą. Tikiuosi, tavo paties labui, tu mane supratai?

— O jeigu aš to nepadarysiu? Su savimi aš jų neturiu, ir, jei tu mane pribaisgi, kažin ar kas nors galės padėti tau juos surasti.

— Ė, drauguži, aš juk ne vakar gimęs. Yra būdų priversti žmones, kurie nesupranta geruoju,— puikių būdų! Aš juk žinau, ką tu dabar sugalvojai. Kuo puikiausiai žinau, tarsi kiaurai permatyčiau tavo iškvaršusią makaulę. Tu galvoji, kad tau pavyks vėl mus apmauti! Galvoji užvilinti laiką savo plepalais apie dalybas, o paskui tylutėliai pasprukti ir pasitraukti už tėvynės sienų anksčiau, nei mes tau sukliudysim. Bet štai ką aš tau pasakysiu! Mes tau sukliudysim, ir taip, kad tu šito niekad nepamirši! Mes pasiliksime mieste, ir tu su mumis dažnokai susitikinėsi. Kai tik užsimanysi išeiti už vartelių, iškart susitiksi savo senus, gerus draugus. Ir jau mes surasim progą pasikalbėti su tavim, kai niekas mums nekliudys, būk ramus!

„Tai veikiausiai ir yra ta „kraupioji šypsena“, kaip rašoma knygoje“, — pagalvojo Kalis, žiūrėdamas į Blyškiojo veidą. Jis palinko į priekį, norėdamas geriau jį išžiūrėti, ir... nulažė šakelę. Dėdė Einaras greitai atsi-

grįžo, bandydamas nustatyti, iš kur eina garsas! Kalis pašiurpo iš baimės.

„Kad tik jie manęs nepamatytų, kad tik nepamatytų... Juk jie mane užmuš!“

Kalis suprato: jeigu vyrai jį pastebės, jam bus riesta. Vargu, ar toks žmogus, kaip Blyškusis, pasigailės liudininko, dešimt minučių klausiusio jų pokalbio. Laimė, nė vienas iš trijų nesiėmė aiškinti, iš kur pasigirdo traškesys. Kalis lengviau atsiduso, ir jo širdis jau buvo begrižtanti į savo vietą, bet staiga berniukas kažką pamatė, ir jinais vėl nusmuko į kulnus.

Gatve ėjo žmogus. Mažytė figūrėlė raudonu, pernelyg dideliu sportiniu kostiumu. Tai buvo Ieva-Lota. Ji linksmiai mosikavo šlapia suknele ir švilpavo savo mėgiamą dainelę: „Gyveno sau mergaitė, vardu Žozefina.“

„Kad tik ji manęs nepamatytų! — maldaujamai pagalvojo Kalis. — Jeigu ji pasakys: „Sveikas, Kali“, viskas žuvę!“

Ieva-Lota priėjo prie namo.

„Žinoma, kad pamatys! Ji juk būtinai pažiūrės į mūsų sauginį bokštą. Ir kam aš čia užsirioglinau!“

— Labas, dėde Einarai, — pasakė Ieva-Lota.

Dėdė Einaras visada džiaugėsi, pamatęs Ievą-Lotą, bet dabar jis tiesiog džiūgavo.

— Vaikeli! Kaip gerai, kad tu atėjai! Aš kaip tik buvau beeinąs pasižiūrėti, ar jau išvirė pietūs. Eime kartu!

Jis pamojavo tiedviem už vartelių.

— Likite sveiki, vaikinai. Man labai gaila, bet aš turiu eiti.

— Lik sveikas, seni, — atsiliepė Blyškusis. — Mes dar susitiksime, gali neabejoti.

Ieva-Lota klausiamai pažvelgė į dėdę Einarą.

— Ar tu nepakviesi draugų papietauti? — paklausė ji.

— Ne, žinai, jie, man rodos, neturi laiko.

Dėdė Einaras paėmė Ievą-Lotą už rankos.

— Kada nors kitą kartą, šeimininkėle, — patvirtino Šlykštusis.

„Na, laikykis, — tarė sau Kalis, kai Ieva-Lotaėjo pro klevą. — Oi, oi! . .“

— „Gyveno sau mergaitė, vardu Žozefina. . .“

Ieva-Lota uždainavo ir iš įpratimo žvilgtelėjo į klevą šakumą — Baltosios Rožės sekimo punktą. Tiesiai į jos linksmas, žydras akis žiūrėjo Kalis.

Jeigu tu daug metų iš eilės buvai Baltosios Rožės kareivis, jeigu tu esi ne kartą dalyvavęs kruvinose indėnų ir baltaveidžių kautynėse, jeigu tu, pagaliau, buvai sąjungininkų žvalgu antrajame pasauliniame kare, tai tu išmokai dviejų dalykų: niekuo nesistebėti ir mokėti tylėti, kai reikia. Štai sėdi medyje tavo draugas, perspėjamai prispaudęs prie lūpų pirštą, ir jo veidas tau tesako: „Tylėk!“

Ieva-Lota eina toliau su dėde Einaru.

— „Jos visas turtas buvo siuvimo mašina, šina-šina-šina-šina-na.“

10

„Ką jūs pasakysite, ponas Bliumkvistai, apie tą įžymų pokalbį?“

Kalis gulėjo aukštiekninkas po kriaušę savo sode, ir įsivaizduojamasis pašnekovas vėl kalbėjosi su juo.

„Matote, — pasakė ponas Bliumkvistas, — visų pirmia aišku, kad šioje kriminalinėje dramoje mes susiduria-

me ne su vienu, o iškart su trimis niekšais. Ir perspėju jus, jaunuoli (išsivaizduojamas pašnekovas buvo labai jaunas ir nepatyręs), perspėju: artimiausiu laiku galima laukti audringų įvykių! Jums būtų geriausia vakarais sėdėti namuose. Kova bus žūtbūtinė, ir tam, kas neįpratęs turėti reikalų su visuomenės atmatomis, greisia nervų sukrėtimas.“

Patsai ponas Bliumkvistas buvo taip papratęs turėti reikalų su visuomenės atmatomis, jog nesibaimino dėl savo nervų sistemos. Jis išsiėmė iš burnos pypkę ir kalbėjo toliau:

„Suprantate, tiedu ponai, Krukas ir Redigas — manau, jums nereikia aiškinti, kad tai netikros jų pavardės,— tai štai, šitiedu tipai rengiasi užkurti pirtį dėdei Einarui... hm-m... Einarui Lindebergui, arba Branei, kaip jis kartais save vadina. Tiesą sakant, jo gyvybė pavojuje!“

„O kieno pusėn rengiasi stoti ponas Bliumkvistas šioje kovoje?“— nuolankiai pasiteiravo pašnekovas.

„Visuomenės pusėn, jaunuoli, visuomenės! Kaip visada! Nors tektų ir galvą už tai paguldyti!“

Įžymusis seklys liūdnei nusišypsojo. Visuomenės labui jis jau tūkstantį kartų guldė galvą, ir vienu kartu daugiau ar mažiau, buvo ne taip svarbu.

Jo mintys nuplaukė toliau.

„Norėčiau žinoti, ko jiems reikia iš dėdės Einaro“,— pagalvojo jis, ir dabar čia jau buvo ne ponas Bliumkvistas, o tik Kalis, suglumęs mažasis Kalis, ir visa ta istorija jam atrodė gana šiurpi... .

Netikėtai jis prisiminė laikraštį, tą patį, kurį dėdė Einaras nusipirko, tik atvažiavęs, kai jie sėdėjo kavinėje. Kalis laikė jį kairiajame savo rašomojo stalo stalčiuje, bet taip ir neprisirengė atidžiau išstudijuoti.

„Nedovanotina klaida!“ — paakino jis pats save ir nurūko į kambarį.

Kalis atsiminė, kad dėdė Einaras tada buvo įnikęs į „Paskutiniųjų naujienų“ puslapį. Dabar reikėjo tik pagalvoti, kas būtent jį domino. „Nauji atominės bombos bandymai“ — vargu! „Žiauriai užpultas pagyvenęs vyras“ — gal būt, tas? Taip: du kokių dvidešimties metų vaikinai užpuolė pagyvenusį poną, atsisakiusį duoti jiems užsirūkyti. . . Ne, dėdė Einaras čia niekuo dėtas. „Stambi brangenybių vagystė Estermalmėje. . .“

Kalis švilptelėjo ir akimoju permetė žinutę.

„Naktį į šeštadienį Banergatano gatvėje įvyko stambi brangenybių vagystė. Žinomo Stokholmo bankininko bute naktį nieko nebuvo, todėl plėšikai galėjo darbuotis visiškai laisvai. Manoma, kad jie įsigavo į butą tarp antros ir ketvirtos valandos nakties, išlaužę virtuvės duris. Pagrobtas seifas su 100 000 kronų vertės brangenybėmis. Išsprogdintas ir išplėštas seifas buvo rastas dieną miške, 30 kilometrų į šiaurę nuo miesto. Kriminalinė policija, kuriai buvo pranešta apie šį atsitikimą šeštadienio rytą, kol kas neaptiko jokių nusikaltėlių pėdsakų. Spėjama, kad apiplėšime dalyvavo mažiausiai du, o gal ir daugiau nusikaltėlių. Tai viena iš akiplėšiškiausių vagysčių mūsų šalyje. Kriminalinė policija davė žinią visoms policijos nuovadoms. Uostuose ir pasienio punktuose sustiprinta sargyba, nes manoma, kad nusikaltėliai stengsis pasprukti užsienin, norėdami parduoti vogtas brangenybes. Iš pavogtų daiktų išsiskiria: labai brangi platinos apyrankė su briliantais, daug briliantinių žiedų, sagė su keturiais aukse įtvirtais deimantais, rytų perlų karoliai ir senovinis auksinis kulonas su smaragdais.“

— Na, ir mulkis aš, tai bent mulkis! — tarė Kalis.— Kaip aš nesumečiau! Lordas Piteris Vimsėjus ir Erkiulis Puaro jau seniai būtų susiprotėję. Tai juk taip paprasta, kad paprasčiau ir būti negali!

Jis pavartė rankose perlą. O iš ko matyti, kad čia rytų perlas?

Staiga jį nelyginant žaibas persmelkė viena mintis. „Su savimi aš jų nesinešioju“,— pasakė dėdė Einaras. Aišku, kad nesinešioja! Ir jis, Kalis Bliumkvistas, žino, kur viskas paslėpta — ir apyrankė, ir briliantai, ir smaragdai, ir platina, ir kaip jie ten dar vadinasi. Griuvėsiuose, žinoma! Na taip, griuvėsiuose! Dėdė Einaras nesiryžo laikyti pagrobtų daiktų savo kambaryje. Jis turėjo paslėpti brangenybes patikimoje vietoje. Ir pilies požemis visiškai tam tiko; ten juk niekas nesilanko.

Kalio galva plyšo nuo minčių. Reikia greičiau nueiti į griuvėsius ir surasti brangenybes, kol dėdė Einaras nesusimanė jų iš ten pasiimti. Oi, oi, juk reikia dar sekti dėdę Einarą ir tuodu vyrukus, kad galima būtų juos patogiu momentu suimti! Kaip čia visur suspėjus? Ir dar Rožių karas pačiame įkarštyje. Ne, be padėjėjų neapsieisi. Net lordas Piteris Vimsėjus čia vienas nebūtų susidorojęs. Reikia papasakoti apie tai Andersui ir Ievai-Lotai ir paprašyti jų pagalbos. Jie, tiesa, niekad rimtai negalvojo apie jį, kaip apie sekli, bet juk ši kartą visiškai kas kita!

Vidaus balsas sakė, kad šiuo atveju jam reikia ieškoti padėjėjų policijoje, ir jis žinojo, jog balsas jam teisingai pataria. Bet, jei dabar jis nueis į policiją ir viską papasakos, kas juo patikės? Veikiausiai pasijuoks iš jo, kaip paprastai daro suaugę. Kalis tą žinojo iš savo skaudžios patirties. Niekas nenori patikėti, kad ir trylikametis berniukas gali ką nors nuveikti.

Ne, jau geriau palaukti, kol prisirinks daugiau įrodymų.

Kalis atsargiai padėjo perlą į stalčių. Aha, štai ir dėdės Einaro piršto atspaudas! Kaip gerai, kad Kalis buvo toks apdairus!

Laikraštyje rašoma, kad policija dar neaptiko jokių pėdsakų. Amžina istorija! Bet, gal būt, jiems vis tiktai pavyko gauti nors keletą pirštų atspaudų apiplėštame bute? Juk šitai taip svarbu! Jeigu plėšikas buvo pakliuvęs kada nors anksčiau, tai policijos kartotekoje yra jo pirštų atspaudai. Reikia tik sulyginti juos su tais, kurie buvo rasti nusikaltimo vietoje, ir viskas tvarkoje. Tada galima iškart pasakyti: „Šią vagystę įvykdė Šlubasis Fredrikas.“ Žinoma, tuo atveju, jei rastas ne kieno nors kito, o Šlubojo Fredriko atspaudas. Na, o jeigu policijos kartotekoje nebus plėšikų pirštų atspaudų? Tuomet, aišku, šita priemone nepasinaudos.

Bet Kalis turi dėdės Einaro nykščio atspaudą. Labai gerą, aiškų atspaudą popieriaus lapelyje. . . Pala. . . o jei imtum ir truputį padėtum tiems vargšams, „kol kas neaptikusiems jokių nusikaltėlių pėdsakų“? Jei dėdė Einaras iš tiesų bus prikišęs pirštus prie vagystės Bannergatano gatvėje (Kalis dar nebuvo tikras, bet jis turėjo svarių įrodymų), Stokholmo policija, tur būt, neatsisakys nuo popierėlio su jo piršto atspaudu!

Kalis pasiėmė popieriaus, kotelį ir parašė:

Stokholmas, Kriminalinei policijai.

Čia jis stabtelėjo ir pakramtė kotelį. Reikia parašyti taip, kad jie pagalvotų, jog rašo suaugęs žmogus! Nes kitaip tie mulkliai išmes laišką į krepšį.

Kalis tęsė:

Laikraščiuose rašoma, kad pas jus, Banergatano gatvėje, greičiausiai bus įvykusi vagystė su isilaužimu. Jūs, tur būt, esate aptike pirštų atspaudus, todėl aš siunčiu Jums viena ir tikiosi, kad jis atityks koki nors jūsiškį. Daugiau žinių gali Jums atsiusti nemokamai ir raštiškai

*Karlas Bliumkvistas,
privatus seklys,
Didžioji gatvė, 14, Lilčepingas.*

Kalis kiek pasvyravo, prieš rašydamas „privatus seklys“. Bet paskui pagalvojo, kad Stokholmo policininkai vis tiek niekad jo nepamatys, tai verčiau tegu galvoja, kad laiškas rašytas pono Bliumkvisto, privataus seklio, o ne trylikamečio Kalio.

— Na štai,— pasakė Kalis ir lyžtelėjo voką.— O dabar greičiau pas Andersą ir Ievą-Lotą!

11

Andersas ir Ieva-Lota sėdėjo palėpėje, Baltosios Rožės štabe. Buvo sunku surasti jaukesnę slėptuvę. Sena palėpė buvo naudojama ne tik kaip štabas, bet ir kaip sandėlis; jame taip pat būdavo kraunami savo amžių atitarnavę baldai. Čia stovėjo balta komoda, neseniai iškraustyta iš Ievos-Lotos kambario, kampe buvo suverstos senos kėdės; apsilupinėjęs, nušiuręs stalas puikiai tiko stalo tenisui. Bet dabar Andersui ir Ievai-Lotai stalo tenisas buvo ne galvoj. Jie įnikę gamino slaptus raštus. Kai tik atsirasdavo naujas dokumentas, Andersas dėdavo jį į geležinę skrynutę, didžiausią Baltosios Rožės turtą. Čia buvo saugojamos praėjusių ka-

rų relikvijos: taikos sutartys, slapti žemėlapiai, akmenys, išmarginti keistais rašmenimis, ir visa krūva kitų daiktų, kurie nenusimanančiam žmogui atrodytų tiesiog šiukšlės. Bet Baltosios Rožės riteriams dėžutėje esantieji daiktai buvo šventenybė, už kurią galima ir galvą paguldyti. Skrynutės raktą nešiojosi ant krūtinės Baltosios Rožės vadas, nenusiimdamas nei dieną, nei naktį.

— Kurgi Kalis dingo? — tarė Andersas, dėdamas į skrynelę naują dokumentą.

— Bent visai neseniai jis sėdėjo medyje, — atsakė Ieva-Lota.

Tą patį akimirksnį įlėkė Kalis.

— Meskite visa tai! Tuoj pat sudarysime taikos sutartį su Raudonaisiais. Blogiausiu atveju sutiksime su besąlygine kapituliacija.

— Ar tau galvoj pasimaišė? — nustebo Andersas. — Mes juk ką tik pradėjome!

— Nieko nepadarysi! Yra svarbesnių dalykų. Ieva-Lota, ar tau labai patinka dėdė Einaras?

— Nesuprantu, — pasakė Ieva-Lota, — kodėl jis turi man labai patikti?

— Juk jis vis dėlto tavo mamos pusbrolis.

— Na, ir kas iš to? Nemanau, kad jis pačiai mamai patiktų. O jei taip, tai man visiškai nebūtina juo žavėtis. O ką?

— Vadinasi, tu ne labai nusiminsi, jei sužinosi, kad jis vagis?

— Atstok tu! — įsiterpė Andersas. — Juk skardinę su pinigais nukniaukė Šlubasis Fredrikas, o ne dėdė Einaras!

— Užsičiaupk! Iš pradžių perskaityk va šičia, o pasakui plepėk, — pasakė Kalis ir išsitraukė laikraštį.

Andersas ir Ieva-Lota perskaitė žinutę apie „Stambią brangenybių vagystę Estermalmėje“.

— O dabar klausykitės,— tęsė Kalis.

— Kali, ar tu kartais nesergi? — su užuojauta paklausė Andersas. Jis bakstelėjo purvinu pirštu kitą žinutę — „Badi karvė kelia paniką“: — Gal būt, tavo manymu, čia taip pat dėdė Einaras?

— Sakiau tau — užsičiaupk! Ieva-Lota, ar tu matei tuodu tipus, kurie ką tik prie vartelių plepėjo su dėde Einaru? Tai jo bendrininkai, dėdė Einaras kažkokiu būdu yra juos apmovęs. Jie save vadina Kruku ir Redigu ir gyvena viešbutyje. O brangenybės guli griuvėsiuose,— išpyškino Kalis vienu atsikvėpimu.

— Griuvėsiuose? Tu juk sakei, kad jie gyvena viešbutyje,— atkirto Andersas.

— Krukas ir Redigas — taip. O brangenybės, tu avigalvi,— tai juk smaragdai ir platina, ir briliantai, supranti? Ne, jūs tik įsivaizduokite — ten, požemyje, guli beveik šimto tūkstančių kronų vertės brangenybės!

— Iš kur tu žinai? — visai netikėdamas tuo, paklausė Andersas.— Gal tau dėdė Einaras sakė?

— Ir mes turime galvą ant pečių,— oriai tarė Kalis.— Kada sprendi kokią nors kriminalinę mįslę, visada reikia skaitytis su tikimumu.

Akimirksnį jis buvo pavirtęs įžymiuoju sekliu Bliumkvistu, bet šis tuoj pat išnyko, ir pasiliko tik Kalis, gyvai besiskeryčiojantis rankomis ir nusiminęs, kad negali įtikinti savo bičiulių. Praėjo nemaža laiko, kol jie vis dėlto juo patikėjo. O kai Kalis viską paaikšino, papasakojo apie savo stebėjimus, apie naktinį vizitą pas dėdę Einarą, apie tai, kaip surado perlą griuvėsiuose, kaip, tupėdamas medyje, klausėsi pokalbio, tai net Andersas buvo pritrenktas.

— Atminkite mano žodį — šis vaikiną užaugęs bus seklys! — šūktelėjo jis, pagirdamas Kalį. Ir žibančiomis akimis kalbėjo toliau: — Oi, kaip puiku! Kokie žygiai mūsų laukia! Reikia tuoj pat pradėti, dabar ne galvoj karas.

— Tai šit kodėl... — numykė Ieva-Lota. — Šit kodėl aš negaliu ramiai praeiti pro sausainių dėžutę: mano ilgį nagai, kaip ir dėdės Einaro... Štai ką reiškia būti nusikaltėlio gimine! Bet tegu kraustosi iš mūsų namų, ir kuo greičiausiai! Tik pagalvokite, o jeigu jis nukeniauks sidabrinį stalo komplektą?

— Pala, pala, ne taip greitai, — nutildė ją Kalis. — Be to, jis dabar turi didesnių rūpesčių nei jūsų sidabras, patikėk manim. Aplamai jo reikalai prasti: Krukas ir Redigas dabar nuo jo akių nebenuleis.

— Todėl jis ir atsigulė tuoj po pietų. O mums pasakė, kad blogai jaučiasi.

— Gali būti tikra: jis iš tiesų blogai jaučiasi, — nusijuokė Andersas. — Bet dabar mums visų pirma reikia sudaryti taikos sutartį su Raudonaisiais. Ieva-Lota, kelk baltą vėliavą ir eik pas juos, kaip parlamentarė. Nors jie, žinoma, pagalvos, kad mums kelių balkių trūksta.

Ieva-Lota paklusniai priėjo prie lazdos baltą nosinaitę ir nuėjo link Siksteno garažo; čia jos pranešimas apie besąlyginę kapituliaciją buvo sutiktas su nuostaba ir aiškiu nepasitenkinimu.

— Ar jums galvoj negerai? — pasakė Sikstenas. — Mes juk tik tik įsismaginome.

— Mes pasiduodame nugalėtojo malonei, — pareiškė Ieva-Lota. — Jūs laimėjote. Bet mes jus netrukus vėl įžeisim, ir tada jūs sužinosit, kur pipirai auga!

Sikstenas labai nenoriai surašė taikos sutartį, kurios sąlygos Baltosioms Rožėms buvo labai žeminančios.

Jie, pavyzdžiui, privalėjo už pusę savo gaunamų pinigų pirkinėti Raudoniesiems saldinius. Susitikę gatvėje kurią iš Raudonųjų Rožių, jie turėjo triskart nusilenkti ir pasakyti: „Aš žinau, kad nesu vertas vaikščioti ta pačia žeme, kaip ir tu, o pone!“

Ieva-Lota pasirašė sutartį Baltosios Rožės vardu, iškilmingai paspaudė ranką Raudonųjų vadui ir vėl nuskuodė palėpėn. Bėgdama pro vartelius, ji pamatė kitoje gatvės pusėje vieną dėdės Einaro „bičiulį“.

— Sargyba pastatyta! — atraportavo ji Andersui ir Kaliui.

— Šis karas bus aršesnis už Rožių karą,— patenkintas pasakė Andersas.— Kali, kaip tu manai, ką mums dabar daryti?

Nors paprastai vadu būdavo Andersas, jis suprato, kad šioje ypatingoje srityje reikia klausyti Kalio.

— Visų pirma — surasti brangenybes! Reikia nueiti į griuvėsius. Bet kas nors turi pasilikti ir sekti dėdę Einarą ir tuos du vyrukus.

Kalis ir Andersas prisispyręs pasižiūrėjo į Ievą-Lotą.

— Nieku būdu! — kategoriškai pareiškė ji.— Aš taip pat noriu ieškoti brangenybių. Beje, dėdė Einaras guli ir dedasi sergąs, taigi ir be mūsų nieko neatsitiks.

— Galima padėti degtukų dėžutę prie jo durų,— pasiūlė Kalis.— Jeigu, mums grįžus, ji tebebus toje pat vietoje, vadinasi, jis niekur nebuvo išėjęs.

— „Pasiėmę kastuvėlį, iškeliovo bernužėliai“,— dainavo Andersas.

Draugai greitai ėjo siauru takeliu griuvėsių link.

— Jei ką nors susitiksime, pasakysim, kad einam sliėkų kasti,— perspėjo Kalis.

Bet jie nieko nesutiko. Griuvėsiai, kaip paprastai, buvo nykūs ir apleisti. Tik kamanių dūzgimas trikdė tylą.

Staiga Andersas susizgribo.

— O per kokią stebuklą, mes pateksime į požemį? Juk brangenybės ten paslėptos! Beje, Kali, kaip tu pats ten patekai tada, kai atradai perlą?

Čia tai Kalis galėjo sušvytėti!

— Labai paprastai: kaip visada įeinama per užrakintas duris,— išdidžiai atsakė jis ir išsitraukė visraktį.

Andersas buvo taip apstulbintas, jog net nesugebėjo šito nusišviesti.

— Puiku! — pasakė jis.

Ir Kaliui tai buvo didžiausias pagyrimas. Durys pasisuko ant vyrių. Kelias laisvas! Lyg medžioklinių šunų ruja Kalis, Andersas ir Ieva-Lota puolė laiptais žemyn.

Po dviejų valandų Andersas padėjo į šalį kastuvą ir apsidairė.

— Padirbėjome iš peties — tai ne bulves kasti! Tik-tai deimantų kažkodėl nematyti... Nuostabu!

— O ar tu manei, kad mes juos iškart ir surasim? — atsiliepė kiek suglumęs Kalis.

Jie ištisai sukasė didelio požemio aslą, kur baigėsi laiptai. Toliauėjo ilgi ir tamsūs apgriuvę urvai į požemio grabvietes ir kalėjimus. Tie urvai atrodė toli gražu neviliojančiai, bet visiškai galėjo būti, kad dėdė Einaras iš atsargumo užkasė savo lobį kur nors toliau. O tada jo ir per metus nesuras! Jei tik jis aplamai bus paslėpęs brangenybes griuvėsiuose... Kalis jau ėmė abejoti.

— O kur tu radai perlą? — paklausė Ieva-Lota.

— Tenai, prie laiptų. Bet juk mes ten viską sukasėme.

Ieva-Lota susimąsčiusi prisėdo ant žemutinio laiptelio, kurio akmeninė plokštė buvo, matyt, netvirtai įkasta į žemę, nes ji truputį pajudėjo. Ieva-Lota pašoko.

— Nejaugi...— buvo besakanti ji ir tvirtai sugriebė plokštę.— Ei jūs, jinai juda!

Dvi poros rankų atėjo jai į pagalbą. Plokštė buvo nustumta, ir daugybė vėdarėlių išbėgiojo į visas puses.

— Kask čia! — sušuko Kalis Andersui.

Andersas čiupo kastuvą ir stipriai įbedė jį į žemę. Kastuvas atsidadužė į kažkokį kietą daiktą.

— Tur būt, koks akmuo,— pasakė Andersas ir palengva įkišo drebančius pirštus į žemę, norėdamas patikrinti.

Bet tai buvo ne akmuo. Tai buvo... Andersas apčiupinėjo daiktą žemėje. Tai buvo geležinė skrynutė! Jis ištraukė ją — visiškai tokia pat, kaip skrynutė su Baltosios Rožės dokumentais.

Pirmasis nutraukė tylą Kalis.

— Še tau, kad nori! — pasipiktino jis. — Tas vagišius nukniaukė mūsų skrynutę!

Andersas papurtė galvą:

— Ne, čia ne mūsų skrynutė. Mūsiškę aš pats ką tik užrakinau.

— Bet ji lygiai tokia pati, — įsiterpė Ieva-Lota.

— Pamatysite, jis ją bus pirkęs geležies krautuvėje drauge su kišeniniu žibintuvėliu, — paaiškino Kalis. — Ten kaip tik tokios skrynelės pardavinėjamos.

— Na taip, mes savąją irgi ten nusipirkome, — prisiminė Ieva-Lota.

— Nagi atidarykite, aš daugiau nebegaliu! — sušuko Kalis.

Andersas pabandė. Skrynutė buvo užrakinta.

— Įdomu, ar jų raktai vienodi?

Jis išsitraukė virvutę parištą ant kaklo raktą.

— O! — tiek ir tepasakė Ieva-Lota. — O!

Kalis gaudė kvapą, lyg būtų ilgai bėgęs. Andersas įkišo ir pasuko raktą: jis tiko.

— O! — pakartojo Ieva-Lota. Ir, kai Andersas atvožė dangtelį, sušuko: — Ne, jūs tik pasižiūrėkit! Lygiai kaip „Tūkstantis ir vienoje naktyje“!

— Tai šit kokie tie smaragdai ir platina! — pagarbiai tarė Kalis.

Viskas buvo, kaip rašė laikraštis: sagės, žiedai, apyrankė ir sutrauktas perlų vėrinys iš lygiai tokių pat perlų, kaip tas, kurį rado Kalis.

— Šimtas tūkstančių kronų,— sušnibždėjo Andersas.— Oi, net baisu!

Ieva-Lota žiūrinėjo brangenybes. Ji išsirinko apyrankę, prisisegė brilantinę sagę prie savo mėlynos kartūninės suknelės, užsidėjo ant kiekvieno piršto po žiedą, paskui atsistojo priešais mažą langelį, pro kurį į požemį skverbėsi saulės šviesa. Ji visa žaižaravo ir mirgėjo.

— Oi, kaip gražu! Ar aš panaši į karalienę? Kad taip aš turėčiau nors vieną vienintelį žiedelį!

— Ak, tos moterys! — pasakė Andersas.

— Na, gerai, užtenka,— įsiterpė Kalis.— Reikia kraustytis iš čia. O jei dėdė Einaras susigalvos ateiti skrynutės pasiimti! Įsivaizduokite sau, kad jis tuoj įeis. Nelyginant su Bengalijos tigrų susitiktum.

— Man verčiau tigras,— pasakė Andersas.— Bet dėdė Einaras bijo išeiti iš namų, tu juk žinai. Krukas ir Redigas jį tykoja.

— Vis tiek, mes turime tuoj pat bėgti į policiją.

— Į policiją? — Anderso balse skambėjo didžiausias nusivylimas.— Painioti į šį reikalą policiją dabar, kai mes viską taip puikiai pradėjome?

— Čia jums ne Rožių karas,— blaiviai pasakė Kalis.— Gaišti negalima. Juos juk reikia suimti, negi tu nesupranti?

Andersas pasikasė pakaušį.

— O jeigu mes patys įviliosim juos į pinkles, o paskui pasakysim policijai: prašom, štai ten trys pirmarūšiai banditai, mes juos jums sugavome!

Kalis papurtė galvą. Et, kiek kartų išžymusis seklys Bliumkvistas yra sutramdęs didžiausias gaujas užkietėjusių nusikaltėlių!

Bet išžymusis seklys Bliumkvistas — tai viena, o Ka-

lis — kita. Be to, Kalis kartais būdavo mažus ir protingas jaunuolis.

— Kaip nori.

Ir Andersas nenoromis nusilenkė Kalio autoritetui kriminalistikos srityje.

— Jeigu taip,— padarė išvadą Ieva-Lota,— eime pas Bjorką. Tik jis turi mums padėti. Gal būt, jį ta proga ir tarnyboje paaukštins.

Andersas pažvelgė į kasinėjimų pėdsakus.

— O ką čia darysime? Bulves sodinsim ar viską vėl sulyginsim?

Kalis manė, kad geriausia sunaikinti jų apsilankymo požemyje pėdsakus.

— Tik greitai,— pridūrė jis.— Man širdį maudžia, kol aš laikau šitą skrynutę su šimtu tūkstančių kronų. Reikia greičiau nešdintis iš čia.

— O ką daryti su skrynute? — paklausė Ieva-Lota.— Juk mes negalime tiesiog taip eiti su ja gatvėmis. Ir kur mes ją paslėpsim?

Kiek pasitarę, draugai nusprendė, kad Andersas nuneš brangiąją dėžutę į štabą ant aukšto, o Kalis ir Ieva-Lota tuo metu eis ieškoti Bjorko.

Andersas nusivilko marškinius ir susuko į juos skrynutę. Su kastuvu vienoje rankoje ir į marškinius susukta dėžute kitoje jis buvo pasiruošęs grįžti atgal.

— Jeigu kas mane susitiks, būtinai pagalvos, kad aš buvau nuėjęs sliekų kasti,— pasakė jis su viltimi balse.

Kalis užtrenkė duris.

— Gaila tik vieno,— atsiduso jis.

— Ko? — paklausė Ieva-Lota.

— Kad negalėsime pažvelgti į dėdės Einaro veidą, kai jis ateis skrynutės pasiimti!

— Taip, aš brangiai už tai užmokečiau,— sutiko Ieva-Lota.

Policijos nuovadoje viešpatavo tylą ir ramybę. Būdintis sėdėjo ir sprendė kryžiažodį, tarsi pasaulyje visiškai nebūtų nusikaltimų.

— Ar galima pamatyti policininką Bjorką? — Kalis mandagiai nusilenkė.

— Jis komandiruotėje, grįš rytoj. Ar tu negali pasakyti mitologinės baidyklės vardo iš šešių raidžių?

Policininkas graužė pieštuką ir maldaujamai žiūrėjo į Kalį.

— Ne. Aš atėjau čia visai kitu reikalu,— pasakė Kalis.

— Tai Bjorkas bus rytoj rytą. Klausyk, o karžygė moteris iš aštuonių raidžių?

— Ieva-Lota,— atsakė Kalis.— Ačiū, iki pasimatymo. Mes rytoj vėl ateisim!

Kalis nusitempė Ievą-Lotą.

— Juk neimsi kalbėtis apie rimtus dalykus su keistuoliu, kuriam užvis svarbiausia mitologinės baidyklės!

Ieva-Lota buvo tos pat nuomonės. Abu nusprendė, kad nieko baisaus neatsitiks, jeigu jie duos žinią policijai rytoj. Juk dėdė Einaras, sveikas ir gyvas, guli savo lovoje.

— Antai Krukas stovi prie laikrodžių dirbtuvės,— sušnibždėjo Kalis Ievai-Lotai.— Ar tu kada nors esi mačiusi tokį snukį?

— Puiku, kad sukčiai vienas kitą sergėja. Visai kaip patarlėje: „Kūdikio miegą angelai saugo!“

Kalis sulenkė ranką ir pačiupinėjo muskulų.

— Užtat rytoj, Ieva-Lota, rytoj mūsų laukia žūtutinė kova!

Diena žadėjo būti karšta, kaip reta. Leukonijos kepėjo darželyje nuo pat ryto nuleipo, oras buvo lyg sustingęs, nė vėjelio, net ir Tuisis tupėjo, pasislėpęs verandos pavėsyje, kur Frida skubiai dengė stalą pusryčiams.

Atbėgo Ieva-Lota su naktiniais marškiniais, pagalvės nuspaustu skruostu.

— Ar dėdė Einaras atsikėlė?

Frida atsakė, nutaisiusi paslaptinę veidą:

— Geriau paklausk, ar jis miegojo! Taigi, ponas Lindebergas šiąnakt nebuvo net atsigulęs.

Ieva-Lota išpūtė akis.

— Ką tu sakai? Iš kur tu žinai?

— Žinau, aš ką tik ten nešiau karštą vandenį barzdai skusti. Kambarys tuščias, o lova, kaip paklojau ją vakar, jam išėjus, taip ir pasiliko. Jam juk vakare pagerėjo.

— Kaip, ar jis vakar vakare buvo išėjęs? Jau man atsigulus? — Ieva-Lota susijaudinusi stvėrė Fridą už rankos.

— Na, žinoma! Tur būt, dėl to laiško... Vaje, aš juk druską ir cukrų pamiršau!

— Koks laiškas? Oi Frida, palauk! Apie kokį laišką tu kalbi? — Ieva-Lota timplėlėjo Fridą už rankos.

— Tiesiog baisu, kokia tu smalsi, Ieva-Lota! Neturiu supratimo, kas tai per laiškas, aš svetimų laiškų neskaitau. Kai aš parnešiau vakar vakare pieną, prie vartelių stovėjo du žmonės. Jie paprašė manęs perduoti laišką ponui Lindebergui. Aš, žinoma, perdaviau. O jis, kaip tik perskaitė, tuoj ir pasveiko.

Po valandėlės Ieva-Lota buvo apsirengusi, o dar po valandėlės atidūmė pas Kalį. Andersas jau buvo ten.

— Ką daryti? Dėdė Einaras dingo! O mes jo dar nesuėmėme!

Ievos-Lotos žinia apstulbino draugus kaip griautinis iš giedro dangaus.

— Še tau, taip aš ir galvojau,— pagaliau sumurmėjo Andersas.— Visai kaip pavasarį, prisimenate, kai lydeka užkibo, o paskui paskutinę akimirką nutrūko.

— Ramiai! Nesikarščiuokite! — sudraudė Kalis... ne, ne Kalis, o įžymusis seklys Bliumkvistas; jis lyg iš po žemių išdygo ir įsiterpė į pokalbį.— Dabar reikia veikti planingai. Visų pirma iškratysim Lindebergo, kitaip tariant, dėdės Einaro kambarį.

Dėl visa ko Kalis nuėjo patikrinti, ar nestovi Krukas arba Redigas savo poste ant šaligatvio. Bet sargyba, matyt, buvo pasišalinusi.

— Patalas neliestas, lagaminas yra,— pasakė Kalis, kai jie įslinko į dėdės Einaro kambarį.— Viskas atrodo taip, tarsi jis galvotų grįžti. Bet, suprantama, čia gali būti ir gudrybė.

Andersas ir Ieva-Lota sėdėjo ant lovos ir niūriai žiūrėjo priešais save.

— Ne, tikriausiai jis daugiau nebesugrįš,— pasakė Ieva-Lota.— Gerai, kad mes nors brangenybes išgelbėjome.

Kalis šniukštino po kambarį, kaišiodamas nosį į visus kampus ir užkampius. Pintinė popieriams! Na, žinoma! Juk ir čia seklio kasdieninė duona! Pintinėje gulėjo dėžutės nuo cigarečių, keletas apdegusių degtukų ir senas laikraštis. Ir dar visa krūva mažyčių popieriaus skiautelių. Kalis švilptelėjo.

— Tuoju galvosūkį spręsimė,— tarė jis.

Surinkęs visas skiauteles, Kalis išdėliojo jas ant rašomojo stalo.

Andersas ir Ieva-Lota susidomėję priėjo arčiau.

— Ar tu galvoji, kad čia laiškas? — paklausė Ieva-Lota.

Na, žinoma, laiškas! Greitai galvosūkis buvo išspręstas. Visi trys nekantriai pasilenkė prie jo ir perskaitė:

Einarai, bičiuli! Mes su Kreivanosiu viską apgalvojome. Pasidalinkime! Tu, žinoma, elgeisi kaip kiaulė, ir, jei mes turėtumėm daugiau laiko, išspaustumėm iš tavęs viską. Bet mes nusprendėm — dalinkimės. Taip geriau mums visiems, o ypač tau. Tikiuosi, tu supranti. Bet atmink, be šposų! Sumanysi mus vėl vedžioti už nosies — neištrūkysi gyvas, taip ir žinok. Šįkart žaidžiame rimtai. Laukiame tavęs prie vartelių. Greitai drožk čionai su visais barškučiais, ir mes tuoj pat išsinešdinsim kuo toliausia. Arturas.

— Taip, sukčiai vėl susigiedojo,— Kalis suraukė kaktą.— Bet barškučių jiems teks paieškoti.

— Įdomu, kur juos dabar nelabasis nešioja? — pasakė Andersas.— O jeigu jie paspruko iš miesto? Ir tikriausiai pikti kaip šunys!

— Vagi suka, tur būt, galvas, kur dingo brangenybės!

Ieva-Lota, pagalvojusi apie tai, atkuto.

— O gal prisėlinkime prie griuvėsių pasižiūrėti? Gal jie ten dar ieško. Tada iškart užsiundysim ant jų policiją,— karštai prašneko Andersas.— Nors kaipgi jie pateks į požemį, jei dėdė Einaras neturi visrakčio?

— Gali būti ramus, tokie sukčiai, kaip Krukas ir Redigas, tur būt, kiekvienoje kišenėje turi po visraktį,— tarė Kalis.

Jis surinko visus popiergalius į dėžutę nuo cigarečių ir įsikišo ją kišenėn.

-- Tai įrodymai, suprantate? -- paaiškino jis draugams.

Saulė kepino negailestingai, ir vaikai greitai užilso. Eiti į griuvėsius, kaip paprastai, takeliu, jie nesiryžo — bijojo susitikti piktadarius.

— Negerai, jeigu jie mus pamatys,— perspėjo Kalis.— Dar įtars mus, o tada tai jau prasti popieriai. Man rodos, kad tas Redigas ne iš tų, kurie mėgsta, kad kas nors kištų nosį į jo reikalus.

— Kur tau jie lauks mūsų,— atkirto Andersas.— Tur būt, mirtinai išsigando, pamatę, kad brangenybių nėra. Jei, žinoma, dėdė Einaras, sumanęs apmauti draugus, nenusivedė jų į kitą vietą.

Nelengva buvo draugams lipti į kalnelį, bet kito kelio nebuvo. Jie turėjo kabarotis ir šliaužti, kabindamiesi už krūmų ir akmenų. O čia dar ta kaitra! Ievai-Lotai staiga ėmė mausti paširdžius. Išeidama ji nespėjo pavalgyti, tik įsikišo kišenėn kelias bandeles.

Štai pagaliau griuvėsiai! Gerai jie padarė, nepasukę takeliu,— užtat išsikapstė į aikštelę užpakaly pilies. Patyliukais nusėlinę pirmyn, vaikai atsargiai žvilgtelėjo iš už kampo, ar kur netyko pavojus.

Visur buvo ramu. Kaip paprastai, dūzgė kamanės, kaip paprastai, kvėpėjo erškėtrožės ir durys, kaip paprastai, buvo užrakintos.

— Taip aš ir galvojau,— jų nė kvapo nebeliko! Dabar visą gyvenimą krimsiuosį, kad mes jų vakar vakare nesuėmėm,— nusiminė Andersas.

— Reikia nusileisti į požemį — pasižiūrėti, ar jie nepaliko kokių pėdsakų,— paliepė Kalis ir išsitraukė visraktį.

— Tu darbuojiesi su visrakčiu kaip tikras vagis,— susižavėjęs tarė Andersas, durims atsidarius.

Visi trys kartu puolė laiptais žemyn. Ir tą pačią akimirką požemyje nuaidėjo šaižus riksmas. Rėkė Ieva-Lota.

Požemyje ant aslos kažkas gulėjo. Tai buvo dėdė Einaras stipriai surištomis rankomis ir kojomis, su kamšalu burnoje.

Pirmą akimirką vaikai norėjo bėgti, kiek kojos neša: juk dėdė Einaras dabar buvo jų priešas. Bet šiuo metu tasai priešas nieko negalėjo jiems padaryti. Jis maldaujamai žiūrėjo į juos karščiuojančiomis akimis. Kalis priėjo ir išėmė jam iš burnos kamšalą.

Dėdė Einaras suvaitojo.

— Niekšai! Ką jie man padarė! O viešpatie, rankos! Padėkite man atišti virvę!

Ieva-Lota puolė prie jo, bet Kalis ją sustabdė.

— Pala,— jis atrodė labai suglumęs.— Atleiskite, dėdė Einarai, bet mes vis dėlto pirma turime pakviesti policiją.

Kaliui pačiam buvo visiškai nesuprantama, kaip jis ryžosi pasakyti suaugusiam žmogui tokį dalyką.

Dėdė Einaras šmaikščiai nusikeikė. Paskui vėl kiek padejavo.

— Šit kaip! Vadinasi, man reikia jums dėkoti už šią pramogą! Kaip aš anksčiau nepermaniau! Įžymusis seklys Bliumkvistas!

Vaikams pasidarė nejauku nuo jo aimanų.

— Kurių galų jūs stovite čia ir sproginatė akis! — sušuko jis.— Eikite tada kviesti policijos, pienburniai! Bet atsigerti jūs galėtumėt man atnešti?

Andersas, kiek įkabindamas, nubėgo į kiemą prie seno šulinio ir pasėmė geležiniu kaušu švaraus, šviežio vandens.

Dédé Einaras pripuolė prie kaušo taip, lyg būtų negėręs šimtą metų. Paskui vėl sudejavo.

— Oi, rankos!

Kalis daugiau nebegalėjo išverti.

— Jeigu jūs tvirtai prižadate, kad nebandysite bėgti, mes, gal būt, kiek atleisim jums ant rankų virves.

— Prižadu viską, ko tik norite! — skubiai užtikrino dėdė Einaras.

— Ir aplamai net beprasmiška bandyti, nes, jei vienas iš mūsų nubėgs pakviesti policijos, tai du vis tiek pasiliks jūsų saugoti. Ir jūsų kojos surištos.

— Tave galima pagirti už pastabumą,— pasakė dėdė Einaras.

Su dideliu vargu Andersas atrišo virvę. Iš pradžių, tur būt, dėdei Einarui dar labiau suskaudo rankas, nes jis ilgai sėdėjo, linguodamas ten ir atgal, ir inkštė.

— Kiek laiko jūs taip išgulėjote? — paklausė Ieva-Lota virpančiu balsu.

— Nuo vakar vakaro, žavioji senjora,— atsakė dėdė Einaras.— Be to, per jūsų malonę.

— Taip, prasti popieriai,— pasakė Kalis.— Atleiskite, bet dabar mes vis dėlto turime pakviesti policiją.

— Gal pirma apsvarstysim šį klausimą? — pasiūlė dėdė Einaras.— Beje, kaip jūs, po plyniais, išigudrinote viską suuosti? Bet, šiaip ar taip, brangenybės dabar jūsų rankose, o juk ir buvo svarbiausia, kad jos atsirastų. Ar ne taip, ponas įžymusis sekly? Tai kodėl jums neatrišus vargšo nusidėjėlio vardan senos draugystės?

Vaikai tylėjo.

— Ieva-Lota,— ėmė maldauti dėdė Einaras,— tu juk neleisi savo giminaičiui pakliūti į kalėjimą?

— Kas pridarė šunybių, tas ir atsakys,— rūsčiai tarė Ieva-Lota.

— Mes negalim kitaip pasielgti,— pasakė Kalis.— Andersai, tu nubėgsi?

— Taip.

— Prakeiktieji pienburniai! — sušuko dėdė Einaras.— Ir kodėl aš jums laiku nenusukau sprando?

Dviem šuoliais Andersas užlėkė laiptais aukštyn. Reikėjo tik išbėgti pro duris. Bet tarpdury kažkas stovėjo. Du žmonės užtvėrė jam kelią. Vienas jų, blyškaus veido, laikė rankoje pistoletą.

13

— Mes, rodos, patekome tiesiog į šeimos iškilmes,— nusišypsojo Blyškusis.— Vaikų draugas Einaras savo artimųjų tarpe. Kaip gražu, nors imk nufotografuok ir dėk į laikraštį! Ne, Einarai, nesuprask manęs klaidingai, aš turiu galvoje visai ne „Policijos žinias“. Yra juk ir daugiau laikraščių!

Jis patylėjo, apžiūrinėdamas pistoletą, paskui vėl prabilo:

— Gaila, kad mes tau sutrukdėme. Jei būtume nors kiek pavėlavę, tavo mažieji draugai būtų spėję tave išvaduoti, ir tu, tur būt, greitai būtum suradęs barškučius, ne taip, kaip vakar.

— Arturai, išklausyk mane,— tarė dėdė Einaras.— Pri siekiu, kad...

— Tu jau pakankamai prisiekdinėjai! — nutraukė jį Blyškusis. — Kada tau užeis noras pasakyti, kur nukisai tuos niekučius, gali prasižioti. O iki tol nespurdėk! Būsi laikomas gulščioje padėtyje kaip mineralinio vandens bonka. Tikiuosi, kad tavo mažieji draugai neprieštaraus, jeigu aš tave vėl surišiu? Ir tu juk ne per daug išalkęs ir nelabai tenori gerti, seni? Nes aš, deja, nieko daugiau negaliu tau duoti pakramtyti, kaip tik šitą nosinę. Kol tu ateisi į protą!

— Arturai! — visiškai nusiminęs, suklykė dėdė Einaras. — Tu turi išklaudyti, ką aš pasakysiu. Žinai, kas viską pasiglemžė? Šitie va pienburniai! — Jis parodė

į vaikus.— Jie jau rengėsi atsivesti faraoną, ir jūs užgriuvote. Negalvojau, kad turėsiu malonumo išvysti jūsų snukius! Bet dabar jūs nuostabiai laiku atėjote.

Valandėlę visi tylėjo. Blyškus veidas su šmižinėjančiomis akimis pasisuko į vaikus. Kalis pajuto, kad artinasi baisus pavojus! Čia buvo visai kas kita, nepalyginti baisiau, negu tada, kai jis stovėjo prieš dėdės Einaro pistoletą.

Tylą pertraukė kitas vyriškis, tas, kurį Kalis buvo praminęs Šlykščiuoju.

— Kaip, Arturai, gal būt, ši kartą jis sako teisybę?

— Galimas daiktas,— atsakė Arturas.— Greitai sužinosim.

— Vaikus palikite man,— pasakė dėdė Einaras.— Aš greitai išspausiu iš jų viską, kas mums reikalinga.

Andersas, Kalis ir Ieva-Lota kiek pablyško. Taip, Kalis neapsiriko, čia buvo rimtesnis dalykas, nei Rožių karas...

— Paklausyk, Arturai,— kalbėjo toliau dėdė Einaras,— jeigu tu pagaliau sumetei, kad aš neketinu jūsų apmauti, tai tu, žinoma, supranti, kad mes dabar labiau, negu bet kada, turime laikytis išvien. Perpiauk,— jis parodė į virvę ant kojų,— ir baikime visa tai. Man rodosi, kad mums seniai laikas nešdintis iš čia!

Arturas, netaręs nė žodžio, priėjo prie jo ir perpiovė virvę. Dėdė Einaras sunkiai atsikėlė, trindamas užtirpusius raumenis.

— Tai buvo ilgiausia mano gyvenimo naktis! — atsiduso jis.

Arturas su pašaipa perkreipė lūpas, o Šlykštusis kiemiai nusijuokė.

Dėdė Einaras priėjo prie Kalio ir paėmė jį už smakro:

— Na tai kaip, ponas sekly, tu juk, rodos, buvai besiuočiąs policijos pakviesti?

Kalis tylėjo. Žaidimas buvo pralaimėtas, jis tą suprato.

— Turiu tau pasakyti, Arturai, kad šitie vaikai nepaprastai protingi. Ir aš būsiu labai nustebintas, jeigu jie nepapasakos dėdei Einarui geruoju, kur paslėpė brangenybes.

— Čia jų nėra, o kur jos, mes nepasakysim,— atkakliai atsakė Andersas.

— Paklauskite manęs, vaikeliai,— pasakė dėdė Einaras.— Štai šitie du geri dėdės vakar vakare neteisimai mane suprato. Jie įsikalė, kad aš žinau, kur guli brangenybės, bet nenoriu pasakyti, kur jas paslėpiau. Todėl jie leido man per naktį pagalvoti. Kaip jau sakiau, tai buvo ilgiausia mano gyvenimo naktis. Šiame požemyje vis dėlto gana tamsu naktimis. Tikriaus sakant, nors pirštu akin durk. Ir, be to, šalta. Ir jeigu rankos ir kojos surištos, tai labai neima miegas. Tikėkite manim, ir valgyti norisi, ir gerti taip pat. Kur kas geriau ir jaukiau miegoti namuose, pas mamą, tiesa, Ieva-Lota?

Ieva-Lota žiūrėjo į dėdę Einara, ir jos veidas buvo visai toks, kaip tada, kai jis kankino jos mylimą Tusį.

— Ponas įžymusis sekly,— kalbėjo toliau dėdė Einaras,— kaip tu žiūri į tai, kad tau teks praleisti vieną ar, sakysime, dvi naktis šiuose griuvėsiuose? O, gal būt, net visas naktis, kurios tau yra likusios?

Kalis pajuto, kaip jam per nugarą perbėgo biaurus šiurpulys.

— Gana terliotis! — įsikišo Arturas Redigas. — Per ilga gaišatis. Klausykite, atžalos! Aš vaikus myliu, net labai. Bet tokių, kurie su reikalu ir be reikalo laksto

faraonų kviesti, aš negaliu pakęsti. Mes jus čia užra-
kinsim, mes priversti taip padaryti. Ar jūs išeisite iš
čia gyvi, ar ne, priklausys nuo jūsų pačių. Jeigu pa-
sakysite, kur brangenybės, praleisite čia tik vieną,
daugiausia dvi naktis. Kai tik mes būsime saugioje vie-
toje, jūsų mielasis dėdė Einaras parašys laišką ir pra-
neš, kur jūs esate.

Jis patylėjo.

— Na, o jeigu jūs nenorite sakyti, kur jas nukišote,
tada... tada man net baisu pagalvoti, kaip verks jūsų
brangiosios mamytės.

Andersui, Kaliui ir Ievai-Lotai taip pat buvo baisu
apie tai pagalvoti. Kalis klausiamai pažiūrėjo į Ander-
są ir Ievą-Lotą. Jie linktelėjo. Išeities nėra, teks pasa-
kyti, kur yra geležinė skrynutė...

— Na, įžymusis sekly? — paragino dėdė Einaras.

— O ar jūs tikrai mus išleisite, jei mes pasaky-
sim? — paklausė Kalis.

— Suprantama,— atsakė dėdė Einaras.— Argi tu
netiki dėde Einaru, mano berniuk? Jūs būsite čia tik
tol, kol mes nusikrapštysim į tinkamesnę vietą, negu šis
miestas. Be to, aš paprašysiu dėdę Arturą jūsų nesu-
rišti, ir tada jums čia bus visai nebloga!

— Geležinė skrynutė stovi baltojoje komodoje ant
kepyklos aukšto,— pasakė Kalis, ir buvo matyti, kad
jam reikėjo milžiniškų pastangų ištarti šiuos žodžius.—
Ten, kur buvo „Kalotano“ cirkas.

— Puiku! — pasakė dėdė Einaras.

— Ar tu tikrai žinai tą vietą? — paklausė Arturas
Redigas.

— Puikiausiai! Matai, Arturai, kaip svarbu mums
laikytis išvien. Jūs nė vienas negalite užlipti ant aukš-
to, nesukėlęs įtarimo, o aš galiu.

— Na, gerai,— tarė Arturas.— Eime!

Jis pasižiūrėjo į trejetą vaikų, tylomis besiglaudžiančių vienas prie kito.

— Tikiuosi, kad jūs pasakėte tiesą! „Tiesa už auksą brangesnė“,— yra tokia gera patarlė, mano jaunieji draugai. Jeigu jūs sumelavote, mes sugrįšime čionai, ir tada jau jums bus taip bloga, taip bloga...

— Mes nesumelavome,— dėbčiodamas iš paniūrų, sumurmėjo Kalis.

Dėdė Einaras priėjo prie jo. Kalis apsimetė nematęs jo ištiestos rankos.

— Sudie, ponas įžymusis sekly. Man rodosi, kad tau geriau būtų mesti kriminalistiką. Beje, ar negalėčiau aš gauti savo visrakčio? Juk tai tu jį paėmei?

Kalis išsitraukė iš kišenės visraktį.

— Jums taip pat būtų ne pro šalį kai ką mesti,— niūriai pasakė jis.

Dėdė Einaras nusijuokė.

— Sudie, Andersai, ačiū už kompaniją. Sudie, Ieva-Lota. Tu miela mergaitė, aš visada taip maniau. Perduok linkėjimų mamai, jei aš nespėsiu su ja atsisveikinti!

Jis užlipo laiptais su dviem savo bičiuliais. Tarpdury dėdė Einaras atsigrįžo ir pamojavo ranka:

— Prižadu, kad būtinai parašysiu ir pranešiu, kur jūs. Jei tik nepamiršiu!

Sunkios durys triukšmingai užsitrenkė.

14

— Čia aš kaltas,— prašneko Kalis po pertraukos, kuri, rodėsi, virto tikra amžinybe.— Tik aš vienas. Ne-

reikėjo jūsų painioti į tą reikalą. O gal taip pat ir savęs.

— „Kaltas, kaltas“! — pamėgdžiojo Ieva-Lota.— Iš kurgi tu galėjai žinoti, kad taip išeis?

Vėl stojo tylą. Baisi tylą. Rodės, visame pasaulyje nėra nieko daugiau, kaip tik tas požemis su aklinau užrakintomis durimis.

— Gaila, kad Bjorko vakar neužtikome,— pagaliau pasakė Andersas.

— Ką čia ir kalbėti,— atsiliepė Kalis.

Paskui vėl visi tylėjo. Visi trys galvojo. Ir galvojo, apskritai paėmus, tą patį: viskas žuvę. Brangenybių nepavyko išgelbėti, plėšikai tuojau paspruks į užsienį. Beje, dabar visa tai atrodė vieni niekai, palyginus su tuo, kad patys jie užrakinti ir negali išeiti, nežino net, ar apamai kada nors išeis į laisvę. Nuo tos minties darėsi taip baisu, tiesiog nepakeliama. . .

O jei dėdė Einaras neparašys? Ir, be to, kiek laiko eina laiškas iš užsienio? Ir kiek galima išgyventi be maisto ir vandens? O jeigu banditai nuspręs, jog jiems geriau, kad vaikai amžinai pasiliktų požemyje? Juk užsienyje taip pat yra policija, ir plėšikai, žinoma, jausis daug ramiau, žinodami, kad vaikai niekada nebegalės jų išduoti. „Aš parašysiu, jei neužmiršiu“,— pasakė dėdė Einaras išeidamas. Kraupūs žodžiai!

— Aš turiu tris bandeles,— pareiškė Ieva-Lota ir įkišo ranką į kišenę.

Tai buvo vis dėlto šiokia tokia paguoda.

— Vadinas, mes iki vakaro iš bado nemirsime,— pasakė Andersas.— Dar pusė kaušo vandens yra.

Trys bandelės ir pusė kaušo vandens! O paskui?

— Reikia šauktis pagalbos,— pasiūlė Kalis.— Gal būt, koks turistai ateis pasižiūrėti griuvėsių.

— Kiek aš pamėnu, pernai vasarą čia buvo apsilankę du turistai,— tarė Andersas.— Mieste apie tai paskui buvo ilgai šnekama. Kodėl gi šiandien neatvažiavus dar vienam?

Jie atsistojo priešais mažą langelį, pro kurį į požemį krito šviesos spindulys.

— ... Trys, keturi! — sukomandavo Andersas.

— Gelbėkite! Ge-elbėkite!

Po to užviešpatavusi tylą pasirodė jiems dar gūdesnė, nei pirma.

— Į Gripsholmą ir Alvastru — va kur jie važiuoja. O mūsų griuvėsiais niekas nesidomi.

Ne, jokie turistai negirdėjo jų šauksmo, ir aplamai niekas negirdėjo.

Slinko minutės, virsdamos valandomis.

— Jei aš nors namiškius būčiau išpėjusi, kad einu į griuvėsius! Jie būtų atėję čionai ieškoti. . .

Ieva-Lota užsidengė rankomis veidą. Kalis nurijo gerklėje susitvenkusias ašaras ir pakilo nuo grindų. Jis daugiau nebegalėjo sėdėti, rankas susidėjęs, ir žiūrėti į Ievą-Lotą. Durys! Ar negalima išlaužti durų? Tik pažvelgęs į jas, jis suprato, jog šis ketinimas beprasmiškas. . .

Kalis pasilenkė: žemėje, prie laiptų, kažkas gulėjo. Dėdės Einaro kišeninis žibintuvėlis! Jisai jį pamiršo! Čia tai pasisekė! Dabar ir naktis ne tokia baisi, nereikės iki ryto sėdėti visiškoje tamsoje. Jei kas, galima bus pasišviesti. Žinoma, baterijos ilgam neužteks, bet nors galėsi pasižiūrėti, kiek laiko. Tačiau ar dabar ne vis tiek, kuri valanda — trečia, ketvirta ar penkta. . . Greitai jiems aplamai niekas nebeturės reikšmės.

Kalis jautė vis didėjančią kraupią neviltį. Jis vaikščiojo iš vienos vietos į kitą, „niūrių minčių slegiamas“,

kaip paprastai rašoma knygose. Jis būtų bet kam ryžęsis, kad tik nereikėtų sėdėti ir laukti! Bet kam! Jau geriau ištyrinėti tamsius labirintus, einančius gilyn į požemį.

— Andersai, tu juk kartą siūlei ištyrinėti požemį. Norėjai nusibraižyti planą, o paskui įrengti čia naują mūsų štabą. Imkime ir ištyrinėkime dabar!

— Ar aš iš tikrųjų esu kalbėjęs tokias nesąmones? Mane, tur būt, buvo ištikęs saulės smūgis. Jei tik aš ištrūksiu iš čia, tai net nosies nekišiu į tuos biaučius griuvėsius! Taip ir žinok!

— Įdomu vis dėlto, kur eina tie visi urvai? — atkakliai laikėsi savo Kalis.— O gal čia yra dar vienas išėjimas, ir niekas jo nežino?

— Taigi! O jei vakare čia privažiuos archeologų ir jie atkas mus? Tuo beveik taip pat galima tikėti.

Ieva-Lota pašoko:

— O jeigu mes štai taip sėdėsime, tai visai pakvaišime! Mano manymu, geriau, kaip Kalis sakė. Žibintuvėlį mes turime, pasišviesime kelią.

— Prašom,— sutiko Andersas.— Tik, gal būt, pirma užkaskime? Vis dėlto trys bandelės — tai tik trys bandelės, amžiams jų vis tiek neišteksi, tad ir tausoti jų visiškai neverta.

Ieva-Lota davė kiekvienam po bandelę. Draugai tylėdami suvalgė ir užsigėrė vandeniu iš kaušo.

Paskui susikibo rankomis ir pradėjo savo žygį. Kalis ėjo priekyje ir švietė žibintuvėliu.

Kaip tik tuo metu prie miesto policijos nuovados sustojo automobilis. Du policininkai išlipo iš jo ir skubiai įėjo į nuovadą; ten juos pasitiko Bjorkas. Jis buvo aiškiai nustebintas nelaukto jų apsilankymo. Atvyku-

sieji pasakė savo pavardes: komisaras Stenbergas, policininkas Santesonas iš Stokholmo kriminalinės policijos.

Po to komisaras skubiai paklausė:

— Ar jūs nepažįstate čia mieste privataus seklio Bliumkvisto?

— Privatus seklys Bliumkvistas? — Bjorkas papurtė galvą.— Niekada nesu girdėjęs!

— Keista, — nustebo komisaras. — Jis gyvena Didžiojoje gatvėje, keturioliktame numeryje. Štai, pažvelkite!

Stenbergas išsiėmė laišką ir padavė jį Bjorkui. Jei čia būtų Kalis, jis iškart būtų pažinęs šį lapelį.

Viršuje buvo parašyta: „Stokholmas, kriminalinei policijai.“

Apačioje parašas: „Karlas Bliumkvistas, privatus seklys.“

Bjorkas nusikvatojo.

— Juk tai mano bičiulis Kalis Bliumkvistas. Privatus seklys, žiūrėk tu man! Tam privačiam sekliui kokia trylika metų!

— Bet kuo gi jūs paaiškinsite tokį dalyką, kad jis atsiuntė piršto atspaudą, tiksliai sutampantį su tuo, kurį mes radome birželio mėnesį Banergatane? Girdėjote, tur būt, apie stambiają brangenybių vagystę? Kieno čia atspaudas? Dabar mus šis klausimas labiausiai domina. Mes teturime tik šį siūlo galą. Nė kiek neabejojame, kad plėšikų buvo keletas: vienas neįstengtų pajudinti iš vietos sunkaus seifo. Bet tik vienas iš jų paliko pirštų atspaudus. Kiti, matyt, buvo su pirštinėmis.

Bjorkas susimąstė. Jis prisiminė atsargius Kalio klausinėjimus, kai jie neseniai buvo susitikę aikštėje: „Ką reikia daryti, jei žinai, kad žmogus — nusikaltėlis,

o įrodyti negali?“ Vadinasi, Kalis Bliumkvistas kažkokiu būdu bus aptikęs plėšikų pėdsakus!

— Aš manau, kad mums belieka nueiti pas Kalį ir paklausti jį patį.

— Taip, ir kuo greičiau,— pritarė komisaras ir paliepė: — Didžioji gatvė, keturioliktas numeris!

— Klausau. Didžioji gatvė, keturioliktas numeris! — pasakė policininkas ir sėdo prie vairo.

Ir mašina nušvilpė.

Raudonosioms Rožėms buvo baisiai nuobodu. Kas čia per nauja Baltųjų mada — nei iš šio, nei iš to pasirašyti taikos sutartį, kai prasidėjęs karas taip daug žada! Kuo gi jie taip užsiėmę, kad savo noru atsisako tokio malonumo?

— Mano manymu, mums reikia nueiti ir juos užgaulioti,— pasiūlė Sikstenas,— gal ateis į protą.

Benka ir Jontė neturėjo nieko prieš.

Tačiau Baltųjų Rožių štabe buvo tylu ir tuščia.

— Kur juos nelabasis nešioja? — nustebo Jontė.

— Palauksim,— pasakė Sikstenas.— Juk kada nors jie sugrįš.

Ir Raudonosios Rožės įsitaisė palėpėje.

Jie surado daugybę senų žurnalų, kuriuos Baltosios Rožės skaitinėdavo, užėjus blogam orui. Atsirado ir šachmatai, ir puikus pingpongo stalas. Žodžiu, pramogų netrūko.

— O jų štabas prašmatnus,— pasakė Benka.

— Ta-aip,— atsiliepė Sikstenas.— Ech, jei ir mano garaže išsitemktų pingpongo stalas!

Jie žaidė pingpongą, sliuogė virve žemyn ir aukštytyn, žiūrinėjo žurnalų paveikslėlius ir nė kiek nesijaudino, kad Baltosios Rožės nesiteikia pasirodyti.

Sikstenas stovėjo prie atviros angos, laikydamasis už virvės. Tuo metu sode pasirodė žmogus. „Va eina tasai tipas, Ievos-Lotos giminaitis... kaip jis ten... dėdė Einaras. Tai kad skuba“,— pagalvojo jis. Dėdė Einaras pažvelgė aukštyn, pamatė Siksteną ir krūptelėjo.

— Tu ieškai Ievos-Lotos? — paklausė jis po valandėlės.

— Taip, — atsakė Sikstenas. — Ar jūs nežinote, kur jina?

— Nežinau.

— Gaila,— pasakė Sikstenas ir nusliugė virve žemyn.

Dėdė Einaras nušvito.

Sikstenas ėmė sliuogti atgal.

— Tu vėl į viršų? — paklausė dėdė Einaras.

— Aha,— patvirtino Sikstenas ir vikriai nusliugė toliau. Iškart buvo matyti, kad iš fizinio lavinimo jis turi penketuką.

— O ką tu ten darysi? — paklausė dėdė Einaras.

-- Lauksiu Ievos-Lotos.

Dėdė Einaras kiek pavaikštinėjo ten ir atgal.

— Aš dabar prisimenu: Ieva-Lota su berniukais žadėjo eiti kažkur pasivaikščioti. Jie negrįš be vakaro! — šūktelėjo jis Sikstenui.

— Gaila,— tarė Sikstenas ir nusliugė žemyn.

Dėdė Einaras nušvito.

Sikstenas ėmė sliuogti atgal.

— Ar girdėjai, ką aš pasakiau? — Dėdė Einaras pradėjo jaudintis.— Ievos-Lotos nebus namuose visą dieną.

— Gaila,— pasakė Sikstenas.— Labai gaila.

Ir nusliugė toliau.

— Ką gi tu ten veiksi? — paklausė dėdė Einaras.

— Žiūrinėsiu paveikslėlius,— atsakė Sikstenas.

Dabar dėdė Einaras jau nebešvytėjo. Jis nekantriai žingsniavo ten ir atgal.

— Ei tu, ten viršuje! — šūktelėjo jis po valandėlės.— Nori užsidirbti kroną?

Sikstenas iškišo galvą pro angą.

— Kur nenorėsi! O kaip?

— Nubėk į krautuvę aikštėje, nupirk man cigarečių!

— Mielai,— pasakė Sikstenas ir nusliugė žemyn.

Dėdė Einaras davė jam penkias kronas, Sikstenas pasileido bėgte ir dingo. Dėdė Einaras nušvito dar labiau, nei pirma.

Tuo metu pro angą iškišo galvą Benka. Simpatin-gasis Benka šviesiais garbanotais plaukais ir rieta no-simi. Kam širdis būtų leidusi keiktis tokio šaunaus vai-kinuko akivaizdoje? O dėdė Einaras nusikeikė, ir dar kaip!

Netrukus grįžo Sikstenas. Rankoje jis laikė didelį maišelį. Jis atidavė dėdei Einarui cigaretes ir šūktelėjo Raudoniesiems:

— Vaikai, aš nupirkau bandelių iš Ievos-Lotos tėčio už visą kroną, o jis niekada nešykšti. Maisto mums dabar užteks visai dienai, nereikia nė namo eiti.

Čia dėdė Einaras dar šmaikščiau nusikeikė ir nu-žirgliojo šalin.

Raudonosios Rožės toliau žiūrinėjo žurnalus, žaidė pingponą ir sliugė virve. Jie rantė bandeles ir nė kiek nesijaudino, kad Baltosios Rožės nesiteikia pasi-rodyti.

— Ar jums neatrodo, kad tam keistuoliui kelių balkių trūksta? — paklausė Sikstenas, kai dėdė Einaras

ketvirtą kartą pasirodė prie kepyklos.— Ir ko jis laks-to, kaip į uodegą įkirptas? Nejaugi negali nusitverti kokio naudingo darbo?

Slinko valandos, Raudonieji tebežaidė pingponą, vartė žurnalus, sliuogė virve, šlamštė bandeles ir nė kiek nesijaudino, kad Baltosios Rožės vis nesirodo.

15

Tamsu, visur tamsu! Tik retkarčiais pro kokį nors plyšelį staiga išpišta plonytis šviesos spindulys. Bet kišeninis žibintuvėlis dar šviečia. Be jo būtų prastai. Nelengva aklinėti požeminiais labirintais. Kelią nuolat pastoja dideli akmenys; drėgna, slidu ir šalta. Nejaugi teks čia išbūti visą naktį? Daug naktų?

Ieva-Lota, Andersas ir Kalis laikosi už rankų. Žibintuvėlio šviesa krinta ant drėgnų, apipelijusių sienų.

— Kaip baisu buvo tiems vargšams, kurie čia anksčiau sėdėjo! — prabilo Ieva-Lota. — Ir, tur būt, daug daug metų!

— Jiems nors valgyti duodavo,— sumurmėjo Andersas.

Viena bandele ilgai sotus nebūsi, ir jis labai išalko. Tur būt, namuose dabar kaip tik pietauja...

— Pas mus šiandien pietums mėsos kukuliai,— atsiduso Ieva-Lota.

Kalis tyli. Jis pyksta ant savęs, kad apleičia prasiėdėję su tuo seklio darbu. Sėdėtų jie dabar namuose ant aukšto, kariautų su Raudonaisiais, valgytų kukulius, važinėtusi dviračiu, maudytusi ir maža ką dar prasiimančių! O dabar aklina čia patamsyje, ir net baisu pagalvoti, kas jų laukia...

— Jau geriau eime atgal, kur buvome,— pasiūlė Ieva-Lota.— Nieko naujo nepamatysim, toliau bus tas pats. Visur taip pat tamsu ir biauru.

— Eikime nors iki šito koridoriaus galo, o paskui pasuksim atgal,— pasipriešino Andersas.

Ieva-Lota apsiriko: ne visur jų laukė tas pats. Šis koridorius baigėsi laiptais. O laiptai paprastai jungia aukštus!

Andersas, Kalis ir Ieva-Lota stovi ir tylomis žiūri į siaurus sraigtinius laiptelius su daugelio kojų nudilintomis pakopomis. Jie netiki savo akimis. Kalis užlekia aukštyn, pasišviesdamas žibintuvėliu. Bet laiptai neturi išėjimo. Požemio durys užkaltos, vadinasi, išeiti nė-

ra pro kur... Kalis būtų įmanęs galva pramušti tas lentas, kad net šipuliai išlakstytų.

— Mes turime, turime išeiti! — lyg pablūdęs šaukia Andersas.— Aš daugiau nebegaliu!

Jis kelia didelį akmenį. Kalis padeda jam.

— ... trys, keturi! — komanduoja Andersas.

Smūgis! Medis traška. Dar kartą!

— Pamatysi, Kali, mes prasiveršim! — Andersas vos neverkia iš susijaudinimo.

Paskutinį kartą, iš visų jėgų... Trinkt! — šipuliai lekia į visas puses. Nužerti šiukšles nuo kelio lengva. Andersas iškiša galvą pro skylę ir džiaugsmingai klykia. Laiptai kyla į pirmąjį griuvėsių aukštą!

— Kali, Ieva-Lota, paskui mane! — šaukia jis.

Ir štai jau visi trys stovi ir kaip į stebuklą žvelgia į šviesą, į saulę...

Ieva-Lota puola prie lango. Ten, žemai, stovi miestelis. Matyti upė, vandentiekio bokštas, bažnyčia. O štai, tolumoje, raudonas kepyklos stogas. Dabar Ieva-Lota prisiglaudžia prie sienos ir ima garsiai raudoti.

„Keistos tos mergaitės,— galvoja Kalis ir Andersas.— Požemyje tai ji nežliumbė, o dabar, kai jau viskas praėjo,— plūsta kaip upelis.“

Apie tą laiką Raudonosios Rožės jau buvo peržiūrėjusios visus žurnalus ir iki valiai prisižaidusios ping-pongo. Be to, Prerijose netrukus turėjo prasidėti futbolo rungtynės.

— Kad juos kur, nusibodo laukti! — sako Sikstenas.— Jie, tur būt, emigravo į Ameriką. Eime!

Visi trys nusliuogia virve žemyn ir pereina per upę Ievos-Lotos tilteliu. Dėdė Einaras pagaliau gali pasinaudoti taip ilgai laukta proga.

Gatvėje, per du šimtus metrų nuo kepyklos, stovi juodas, žvilgantis „Volvo“ markės automobilis. Jame sėdi du vyriškiai, nekantrūs ir suirzę. Jie ilgai sėdėjo kaitroje. Valandos slinko, ir lygiais protarpiais pasirodydavo jų senas draugas Einaras ir raportuodavo:

— Pienburniai vis dar ten pat! Ką gi, jūsų nuomone, man daryti? Negaliu gi aš jiems nusukti sprando, kad ir kaip norėčiau!

Bet štai pagaliau pasirodo dėdė Einaras. Jis kone bėga ir kažką nešasi, pasikišęs po švarku.

— Viskas tvarkoje,— kužda jis ir šoka į mašiną.

Kreivanosis paleidžia mašiną pilnu greičiu, ir „Volvas“ dumia į šiaurinį miesto pakraštį.

Trejetas mašinoje tik ir tegalvoja, kaip čia kuo greičiau išvažiavus iš miesto. Jie žiūri tik pirmyn, mato tiktai kelią, kuris turi atvesti juos į prabangą ir nevaržomą gyvenimą. Jeigu jie nors kartą būtų pažvelgę į šalį, tai gal būtų pamatę trejetą vaikų: Andersas, Kalis ir Ieva-Lota, išnėrę iš už kampo, nušiurpę ir sutrikę žiūrėjo į greitai tolstančius priešus.

16

— Nenaudėli, kur tu buvai dingęs? — pasakė krautuvininkas Bliumkvistas.— Ir ką tu pridarei? Vėl langą iškūlei?

Tūkstantį kartų krautuvininkasėjo į priebutį pasižiūrėti, ar nepareina jo vaikelis. Pagaliau jis pamatė jį kryžkelėje drauge su Andersu ir Ieva-Lota, išbėgo į gatvę ir tvirtai suėmė Kalį už rankos.

— Tėveli, leisk! — šūktelėjo Kalis.— Man tuoj pat reikia bėgti į policiją.

-- Žinau. Policija mūsų sode, ji laukia tavęs. Šitai tau lengvai nepraeis!

Kodėl policija jo laukė, Kalis neišmanė. Bet jam užteko ir to, kad jinai jo laukė. Kalis nubėgo į sodą, kaip niekada dar savo gyvenime nebuvo bėgęs. Andersas ir Ieva-Lota skuodė paskui jį.

Ant žalios sūpuoklių lentos sėdėjo Bjorkas, duok dieve jam sveikatos, o su juo — du kiti policininkai.

— Suimkite juos, suimkite! — klaikiu balsu suriko Kalis.— Greičiau, greičiau!

Bjorkas ir kiti du policininkai pašoko.

— Kur? Ką?

— Vagis! — Kalis buvo taip susijaudinęs, kad vos žodį beištarė.— Jie ką tik nuvažiavo mašina. Oi, greičiau gi!

Jam nereikėjo dukart kartoti. Apstulbinto krautuvininko akyse Kalis ir jo draugai, trijų policininkų saugomi, buvo įsodinti į policijos mašiną ir išvežti. Jis susigriebė už galvos. Sūnus suimtas, ir toks jaunas, kaip baisu! Bliumkvistas vyresnysis tik guodėsi, kad kepėjo mergiotė, matyt, nė kiek ne geresnė, o ir batsiuvio vaikas toks pat!

Policijos mašina lėkė į šiaurę taip greitai, jog dorieji miestiečiai tik smerkiamai lingavo galvas. Kalis, Andersas ir Ieva-Lota sėdėjo užpakalinėje sėdynėje su komisaru Stenbergu. Posūkiuose jie virsdavo tai į vieną, tai į kitą pusę. Ieva-Lota stebėjosi: kiek galima iškęsti per vieną dieną ir neapalpti! Kalis ir Andersas tratėjo vienas už kito, kol komisaras pasakė, jog mėliau klausytųsi jų paeiliui. Kalis nežmoniškai skeryčiojosi ir rėkė ne savo balsu:

— Vienas — išblyškęs, kitas biaurus, o trečias —

dėdė Einaras, tačiau Blyškusis netgi šlykštesnis už Šlykštųjį, ir dėdė Einaras taip pat biaurus.

Komisaras kiek sutriko.

— Blyškusis sakosi esąs Ivaras Redigas, bet jo vardas, rodos, Arturas, o tą Šlykštųjį jie vadina Kreivanosiu, bet jis, tur būt, pavarde Krukas, o dėdės Einaro pavardė Lindebergas ir Branė, ir jis miega su pistoletu po pagalve, ir buvo užkasęs brangenybes po laiptais požemyje, o kai aš ėmiau piršto atspaudą, tai gėlė nukrito, kaip tyčia, įsivaizduojate, ir jis ant manęs tada su pistoletu, o vėliau aš sėdėjau medyje ir girdėjau, kaip Kreivanosis ir Redigas grasino jį užmušią, ir pasakui jie jį surišo griuvėsių požemyje, nes jis iš kvailumo ten su jais nuėjo, o brangenybių jau ten nebuvo, nes mes jas buvome paslėpę ant aukšto, štai kaip, o dabar jie jas tikriausiai paėmė, taip gaila, nes jie buvo uždarę mus požemyje, ir kiek ten daug visokių labirintų, bet mes pasprukome iš ten, štai dabar jūs viską žinote, dėde komisarai, tik važiuokite greičiau, greičiau!

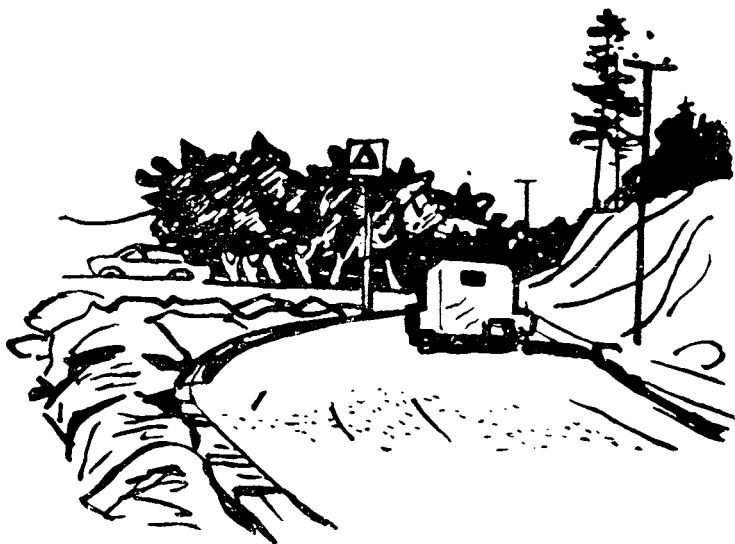
Sprendžiant iš dėdės komisaro veido išraiškos, negalima buvo pasakyti, jog dabar jis viską žino, bet jis galvojo, kad smulkmenas bus galima vėliau išsiaiškinti.

Policininkas pažvelgė į spidometrą. Šimtas kilometrų per valandą. Važiuoti dar greičiau jis nesiryžo, nors Kalis galvojo, kad jie važiuoja per lėtai.

— Čia kelias šakojasi, kur suksim — į kairę ar į dešinę?

Policininkas taip staigiai sustabdė, kad mašina slystelėjo į šalį. Andersas, Kalis ir Ieva-Lota kandžiojo pirštus iš nekantrumo.

— Apmaudu! — pasakė komisaras. — Bjorkai, jūs žinote čionykščius kelius: kuriuo jie galėjo nuvažiuoti?

— Sunku pasakyti. Bet kuriuo keliu jie vis tiek išvažiuos į pasienį einantį didįjį plentą.

— Palūkėkite,— tarė Kalis, lipdamas iš mašinos.

Jis išsitraukė iš kišenės užrašų knygutę ir pasuko kairiuoju keliu, įdėmiai žiūrindamas žemę.

— Jie nuvažiavo šituo! — susijaudinęs šūktelėjo Kalis.

Bjorkas ir komisaras taip pat išlipo.

— Iš kur tu žinai? — paklausė komisaras.

— Žinau. Ant jų dešiniojo užpakalinio rato nauja padanga, aš perspiešiau raštą. Pasižiūrėkite! — Jis parodė aiškų atspaudą kelyje: — Lygiai toks pats!

— O tu sumanus vaikinai! — pasakė komisaras, kai jie bėgo prie mašinos.

— Tokia jau seklio duona,— oriai atsiliepė įžymusis seklys Bliumkvistas. Bet tuoj pat atsiminė, jog dar vi-

sai neseniai norėjo būti paprastu Kaliu, ir kukliai pridūrė: — Tiesiog man kažkaip šovė į galvą. . .

Jie dūmė toliau svaiginančiu greičiu. Visi tylėjo, įbedę akis į priekį. Posūkis. . . Mašina slystelėjo.

— Žiūrėkit! — šūktelėjo Bjorkas.

Už kokių šimto metrų buvo matyti automobilis.

— Tai jie,— užtikrino Kalis.— Juodas „Volvas“!

Policininkas Santesonas nérési iš kailio, stengdamasis važiuoti dar greičiau. Bet atstumas tarp jų ir juodojo „Volvo“ nemažėjo. Kažkas žiūrėjo pro užpakalinį stiklą. Grobikai, matyt, suprato, kad juos kažkas persekioja.

„Dar kiek, ir aš apalpsiu,— pagalvojo Ieva-Lota.— Iki šiol dar nė karto nebuvau apalpusi.“

Šimtas dešimt kilometrų per valandą. Dabar policijos mašina pamažu, bet vis dėlto artėjo prie pabėgėlių.

— Gulkitės, vaikai! — staiga paliepė komisaras.— Jie šaudo!

Jis stumtelėjo visus tris ant grindų. Ir kaip tik laiku: kulka pramušė priekinį stiklą.

— Bjorkai, jums ten patogiau, imkite mano pistoletą ir atsakykite jiems!

Komisaras padavė pistoletą priekyje sėdinčiam Bjorkui.

— Šaudo! Po plyniais, kaip šaudo! — šnabždėjo Kalis, sėdėdamas ant grindų.

Bjorkas iškišo ranką pro šoninį langą. Jis buvo ne tik gimnastas, bet ir puikus šaulys. Štai jis gerai prisitaikė į dešiniąją užpakalinę „Volvo“ padangą. Iki jos buvo tik kokie dvidešimt penki metrai. Nuaidėjo šūvis, ir juodasis „Volvas“ slystelėjęs nučiuožė į griovį. Policijos mašina prisiartino prie jo.

— Greitai eikite lauk, kol jie neišlipo! — šūktelėjo Stenbergas. — Vaikai lieka čia!

Policininkai akimirksniu apsupo pašautą „Volvą“. Niekas pasaulyje negalėjo priversti Kalio gulėti ant grindų. Jis turėjo atsikelti ir pasižiūrėti.

— Tas, kuris vairavo mašiną, ir dėdė Bjorkas laikò atstatę pistoletus,— pranešinėjo jis Andersui ir Ievai-Lotai.— Storasis komisaras tampo duris. Oi, oi, kaip jie susikibo! Tai Redigas, jis taip pat turi pistoletą. Taukšt! Dėdė Bjorkas jam ka-ad vožė, tas net pistoletą išmetė. O štai dėdė Einaras, jis neturi pistoleto, jis tik mušasi, o dabar... o dabar jie deda antrankius tam tipui ir Redigui taip pat! O kur Šlykštusis? Ana jie jį velka lauk. Jis, rodos, be sąmonės. Kaip puiku! O dabar, įsivaizduojate...

— Nutilk gi tu, mes ir patys ne akli! — nuskambėjo staiga Anderso balsas.

Kova buvo baigta. Dėdė Einaras ir Blyškusis stovėjo priešais komisarą. Šlykštusis gulėjo šalimais, ant žemės.

— Ką aš matau! — šūktelėjo komisaras. — Juk tai Arturas Bergas! Čia tai jau tikrai malonus netikėtumas!

— Kam malonus, o kam ne,— numykė Blyškusis, piktai į jį žiūrėdamas.

— Kas tiesa, tas tiesa. Ar matai, Santesonai? Mes juk sugavome patį Arturą Bergą!

„Tai bent atmintis — visas pavardes prisimena!“ — susižavėjęs pagalvojo Kalis.

— Kali,— pašaukė komisaras,— eikš čia! Tau, tur būt, bus malonu sužinoti, kad, tau padedant, mums pavyko sugauti vieną pačių pavojingiausių šalies nusi-kaltėlių.

Netgi Arturas Bergas kilstelėjo antakius, pamatęs Kalį, Andersą ir Ievą-Lotą.

— Man reikėjo padaryti taip, kaip aš iškart buvau sakęs,— nušauti tuos pienburnius,— pasakė jis ramiai.— Niekad neverta daryti gera žmonėms, tik nemalonumų susilauksi.

Šlykštusis atsimerkė.

— O šit dar vienas senas pažįstamas ir pastovus policijos klientas! Paklauskite, Krukai, jūs tarytum rengėtės tapti doru žmogumi,— taip, rodos, jūs kalbėjote, kai mes matėmės paskutinį kartą.

— Taip, bet aš norėjau iš pradžių įsigyti nedidelį kapitalą. Tik tas gali būti doras, kas turi pinigų, ponas komisare.

— O jūs? — Komisaras pasisuko į dėdę Einarą. — Jūs pirmąkart darbuojatės šioje srityje?

Dėdė Einaras nudelbė akis.

— Taip,— pasakė jis. Paskui piktai pažvelgė į Kalį.— Bent anksčiau aš neįkliūdavau. Aš ir dabar būčiau išsisukęs, jeigu ne tas įžymusis seklys Bliumkvistas!

Ir jis nutaisė grimasą, kuri turėjo reikšti šypseną.

— O dabar pažiūrėsim, kur brangenybės. Santesonai, žvilgtelėk į mašiną! Jos tikriausiai ten.

Taip, geležinė skrynutė buvo ten.

— Kas turi raktą? — paklausė komisaras.

Dėdė Einaras nenoromis atidavė jį. Visi sulaukė kvapą.

— Na, pažiūrėsim,— tarė komisaras ir pasuko raktą. Dėžutė atsidarė.

Viršuje gulėjo popieriaus lapelis. Stambiom raidėm buvo parašyta: „Slapti Baltosios Rožės raštai.“ Komisaras išsižiojo iš nustebimo. Išsižiojo ir kiti, net dėdė Einaras ir du jo draugai. Arturas Bergas su neapykanta

pažvelgė į dėdę Einarą. Komisaras pasirausė skrynutėje, bet nieko daugiau nerado, kaip tik popierius, akmenėlius ir visokius kitokius niekniekius.

Pirmoji prunkštelėjo Ieva-Lota. Jos skardus ir padaužiškas juokas buvo tarsi ženklas Kaliui ir Andersui. Jie taip pat prapliupo kvatotis. Draugai dejavo iš juoko, susiėmę pilvus.

— Susimildami, kas atsitiko vaikams? — sumišęs šuktelėjo komisaras. Paskui pasisuko į Arturą Bergą: — Taip, jūs jau spėjote paslėpti pavogtus daiktus. Nieko, mes iš jūsų viską iškratysim.

— N-ne-reikia nieko kratyti,— išstėjęs Andersas, gokčiodamas nuo juoko.— Aš žinau, kur jie. Jie žemutiniame komodos stalčiuje, ant aukšto.

— Bet iš kur jie šitą ištraukė? — Komisaras parodė į geležinę skrynutę.

— Iš aukštutinio stalčiaus!

Ieva-Lota staiga liovėsi juokusis ir susmuko ant griovio krašto.

— Žiūrėkite, mergytė, rodos, apalpo,— pasakė Bjorkas ir pakėlė Ievą-Lotą.— Nieko nuostabaus.

Ieva-Lota sunkiai atmerkė žydras akis:

— Žinoma, kad nieko nuostabaus — aš juk per visą dieną tesuvalgiau vieną bandelę.

17

Ižymusis seklys Bliumkvistas drybsojo po kriaušę. Taip, taip, dabar jis buvo ižymusis seklys, o ne tik Kalis. Apie tai buvo rašoma net laikraštyje, kurį jis laikė rankoje. Antraštė skambėjo taip: „Ižymusis seklys Bliumkvistas“, o po toėjo fotografija. Atrodė, kad

joje turėjo būti atvaizduotas subrendęs vyriškis su giliomis raukšlėmis ir veriančiu žvilgsniu. Bet ne, iš laikraščio puslapio žvelgias veidas nuostabiai priminė Kalį, ir čia nieko negalima buvo padaryti.

Ievos-Lotos ir Anderso fotografijos buvo čia pat, tiesa, kiek žemiau.

„Ar jūs pastebėjote, jaunuoli,— paklausė ponas Bliumkvistas savo įsivaizduojamąjį pašnekovą,— kad pirmasis šios dienos laikraščio puslapis ištisai paskirtas tam įvykiui su pavogtomis brangenybėmis — menkutei bylai, kurią aš, nutvėręs laisvą valandėlę, kaip mat išnarpliojau?“

O taip, žinoma, įsivaizduojamasis pašnekovas buvo tai pastebėjęs ir nerado žodžių savo susižavėjimui išreikšti.

„Jūs, ponas Bliumkvistai, tur būt, gavote nemažą atlyginimą?“ — spėjo jis.

„Apskritai paėmus, aš iš tiesų gavau visą krūvą monetų... hm-m... kitaip tariant, aš noriu pasakyti — padorią pinigų sumą, bet aš pasidalinau su panele Lisander ir ponu Bengtsonu, kurie man gerokai padėjo susekti nusikaltėlius. Trumpai kalbant, mes pasidalinome dešimt tūkstančių kronų, kurias teikėsi mums padovanoti bankininkas Ostbergas.“

Įsivaizduojamasis pašnekovas apstulbintas pliaukštelėjo rankomis.

„Ką gi,— tęsė ponas Bliumkvistas ir vangiai nusišynė žolę,— suprantama, dešimt tūkstančių kronų taip pat pinigas. Bet turiu pasakyti, jaunuoli, kad aš dirbu ne dėl niekingojo aukso. Aš teturiu vieną tikslą — kovoti su mūsų visuomenės nusikalstamumu. Erkiulis Puaro, lordas Piteris Vimsėjus ir jūsų nuolankusis

tarnas — taip, yra dar pasaulyje žmonių, kurie neleis klestėti nusikaltimams.“

Įsivaizduojamasis pašnekovas labai teisingai pridūrė, kad visuomenė daug skolinga ponams Puaro, Vimsėjams ir Bliumkvistams už jų pasiaukojamą tarnavimą gėriui.

„Prieš mums išsiskiriant, jaunuoli,— pasakė įžymusis seklys ir išsiėmė pypkę iš burnos,— aš noriu pasakyti jums vieną dalyką. Nusikaltimas nepateisinamas, teisybė už auksą brangesnė,— taip pasakė man kartą pats Arturas Bergas. Ir aš tikiuosi, kad jis supras šitą tiesą ten, kur dabar sėdi. Šiaip ar taip, jis dabar galės daug metų apie tai galvoti. Kur matyta — dėdė Einaras, tai yra... hm-m... Einaras Lindebergas, toks jaunas žmogus — ir jau įžengęs į nusikaltimų kelią! Tegu bausmė išeina jam į naudą! Nes, kaip jau esu sakęs, nusikaltimas nepateisinamas.“

— Kali!

Ieva-Lota iškišo galvą pro plyšį tvoroje.

— Kali, na ko tu čia drybsai, į dangų žiopsodamas? Eikš pas mane, girdi? Mes su Andersu ruošiamės į miestą.

„Likite sveikas, jaunuoli,— tarė įžymusis seklys Bliumkvistas.— Mane šaukia panelė Lisander, ir pridursiu, tarp kita ko, jog su šita jauna dama aš manau susituokti.“

Įsivaizduojamasis pašnekovas galvojo, kad panelė Lisander galima pasveikinti, išsirinkus tokį vyrą.

„Atvirai šnekanč, panelė Lisander dar šito nežino“, — sąžiningai prisipažino įžymusis seklys ir nušokavo viena koja prie tvoros, kur jo laukė aukščiau minėtoji panelė, o taip pat ponas Bengtsonas.

Buvo šeštadienio vakaras. Visa alsavo didžiausia ramybe, kuomet Kalis, Andersas ir Ieva-Lota iš lėto ėjo Didžiąja gatve. Kaštonai jau seniai buvo nužydėję, bet darželiuose dar smarkiai tebekvepėjo rožės, leukonijos ir levažandžiai. Vaikai pasuko prie kailių raugyklos. Šlubasis Fredrikas jau buvo įkaušęs ir stovėjo ten, laukdamas policininko Bjorko. Kalis, Andersas ir Ieva-Lota kiek stabtelėjo pasiklausti Fredriko pasakojimų apie savo nuotykius. Paskui jie nuėjo toliau, į Prerijas.

— Žiūrėkite, ten Siksteñas, Benka ir Jontė,— tarė Andersas, ir jo akys sublizgėjo.

Kalis ir Ieva-Lota atsistojo petys petin su savo vadu. Visi trys nudrožė tiesiai į Raudonuosius.

Ir štai jie susitiko. Pagal taikos sutartį Baltasis vadas turėjo triskart nusilenkti Raudonajam ir pasakyti: „Aš žinau, kad nesu vertas vaikščioti ta pačia žeme, kaip ir tu, o pone!“ Raudonasis vadas primygtinai pažvelgė į Baltąjį. Tada Baltasis vadas prasižiojo ir tarė:

— Snarglius!

Raudonasis vadas buvo aiškiai patenkintas. Bet jis pasipiktinęs atsitraukė atgal.

— Vadinas, prasideda karas,— pasakė jis.

— Taip,— atsakė Baltasis vadas ir teatrališkai susidavė į krūtinę.— Prasideda Baltosios ir Raudonosios Rožių karas, ir mirtis praris tūkstančių tūkstančius sielų ir nusineš jas į savo juodąją karalystę!

Pirmosios knygos pabaiga

KALIS
BLIUMKVISTAS
R I Z I K U O J A

— **K**lausyk, tu kvėštelėjęs, tu tikrai kvėštelėjęs! — pasakė Andersas. — Vėl drybsai čia ir svajoji? „Kvėštelėjęs“ skubiai pašoko ir išsižeidęs įbedė akis į patvoryje stovinčius draugus.

— Meiluti, geruti Kali, — pridėjo Ieva-Lota, — tu juk šonus pragulėsi, jei kiekvieną mielą dieną, akis išsproginęs, tįsosi po šiuo medžiu.

— Nei aš tįsau kiekvieną dieną, akis išsproginęs, nei ką! — piktai atkirto Kalis.

— Neperlenk, Ieva-Lota, — užsistojo Andersas. — Argi tu neprisimeni to sekmadienio birželio pradžioje? Juk tada Kalis per visą dieną nė karto nebuvo priguļęs po kriaušę. Ir per visą dieną nė karto nebuvo sekliu! Vagys ir žmogžudžiai siautėjo išsijuose.

— Kaipgi, atsimenu! — sušuko Ieva-Lota. — Žmogžudžiai iš tiesų tą sekmadienį buvo galvas pametę iš laimės.

— Nešdinkitės jūs iš čia! — burbtelėjo Kalis.

— Mes kaip tik taip ir ketino-
me padaryti, — sutiko Andersas. —
Tik norėjom ir tave vestis. Su-
prantama, jei tu manai, kad žmog-
žudžius galima valandėlę palikti
be priežiūros.

— Ką tu! Žinoma, kad negalima! — linksmai kiršino beširdė Ieva-Lota.— Jų kaip mažų vaikų nevalia iš akių išleisti.

Kalis atsiduso. Beviltiška, visiškai beviltiška... Jis — įžymusis seklys Bliumkvistas ir reikalauja pagarbos savo profesijai. O kur ji, toji pagarba? Bent jau Andersas ir Ieva-Lota jos nerodo. Tuo tarpu praėjusią vasarą jis pats vienas nutvėrė net tris banditus. Tiesa, Andersas ir Ieva-Lota jam padėjo, bet juk tai jis, Kalis, savo išvalgumo ir pastabumo dėka, aptiko nusikaltėlių pėdsakus.

Tuokart Andersas ir Ieva-Lota pripažino, kad jis tikras seklys, išmanantis savo darbą. O dabar erzina jį, tarytum šito niekad nebūtų nė buvę! Lyg apamai pasaulyje nebūtų nusikaltėlių, kurie gali nežinia ko pridaryti, tik išleisk juos iš akių! Tarsi jis koks nors keistuolis svajotojas, dievai žino ką įsikalęs į galvą!

— Kai mes praėjusią vasarą sugavome tuos banditus, jūs ne itin šaipėtės! — Jis pasipiktinęs nusispiové.— Tada ir seklys Bliumkvistas pravertė!

— Tau ir dabar niekas neprikaišioja,— atšovė Andersas.— Bet juk tu supranti, kad tokie dalykai atsitinka vieną kartą gyvenime. Mūsų miestelis gyvuoja nuo keturioliktojo amžiaus, ir, kiek man žinoma, čia niekada nėra buvę nusikaltėlių, tik tas trejetas. Gi ir po to jau visi metai praėjo. O tu vis guli po savo kriaušė ir sprendi kriminalines problemas. Kali, balandėli, liaukis tu, liaukis! Garbės žodis, dar negreit čia pas mus vėl pasirodys banditai.

— Ir apamai viskas savo laiku,— pasakė Ieva-Lota.— Reikia žinoti, kada gaudyti nusikaltėlius, o kada daryti žlėgtainius iš Raudonųjų.

— Taigi žlėgtainius iš Raudonųjų! — džiaugsmin-

gai šūktelėjo Andersas. — Raudonoji Rožė vėl paskelbė mums karą. Ką tik buvo atėjęs Benka su laišku. Še, skaityk!

Jis išsitraukė iš kišenės didelį popieriaus lapą ir padavė jį Kaliui. Kalis perskaitė:

Karas! Karas!

Nusikaltėlių gaujos, vadinančios save Baltąja Rožė, iškvėšusiam vadui.

Šiuo pranešama, kad visame Švedijos krašte nėra vienas valstietis neturi paršelio nors pusiau tiek kvailo, kaip Baltosios Rožės vadas. Šitai rodo toks faktas: kai vakar šita žmonijos atmata susitiko aikštės viduryje mūsų kilnųjį ir visų gerbiamąjį vadą, tai aukščiau paminėtoji atmata nepanoro duoti kelio, o iš savo neišpasakyto kvailumo išdrįso stumtelėti mūsų taurųjį, garbingąjį vadą ir prapliupti biauriais keiksmiais. Tą įžeidimą galima nuplauti tik krauju.

Prasideda Baltosios ir Raudonosios Rožių karas, ir mirtis praris tūkstančių tūkstančius sielų ir nusineš jas į savo juodąją karalystę.

Kilnūsiai Sikstenas, Raudonosios Rožės vadas.

— Na, ir duosim mes jiems pipirų! Ar eisi su mumis?

Kalio veidas nušvito laiminga šypsena. Rožių karas buvo ne toks dalykas, nuo kurio savo noru atsisakoma. Jau ne pirmus metus jis praskaidrina vasaros atostogas, kurios šiaip galėtų pasirodyti kiek nuobodžios.

Važinėti dviračiu, maudyti, laistyti braškes, pildyti visokius pavedimus tėvo krautuvėje, meškerioti, smaksoti Ievos-Lotos sode, žaisti futbolą — argi vien tuo užpildysi visą laiką! Juk vasaros atostogos tokios ilgos...

Taip, laimė, kad vasaros atostogos ilgos. Kalio nuomone, jos — didžiausias pasaulio išradimas. Netgi keista, kad suaugusieji jas išgalvojo. Kaip čia jie leidžia vaikams du su puse mėnesio šlaistytis, saulutei šildant, ir nė kiek negalvoti apie Trisdešimties metų karą bei panašius dalykus. Kas kita Rožių karas!

— Kur čia neisi,— atsiliepė Kalis.— Dar klausia!

Esant tokiam menkam nusikaltėlių derliui, kaip kad pastaruoju metu, Kalis tiktai džiaugėsi, galėdamas nors trumpai atsikvėpti ir visa galva pasinerti į taurųjį Rožių karą. Ir apskritai įdomu pasižiūrėti, ką ten šikart sugalvojo Raudonieji.

— Aš, tur būt, eisiu tuojau į žvalgybą,— pasisiūlė Andersas.

— Eik,— pasakė Ieva-Lota.— O mes išeisim po pusvalandžio. Aš tik pirma durklus pagaląsiu.

Tai skambėjo įspūdingai ir gražiai. Andersas ir Kalis, pritardami jai, linktelėjo. Ieva-Lota — tikras karys, ja galima pasikliauti!

Kalbėdami apie durklus, kuriuos reikėjo išgalsti, vaikai turėjo galvoje tik duonriekius kepėjo peilius, bet vis tiktai! Ieva-Lota buvo pažadėjusi tėvui prieš išbėgdama pasukti tekėlą. Stovėti kaitrios saulės atokaitoje ir sukti sunkų akmenį — nelengvas darbas, bet, jei įsivaizduoji galandanti ginklus kovai su Raudonaisiais, iškart pasidaro daug lengviau.

— „... ir mirtis praris tūkstančių tūkstančius sielų ir nusineš jas į savo juodąją karalystę“, — murmėjo Ieva-Lota sau panosėje ir suko akmenį taip stropiai, kad net jos kaktą išpylė prakaito lašeliai, o šviesūs plaukai smilkiniuose susiraitė mažomis garbanėlėmis.

— Ką tu sakei? — paklausė kepėjas, pakėlęs akis nuo peilių.

— Nieko.

— Ak, nieko? — Jis pirštu pabandė aşmenis. — Na, bėk tada!

Ir Ieva-Lota nubėgo. Ji  aibo greitumu  murk stelėjo pro ply i tvoroje, skirian ioje jos sod  nuo Kalio sodo. Nuo neatmenamų laik  ten trūko vienos lentos, ir galima neabejoti, jog, kol tai priklausys nuo Kalio ir Ievos-Lotos, ji nebus įstatyta.

Kartais krautuvininkas Bliumkvistas, labai tvarkingas žmogus, sakydavo kepėjui, kai jie sėdėdavo pavėsinėje vasaros vakarą:

— Klausyk, drauguži, reikėtų pataisyti tvor , nes kažkaip netvarkingai atrodo.

— Tiek to, palauksim, kol vaikai tiek paaugs, kad negalės pralėisti pro  i  skylė,— atsakydavo kepėjas.

Nors Ieva-Lota labai uoliai rantydavo bandeles, ji vis tiek tebebuvo liesa kaip skiedra ir be vargo pralėdavo pro siaur  ply i.

Gatvėje kažkas sušvilpė. Grė o i  žvalgybos Andersas, Baltosios Rožės vadas.

— Jie savo štabe! —   ktelėjo jis. — Pirmyn, i  kovą, mes nugalėsime!

Kai Ieva-Lota nuėjo gal sti durkl , o Andersas — i   valgyb , Kalis vėl įsitaisė savo senojoje vietoje po kriau e. Trump  tylos valandėlė, prieš  siliepsnojant Rožių karui, jis išnaudojo svarbiam pokalbiui.

Taip, taip, jis kalbėjosi, nors šalimais nebuvo nė gyvos dvasios.   ymusis seklys Bliumkvistas šnekučiavosi su savo įsivaizduojamu pašnekovu, i tikimu bendrakeleiviu, lydinčiu j  jau daugelį metų. O, tai buvo nuostabus žmogus! Jis žiūrėjo i  garsųjį seklių su gilia pagarba, kurios tasai buvo taip nusipelnęs ir kuri 

jam taip retai rodė kiti, ypač Andersas ir Ieva-Lota. Dabar jis sėdėjo prie savo mokytojo kojų, pagarbiai klausydamasis kiekvieno jo žodžio.

„Labai gaila, kad ponas Bengtsonas ir panelė Lisander nepaiso mūsų visuomenės nusikalstamumo,— aiškino ponas Bliumkvistas savo pašnekovui, rimtai žiūrėdamas jam į akis.— Vos tik kiek aprimsta, jie tuoj pat pamiršta bet kokią budrumą. Jie nesupranta, kokia apgaulinga ta ramybė.“

„Apgaulinga?“ — sukrėstas iki sielos gelmių, sušuko įsivaizduojamasis pašnekovas.

„Taigi,— pabrėžė įžymusis seklys.— Šitas žavus, ramus miestelis, spindinti vasaros saulė, ta idiliška ramybė — visa tai gali bematant pasikeisti. Kiekvieną valandėlę nusikaltimas gali viską užnuodyti savo pragaištingu kvapu.“

Įsivaizduojamasis pašnekovas aiktelėjo.

„Ponas Bliumkvistai, jūs mane gąsdinate!“ — suvapėjo jis ir bailiai apsidairė, tarsi bijodamas, kad nusi kaltimas jau tūno pasislėpęs už kampo.

„Pasikliaukite manimi,— oriai tarė įžymusis seklys.— Nebijokite. Aš pasiruošęs.“

Pašnekovas vos begalėjo žodį ištarti — taip jis buvo susijaudinęs ir dėkingas. Be to, sunkiai suprantamus jo padėkos žodžius pertraukė karingas Anderso riksmas:

— Pirmyn, į kovą, mes nugalėsime!

Įžymusis seklys Bliumkvistas šoktelėjo, lyg jį būtų širšė įgėlus. Jis visiškai nenorėjo dar kartą būti aptiktas po kriaušę.

„Likite sveikas!“ — pasakė jis įsivaizduojamajam pašnekovui, jausdamas, kad ilgam su juo skiriasi.

Karas prasidėjo! Dabar Kaliui nebebus kada gulėti

pievutėje ir šnekučiuotis kriminalinėmis temomis. Na, ir gerai. Tiesą pasakius, juk nežmoniškai sunku surasti nusikaltėlį šiame miestelyje. Tik pagalvokite, nuo to laiko, kai buvo sugauti tie trys vyrukai, jau metai praslinko! Jei ne Rožių karas, tai nors mirk iš nuobodulio!

Įsivaizduojamasis pašnekovas liūdnas ir neramus žiūrėjo jam pavymui.

„Likite sveikas,— dar kartą pasakė įžymusis seklys.— Mane šaukia į karą. Bet jūs nesirūpinkite! Nemanau, jog kaip tik dabar galėtų atsitikti kas nors rimta.“

Nemanau! Nemanau!.. Štai bėga įžymusis seklys, pašauktas stovėti visuomenės saugumo sargyboje. Jis dumia sodo takeliu pas Andersą ir Ievą-Lotą, švysčiodamas nudegusiomis kojomis ir linksmai švilpau-damas.

Nemanau... Šiuokart jums bus pritrūkę įžvalgumo, ponas įžymusis sekly!

2

— Mūsų mieste yra tik dvi gatvės,— paprastai aiškindavo kepėjas pravažiuojantiems keleiviams.

Ir tikrai, mieste tebuvo Didžioji ir Mažoji gatvės; ir dar Didžioji aikštė. O visas miestelis — akmenimis grįstos kauburiuotos gatvelės ir skersgatviai, einantieji žemyn, prie upės, arba staigiai iširemiantieji į koki nors apgriuvusį namą, su senatvišku atkaklumu besipriešinantį bet kokiai tvarkai. Kai kur pakraščiuose, žinoma, galima buvo aptikti madingų vienaukščių vilų, skendinčių vešliuose soduose, bet jų buvo reta. Didu-

ma sodų — tokie, kaip kepėjo: gerokai apleisti, su senomis gumbuotomis obelimis ir kriaušėmis, su neprižiūrimomis, nuplikusiomis vejomis. Namai taip pat daugiausia buvo tokie, kaip kepėjo,— gremėzdiški, mediniai. Kažkada, labai seniai, kažkoks statytojas, davęs laisvę savo lakiai fantazijai, papuošė juos nepaprastiausiais išsikišimais, danteliais ir bokšteliais.

Tikriausiai sakant, miestelį vargu ar galima buvo pavadinti ypatingai gražiu, bet jis alsavo senovine ramybe ir jausmu. Turėjo jis kažkokio savotiško žavumo, bent jau tokią saulėtą liepos mėnesio dieną, kai rožės, leukonijos ir bijūnai žydėjo visuose soduose ir liepos Mažojoje gatvėje tyliai žiūrėjo į lėtai ir svajingai tekančią upę.

Pastriuokomis bėgdami link Raudonųjų Rožių štabo, Kalis, Andersas ir Ieva-Lota per daug nesuko sau galvos, ar gražus jų miestelis. Jie tik žinojo, kad jis puikiai tinka Rožių karui. Tiek užkaborių, kuriuose galima slapstytis, tvorų, per kurias galima laiptoti, krevių gatvelių, kuriomis galima pasprukti nuo persekiotojų, stogų, kuriais galima karstytis, malkinių ir būdelių, kur galima užsibarikaduoti... Miestui su tokiais neįkainojamais privalumais grožis nereikalingas. Gana, kad šviečia saulė ir tu visu kūnu jauti malonią vasaros šilimą, sklindančią per basas pėdas nuo įkaitusių grindinio akmenų. Kiek pridusęs upės kvapas, kartais sumišęs su stipriu rožių kvapu, dvelkiančiu iš kokio nors netolimo sodo, taip pat bylojo, kad lauke vasara. O jei kalbėsime apie grožį, tai ledų kioskas ant kampo pakankamai puošė miestą, bent jau Kalio, Anderso ir Ievos-Lotos nuomone. Kokio čia dar reikia grožio?

Jie nusipirko po ledų porciją ir ėjo toliau. Prie tilto susitiko policininką Bjorką. Jo uniformos sagos žvilgėjo saulėje.

— Labas, dėde Bjorkai! — šūktelėjo Ieva-Lota.

— Labas! — pasakė policininkas.— Sveikas, išžymusis sekly,— draugiškai pridūrė jis ir paplekšnojo Kaliui per sprandą.— Ar nieko nauja neįvyko per šią dieną?

Kalis pasipūtė. Dėdė Bjorkas taip pat skynė laurus praėjusią vasarą, kai Kalis susekė nusikaltėlius. Ko jis dabar šaiposi?

— Ne, nieko nauja neįvyko,— atsakė Andersas už Kalį.— Vagims ir žmogžudžiams įsakyta nutraukti savo veiklą iki rytojaus, nes Kaliui jie dabar ne galvoj.

— Taip, šiandien mes iškaršim kailį Raudonajai Rožei,— pasakė Ieva-Lota ir meiliai nusišypsojo Bjorkui. Jis jai labai patiko.

— Ieva-Lota, kartais man rodosi, kad tau derėtų būti kiek moteriškesnei,— susirūpinęs pasakė Bjorkas, žiūrėdamas į liesutę, nudegusią amazoną.

Ji stovėjo griovyje ir bandė kojos nykščiu pakabinti dėžutę nuo cigarečių. Jai tat pavyko, ir dėžutė nušvilpė į upę.

— Moteriškesnė — mielai, bet tik pirmadieniais,— sutiko Ieva-Lota, vis taip pat meiliai šypsodamasi.— Kol kas, dėde Bjorkai, mums nėra kada.

Bjorkas palingavo galvą ir iš lėto nuėjo toliau patručiuodamas.

Eidamas per tiltą, kaskart jauti didelę pagundą. Galima, žinoma, pereiti per tiltą pačiu paprasčiausiu būdu. Bet juk dar yra turėklai, ir gana siauri. Jais eidamas, gali pajusti malonų maudulį paširdžiuose. Nė nemirktelėjęs, paslysi ir pūkstelėsi į vandenį. Tiesa, to dar nė karto nebuvo atsitikę, nors jie dažnai šitaip eidavo per tiltą. Bet nieko negalima garantuoti. Ir nors Raudonosios Rožės kailio karšimo operacija buvo labai skubi, Kalis, Andersas ir Ieva-Lota manė gali skirti valandėlę pusiausvyros pratyboms. Tai, žinoma, buvo griežtai draudžiama, bet Bjorkas jau nuėjo, ir nieko kito arti nebuvo.

Ne, kažkas buvo! Kai tik jie ryžtingai užsilipo ant turėklų ir iš tiesų pajuto saldų alpulį pilve, kitame

tilto gale šlubčiodamas pasirodė senis Grenas. Bet kas gi paisė Greno!

Senis sustojo priešais vaikus, atsiduso ir tarė, kreipdamasis nežinia į ką:

— Taip, taip, linksmi vaikų žaidimai! Linksmi, nekalti vaikų žaidimai!

Senis Grenas visada taip sakydavo, ir jie kartais jį mėgdžiodavo. Žinoma, jam negirdint. Kai Kalis futbolo kamuoliu pataikydavo tiesiai į tėčio Bliumkvisto vitriną arba kai Andersas kartą nuvirto nuo dviračio ir plojosi veidu tiesiai į dilgėles, Ieva-Lota dūšaudama sakydavo: „Taip, taip, linksmi vaikų žaidimai, taip, taip!“

Jie laimingai perėjo tiltą. Ir šiuokart niekas nenuvirto. Andersas dėl visa ko apsidairė, norėdamas įsitikinti, kad jų niekas nematė. Mažoji gatvė tebebuvo tuščia. Tik tolumoje ėjo senis Grenas. Jį visada galima buvo pažinti iš šlubčiojimo.

— Niekas taip keistai nevaikšto, kaip tas Grenas,— tarė Andersas.

— Grenas aplamai keistas, — pasakė Kalis. — Gal būt, todėl, kad jis toks vienišas?

— Vargšelis! — atsiduso Ieva-Lota. — Tik pagalvokite, gyvena vienas tokiame niūriame name, ir nėra kam nei buto sutvarkyti, nei valgyti išvirti, nei aplamai padėti.

— Dar ko! — atkirto Andersas pagalvojęs. — Tvar-
kytis visiškai nebūtina. O ir vienam kurį laiką pagy-
venti taip pat nebloga. Gali nors ramiai modelius dirbti.

Žmogus, kuris, kaip Andersas, turi susispaudęs gy-
venti mažyčiame butelyje su visa krūva sesučių ir bro-
liukų, būtų mielai sutikęs valdyti visą namą!

— Tu po savaitės išeitum iš proto, — pasakė Kalis. —
Tai yra, aš noriu pasakyti, kad tu pasidarytum dar
keistesnis, negu dabar. Toks pat, kaip Grenas.

— Tėtis nemėgsta to Greno, — pareiškė Ieva-Lota. —
Jis sako, kad Grenas lupikautojas.

Nei Andersas, nei Kalis nežinojo, kas yra lupikau-
tojas, bet Ieva-Lota paaiškino:

— Tėtis sako, kad lupikautojas — tai toks žmogus,
kuris skolina žmonėms pinigus.

— Žiūrėk, koks šaunus senis! — pasakė Andersas.

— Visai ne šaunus, — pasipriešino Ieva-Lota. — Šit
kaip čia yra. Įsivaizduok, kad tau reikia pasiskolinti
dvidešimt penkias eses, na, tiesiog mirtinai prireikė
dvidešimt penkių erių.

— Ledams, — spėjo Kalis.

— Kaip tik taip, — pritarė Andersas. — Jau aš jau-
čiu, kad jų man reikia!

— Tai va, tada tu eini pas Greną, — tęsė Ieva-Lo-
ta, — arba pas koki kitą lupikautoją, ir jis tau duoda
dvidešimt penkias eses.

— Iš tiesų? — paklausė Andersas, maloniai nuste-
bintas tokios galimybės.

— Taip. Bet tu turi pažadėti, kad grąžinsi jas po
mėnesio. To maža — tu turi grąžinti ne dvidešimt pen-
kias, o penkiasdešimt erių.

— Išgraužk, — pasipiktino Andersas. — Už ką gi?

— Kūdiki! — pasakė Ieva-Lota.— Argi tu mokykloje niekad nesimokei procentų? Grenas nori gauti procentus už savo pinigų, supranti?

— Tai nors imtų žmoniškai! — Kalis nusigando dėl Anderso biudžeto.

— Šitaip lupikautojai niekada nedaro,— paaikšino Ieva-Lota.— Jie neima žmoniškai. Jie ima pernelyg didelius procentus. O pagal įstatymus nevalia šitaip daryti. Todėl tėtis ir nemėgsta Greno.

— Bet kodėl gi žmonės tokie keisti ir skolinasi pinigų iš lupikautojų? — nusistebėjo Kalis.— Argi daugiau nėra iš ko pasiskolinti ledams?

— Žioply tu! — pasakė Ieva-Lota.— Čia, gal būtų, reikia turėti galvoje ne dvidešimt penkias eres ledams, o tūkstančius kronų. Gal būtų, yra žmonių, kuriems tučtuoju reikia gauti penkis tūkstančius kronų, ir nėra nieko, kas galėtų duoti. Nieko, tik tokie lupikautojai, kaip Grenas.

— Tegu jį galas, tą Greną! — sušuko Andersas, Baltosios Rožės vadas.— Pirmyn, į kovą, mes nugalėsime!

* * *

Štai ir pašto viršininko namas, o už jo, sode,— malkinė, kuri kartu yra ir garažas, ir Raudonosios Rožės štabas; mat, tos karingosios šutvės vadas — pašto viršininko sūnus Sikstenas.

Iš visko sprendžiant, šiuo metu garažas, buvo tuščias. Jau iš tolo buvo matyti, kad prie durų prismeigtas popiergalis. Paprasčių paprasčiausia būtų pro sodo vartelius nueiti prie garažo ir perskaityti, kas ten parašyta. Bet kas gi šitaip darys, vykstant Rožių karui? O jei ten paspėstos pinklės? Jei Raudonieji sugulę tūno

štabe, pasiruošę pulti naivius priešus, kai tik jie išdrįs netoliese pasirodyti?

Baltosios Rožės vadas mokė savo kariuomenę:

— Kali, sėlink, slapstydamasis už krūmų, kol atsidsi štabo užpakalyje; ten priešas negalės tavęs matyti. Užsilipk ant stogo. Žūt būt paimk popiergalį, nors ir kraują reikėtų pralieti!

— Popiergalio kraują — ką tu šituo nori pasakyti? — paklausė Kalis.

— Kad tave devynios! Savo kraują — negi nesupranti? Ieva-Lota, tu tylutėliai gulėk čia ir žiūrėk iš po krūmų, ar jie nepasirodys. Jei pamatysi, jog Kaliui gresia pavojus, švilptelėk, kaip sutarta.

— O ką tu darysi?

— Aš eisiu pasiklausti Siksteno mamos, kur jis.

Visi ėmėsi darbo. Kalis greitai prisėlino prie štabo. Užsikabaroti ant stogo — juokų darbas. Kalis ir anksčiau ne kartą buvo šitai daręs. Reikėjo tik prasibrauti per krūmus ir užsilipti ant šiukšlių dėžės už garažo, o jau nuo jos — ant malkinės.

Kuo tyliausiai, kad priešas jo neišgirstų, šliaužė Kalis per stogą. Jis puikiai žinojo, kad garažas tuščias, žinojo tai ir Ieva-Lota, ir, aišku, Andersas, nuėjęs į namus klausti, kur Sikstenas. Bet Rožių kare buvo kovojama pagal visas taisykles, ir todėl Kalis šliaužė taip, tarsi jo gyvybei iš tiesų būtų grėsęs pavojus, o Ieva-Lota įtemptai sekė kiekvieną jo judesį, pasiruošusi plėšikiškai švilptelėti, jei to netikėtai prireiktų.

Grižo Andersas: Siksteno mama neturėjo supratimo, kur dingęs jos mylimas kūdikis.

Kalis atsargiai persisvėrė per stogo kraštą ir, smarkiai išsitempęs, mikliai pačiupo popiergalį. Paskui ty-

liai ir atsargiai grįžo tuo pačiu keliu. Ieva-Lota nenuleido nuo jo akių iki paskutinės akimirkos.

— Puikiai atlikta, šaunus vaikinai! — pagyrė Andersas, kai Kalis padavė jam popiergalį. — Nagi, pažiūrėsime!

Didžiai svarbų raštą buvo pasirašęs „Kilnusias Sikstenas, Raudonosios Rožės vadas“. Tiesa, rašte buvo stebėtinai smarkių, kilniajam riteriui lyg ir nederančių žodžių. Iš tokio įžymaus didiko galima buvo laukti švelnesnių posakių. . .

Jūs — niekingieji šunys, taip, kaip tik jūs, Baltosios Rožės, biauriai nuodijančios šio miesto orą! Šiuo pranešame jums, kad mes, kilnieji Raudonosios Rožės riteriai, išvykome į Prerijų kovos lauką. Kuo greičiau eikite tenai, kad mes galėtumėm sunaikinti baurią piktžolę, pasivadinusią Baltąja Rože, ir išbarstyti jos dulkes Juhansono kieme, ant mėšlo krūvos; ten joms ir vieta!

Na, eikite šen, niekingieji šunys!!!

Nė vienas žmogus, skaitydamas šiuos švelnius žodžius, nebūtų atspėjęs, kad iš tikrųjų Raudonosios ir Baltosios Rožės — artimiausi draugai. Jei neskaitysime Kalio ir Ievos-Lotos, Andersas nepažinojo geresnio draugo už Siksteną; gal būt, tik Benka ir Jontė galėjo jam prilygti — taip pat puikios Raudonosios Rožės. Ir jei jau ką iš šio miesto Sikstenas, Benka ir Jontė tikrai vertino, tai „niekinguosius šunis“ Andersą, Kalį ir Ievą-Lotą.

— Vadinas, — baigęs skaityti, padarė išvadą Andersas, — į Prerijas! Pirmyn, į kovą, mes laimėsime!

Gera, kad pasaulyje buvo Prerijos! Gera ištisoms vaikų kartoms, žaidusioms ten nuo neatmenamų laikų. Senų, rūsčių šeimos tėvų širdys sušvelnėdavo, kai jie prisimindavo savo vaikystę ir indėniškus žaidimus Prerijose.

Vėlesnių kartų vaikams tat buvo labai patogiu. Jeigu Kalis ateidavo vakare namo suplėšytais marškiniais po ypatingai karšto mūšio, tai krautuvininkas Bliumkvistas nelabai jį bardavo, nes atmindavo marškinius, sudraskytus pavasario vakarą Prerijose prieš kokius trisdešimt metų. Ir kad ir kaip būtų norėjusi ponija Lissander, kad jos jaunoji dukra daugiau laiko leistų savo vienmečių mergaičių draugijoje, o ne lakstyti su berniukais po Prerijas, reikalauti šito buvo beprasmiška, nes kepėjas šelmiškai žiūrėdavo į ją ir sakydavo:

— Klausyk, Mija, brangioji, kai tu buvai maža, kuri iš čionykščių mergaičių daugiausia karksodavo Prerijose?

Prerijomis buvo vadinama didelė, kiek kalvota dykvietė miesto pakraštyje. Ji visa buvo apžėlusi striuka žolele, kuria buvo malonu vaikščioti basam. Pavasarį žolelė tarytum spinduliuodavo sodria žalia šviesa, ir Prerijos virsdavo žalia jūra su geltonais pienu šlakais. Bet čia imdavosi darbo vasaros saulė, ir Prerijos pasidarydavo pilkos ir išdžiūvusios.

Kalis, Andersas ir Ieva-Lota, ilgai nelaukę, atsiliepė į mandagų Siksteno kvietimą. Merkdamiesi nuo ryškios šviesos, jie apžiūrinėjo kovos lauką, stengdamiesi aptikti savo priešus. Raudonųjų niekur nebuvo matyti. Bet dideli Prerijų plotai buvo apžėlę lazdynais ir kadagy-

nais, ir ten tikrai galėjo būti pasislėpę Raudonosios Rožės riteriai!

Baltosios Rožės riktėlėjo šiurpiausią savo karo šūkį ir puolė į brūzgynus. Jie apieškojo kiekvieną krūmelį, bet, kad ir kiek slankiojo ir šniukštinėjo, negalėjo priešų rasti. Šit jau ir Prerijų pakraštys prie pat Sodybos, o priešininko kaip nėra, taip nėra.

— Kas čia per kvaili juokai? — pasipiktino Andersas. — Jų niekur nėra!

Ir tuo metu Prerijų tylą perskrodė skardus, pašaipus trijų koserių juokas.

— Pala. . . — tarė Ieva-Lota ir neramiai apsidairė. — Betgi jie, rodos, Sodyboje.

— Na taip, žinoma, kad ten! — su entuziazmu šūktelėjo Kalis.

Prerijų pakrastyje, tarp virpančių drebulių, stovėjo senoviškas namas, didingas XVIII amžiaus pastatas, kažkada matęs geresnių laikų. Tai ir buvo Sodyba. O pro užpakalinės namo sienos langą kyšojo trijų džiūgaujančių vaikigalių snukučiai.

— Vargas tam, kas prisiartins prie naujojo Raudonosios Rožės štabo! — sušuko Sikstenas.

— O kaip jūs. . . — pradėjo Andersas.

— Mat, ką išgeidė sužinoti! Durys buvo atviros, štai ir viskas!

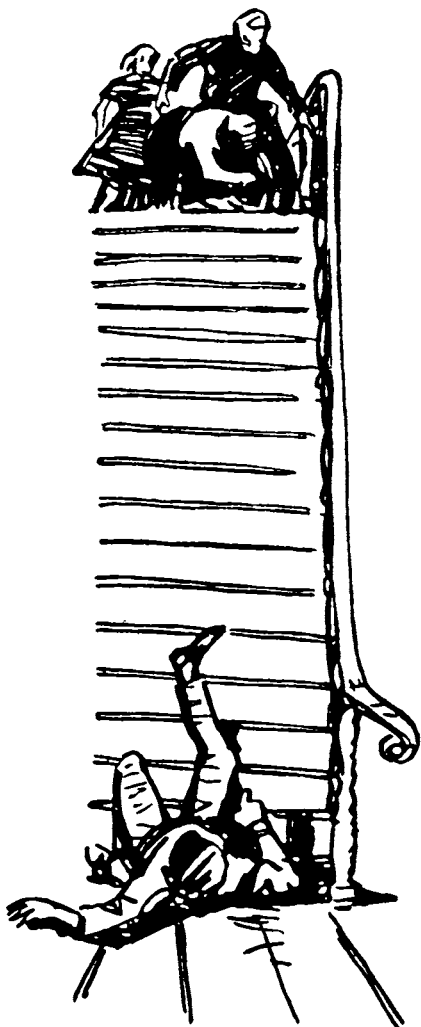
Sodyboje jau daug metų niekas negyveno, ir namas iro. Miesto valdyba jau seniai buvo nutarusi jį restauruoti ir perkelti į miesto parką, norėdama jame įrengti kraštotyros muziejų. Bet pinigų nebuvo, aukos plaukė lėtai, ir sumanymas beveik nejudėjo iš vietos. O pastatas tuo tarpu vis senėjo ir senėjo. Iki šiol spynos sergėdavo jį nuo miesto vaikų. Bet dabar aprūnėjusios durys jau nebegalėjo apsaugoti namo nuo užpuolikų, ir miesto

valdybai reikėjo skubiai juo susirūpinti, kol dar jis buvo bent kiek panašus į kraštotyros muziejų.

Sprendžiant iš triukšmo Sodyboje, Raudonieji, visiškai nerodydami pagarbos senovei, lakstė tarp aštuonioliktojo amžiaus panelių. Senos grindys gailiai dejavo: ant jų lyg laukiniai džiūgaudami šokinėjo laimingieji naujojo štabo savininkai.

— Mes paimsime į nelaisvę tuos niekingus šunis, užrakinsime juos čionai ir paliksime dvėsti iš bado! — džiaugsmingai klykė Sikstenas.

Jo pasirinktos aukos, nujausdamos žūt-būtinį mūšį, bėgo savo likimui į nasrus. Raudonieji nė nebandė jų sulaikyti: Sikstenas nusprendė iki paskutinio kraujo lašo kovoti už viršutinįjį aukštą, kuriame buvo patogiausia gintis. Ten kilo ištaigingi laiptai; ant jų ir stovėjo dabar Raudonieji, karingais mostais duodami suprasti, kad ar-

šus susirėmimas su priešu jiems bus neišpasakyta laimė.

Baltosios Rožės narsiai puolė. Pakilo toks triukšmas ir bildesys, jog kraštotyrininkų draugijos nariai, visa tai išgirdę, būtų ėmę plaukus rautis. Būsimasis muziejus braškėte braškėjo, gražiai išraižyti paradinių laiptų turėklai gailiai girgždėjo. Klaikūs šauksmai kilo iki lipdytinių lubų, ir Baltosios Rožės vadas nusirito nuo laiptų su tokiu bildesiu ir riksmu, kad praeities šešėliai, jeigu jų ten buvo, tikriausiai dar labiau pabalo ir išsigandę išsislapstė po kampus.

Karo laimė nepastovi. Ką tik Baltosios Rožės buvo nuvijusios priešą aukštyr, beveik iki pat laiptų galo, o šit jau, neišlaikiusios baisaus Raudonųjų spaudimo, turi pakrikai trauktis į žemutinį aukštą. Gerą pusvalandį kova vyko permainingai. Pagaliau abiem pusėms pakyrėjo tokios nuobodžios kautynės, ir Baltosios Rožės atsitraukė atgal, galvodamos pasiruošti paskutiniam, triuškinančiam smūgiui. Tą pat akimirką Sikstenas kažką tyliai įsakė savo kariuomenei. Netikėtai Raudonieji pasitraukė iš savo pozicijų ant laiptų ir žaibo greitumu šoktelėjo į viršutinį aukštą.

Čia buvo daugybė kambarių ir sandėliukų. Sikstenas ir jo šutvė dar iš ryto kruopščiai aplandžiojo visą namą. Ir, kai Andersas, Kalis ir Ieva-Lota galvotrūkčiais užlėkė laiptais, Raudonųjų jau nė kvapo nebebuvo: jie suspėjo šmurkštelėti į sandėliuką ir dabar per patogų plyšį duryse stebėjo, kaip Baltosios Rožės jų panosėjo skubiai tariasi.

— Išsisklaidykite, — kalbėjo Baltosios Rožės vadas. — Suraskite priešą, kad ir kokioje skylėje jis lindėtų, drebėdamas dėl savo gyvybės. Suradę nesiterliokite su juo!

Raudonosios Rožės sandėliukyje džiūgaudamos išklause šį įsakymą. Bet Baltosios Rožės nieko neįtarė. . .

„Išsisklaidyk!“ — pasakė jų vadas. Nieko kvailesnio jis negalėjo sugalvoti. Jo likimas buvo nulemtas. . . O kol kas jis, nieko nelaukęs, pats „išsisklaidė“ ir dingo už kampo.

Kai tik Andersas išnyko, Kalis ir Ieva-Lota atsargiai patraukė kiton pusėn. Kelią jiems pastojo durys. Jie atidarė jas ir pamatė gražų saulėtą kambarį. Ir, nors Baltosios Rožės puikiai matė, kad jame nieko nėra, jos įėjo ir pasidarė sau nedidelę karo veiksmų pertrauką, norėdamos pažvelgti pro langą. Pražūtingas žioplumas! Kai Kalis ir Ieva-Lota grįžo prie durų, priešai jas kaip tik rakino iš kitos pusės! Belaisviai išgirdo negailestingą juoką ir baisų pergalingą Raudonosios Rožės vado riksmą:

— Aha, niekingieji šunys, susilaukėte galo! Gyvi iš čia neišeisite!

O paskui skardus Benkos balsas:

— Sėdėsite čia, kol apsamanosite! O mes kada nors užbėgsime jūsų aplankyti — per Naujus metus, pavyzdžiui!

Ir Jontė:

— Taip, taip, nesirūpinkite, per Naujus metus būtinai užeisim! Ką jums atnešti dovanų?

— Savo galvas ant padėklo! — šūktelėjo Ieva-Lota.

— Su garniru, kuris dera prie paršų galvų! — prisidėjo Kalis.

— Akiplėšiškumas iki paskutinio atodūsio, — liūdnai pasakė Raudonųjų vadas, kreipdamasis į savo ginklo draugus. Paskui jis pakėlė balsą ir šūktelėjo belaisviams: — Ar jūs turite kokį nors paskutinį pageidavimą, kurį aš galėčiau perduoti jūsų artimiesiems?

— Taip! Paprašyk tėtį paskambinti į pataisos namus ir pranešti jiems, kur atvažiuoti tavęs pasiimti! — pasakė Ieva-Lota.

— Sudie, niekingieji šunys! — atsakė Sikstenas. — Šūktelėkite, kai išalksite, mes jums žolės pripešime.

Jis pasisuko į Benką ir Jontę ir, su pasitenkinimu trindamas rankas, tarė:

— Taigi, mano mieli bendražygiai, šiuose namuose dabar slapstosi maža pasigailėtina žiurkė, kuri save vadina Baltosios Rožės vadu. Jis vienas ir beginklis! Ieškokite jo! Ieškokite!

Raudonieji nérėsi iš kailio. Jie sėlino ant pirštų galų ilgais koridoriais, nutįsusiais per visą viršutinįjį aukštą. Jie atsargiai žvilgčiojo į kiekvieną kambarį. Jie tykojo palei sandėliukų duris. Ir jie žinojo, jog, kad ir kur slapstytusi Baltosios Rožės vadas, jis turi suprasti, koks baisus pavojus jam gresia. Jo sąjungininkai užrakinti. Jis vienas prieš tris. O tie trys geiste geidžia jį sučiupti. Sugauti priešininkų vadą Rožių kare buvo didžiausias žygis, nelyginant jei sąjungininkai per karą būtų išvogę Hitlerį iš Berlyno.

Tačiau Baltosios Rožės vadas buvo gerai pasislėpęs. Kad ir kaip Raudonieji šniukštinėjo aplinkui, viskas veltui.

Staiga Sikstenas išgirdo silpną gurgždesį virš galvos.

— Jis palėpėje,— sušnibždėjo Sikstenas.

— Argi čia yra palėpė? — nusteбęs paklausė Jontė.

Rytą Raudonieji taip atsidėję ištyrinėjo visą namą, o palėpės nepastebėjo. Beje, nieko nuostabaus čia nebuvo: kas nežinojo, kad esama palėpės laiptų, tas galėjo visiškai nepastebėti sienoje mažų durelių, apkljuotų tais pačiais apmušalais, kaip ir visa patalpa.

Užtat, pagaliau aptikę duris, Raudonieji visa kita

greitai sutvarkė. Andersas, suprantama, stovėjo palėpėje, visiškai pasiruošęs kovai, ir griausmingai patarinėjo kiekvienam, prieš prisiartinant, pasirašyti testamentą. Deja, tai jam nepadėjo!

Sikstenas, nepaprastai aukštas ir stiprus pagal savo metus, vadovavo, Benka ir Jontė prireikus ateidavo jam į pagalbą, ir galiausiai pašėlusiai besispardantis Andersas buvo nutemptas laiptais žemyn, į nežinią.

Kalis ir Ieva-Lota guodė jį anapus užrakintų durų.

— Mom-e-sos gog-ror-ei-tot-ai a-tit-ei-sos-i-mom i-ror i-šoš-vov-a-dod-uo-sos-i-mom tot-a-vov-e! — šaukė jie, o slapta Baltosios Rožės kalba tai reiškė: „Mes greitai ateisim ir išvaduosim tave!“

Geresnio būdo Raudoniesiems įertzinti nebuvo. Jie jau seniai ir nesėkmingai bandė išmokti tos keistos kalbos, kuria jų priešai puikiai kalbėjo. Baltosios Rožės tratėdavo savo keista kalba taip nepaprastai greitai, kad nenusituokiantis jų pašnekesio visai nesuprasdavo.

Nei Sikstenas, nei Benka, nei Jontė niekada nematė, kaip rašoma šia kalba, kitaip jie be vargo būtų išpėję paslaptį: žodžiai buvo patys paprasčiausi, tik kiekvienas priebalsis būdavo sudvejinamas, o į vidurį įterpiama „o“ raidė. Pavyzdžiui, „Kalis“ buvo rašoma taip: „Kok-a-lol-i-sos“, o „Andersas“ — „A-non-dod-e-ror-sos-a-sos.“

Ieva-Lota išmoko tos plėšikų kalbos iš savo tėvo. Vieną vakarą kepėjas atsitiktinai papasakojo dukteriai, kaip jis vaikystėje kalbėdavosi su savo draugais, nenorėdamas, kad kiti suprastų. Ievos-Lotos tėvas kiek nustebė, kad jo duktė su tokiu dideliu džiaugsmu nusi-tvėrė „plėšikų kalbos“. Jis nė karto nebuvo matęs jos taip džiūgaujant, kai reikėdavo mokytis netaisyklin-guosius vokiečių kalbos veiksmažodžius... Bet kepėjas

paklusniai išsėdėjo visą vakarą, ją mokydamas, o kitą dieną Ieva-Lota perteikė savo žinias Andersui ir Kaliui.

Vienas iš pagrindinių Raudonųjų tikslų Rožių kare buvo iškvesti iš priešininko jų kalbos paslaptį. Bet dar svarbiau buvo susigrąžinti Didįjį Mumriką.

Skambiu „Didžiojo Mumriko“ vardu buvo vadinas visai menkas daiktas — keistos formos akmenukas, kurį kažkur buvo radęs Benka. Nieko nereikė įsivaizduoti, kad akmenėlis primena mažą seneliuką, sėdintį nelyginant Buda ir užsižiūrėjusį į savo bambą.

Raudonieji bematant apskelbė akmenį šventuoju talismanu ir priskirdavo jam daugybę nepaprastai vertingų savybių. Šito, suprantama, pakako: Baltosios Rožės pajuto šventą pareigą jį pasigrobtį. Kiek karštų susirėmimų įvykdavo dėl Didžiojo Mumriko! Gali pasirodyti keista, kad mažam akmenukui buvo teikiama tiek daug reikšmės. Bet kodėl Raudonosios Rožės negali rodyti Mumrikui tokios pat gilios pagarbos, kokią, pavyzdžiui, škotai rodė savo karūnavimo akmeniui? Kodėl, Baltosioms Rožėms klastingai pagrobus brangųjį talismaną, Raudonieji negali taip labai jaudintis, kaip jaudinosi škotai, kuomet anglai nugabeno jų karūnavimo akmenį į Vestminsterio abatiją.

Ir Raudonieji baisiai liūdėjo, netekę Mumriko. O Baltieji kruopščiai slėpė savo grobį. Aplamai paslėpti Mumriką taip, kad joks žmogus negalėtų jo surasti, nebuvo itin sunku. Bet Rožių kare buvo kovoje pagal savas, ypatingas taisykles. Tas, kuris tuo metu turėdavo Mumriką, privalėdavo vienaip ar kitaip duoti priešiui suprasti, kur jo ieškoti. Tamsią naktį į priešininko laišku dėžutę būdavo įmetamas, sakysime, pailnus rebusas arba mįslingas planas, nubraižytas taip,

kad galima būtų ilgiau pavedžioti priešą už nosies. Pasitelkęs visą savo nuovokumą, galėjai išsiaiškinti, kad Mumrikas paslėptas tuščiamе varnos lizde, guoboje, augančioje šiauriniame kapinių kampe, arba po viena batsiuvio Bengtsono malkinės stogo čerpe.

Bet dabar Didžiojo Mumriko nebuvo nė vienoje iš paminėtų slaptaviečių. Jis buvo visai kitoje vietoje. Ir viena svarbiausių priežasčių, dėl kurių tą kaitrią liepos dieną vėl išliepsnojo Rožių karas, kaip tik buvo ta, kad Raudoniesiems knietėjo tiksliai sužinoti, kur yra slaptavietė. O turint įkaitą — Baltųjų Rožių vadą — tat ne taip jau sunku!

„Mes greitai ateisim ir išvaduosim tave!“ — pažadėjo Ieva-Lota ir Kalis. Ką gi, jų vadui tikrai reikėjo padrąsinančio žodžio, nes tvirtos rankos vilko jį į kankinamą kvotą — apie Didįjį Mumriką ir slaptąją kalbą.

— A-šoš non-ie-kok-o non-e-pop-a-sos-a-kok-y-sos-iu! — didvyriškai šūktelėjo jis, praeidamas pro duris, už kurių kamavosi jo draugai.

— Na, palauk, neilgai tu kvaksėsi! — pagrasė Siks-tenas ir dar tvirčiau sugriebė jį už rankos.— Mes iš tavęs išpešime, ką visa tai reiškia, būk ramus!

— Laikykis tvirtai, nenusimink! — sušuko Kalis.

— Laikykis! Laikykis! Mes greitai ateisim! — šaukė Ieva-Lota.

Ir pro užrakintas duris jie išgirdo išdidžius savo vado žodžius:

— Tegyvuoja Baltoji Rožė!

Ir paskui:

— Paleisk ranką! Aš eisiu pats. Aš pasiruošęs, ponai!

Daugiau jie nieko negirdėjo. Didi tylą užviešpatavo jų kalėjime. Priešas pasitraukė iš namo ir nusivedė jų vadą.

4

Nors Raudonieji prigrasino, jog Kaliui ir Ievai-Lotai teksią vargti kalėjime, kol jie apsamanosią, šito, žinoma, nereikėjo suprasti tiesiogiai. Net Rožių kare reikėjo skaitytis su apsunkinančiu ir daug vargo teikiančiu elementu, vadinamu „tėvais“. Suprantama, kilmingieji riteriai nuoširdžiai pyko, kad pačiame kovos įkarštyje tenka viską mesti ir eiti namo valgyti kotletų ir kompoto gerti. Bet ką padarysi, jei tėvai įsikalę, kad vaikai turi valgyti daugmaž laiku!

Taigi Rožių karo dalyviai manė, kad tiems keistiems tėvų reikalavimams reikia nusileisti, nes, ko gero, ims ir nutruks visi karo veiksmai. Juk tėvai baisiai blogai susigaudo tokiuose dalykuose ir gali neišleisti jų iš namų kaip tik tą vakarą, kai numatytos lemiamos kautynės dėl Didžiojo Mumriko. Aplamai tėvai pasigailėtinai menkai nusimano apie Mumrikus, netgi jei kartais prisiminimai apie jų pačių žaidimus Prerijose tarsi blykstelėjęs šviesos spindulys nuskaidrina jų miglotą atmintį.

Kai Raudonieji nusivedė Andersą, palikę Kalį ir Ievą-Lotą džiūti iš bado tuščiame negyvenamo namo kambaryje, tai reiškė, jog kaliniai džius kokias dvi valandas, kitaip sakant, iki septynių valandų vakaro. Septintą valandą ant krautuvininko, kaip ir ant kepėjo bei kitų miesto šeimų stalo atsirasdavo vakarienė. Dar gerokai prieš tą kritišką valandą Sikstenas turėjo pasiųsti Benką arba Jontę nepastebimai atrakinti kalėjimo du-

ry. Todėl Kalis ir Ieva-Lota labai ramiai žiūrėjo bado mirčiai į akis.

Bet kokia gėda — taip kvailai įkliūti! Be to, jiems įkliuvus, Raudonieji laimėjo didžiulę, tikrai katastrofišką persvarą, tuo labiau dabar, kai jie paėmė nelaisvėn Baltųjų Rožių vadą. Netgi tai, kad Didysis Mumrikas tebebuvo Baltųjų rankose, negalėjo sušvelninti tokio pralaimėjimo.

Ieva-Lota nusiminusi žiūrėjo pro langą į nueinančius vaikus. Va eina Baltųjų Rožių vadas, iš visų pusių priešų apsuptas... Nugalėtojai kariškai žengia per Prerijas miesto link. Greitai jie išnyks.

— Įdomu, kur jie nusivedė jį? — paklausė Ieva-Lota.

— Žinoma, kad į Siksteno garažą,— pasakė Kalis ir susirūpinęs pridūrė: — Gerai būtų dabar turėti laikraštį ar ką nors...

— Laikraštį! — pasipiktinusi sušuko Ieva-Lota.— Kaip tu gali kalbėti apie laikraštį — dabar reikia galvoti, kaip iš čia išsikapstyti!

— Taigi! Mes turime iš čia išsikapstyti. Todėl man ir reikia laikraščio.

— Ar negalvoji tu perskaityti jame, kaip laiptoti siena?

Ieva-Lota išsikišo pro langą pažiūrėti, ar toli žemė.

— Jeigu mes šoksime, žinoma, susikulsime,— tęsė jina.— Bet kas daryti?

Kalis džiaugsmingai švilptelėjo:

— Apmušalai! Aš ir nepagalvojau apie juos, o jie man pravers!

Jis ryžtingai nuplėšė atsiknojusią apmušalų gabalą. Ieva-Lota nustebusi žiūrėjo į jį.

— Aštuonioliktame amžiuje tai tikriausiai buvo labai gražūs apmušalai,— pasakė Kalis.

Jis atsitūpė ir pakišo nuplėštąjį gabalą po durimis.

— Čia juk kasdieninė seklių duona,— pasakė jis ir išsiėmė iš kišenės peiliuką.

Atlenkęs mažąjį jo galą, Kalis atsargiai pakrapštė juo rakto skylutę. Už durų kažkas skambtelėjo: nukrito raktas.

Kalis truktelėjo atgal apmušalų gabalą. Ir tikrai — ant jo gulėjo raktas. Jis nukrito ten, kur reikėjo.

— Aš juk sakiau — čia kasdieninė seklių duona,— pakartojo išymusis seklys Bliumkvistas, duodamas Ievai-Lotai suprasti, kad jam, kaip sekliui, kasdien tenka atidarinėti duris vienu ar kitu gudriu būdu.

— Kali, koks tu šaunus! — susižavėjusi šūktelėjo Ieva-Lota.

Kalis atrakino duris. Jie buvo laisvi.

— Palauk! Juk mes negalime išeiti, neatsiprašę Raudonųjų,— susizgribo Kalis.

Išknisęs iš savo kimšte prikimštos kišenės pieštuko galelį, jis padavė jį Ievai-Lotai. Ir ji parašė kitoje apmušalų gabalo pusėje:

Raudonosios Rožės nusmurgėliai!

Jūsų mėginimai užsiauginti samanų gėdingai sužlugo.

Lygiai penkias minutes ir trisdešimt sekundžių mes laukėme samanų sudygstant, bet dabar išeinam. Pasi-gailėtini snargliai, argi jūs nežinojote, kad Baltosios Rožės gali per sienas kiaurai pereiti?

Jie sandariai uždarė langą ir užkabino kabliukus. Paskui užrakino iš lauko pusės duris, o raktą paliko

styroti duryse. Ant durų rankenos kabojo atsisveikinimo laiškas.

— Tai bent pasuks galvą! Langas, uždarytas iš vidaus, o durys — iš lauko, tegu susigaušo, kaip mes pasprukome! — Ieva-Lota tik tik neuždainavo sau tyliai iš pasitenkinimo.

— Vienas taškas Baltosios Rožės naudai, — pasakė Kalis.

Garaže Anderso nebuvo. Kalis ir Ieva-Lota atsargiai nuėjo ten pažvalgyti, norėdami išsiaiškinti, kaip organizuoti išvadavimo operaciją. Bet garaže buvo vis taip pat tylu ir tuščia.

Siksteno mama sode džiaustė baltinius.

— Ar jūs nežinote, kur Sikstenas? — paklausė Ieva-Lota.

— Jis neseniai buvo čia, — atsakė pašto viršininko žmona. — Su Bengtu, Andersu ir Jonte.

Matyt, Raudonieji bus nusivedę savo belaisvį į saugesnę vietą. Bet kur?

Atsakymo neteko toli ieškoti.

Kalis pamatė jį pirmas. Iš žolės kyšojo suomiškas peilis; juo prie žemės buvo prismeigtas mažas popieriaus lapelis. Kalis ir Ieva-Lota iškart pažino Anderso peilį. O popieriaus lapelyje jie perskaitė vieną vienintelį žodį: „Jontė.“

Baltosios Rožės vadas sugebėjo nutaikyti valandėlę ir palikti šį trumpą pranešimą savo draugams.

Kalis susikaupęs suraukė kaktą.

— Jontė... — tarė jis. — Tas vardas gali reikšti tik štai ką: Andersas sėdi uždarytas Jontės namuose.

— Aišku, kad ne Benkos namuose, jei parašyta „Jontė“, — pasakė Ieva-Lota.

Kalis tylėjo.

Ta miesto dalis, kur gyveno Jontė, vadinosi „Sukčių kalnėliu“. Negalima pasakyti, kad mažuose Sukčių kalnelio namukuose būtų gyvenusi miesto visuomenės grietinėlė. Bet Jontė visai netroško būti jos atstovu. Jis buvo visiškai patenkintas senu tėvo nameliu: vienu kambariu ir virtuve, ir dar mažyčiu kambarėliu palėpėje. Tiesa, viršuje galima buvo gyventi tik vasarą, žiemą būdavo labai šalta. Bet dabar, liepos mėnesį, palėpėje tvyrojo karštis nelyginant kankinimų kameroje; dėl to ji ir buvo tinkamiausia vieta tardymams.

Jontė buvo vienintelis palėpės šeimininkas. Čia jis miegodavo sudedamoje lovelėje, čia stovėjo jo darbo lentyna, sukalta iš dėžių nuo cukraus,— joje Jontė laikė nuotykių knygas, pašto ženklų rinkinį ir kitus lobius. Nė vienas karalius taip nesidžiaugė savo rūmais, kaip Jontė savo mažu kambarėliu, kurio palubėje, sustingusiame kaitriame ore zirzdavo musės.

Čia ir atsivedė Andersą Raudonosios Rožės. Viskas taip laimingai susiklojo, kad Jontės tėtis ir mama kaip tik šiandien išvyko į užmiestį,— ten jie turėjo mažą žemės sklypelį. Jie pasiėmė valgyti ir žadėjo ten gana ilgai užtrukti. Jontė turėjo pats šeimininkauti ir išsikepti dešros su bulvėmis, jei išalktų.

O kadangi Siksteno mama džiaustė baltinius tiesiai priešais Raudonųjų štabą garaže, tai Sikstenas nusprendė, kad Jontės kambarėlis Sukčių kalnelyje — puikiausia vieta tardymams ir kankinimams.

Kalis ir Ieva-Lota tarėsi. Žinoma, galima tučtuojau iškeliauti gelbėjimo ekspedicijon, bet, gerai pagalvoję, jie nusprendė, kad bus protingiau kiek palaukus. Lįsti Raudoniesiems į akis dabar tiesiog kvaila. Juk greitai vakarienė. Netrukus Sikstenas pasiųs Benką arba Jontę

į Sodybą. Netrukus Benka ir Jontė stovės ten išsižioję, Kalio ir Ievos-Lotos pabėgimo priblokšti. Šita mintis jiems buvo neišpasakytai maloni. Gaila sugadinti tokį reikalą!

Kalis ir Ieva-Lota ryžosi atidėti visą gelbėjimo ekspediciją po vakarienės. Be to, jie puikiai žinojo, kad Andersas, davęs garbės žodį, bus trumpam laikui paleistas namo pavalgyti. O ar gali būti labiau žeminantis dalykas gelbėjimo ekspedicijai, kaip atvykti į numatytą vietą kaip tik tuo metu, kai gelbėjamas, niekieno nekludomas, išėjo vakarieniauti!

— Ir štai dar kas,— pasakė Kalis.— Jeigu rengiesi susekti ką nors namuose, tai geriausia tai daryti vakare, kai sutemsta ir kambariuose uždegama šviesa, o užuolaidos dar nenuleistos. Tą žino kiekvienas, kas nors kiek nusimano apie kriminalistiką.

— Jontės namuose nėra užuolaidų,— atkirto Ieva-Lota.

— Juo geriau,— pasakė Kalis.

— O kaipgi mes dirstelėsime pro palėpės langą? — paklausė Ieva-Lota.— Mano kojos, žinoma, ilgos, bet...

— Iškart matyti, kad tu nieko neskaičiusi apie kriminalistiką,— pamokomai tarė Kalis.— Ką, pavyzdžiui, daro Stokholmo sekliai? Jeigu jiems reikia stebėti butą trečiame aukšte, kur esama nusikaltėlių, jie pasistengia patekti į butą kitoje gatvės pusėje, geriausiai ketvirtame aukšte, kiek aukščiau už nusikaltėlius. O paskui stovi su žiūronais ir žiūri tiesiai į nusikaltėlius, kol tie nenuleido užuolaidų.

— Jei aš būčiau nusikaltėlis, aš pirma nuleisčiau užuolaidas, o paskui degčiau šviesą,— greitai sumetė Ieva-Lota.— Beje, į kokį butą mums reikia stengtis patekti, jei mes norime sekti Jontę?

Apie tai Kalis nebuvo pagalvojęs. Ką ir kalbėti, Stokholmo sekliams lengviau patekti į butus: jiems pakanka parodyti policijos žetoną. Vargu ar Kaliui ir Ievai-Lotai šitai bus taip paprasta. Be to, tiesiai prieš Jontę visai nėra namo, nes tenai teka upėlis. Greta Jontės iš tiesų yra namas — aptriušęs dviaukštis senio Greno laužas. Pirmame namo aukšte — stalių dirbtuvė, o pats jis gyvena antrame aukšte.

„Bet kaip patekti į Greno butą? — pagalvojo Kalis. — Gal įeiti pas jį ir mandagiai paklausti, ar neleistų jis pasinaudoti vienu jo langu — kiek pasekti pro jį?“ Kalis ir pats suprato, kad tai beprasmiška mintis. Be to, buvo dar viena aplinkybė: nors Jontės ir senio Greno namai stovi vienas priešais kitą šoninėmis sienomis, bet, deja, viršutiniame Greno namo aukšte nėra lango, išeinančio Jontės pusėn.

— Aš žinau, — pasakė Ieva-Lota. — Mes užsilipsime ant Greno namo stogo — tai vienintelis kelias.

Kalis pasižiūrėjo į ją susižavėjęs.

— Turint galvoje, kad nesi nieko skaičiusi apie kriminalistiką, tu ne itin kvaila.

Taip, Greno stogas — štai kur teisingas sprendimas! Jis kaip tik tiek aukštesnis už Jontės palėpę, kad nuo jo patogų stebėti. Ir ant Jontės lango nėra užuolaidų.

Puikus stebėjimo punktas!

Kalis ir Ieva-Lota palengvėjusiomis širdimis nuėjo namo vakarienės.

5

Buvo visai tamsu ir tylu, kai jie po kokių dviejų valandų sėlino Sukčių kalneliu. Maži mediniai namiūkščiai, ankštai susispaudę, kivirčijosi dėl erdvės. Tarp

namų dar buvo užsilikusi karštos liepos saulės šilima. Visą Sukčių kalnelį gaubė šilta, pūkinė tamsa. Kartais tamsą perskrozdavo šviesos spindulys, sklindąs iš mažo langelio ar vasaros vakarą pravertų durų.

Tamsa buvo pilna kvapų. Kačių, keptų strimelių ir kavos kvapas maišėsi su svaigiu žydinčių jazminų kvapu ir su tiek pat svaigiu tvaiku, sklindančiu iš kokios nors šiukšlių krūvos, kurią jau seniai metas išvežti.

Tyla... Skersgatviuose nė gyvos dvasios. Sukčių kalnelio gyventojai vakarus paprastai leisdavo namuose. Dabar jie irgi po dienos darbų buvo susirinkę savo šeimose ir mėgavosi ramybe bei poilsiu mažose ankštose virtuvėse, kur ant viryklos šnypštė kavinukas, o ant lango žydėjo snapučiai.

Tam, kas vakare bastėsi po Sukčių kalnelį, negrėsė pavojus susitikti nors vieną gyvą sutvėrimą.

— Tylu kaip kape,— pasakė Kalis.

Ir jis sakė tiesą. Tik retkarčiais už apšviesto lango pasigirdavo balsų šurmuly. Kažkur tolumoje amtelėjo šuo ir tuoj pat nutilo. Iš kažkur atskrido nedarnūs armonikos garsai, bet greitai nuščiuvo, ir tyla pasidarė dar gūdesnė.

Užtat Jontės namuose buvo didelis sujudimas. Palėpės kambarėlyje degė šviesa, pro atvirą langą aidėjo skardūs berniukų balsai. Kalis ir Ieva-Lota su pasitenkinimu nustatė, kad tardymas vyksta visu smarkumu. Ten veikiausiai buvo beprasidedąs įdomus spektaklis, ir Kalis su Ieva-Lota tvirtai nusprendė pasigėrėti vaidinimu iš pirmųjų parterio eilių nuo senio Greno stogo.

— Reikia tik užsilipti ant stogo,— ryžtingai pasakė Ieva-Lota.

Taip, tereikėjo užsilipti. Kalis apėjo aplink namą,

norėdamas išsiaiškinti, koku būdu galima būtų tai padaryti. Bet, kaip tyčia, Greno kambaryje taip pat degė šviesa! Ir kodėl seniai nemiega vakarais? Ir jiems naudinga, ir kitiems patogų laisvai vaikščioti jų stogais! Ką gi, nieko nepadarysi. Kliūtys kliūtimis, o ant stogo reikia lipti.

Beje, tai nesudarė sunkumų: senis Grenas buvo paslaugiai pastatęs prie namo sienos kopėčias. Tiesa, jos stovėjo priešais jo langą, prieš tą patį langą, kuriame degė šviesa. Ir užuolaidos buvo nuleistos tik iki pusės. Vargu, ar Grenas labai nudžiugs, jei, iškišęs pro langą galvą, staiga pamatys dvi Baltąsias Rožes, visu greitumu besikabarojančias jo kopėčiomis. Žmonės, kurie mielai leidžia kiekvienam vaikštinėti savo stogais,— didelė retenybė. Bet Rožių kare su tokiais menkniekiais nesiskaitoma. Reikia atkakliai žengti pareigos keliu, net jeigu tas kelias eina per senio Greno stogo kraigą.

— Tu eik pirmas,— žvaliai pasiūlė Ieva-Lota.

Ir Kalis taip padarė. Jis pradėjo patyliukais lipti kopėčių skersiniais, Ieva-Lota sekė paskui jį. Vienintelė pavojinga vieta buvo sulig antruoju aukštu, priešais apšviestą langą.

— Grenas turi svečių,— atsargiai sušnibždėjo Kalis.— Aš girdžiu balsus.

— Įkišk galvą ir pasakyk, kad ir mes norim pasmagurianti,— pasiūlė Ieva-Lota ir linksmai prunkstėlėjo.

Bet Kaliui jos pasiūlymas nepasirodė itin juokingas. Jis skubiai lipo aukšty. O ir Ieva-Lota surimtėjo, pasiekusi pavojingą vietą.

Taip, Grenas turėjo svečią, šitai buvo girdėti, bet jokių skanumynų ten nebuvo. Kąžkas stovėjo nugara

į langą ir kalbėjo tyliau, sujaudintu balsu. Užulaidos kliudė Ievai-Lotai pamatyti nepažįstamąjį visą, bet ji įžiūrėjo tamsiai žalias gabardino kelnės.

— Taip, taip, taip,— nekantriai kartojo svečias,— aš pasistengsiu. Aš sumokėsiu ir padarysiu galą tam pragarui!

Nuskambėjo gargždžiantis senio Greno balsas:

— Jūs jau ne pirmą kartą taip kalbate. Aš daugiau nebenoriu laukti. Aš noriu gauti savo pinigus, suprantate?

— Aš pasakiau — jūs gausite juos,— atsakė nepažįstamasis.— Mes susitiksime trečiadienį. Ten, kur visada. Atsineškite visus mano vekselius. Visus iki vieno, tuos prakeiktuosius vekselius! Aš juos visus padengsiu. Ir užbaigsime visa tai.

— Kam taip karščiuotis? — romiai tarė Grenas.— Supraskite ir mane, aš turiu susigražinti pinigus.

— Kraugerys! — įširdęs tarė nepažįstamasis.

Ieva-Lota ėmė skubiai kabarotis aukštyr. Kalis laukė jos, sėdėdamas ant kraigo.

— Jie ten vis apie pinigus plepėjo,— pranešė Ieva-Lota.

— Čia ir yra lupikavimas,— spėjo Kalis.

— O kas yra „vekselis“? — susimąsčiusi paklausė Ieva-Lota. Bet tuoj pati save pertraukė: — Ak, ar ne vis tiek! Eime, Kali!

Jiems reikėjo patekti į kitą namo pusę priešais Jon-tės langą. Baisoka patamsyje, laikant pusiausvyrą, eiti per patį kraigą, kai danguje nėra nė žvaigždėlės, kuri būtų galėjusi iš draugiškumo nušviesti pavojingą kelią. Galima, žinoma, įsitverti kamino, bet pirma jį dar reikia pasiekti. . .

Štai ir kaminas, pusė kelio nueita. Kaip nesinorėjo atsitraukti nuo tvirtos atramos! Bet, pažvelgę į Jontės langą, jie pažvalėjo.

Baltųjų Rožių vadas sėdėjo ant kėdės, aplinkui stovėjo Raudonosios Rožės ir šaukė, mostaguodamos rankomis, bet jis išdidžiai purtė galvą. Ieva-Lota ir Kalis išsitiesė ant pilvų, iš anksto gardžiuodamiesi malonių reginiu. Jie viską matė ir girdėjo — koks triumfas! Jei-gu jų vadas žinotų, kad išsigelbėjimas taip arti! Tik už kelių metrų guli ištikimi jo kariai, pasiryžę paaukoti dėl jo savo gyvybę ir kraują.

Tereikėjo patikslinti vieną smulkmeną: kaip jį gelbėti? Pasiryžimas paaukoti gyvybę ir kraują, žinoma, didelis dalykas, bet kaip tat padaryti? Juos skiria kelių metrų pločio bedugnė.

— Ką nors sugalvosim! — tvirtai pareiškė Kalis ir atsigulė patogiau, kiek leido aplinkybės.

Tardymas Jontės kambaryje vyko toliau.

— Belaisvi, tau suteikiama paskutinė galimybė išgelbėti savo niekingą gyvybę,— kalbėjo Sikstenas, negailestingai tampydamas Andersą už rankos.— Kur jūs paslėpėte Mumriką?

— Tu veltui klausinėji,— atsakė Andersas.— Galingoji Baltoji Rožė visad visad turės savo rankose Didįjį Mumriką. Jūs jo niekada nesurasite, nors ir pusiau perplyštumėt,— pridūrė jis jau nebe taip pakiliai.

Kalis ir Ieva-Lota, gulėdami ant stogo, tylomis linktelėjo, bet Sikstenas, Benka ir Jontė nejuokais įtūžo.

— Pasodinkime jį visai nakčiai į mano garažą, tada tikriausiai iškart praskys! — pasakė Sikstenas.

— Cha, cha! — nusijuokė Andersas.— Kaip Kalį ir Ievą-Lotą, taip? Kiek man žinoma, jie po penkių minučių pabėgo, ir aš žadu taip pat padaryti.

Raudonosios Rožės susimąstė: jiems tebebuvo visiškai nesuprantama, koku būdu Kalis ir Ieva-Lota paspruko iš nelaisvės. Tiesiog kažkas viršgamtiška! Bet nederėjo parodyti Andersui, kaip jie priblokšti.

— Neįsivaizduok esąs pabėgimų karalius! Mes tave uždarysim kaip reikiant, gali būti ramus! Bet iš pradžių aš noriu sužinoti smulkiau apie tą jūsų kalbą. Sakyk viską, ką žinai, jeigu tikiesi pasigailėjimo.

— Dar ko! — atsakė Andersas.

— Nesiožiuok,— spyрэ jį Sikstenas.— Pasakyk nors šį tą. Pavyzdžiui, mano vardą. Kaip aš vadinausi jūsų kalba?

— A-vov-i-gog-a-lol-vov-i-sos,— mielai atsakė Andersas ir kandžiai nusijuokė, kad Sikstenas suprastų, jog čia esama skaudaus įžeidimo.

Kad ir kaip Andersą ėmė pagunda išversti šį žodį į paprastą kalbą, jis susilaikė: dar ims ir įspės visą paslaptį! Jis pasitenkino, dar kartą gižiai nusijuokęs, o ant stogo jam iš širdies pritarė kovos draugai. Jeigu Baltųjų Rožių vadas būtų tai žinojęs! Bet kol kas nei jis, nei Raudonieji nė galvot negalvojo, kad juos seka žiūrovai.

Sikstenas griežė dantimis, bejėgiškai niršdamas. Raudonieji, ko gero, liks, nieko nepešę, o tas nesuprantamas gagėjimas ir lalėjimas galėjo bet ką įsiutinti. Na, paėmė jie į nelaisvę Baltųjų Rožių vadą, o ką su juo dabar daryti? Andersas užsispyręs nesutiko išduoti Baltųjų paslapties, o riteriškosios Rožės, kvosdamos priešą, niekad nesigriebdavo prievartos. Žinoma, pešdavosi jie dažnai taip, kad net plunksnos rūkdavo, bet tai būdavo garbinga kova mūšio lauke. Bet trise užpulti vieną bejėgį belaisvį — apie tai nė kalbos negalėjo būti!

Beje, ar jau toks bejėgis buvo jų belaisvis? Atrodo, kad pats jis nelabai tuo tikėjo. Staiga Andersas pašoko ir puolė prie durų, bandydamas žūt būt išsivaduoti. Deja! Tą pat akimirką trys poros berniukų rankų tvirtai apšivijo aplink jį ir be jokių ceremonijų vėl pasodino ant kėdės.

— Mat koks! — pasakė Sikstenas. — Nemanyk, kad taip lengvai išsisuksi. Tu išeisi laisvėn, kai aš to panorėsiu, ir nė minutėlės anksčiau. Gera, jei po metų, o, ko gero, ir po dvejų! Beje, kur jūs nukišote Mumriką?

— Taip, kur jūs, pavyzdžiui, nukišote Mumriką? — paklausė Jontė ir nekantriai kumštelėjo Andersui į šoną.

Andersas prunkštelėjo ir susirietė kaip sraigė. Baltųjų Rožių vadas baisiai bijojo kutulio! Sikstenas net nušvito, iškilus aikštėn tokiam dalykui. Raudonosios

Rožės riteriai nekankindavo savo belaisvių. Bet kas yra pasakęs, kad jų negalima kutenti?

Bandydamas jis lengvai bakstelėjo Andersui į paširdžius. Pasekmės pranoko visus lūkesčius. Andersas suprunkstė kaip begemotas ir susirietė dvilinkas.

Atkutę Raudonieji visi kaip vienas puolė savo auką. Vargšas Baltųjų Rožių vadas dejavo, spiegė ir žagsėjo iš juoko...

— Kur jūs paslėpėte Mumriką? — kvotė Sikstenas, čiupinėdamas jo šonkaulius.

— O... oi! O... — duso Andersas.

— Kur jūs paslėpėte Mumriką? — kartojo Benka, uoliai kutendamas jam padus.

Naujas juoko priepuolis vos neuždusino belaisvio.

— Kur jūs paslėpėte Mumriką? — pasiteiravo Jontė, kutendamas Andersą po keliu.

— P-p-pa-siduodu! — išstenėjo Baltųjų vadas. — Prerijose, prie Sodybos, reikia eiti tuo takeliu...

— O paskui? — paklausė Sikstenas, grasinamai atkišęs pirštą.

Bet „paskui“ nebuvo. Nutiko visai nenumatytas dalykas. Kažkas garsiai pokštelėjo, ir Jontės kambarys paskendo visiškoje tamsoje. Maža elektros lemputė, vintintelė kambaryje, subyrėjo į tūkstančius šukelių.

Belaisvis vadas buvo apstulbintas ne mažiau už savo kankintojus. Bet jis atitoko anksčiau, negu jie. Patamsyje Andersas lyg ungurys šmurkštelėjo pro duris, ir gaudyk vėją laukuose. Baltųjų Rožių vadas ištrūko į laisvę!

O priešais, ant stogo, Kalis susirūpinęs slėpė kišenėje laidyklę.

— Teks išimti iš taupyklės pinigų ir nupirkti Jontei naują lemputę, — tarė jis apgailestaudamas.

Kilniajam Baltosios Rožės riteriui nederėjo gadinti svetimo turto, ir Kalis gerai žinojo turįs atlyginti nuostolius.

— Bet tu juk supranti, tai buvo tiesiog neišvengiama,— pasakė jis Ievai-Lotai.

Ieva-Lota linktelėjo galvą.

— Visiškai neišvengiama,— pritarė ji.— Mūsų vadi grėsė pavojus. Taip pat ir Mumrikui. Tai buvo tikrai neišvengiama.

Jontės kambaryje švystelėjo kišeninis žibintuvėlis. Geltonas spindulys apibėgo visus kampus, ir nuliūdę Raudonieji įsitikino, kad belaisvis dingęs.

— Paspruko! — šūktelėjo Sikstenas ir puolė prie lango.— Koks prakeiktas šuo sudaužė lempą?

Šito klausti nereikėjo. Du laibi siluetai šmėsavo priešais ant stogo. Andersui švilptelėjus, jie suprato, kad jų vadas laisvas, ir nutarė trauktis.

Rizikuodami gyvybe, Kalis ir Ieva-Lota pasileido bėgti per stogą. Reikėjo nultipti žemyn ir pasislėpti pirma, nei atlėks Raudonieji. Jie bėgo tvirtu žingsniu, lengvai ir vikriai; tokie miklūs buvo pasidarę jų tvirti trylikamečiai kūnai nuo nežaboto ir laisvo gyvenimo.

Štai jie pribėgo kopėčias ir ėmė skubiai leisti žemyn, pirmoji — Ieva-Lota, tuoj pat už jos — Kalis. Greno kambaryje buvo tamsu, svečias, matyt, buvo išėjęs. Bet jie dabar ir negalvojo apie Greną, visos jų mintys buvo tik apie Raudonuosius.

— Greičiau, man nėr kada,— nekantriai šnibždėjo Kalis.

Staiga užuolaidos traškėdamos pakilo į viršų, ir pro langą išsikišo senis Grenas. Iš netikėtumo ir išgąscio Kalio rankos atsigniauzė, ir jis nubildėjo žemėn, vos nenutrenkęs nuo kopėčių Ievos-Lotos.

— Argi iš tiesų tau taip nėr kada? — kandžiai tarė Ieva-Lota.

Bijodama nubildėti paskui Kalį ir mėšlungiškai kabindamasi už kopėčių, ji pasuko į Greną maldaujanti veidą. Bet Grenas tik pažvelgė liūdnomis senio akimis į Kalį, kuris vos gyvas gulėjo žemėje, ir tarė liūdnu senatvišku balsu:

— Taip, taip, linksmi vaikų žaidimai! Linksmi, nekalti vaikų žaidimai, taip, taip!

6

Ieva-Lota ir Kalis neturėjo laiko smulkiai aiškinti Grenui, kodėl jie atsidūrė ant jo kopėčių. Beje, pats Grenas tartum nematė čia nieko ypatingo ar nepaprasto. Tur būt, suprato, kad linksmuose, nekaltuose vaikų žaidimuose kartais reikia palaipyti kaimynų kopėčiomis. Kalis ir Ieva-Lota skubiai atsisveikino ir nubėgo, bet senis šito lyg ir nepastebėjo. Jis tik tyliai atsiduso ir nuleido užuolaidas.

Tamsiame užkaboryje, už Greno namo, vėl susitiko trys Baltosios Rožės riteriai. Jie tvirtai paspaudė viens kitam rankas, ir vadas tarė:

— Dėkui jums, narsuoliai!

Bet dabar reikėjo bėgti, nes toli, gatvelės gale, pasigirdo vis didėjantis triukšmas. Raudonieji pagaliau atsitokėjo ir troško keršto.

Bemingą savo namukuose Sukčių kalnelio gyventojai iškart pabudo. Mirtinai persigandę, jie iš miegų nieko negalėjo suprasti. Kas čia? Raganų pokylis? Kas gi čia yra? Kas nutiko? Nesijaudinkit: čia tik trys kilnūs Baltosios Rožės riteriai sparčiai skuodžia grindiniu.

O už penkiasdešimt metrų nuo jų — tokie pat kilnūs Raudonosios Rožės riteriai. Suprantama, jie skuodžia ne lėčiau už Baltuosius, o šaižūs, suirzę jų balsai, kad kokios, galėtų prilygti gerai gaisrininkų sirenai.

Nuotolis tarp priešininkų nemažėjo. Baltosios Rožės, vingiuodamos tarp namų, dūmė taip, kad net aussyse švilpė. Džiaugsmingai šypsodamiesi, jie klausėsi toluomoje griaudėjančių Siksteno deklaracijų apie tai, kas įvyksią, kai jis juos sugausiąs.

Keistas svaigulys apėmė Kalį. Čia tai bent gyvenimas! Ne prasčiau, kaip banditus gaudyti! Juo labiau, kad galėjai tik vaizduotis gaudas banditus, o tikrenybėje jų, iš visko sprendžiant, nebuvo. Užtat persekiotojų trepsėjimas, Anderso ir Ievos-Lotos trūkšmingas kvėpavimas, nelygūs akmenys po kojomis, tamsios gatvelės ir tamsoje paskendę užkaboriai bei kiemai, kuriuose galima pasislėpti,— visa tai iš tikrųjų buvo. Ir kaip puiku! Koks paklusnus kūnas, kokios greitos kojos ir kaip lengva kvėpuoti! Kalis galėjo taip bėgti nors ir visą naktį. Jis jautėsi neregėtai stiprus. Kas jam Raudonieji — visas medžioklinių šunų saitas šiandien jo nebūtų pavijęs!

O gal padaryti taip, kad persekiotojai vytųsi jį vieną? Bus lengviau juos visai suklaidinti ir pasprukti nuo jų.

— Pasislėpkit! — šūktelėjo Kalis Andersui ir Ievai-Lotai.— Aš juos apgausiu.

Andersas pripažino, kad jo pasiūlymas protingas. Kai reikia apgauti Raudonuosius, visos išmonės praverčia. Už sekančio kampo Andersas ir Ieva-Lota ūmai įlėkė į tamsią pavartę ir pasislėpė ten, nuščiuvę ir uždusę.

Sekančią akimirką iš už kampo išbėgo Raudonieji. Jie pralėkė taip arti, kad Ieva-Lota vos susilaikė nepestelėjusi Sikstenui už rudo kuodo. Bet Raudonieji, nieko nepastebėję, galvotrūkčiais nudūmė pro šalį.

— Apmovėm kaip mažus vaikus,— pasakė Andersas.— Tarsi jie niekad kine nebūtų buvę, nematę, kaip šitai daroma.

— O Kaliui bus nelengva,— Ieva-Lota susirūpinusi pasiklausė tamsoje tilstančio trepsėjimo.— Trys biaurios rudos lapės vejasi vieną baltą kiškutį,— pridūrė ji, staiga pajutusi užuojautą.

Kai Raudonieji pagaliau sumetė, jog dalis laimikio nuo jų paspruko, grįžti atgal jau buvo vėlu. Beliko toliau vyti Kalį. Ir jau jie nesigailėjo jėgų!

Sikstenas lėkė kaip patrakęs ir bėgdamas prisiekindėjo baisiais žodžiais, kad, jei Kalis ir šį kartą paspruksias nuo savo likimo, tai jis, Sikstenas, užsiželdinsias plačią rudą barzdą, kaip amžino liūdesio ir pažeminimo ženklą. Raudonųjų vadas pernelyg skubėjo ir neturėjo laiko pagalvoti, kaip jis privers barzdą želti ant savo lygaus vaikiško veido. . .

Kalis taip pat skubėjo. Jis lakstė po Sukčių kalnelio skersgatvius painiausiais vingiais. Tačiau atstumas tarp jo ir persekiotojų nė karto nepadidėjo taip, kad jis galėtų visiškai nuo jų pasprukti. Bet Kalis veikiausiai šito ir nenorėjo. Jam patiko, kad Raudonosios Rožės jį vejasi, patiko jausti artimą pavojų.

Jie bėgo toliau, netardami nė žodžio. Staiga tylą sudrumstė triukšmas. kažkas netoliese paleido automobilio motorą.

Kalis nustebo. Iš kur Sukčių kalnelyje automobilis? Jei išymusis seklys nebūtų taip išitraukęs į Rožių karą ir jei Raudonųjų Rožių gauja nemintų jam ant kulnų,

jis tikriausiai būtų tuo susidomėjęs. Kiek kartų jis tikino savo įsivaizduojamąją pašnekovą, kaip naudinga būti atidesniam, susidūrus su neįprastais reiškiniais! Bet dabar Kalis buvo karys. Jam ne galvoj buvo automobilis, juo labiau, kad tas, matyt, jau nuvažiavo. Galvotrūkčiais jis lėkė toliau.

Kalio vikrumas siutino Siksteną. Pagaliau jis pasiūlė Jontei, geriausiam mokyklos bėgikui, nutaikyti momentą, užbėgti Kaliui skersai kelio ir nuvyti jį atgal, tiesiai Sikstenui į glėbį. Ir štai tinkamas momentas atėjo. Kelyje pasitaikė pereinamas kiemas. Jontė pasuko į jį, vildamasis nutverti priešą. Taip ir atsitiko. Strimagalviais lekiantis Kalis staiga stabtelėjo kaip nudiegtas: Jontė stovėjo priešais jį, tarsi iš po žemių išdygęs. Atsidūręs tarp dviejų ugnių, Kalis karštligiškai ieškojo išeities. Veržtis pirmyn? Ne, negerai. Kol jis kausis su Jonte, šiam į pagalbą atskubės Sikstenas ir Benka. Ir Kalis nusprendė griebtis gudrybės.

— Aha! — pergalingai sušuko Sikstenas; tik dešimt žingsnių skyrė jį nuo Kalio.— Mat, kada tu mums pakliuvai!

— Išgrauš! — atsiliepė Kalis ir, nespėjus Raudoniesiems atsikvošėti, peršoko per artimiausią tvorą.

Kalis atsidūrė tamsiame kieme ir tuoj pat leidosi bėgti toliau. Bet Raudonieji neatsiliko. Jis girdėjo, kaip jie vienas po kito šlumstelėjo nuo tvoros. Bet klausytis nebuvo kada. Reikėjo bematant sugalvoti, kaip išsprukus į gatvę, nelipant per kitą tvorą. Mat, jos savi-ninkas, kad ir kas jis bebūtų, aiškiai nepritarė tokioms išmonėms, kaip Rožių karas,— tą vaizdžiai bylojo baidi spygliuota viela viršum tvoros.

— Kas daryti? — sutrikęs šnabždėjo Kalis.

Svarstyti nebuvo kada. Reikia skubiai veikti! Kalis

greit atsitūpė už šiukšlių dėžės. Širdis baisiai daužėsi. Gal Raudonieji jo nepastebės...

O persekiotojai buvo jau visai čia pat. Jie pusbalsiu kalbėjosi ir vis ieškojo patamsyje.

— Per tvorą jis negalėjo perlipti,— pasakė Jontė,— būtų užkliuvęs už spygliuotos vielos. Jau aš žinau, pats kartą bandžiau.

— Išeiti į gatvę galima tik per šio namo priemenę,— nusprendė Sikstenas.

— O čia — senės Karlson namas, turėk galvoje, — pridėjo Jontė, pažįstas Sukčių kalnelį kaip savo penkis pirštus.— O senė Karlson pikta ragana, geriau nesimaišyti jai po akių...

„Norėčiau žinoti,— galvojo Kalis,— kas blogiau — ar pakliūti Raudoniesiems į nagus, ar senei Karlson.“

Raudonieji tebeieškojo.

— Mano manymu, jis kažkur čia, kieme,— tvirtai pareiškė Benka. Jis aplandžiojo visus kampus, ir štai džiaugsmingas, nors ir prislopintas klyksmas pranešė, jog Kalis, lyg šešėlis prigludęs už šiukšlyno, surastas.

Benkos riksmas suteikė naujų jėgų Sikstenui ir Jontei. Bet jis suteikė jėgų ir senei Karlson. Garbingoji dama jau seniai klausėsi paslaptingo triukšmo savo užpakaliniame kieme. O ji buvo ne iš tų, kad kęstų savo kieme visokius paslaptingus triukšmus, kai galima pabandyti juos nutildyti.

Tuo metu Kalis tvirtai nusprendė ryžtis viskam, kad

tik nepakliuvus Raudoniesiems į nelaisvę,— netgi įsi-
brauti į rūščiausios Sukčių kalnelio asmenybės namą.
Paskutinę akimirką išsisukęs nuo Siksteno kumščių, jis
movė tiesiai į senės Karlson priemenę. Dar akimirka —
ir Kalis išspruks į gatvę! Staiga kažkas pastojo jam
kelia. Senė Karlson!..

Ponia Karlson skubėjo. Ji norėjo kuo greičiau nu-
tildyti tą paslaptingą triukšmą, kad ir kas jį būtų kė-
lęs — žiurkės, vagys ar pats jo didybė karalius. Niekas
neturėjo teisės triukšmauti jos užpakaliniame kieme,
tik pati ponია Karlson!

Kai Kalis nelyginant užvarytas kiškis staiga įlėkė į
priemenę, šeimininkė taip nustebo, kad apstulbusi pra-
leido jį. Užtat po jo pasirodę Sikstenas, Benka ir Jontė
visi trys pateko į jos išskėstas rankas. Ponia Karlson
smarkiai suspaudė juos ir
suriko storu, lyg kareivio,
bosu:

— Tai jūs čia daužotės,
biaurybės! Mano kieme! Šito
tai jau per daug! Šito, die-
važi, per daug!

— Atleiskite, — prabilo
Sikstenas,— mes tik norėjo-
me...

— Ko jūs norėjote? —
siautėjo ponია Karlson. — Ko
jūs norėjote mano kieme,
ką?

Vargais negalais pavyko
jiems ištrūkti iš jos tvirto
glėbio.

— Mes tik norėjome...—

mikčiojo Sikstenas, — mes norėjome. . . mes pasiklydome tamsoje.

Ir draugai galvotrūkčiais puolėsi bėgti.

— Šit kaip! Pabandykite dar kartą pasiklysti mano kieme,— šaukė jiems įkandin ponias Karlson, — aš tuoj pat užsiundysiu ant jūsų policiją, tada žinosite!

Bet Raudonosios Rožės nebegirdėjo. Jos jau buvo toli.

Kur dabar Kalis? Persekiotojai sustojo pasiklausyti, išgirdo tulumoje negarsų trepsėjimą „tap-tap-tap“ ir pasileido į tą pusę.

Kalis per vėlai suprato, kad vėl pateko į spąstus. Ta gatvelė baigėsi palei upę, jis turėjo šitai atsiminti. Žinoma, galima šokti į vandenį ir perplaukti į kitą krantą, bet juk paskui tau namiškiai galvą praūs dėl šlapių drabužių. Šiaip ar taip, iš pradžių reikia išmėginti visas kitas galimas išeitis.

„Šlubasis Fredrikas! — dingtelėjo Kaliui. — Jis gyvena va tame namelyje! Jeigu jo paprašysiu, jis tikriausiai paslėps!“

Šlubasis Fredrikas buvo ne tik linksmas miesto girtuoklėlis, bet ir didelis Baltosios Rožės gerbėjas. Atrodė, kad jis dar nemiega: namelio languose degė šviesa. O prie namo stovėjo automobilis.

„Na, ir priplūdo šiandien automobilių į Sukčių kalnelį! O gal čia tas pats, kurį aš neseniai girdėjau?“ — stebėjosi Kalis.

Bet spėlioti nebuvo kada — jo priešai šuoliais lėkė gatve.

Kalis ryžtingai trūktelėjo duris ir įpuolė į kambarį.

— Labas, Fredrikai. . . — pradėjo jis, bet tuoj pat užsikirto.

Fredrikas buvo ne vienas. Jis gulėjo lovoje, o šalia sėdėjo daktaras Forsbergas ir skaičiavo jam pulsą. O daktaras Forsbergas, miesto gydytojas, buvo ne kas kitas, tik Benkos tėvas.

— Sveikas, Kali,— atsiliepė Fredrikas silpnu balsu,— Matai, guliu čia, sergu. Bloga man. Tur būt, greitai nusikepurnėsiu... Kad tu girdėtum, kaip man pilvas gurgia!

Kitomis aplinkybėmis Kaliui būtų malonu pasiklausyti, kaip Fredrikui pilvas gurgia, bet tik ne dabar. Jis matė, jog daktaras Forsbergas nepatenkintas, kad jam sutrukdė, o ir pats Kalis suprato, jog nedera eiti į ligonio kambarį, kai šį apžiūrinėja gydytojas. Teliko pulti į gatvę pavojui į nasrus.

Bet Kalis nepakankamai įvertino Raudonųjų protinius sugebėjimus. Jie greitai sumetė, kad jis galėjo užbėgti tik pas Fredriką, ir dabar lėkė čionai. Benka pirmasis įgriuvo pro duris.

— Aha, niekingasai šunie, pakliuvai nusikaltimo vietoje! — suriko jis.

Daktaras Forsbergas atsigrįžo ir pažvelgė tiesiai į sukaitusį savo sūnaus veidą.

— Ar tu man sakai? — paklausė jis.

Benka nusteбęs išsižiojo ir nieko neatsakė.

— Ar jūs lenkčių einate per Fredriko kambarį, ar ką? Ir kodėl tu taip vėlai lakstai gatvėmis?

— Aš... aš norėjau tik pasižiūrėti, gal tu pas ligonį... — sutriko Benka.

— Taip, aš pas ligonį,— patvirtino tėvas.— Tu tikrai, kaip pats pasakei, užtikai niekingąjį šunį nusikaltimo vietoje. Bet aš jau baigiau, ir mes tuojau pat eisime namo.

— Bet, tėveli! — sušuko Benka, visiškai nusiminęs.

Daktaras Forsbergas ryžtingai užtrenkė savo lagaminėlį ir švelniai, bet nepermaldaujamai paėmė Benką už šviesių garbanų.

— Eime, sūneli,— pasakė jis.— Labos nakties, Fredrikai! Jūs dar ilgai gyvensite, aš jums prižadu.

Kol jie kalbėjosi, Kalis stovėjo nuošalyje. Jo veidas vis labiau šiepėsi. Koks smūgis Benkai, koks baisus smūgis! Įlėkti tiesiai į glėbį savo tetušiui! Dabar tėvas nusives jį namo nelyginant kokią mažėlį. Ir kaip tik tada, kai jis buvo besučiumpas Kalį! Na, Benka, laikykis! Kol vyksta Rožių karas, tau dar ne kartą teks nuryti karčią piliulę. Pakaks tik pasakyti: „Eime, sūneli!“

Ir kol stiprios tėvo rankos nepermaldaujamai tempė Benką prie durų, Benka kaip reikiant perprato, koks siaubingas šis įvykis. Jis būtinai parašys straipsnį į miesto laikraštį: „Ar reikalingi tėvai?“ Jis, žinoma, didžiai vertina ir tėvą, ir motiną, bet jų nesuvoikiamas sugebėjimas visad pasirodyti pačiu netinkamiausiu laiku gali įstumti į neviltį kantriausią vaiką.

Atbėgo uždusę Sikstenas ir Jontė, Benka spėjo jiems šnipštelėti:

— Jis name.

Paskui Benka buvo nuvestas prie daktaro mašinos — kodėl, ak, kodėl jis jos anksčiau nepastebėjo! — o Sikstenas ir Jontė nulydėjo jį begalinės užuojautos kupinomis akimis.

— Vargšas vaikinai, — pasakė Jontė, giliai atsidusęs.

Bet dūsauti ir gailėtis jau nebebuvo kada. Juo blogiau Baltajai Rožei, kuri vis dar tebevedžioja juos už nosies! Kalis turi būti sučiuptas, ir tuojau pat!

Sikstenas ir Jontė išibrovė pas Fredriką. Bet kurgi Kalis?

— Labas, Sikstenai, ir tu, Jonte,— silpnu balsu tarė Fredrikas.— Jeigu jūs žinotumėt, kaip man pilvas gurgia! Taip man bloga...

— Fredrikai, ar tu nematei Kalio Bliumkvisto? — nutraukė jį Sikstenas.

— Kalio? Kaipgi, jis ką tik čia buvo. Jis iššoko per langą,— pareiškė Fredrikas ir klastingai nusišypsojo.

Aha, tas niekšas iššoko per langą! Na taip, abu langai buvo atdari, mat, daktarui Forsbergui rodėsi, kad kambaryje tvanku. Nusitepusios, kažkada baltos užuolaidėlės pleveno vakaro vėjyje.

— Jonte, greičiau paskui jį! — sušuko Sikstenas.— Kiekviena sekundė brangi!

Ir jie, ilgai negalvoję, šoko per langus — kiekvienas per savo. Juk pasakyta — kiekviena sekundė brangi!

Sekančią akimirką pasigirdo garsus pliumptelėjimas ir klyksmai. Tik pagalvokite, netgi Jontė, kuris buvo gimęs Sukčių kalnelyje, pamiršo, kad Fredriko namelio langai išeina tiesiai į upę!

— Lįsk laukan, Kali,— silpnu balsu pasakė Fredrikas. — Lįsk laukan, pasiklausyk, kaip man pilvas gurgia!

Ir Kalis išlindo iš spintos. Šokinėdamas iš džiaugsmo, jis pribėgo prie lango ir išsikišo pro jį.

— Ar jūs mokate plaukti? — šuktelėjo jis. — Gal nubėgti gelbėjimo rato?

— Geriau mesk šen savo tuščią makaulę — su ja bet kas išsilaikys ant vandens!

Įtūžęs Sikstenas iš visų jėgų tėsė vandeniu besišypsančiam priešui į veidą. Kalis nerūpestingai nusišluostė ir pasakė:

— O koks šiltas vanduo! Puikumėlis! Jūs ten suorganizuokite ilgalaikį plaukiojimą sveikatai stiprinti!

— Ne, jūs geriau užėikite pas mane,— silpnu balsu pašaukė Fredrikas.— Drožkite čionai, pasiklausykite, kaip man pilvas gurgia.

— Na, kol kas, aš einu,— atsisveikino Kalis.

— Laimingos kelionės,— suburbėjo Jontė ir pasuko prie netolimo tiltelio, kur moterys paprastai skalaudavo baltinius.

Gaudynės pasibaigė, Sikstenas ir Jontė tą suprato. Kalis palinkėjo Fredrikui labos nakties ir linksmai nubėgo pas Ievą-Lotą. Kaip jau sakėme, jos sode buvo kepykla; čia kepėjas Lisanderis kasdien kepė duoną, pyragus ir raguolius miestiečių džiaugsmui. O kepyklos palėpėje buvo įsikūręs garsusis Baltosios Rožės štabas. Norėdamas ten pakliūti, turėjai užsikabaroti virve, nukarusia iš palėpės angos. Suprantama, į palėpę galėjai ir laiptais užlipti. Bet ar padorus Baltosios Rožės riteris naudosis tokiu nuvalkiotu įrenginiu? Ištikimas savo priedermei, Kalis taip pat ėmė sliuogti virve. Iš langelio tuoj pat išsikišo dvi galvos.

— Vadinasi, viskas tvarkoj! — džiaugsmingai sveikino jį Andersas.

— Aha, tuoj išgirsite,— atsiliepė Kalis.

Kišeninis žibintuvėlis silpnai teapšvietė štabą; palei jo sienas buvo priversta įvairiausio šlamšto. Šiame fone ir sėdėjo, sukryžiavusios kojas, Baltosios Rožės ir su pasigėrėjimu klausėsi pasakojimo apie nuostabų Kalio išsigelbėjimą.

— Puiku, narsus vyras! — sušuko Andersas, Kaliui baigus.

— Ką gi, mano manymu, pirmąją karo dieną Baltoji Rožė neapsikiaulino,— padarė išvadą Ieva-Lota.

Staiga sodo tylą sudrumstė moters balsas:

— Ieva-Lota, jei tu tuoj pat neisi namo miegoti, aš pasiūsiu tėtį tavęs parvesti!

— Einu, einu, mama! — šūktelėjo Ieva-Lota.

Ištikimieji palydovai pakilo.

— Kol kas! Rytoj pasimatysim! — tarė ji ir linksmai nusijuokė iš savo minčių.— Raudonieji galvojo susigražinti Mumriką!

— Bet neišdegė,— nusišypsojo Kalis.

— Ši naktis jiems buvo nesėkminga,— užbaigė Andersas ir oriai nusileido virve žemyn.

7

„Tur būt, niekur pasaulyje gyvenimas nėra toks apsnūdęs, vienodas ir nuobodus, kaip mūsų miestelyje,— galvojo ponias Lisander.— Ir kaip gali kas nors atsitikti tokiam karštyje?“

Ji pamažuėjo tarp turgavietės prekystalių ir išsi-
blaškiusi rinkosi, ką čia nusipirkus iš viešai išdėliotų prekių. Buvo turgaus diena, gatvėse ir aikštėse būriavosi žmonės, ir atrodė, kad visas miestelis turėtų virte virti, bet ne — jis, kaip paprastai, snaudė...

Priešais rotušę tyliai ir miegūstai šnarėjo fontanelis su bronziniais liūtais, ir patys liūtai taip pat atrodė apsnūdę. Muzika vasaros kavinėje prie upės tyliai ir migdomai grojo melodiją, panašią į „Mik, mano laime, miegok...“ — ir visa tai vidury dienos! Žvirbliai, lesinėją trupinius tarp staliukų, kartais sunkiai purptelėdavo ir taip pat atrodė miegūsti ir nepaslankūs...

„Miego karalystė“, — pagalvojo ponias Lisander.

Žmonės tingėjo pajudėti. Jie būreliais stoviniavo

turguje ir vangiai šnekučiavosi, o, prireikus kiek paėjęti, žengdavo pamažu, prisiversdami. Štai ką padarė kaitra.

Ką ir kalbėti, tą paskutinįjį liepos trečiadienį buvo neišpasakytai karšta! Ponia Lisander visada atsimins tą dieną, kaip vieną karščiausių savo gyvenimo dienų. Aplamai visą mėnesį buvo dideli karščiai ir sausra. Bet šiandien liepos mėnuo, matyt, skubėjo išžerti visą savo šilumą, kol dar nepasibaigė jo dienos.

— Atrodo, kad bus audra,— kalbėjo žmonės.

Daugelis kaimiečių jau kinkė arklius. Jie skubinosi namo anksčiau, nei paprastai, bėgdami nuo audros.

Ponia Lisander nupirko visas likusias trešnes iš valstiečio, norinčio kuo greičiau išparduoti savo prekes. Patenkinta pigiu pirkiniu, ji įsikišo maišelį į regztį ir jau buvo beeinanti toliau, bet čia pastriuokomis pribėgo Ieva-Lota ir užtvėrė jai kelią.

„Pagaliau nors viena nemiegūsta būtybė“,— pagalvojo ponja Lisander. Ji meiliai apžvelgė savo dukrą, nepraleisdama nė vieno bruoželio: linksmas veidas, gyvos mėlynos akys, šviesūs išsitarę plaukai, ilgos nudegusios kojos ir ką tik išlyginta vasarinė suknelė.

— Aš mačiau poniją Lisander, perkančią trešnes. Ar galima jos dukteriai paimti saujelę? — paklausė Ieva-Lota.

— Žinoma, galima,— pasakė mama.

Ji praskleidė maišelį, ir Ieva-Lota prisisėmė pilnas rieškučias geltonai raudonų uogų.

— Beje, kur tu eini? — paklausė ponja Lisander.

— Šito aš tau negaliu pasakyti,— ir Ieva-Lota išspiovė kauliuką.— Slapta užduotis. Baisiai slapta užduotis!

— Mat kaip! Na, gerai, tik nevėluok pietų!

— Kuo tu mane laikai? — pasipiktino Ieva-Lota.— Aš visada laiku ateinu valgyti nuo tada, kai per savo krikštynas pražiopsojau manų košytę.

Ponia Lisander nusišypsojo.

— Aš tave myliu,— pasakė jina.

Ieva-Lota linktelėjo galvą — savaime suprantama! — ir nudrožė toliau per aikštę. Jos kelią žymėjo trešnių kauliukai.

Mama kiek pastovėjo, žiūrėdama jai įkandin. Stai ga kažkoks nerimas suspaudė jai širdį. Viešpatie, kokia ta mergaitė liesa, kokia maža ir bejėgė ji atrodo! Juk ne taip seniai ji valgė manų košytę, o dabar laksto kaip apdujusi su kažkokiomis „slaptomis užduotimis“. Ar čia gerai? Ne pro šalį būtų geriau ją prižiūrėti. . .

Ponia Lisander atsiduso ir pamažu nuėjo namo. Jinai jautė, kad netrukus apkvaiš nuo tos kaitros, o tokiu atveju jau verčiau sėdėti namie.

Užtat Ievai-Lotai karščiai buvo nė motais. Ji džiaugėsi kaitra, lygiai kaip ir žmonėmis gatvėje, ir gardžiomis trešnėmis. Buvo turgaus diena, o ji mėgo turgaus dienas. Tiesą sakant, Ieva-Lota mėgo visas dienas, tik ne tas, kai mokykloje būdavo rankdarbiai. Bet dabar juk atostogos!

Ji lėtai perėjo aikštę, pasuko į Mažąją gatvę, praėjo vasaros kavinę ir patraukė toliau, tilto link. Aplamai ji visiškai nenorėjo nutolti nuo įvykių centro, bet Ieva-Lota buvo gavusi slaptą užduotį, ir ją reikėjo įvykdyti.

Baltosios Rožės vadas įsakė jai paimti Mumriką ir pernešti į saugesnę vietą. Juk per tardymą Andersas vos-vos neprasitarė. Ir galima galvą guldyti, kad Raudonieji nuo tada nesiliovė ieškoję ir sukasė kiekvieną kvadratinį milimetrą apie takelį už Sodybos. Bet ka-

dangi jokių pergalės šūksnių nebuvo girdėti, galima beveik tvirtai pasakyti, kad Mumrikas tebėra ten, kur jį buvo padėjusios Baltosios Rožės,— ant didelio akmens, prie pat tako.

Mumrikas gulėjo visai nepaslėptas, mažame akmens įdubime. Andersas tikino, kad surasti jį juokingai paprasta. Ir klausimas, kada Raudonieji suleis savo nagus į brangųjį talismaną, buvo dabar tik laiko klausimas. Bet šiandien, turgaus dieną, Sikstenas, Benka ir Jontė tikriausiai kaip priskretę karkso prie karuselės arba Vasaros sodo šaudykloje, už stoties. Šiandien Ieva-Lota, niekieno nekliudoma, gali paimti Mumriką iš nepatikimos jo slėptuvės.

Andersas parinko talismanui naują slaptavietę: pilies griuvėsiuose, prie šulinio, vidiniame kieme. Tai reiškė, kad Ieva-Lota slopiame karštyje ir tvankume turėjo iš pradžių nueiti ilgą kelią per Prerijas, paskui atgal per visą miestą, o dar po to ropštis stačiu taku į griuvėsius užmiestyje, ant kalvelės, visiškai kitoje pusėje negu Sodyba. Iš tiesų reikia būti labai atsidavusiam Baltosios Rožės riteriui, kad paklusniai sutiktum atlikti panašų uždavinį. Tokiam atsidavusiam, kaip, pavyzdžiui, Ieva-Lota.

Kai kas gali pasakyti, kad Ievai-Lotai visiškai pakaktų paimti Mumriką ir lyg niekur nieko įsikišti jį į kišenę. O į naująją slaptavietę galima ir vėliau nueiti, kai bus vėsiau. Bet tas, kas taip galvoja, tas nieko nenusimano apie Mumrikus bei Raudonosios ir Baltosios Rožių karus.

Bet kodėl iš naujo paslėpti Mumriką buvo pavesta kaip tik Ievai-Lotai? Argi Baltosios Rožės vadas negalėjo pasiųsti Kalio? Tas ir yra, kad negalėjo: nenuovokus tėtis Bliumkvistas privertė Kalį būti bakalėjinės

krautuvės pasiuntiniu ir atsarginiu pardavėju. Diena buvo karšta, kaimiečiai suvažiavo į miestą nusipirkti naujų cukraus, kavos ir silkės atsargų.

Tai kodėl nėjo pats vadas? Jis turėjo sėdėti savo tėvo batų dirbtuvėje. Batsiuvys Bengtsonas nemėgo dirbti turgaus dienomis. Tokiu laiku jis mesdavo darbą ir „linksmindavosi“. Bet juk dėl to negalima uždaryti dirbtuvės. Kas nors gali atnešti batus, kas nors gali ateiti pataisytų atsiimti, juo labiau turgaus dieną. Užtat batsiuvys iškilmingai prisiekė gerai iškaršti sūnui kailį, jei tas nors valandėlę išbėgs iš dirbtuvės.

Štai kodėl slapta, šventa užduotis — pernešti didžiai gerbiamąjį Mumriką iš vienos slaptavietės į kitą — buvo pavesta Ievai-Lotai, atsidavusiam Baltosios Rožės riteriui. Ir tai buvo ne tik užduotis, o tikra slaptoji misija. Nesvarbu, kad saulė nepakeliamai kepina viršum Prerijų ir už akiračio renkasi juodai mėlyni debesys! Nesvarbu, kad negalima stumdytis turgavietės kibždyne, nesvarbu, kad reikia pasitraukti iš „įvykių centro“!

Ir Ieva-Lota, pasukusi tilto link, nudrožė į Prerijas. Taip, tik ne visada įvykių centras būna turgavietės kibždyne... Tą dieną įvykių centras buvo visai kitoje vietoje.

Ir basos nudegusios Ievos-Lotos kojos žingsniavo kaip tik tenai.

* * *

Vis žemiau ir žemiau slenka debesys. Melsvai juodi, grėsmingi, netgi truputėlių baisūs... Ieva-Lota eina pamažu — Prerijose taip karšta, kad net oras virpa.

Oi, kokios didelės ir plačios Prerijos! Kol jas pereisi, visa amžinybė praslinks. Bet Ieva-Lota ne viena čia

eina, saulės kepinama. Ji beveik apsidžiaugė, pamačiusi toli priekyje senį Greną.

Greno su niekuo negalima supainioti. Jų mieste daugiau niekas taip nešlubčioja. Atrodo, kad jis taip pat kūprina Sodybos link. Aha, šit jis įeina tuo takeliu į lazdyną ir dingsta iš akių. O dangau, argi jis taip pat kėsina į Mumriką?

Ieva-Lota nusijuokė, taip pagalvojusi. Bet ji tuoj pat nuščiuvo, įdėmiai žiūrėdama į saulės miglą. Dar kažkas pasirodė iš kitos pusės — tur būt, ne miestietis, nes traukia keliu, einančiu pro Sodybą į kaimą. Pala, juk čia tas pats tipas gabardino kelnėmis! Na, žinoma, šiandien juk trečiadienis! Šiandien jis turi padengti savo vakselius, ar kaip jis ten sakė — vekselius. Įdomu, kaip „dengiami vekseliai“?.. Tur būt, sudėtingas dalykas. Bet tegu jį galas, tą lupikavimą! Kokiais vis dėlto niekais verčiasi suaugusieji!

„Mes susitiksime ten, kur visada“, — pasakė tada gabardininis tipas. Vadinas, čia. Bet kodėl būtinai toje pačioje vietoje, kur paslėptas Mumrikas? Negi nėra kitų krūmų, kur galima būtų lupikauti? Matyt, nėra: va jau ir gabardino kelnės pasuko takeliu į lazdyną.

Ieva-Lota dar kiek sulėtina žingsnius. Ji niekur ypatingai neskuba, tegu tas vaikinys ramiai padengia savo vekselius, paskui ji pasiims Mumriką. O kol kas galima užėiti į Sodybą ir pamėginti kiek patyrinėti, kaip išsidėstę tie visi kambariai ir užkaboriai. Juk Sodyba greitai gali vėl tapti karo veiksmų lauku, ir tada šitai labai pravers.

Ji pažvelgia pro langą. Oho, visas dangus pajuodo! Saulė pasislėpė, tolumoje girdėti grėsmingas dundesys. Prerijos atrodo niūrios ir tuščios. Reikia skubėti, pasiimti Mumriką ir bėgti iš čia! Ji išlekia pro duris, kiek

įkabindama bėga takeliu per lazdyną ir visą laiką girdi grėsmingą griaustinio dundesį, bėga toliau, bėga... ir staiga sutrikusi sustoja.

Ieva-Lota įsibėgėjusi užlėkė ant kažko, einančio takeliu jai priešais ir taip pat skubančio, kaip ir jinai. Iš pradžių ji žiūri tik tamsiai žalias gabardino kelnes ir baltus marškinius, bet paskui pakelia galvą ir mato veidą. Oi, koks veidas — išblyškęs, pilnas nevilties ir baimės! Nejaugi suaugęs vyras gali taip bijoti audros? Ievai-Lotai beveik gaila jo.

Bet jam, matyt, ne ji galvoj. Jis prabėgomis žvilgteli į ją — išgąstingai ir kartu piktai, paskui siauru takeliu skuba toliau.

Ieva-Lota nemėgsta, kai į ją žiūri taip priešišškai. Ji buvo įpratusi matyti, kaip žmonės pralinksmedžia, į ją žiūrėdami. Ir, kol vyriškis dar nedingo iš akių, Ieva-Lota nori parodyti, kad ji nusiteikusi palankiai ir kad su ja reikia prideramai elgtis.

— Prašom pasakyti, kuri dabar valanda? — mandagiai klausia Ieva-Lota, klausia taip sau, kad tik ką pasakius.

Nepažįstamasis krūpteli ir nenoromis sustoja. Iškart atrodo, kad jis neatsakys, bet pagaliau pasižiūri į laikrodį ir neaiškiai murma:

— Be penkiolikos dvi.

Ir puola bėgti. Ieva-Lota žiūri jam įkandin. Ji mato: iš jo kišenės kyšo pluoštas popierių. Iš žalių gabardino kelnų kišenės.

Ir štai jis nuėjo. Bet ant takelio liko begulys suglamžytas baltas popiergalis. Jis pametė jį skubėdamas.

Ieva-Lota paima jį ir smalsiai žiūrinėja. Viršuje parašyta „Vekselis“. Tai mat, kokie jie, tie vekseliai! Argi verta dėl jų taip nerimauti?

Nuo kurtinančio griaustinio trenksmo Ieva-Lota net pašoka išsigandusi. Šiaip jina nebijo audros. Bet dabar, kaip tik dabar, kai ji viena Prerijose! Oi, kaip čia stauga pasidarė nejauku! Krūmuose tamsu, ir net ore tvyro kažkas baisu ir grėsminga. Kodėl ji ne namie?.. Reikia skubėti, skubėti iš paskutiniųjų.

Bet pirma reikia pasiimti Mumriką. Baltosios Rožės riteris ištikimai vykdo savo pareigą, net jeigu jo širdis, rodos, tuoj ims ir iššoks iš krūtinės.

Iki akmens belieka keli žingsniai, pro tuos krūmus... Ieva-Lota bėga...

* * *

... Iš pradžių ji tik patyliukais kūkčioja. Stovi, visai nejudėdama, žiūri ir kūkčioja. Gal būt, o, gal būt, ji tik sapnuoja? Gal būt, ten visai neguli... neguli kažkas, susirietęs prie akmens?..

Paskui Ieva-Lota užsidengia rankomis veidą, apsigrižta ir bėga. Keisti, baisūs garsai veržiasi iš jos krūtinės. Ji bėga, nors kojos jai virpa. Ji negirdi perkūno trenksmų ir nejunta lietaus. Nejaučia, kaip lazdyno šakos plaka jai veidą. Ji bėga, kaip bėgama sapne nuo nesuvokiamo pavojaus.

Per Prerijas... Per tiltą, gerai pažįstamomis, dėl liūties ištuštėjusiomis gatvėmis...

Namo! Namoi! Pagaliau! Ieva-Lota stumteli sodo vartelius. Ten, kepykloje — tėtis. Su baltais kepėjo drabužiais jis stovi tarp savo skardų. Didelis, ramus, kaip paprastai. Tik prieik prie jo arčiau, ir visas išsimiltuos.

Taip, tėtis — toks pat, kaip visada, nors pasaulis aplinkui pasikeitė ir pasidarė baisus, ir jame toliau nebeįmanoma gyventi... Ieva-Lota kaip paklaikusi puola tėvui į glėbį, glaudžiasi prie jo, stipriai stipriai apsiveja rankomis jo kaklą, slepia ašaromis paplūdusį veidą ant jo krūtinės ir gailiai kūkčioja:

— Tėveli, padėk! Senis Grenas...

— Kas nutiko, dukryt, kas jam?

Ir ji atsako visai tyliai, virpėdama visu kūnu:

— Jis guli negyvas Prerijose.

8

Argi čia tas pats miestelis, kuris visai neseniai buvo apsnūdęs, ramus, tylus?

Dabar jis nebepažįstamas.

Per kokią valandą viskas pasikeitė. Miestelis užė tartum bičių avilys. Policijos mašinos zujo ten ir atgal, telefonai skambėjo, žmonės spėjo, jaudinosi, klausinėjo policininką Bjorką, ar tiesa, kad žudikas jau sučiuptas. Ir susirūpinę lingavo galvas: „Kaip negerai išėjo vargšui Grenui... ta-aip... Beje, jis ir pats buvo ne itin švarus, taigi, gal ir nenuostabu... nors vis dėlto... Koks siaubas!“

Didžiulės minios smalsuolių ėmė plūsti į Prerijas.

Bet visa Sodybos teritorija buvo apsupta, ir policininkai nieko neleido. Policija nuostabiai greitai nusiuntė tenai savo žmones.

Nusikaltimas buvo aiškinamas visu smarkumu. Viskas buvo fotografuojama, kiekvienas žemės metras tyrinėjamas, viskas protokoluojama. Ar nusikaltėlis paliko kokių nors pėdsakų? Ne, nieko! Jeigu kas ir būtų buvęs, viską nuplovė liūtis. Nė nuorūkos neliko. Teismo gydytojas, ištyręs kūną, tegalėjo nustatyti, kad Grenas buvo nušautas į nugarą. Jo piniginė ir laikrodis liko nepaliesti. Matyt, jis buvo nužudytas ne apiplėšimo tikslu.

Kriminalinės policijos komisaras norėjo pasikalbėti su mergaite, aptikusia kūną, bet daktaras Forsbergas neleido. Mergaitei reikia nusiraminti ir atsipeikėti, pasakė jis. Kad ir kaip komisaras jaudinosi dėl tokios gaišaties, teko nusileisti. Šiaip ar taip, daktaras Fors-

bergas jam papasakojo, kad mergaitė verkė ir dažnai kartojo: „Jis su žaliomis gabardino kelnėmis!“ Matyt, ji turėjo galvoje žudiką.

Bet juk negalima išsiuntinėti po visą šalį žymių aprašymo, kuriame būtų įrašytos vien tik žalios gabardino kelnės! Net jei mergaitė iš tiesų bus mačiusi žudiką, o tuo komisaras nebuvo tikras, tai tas iki šiol tikriausiai spėjo persirengti. Ir vis tiktai komisaras dėl viso ko išsiuntinėjo į visas policijos nuovadas telegramas, kuriose buvo įsakyta sekti visas įtartinas gabardino kelnės. Beliko tirti toliau ir laukti, kol mergaitė pasveiks taip, kad su ja bus galima išsamiai pasikalbėti.

* * *

Ieva-Lota gulėjo mamos lovoje. Saugesnės vietos ji negalėjo įsivaizduoti. Buvo atėjęs daktaras Forsbergas; jis davė jai vaistų, kad ji gerai miegotų ir nesusapnuotų baisių sapnų. Be to, mama ir tėtis žadėjo sėdėti prie jos kiaurą naktį.

Ir vis tiek... Įkyrios mintys pynėsi Ievos-Lotos galvoje. Ir kam jiėjo į tą Sodybą! Dabar viskas sužlugo. Niekada jau jai nebebus linksma. Ir kaip galima linksmintis, kai žmonės taip blogai elgiasi vienas su kitu! Žinoma, ji ir anksčiau žinojo, kad pasitaiko tokių dalykų, bet žinojo ne taip, kaip dabar. Keista ir pagaltoti: dar vakar jie su Andersu erzino Kalį ir kalbėjo apie žudikus, kaip apie kažką juokinga, net šaipėsi! Dabar jai darėsi negera, vien apie tai pagalvojus. Daugiau ji niekada taip nebedarys! Apie tai nevalia net juokais kalbėti, nes gali prisišaukti nelaimę, ir viskas nutiks iš tikrųjų. O jeigu ji kalta, kad Greną... kad Greną... ne, ji nenori apie tai galvoti. Bet dabar ji

bus visai kitokia, taip, taip, būtinai! Ji bus kiek moteriškesnė, kaip tada pasakė dėdė Bjorkas, ir niekada daugiau nebežais Rožių karo — juk kaip tik dėl to Rožių karo Ieva-Lota buvo įmaišyta į siaubingą įvykį... Ne, geriau negalvoti, nes gali plyšti galva...

Baigta, Rožių karui sudie. Ji niekada daugiau nebežais! Oi, kaip bus liūdna!

Ievos-Lotos akys vėl paplūdo ašaromis, ir ji sugriebė mamą už rankos.

— Mama, aš jaučiuosi tokia sena,— tarė ji verk-dama.— Tarytum man penkiolika metų!

Paskui Ieva-Lota užmigo. Bet prieš užmigdama gaivinančiu miegu, ji prisiminė Kalį. Ką jis apie visa tai galvoja? Kalis tiek metų sekė nusikaltėlius — ką jis daro dabar, kai iš tiesų atsirado nusikaltėlis?

Žinia apie siaubingą įvykį užtiko įžymųjį seklių Bliumkvistą už tėvo krautuvės prekystalio. Jis kaip tik vyniojo pirkėjui dvi silkes į laikraštinių popierių; tuo metu krautuvėn lyg vėtra įlėkė ponias Karlson iš Sukčių kalnelio,— jos galva visada buvo primušta naujienų. Per porą minučių krautuvė pavirto kunkuliuojančiu katilu — klausimai, aikčiojimai, siaubo pilni riksmi... Prekyba liovėsi, visi apstojo ponią Karlson. O ji tratėjo be paliovos, pasakodama viską, ką žinojo, ir net dar daugiau.

Įžymusis seklys Bliumkvistas, žmogus, pašauktas budėti visuomenės saugumo sargyboje, stovėjo už prekystalio ir klausėsi. Jis nieko nekalbėjo. Jis neklausinėjo. Jis stovėjo lyg stabo ištiktas. Išklausęs visa, kas

svarbiausia, jis nepastebimai šmurkštelėjo į sandėlį ir atsisėdo ant tuščios dėžės.

Kalis ten sėdėjo ilgai. Jūs manote, kad jis kalbėjosi su savo įsivaizduojamuoju pašnekovu? Iš tiesų, laikas lyg ir tinkamas! Bet ne, jis su nieku nesikalbėjo. Jis mąstė.

„Kali Bliumkvistai,— galvojo jis,— tu pelų maišas. Paprasčiausias susmukęs pelų maišas, va kas tu toks! Įžymusis seklys? Tu visai ne seklys, kaip sena laidyklė — ne šautuvas! Mieste gali dėtis baisiausi nusikaltimai, o tu stovi sau už prekystalio ir vynioji silkes. Ką gi, vyniok ir toliau, nors kiek naudos bus iš tavęs!“

Taip jis sėdėjo, užsikniaubęs ant rankų, niūriai susimąstęs. Na, kodėl kaip tik šiandien jis turėjo padėti tėvui krautuvėje? Juk kitaip Andersas būtų pasiuntęs jį, o ne Ievą-Lotą. Ir tada užmuštąjį būtų aptikęs Kalis. Gal būtų, jis būtų atėjęs pačiu laiku, sutrukdęs įvykdyti nusikaltimą ir, iškalbingai pamokslaudamas, nutempęs piktadarį už grotų. Trumpiau sakant, taip, kaip jis paprastai darydavo...

Bet tuoj pat Kalis atsidusęs prisiminė, kad jis tik tardavosi taip darąs. Staiga Kalis iki galo perprato viską, kas buvo nutikę, ir tas įvykis jį taip sukrėtė, kad jam iškart praėjo ir mažiausias noras būti įžymiu sekliu. Čia ne tariama žmogžudystė, kurią galima šaukiamai išvilkti dienos švieson, o paskui sėdėti ir girtis įsivaizduojamam pašnekovui. Ne, čia tikrovė, tokia baisi ir šlykšti, jog Kaliui kone silpna pasidarė. Jis niekino save už tai, bet džiaugėsi, nuoširdžiai džiaugėsi, kad nebuvo šiandien Ievos-Lotos vietoje. Vargšė Ieva-Lota!

Kalis ryžosi neatsiklausęs išeiti iš krautuvės. Jam būtinai reikėjo pasikalbėti su Andersu. Prasmukti pas

Ievą-Lotą jis nė nesvajėjo. Ponia Karlson verkšlenda-
ma pranešė, kad „kepėjo duktė vos gyva, ir pas ją yra
gydytojas“, ir dabar tą jau žinojo visas miestas.

Tik vienas Andersas nieko nežinojo. Jis sėdėjo dirb-
tuvėje ir skaitė „Lobių salą“¹. Nuo pat ryto pas jį nie-
kas nebuvo užėjęs, ir dėkui dievui, nes Andersas da-
bar gyveno tropikų saloje, piktų piratų apsuptas,—
kur čia galvosi apie puspadžius? Kai Kalis nepasibeldęs
virstelėjo duris, Andersas į jį taip įsispoksojo, lyg būtų
tikėjęsis išvysti patį vienakojį Džoną Silverį, ir buvo
maloniai nustebintas, pamatęs, kad čia tiktai Kalis. Jis
pašoko nuo savo trikojės taburetės ir karštai suriko:

*Penkiolika žmonių ant mirusiojo skrynios,
Oho-ho, ir romo bonkelė!*

Kalis krūptelėjo.

— Nutilk,— pasakė jis.— Nutilk gi tu!

— Taigi, taigi, dainavimo mokytojas tą patį sako,
kai tik aš uždainuoju,— mielai pritarė Andersas.

Kalis norėjo kažką pasakyti, bet Andersas užbėgo
jam už akių:

— Nežinai, ar Ieva-Lota paėmė Mumriką?

Kalis pažvelgė į jį su priekaištu. Kiek dar kvailys-
čių Andersas suspės pripliaukšti, kol Kalis gaus pro-
gos jam viską papasakoti? Jis dar kartą pabandė pra-
bilti, bet Andersas vėl jį nutraukė. Baltosios Rožės va-
das pernelyg ilgai sėdėjo tylėdamas ir dabar pratrūko.
Jis kyštelėjo Kaliui panosėn „Lobių salą“.

— Čia tai bent knyga! Gražumėlis! — karščiavosi
jis. — Taip įdomu, na, tiesiog nežmoniškai. Štai kada

¹ „Lobių sala“ — žinomo anglų rašytojo R. Stivensono
(1850—1894) knyga.

reikėjo gyventi! Tada tai būdavo nuotykių! O dabar nieko neatsitinka!

— Nieko? — šūktelėjo Kalis. — Ar tu supranti, ką kalbi?

Ir jis papasakojo Andersui, kas nutinka mūsų laikais.

Tamsios Anderso akys dar labiau patamsėjo, kai jis išgirdo, ką pridarė jo įsakymas perkelti Mumriką. Jis norėjo tuoj pat bėgti pas Ievą-Lotą ir, jei ne paguosti ją, tai bent kaip nors parodyti, jog laiko save paskutine kiauale už tai, kad pasiuntė ją tokios užduoties vykdyti.

— Bet juk aš negalėjau žinoti, kad ten gulės negyvėliai! — sumurmėjo jis nusiminęs.

Kalis sėdėjo priešais ir išsiblaškęs kalė į stalą medines vinutes.

— Iš kur tu galėjai žinoti,— atsiliepė jis.— Juk ne dažnai taip būna.

— Kas?

— Ogi negyvėliai prie Sodybos.

— Taigi, — tarė Andersas. — O Ievai-Lotai nieko baisaus nenutiks, pamatysi. Kita mergaitė būtų iškart brinkt ir nualpusi, o Ieva-Lota ne. Ji dar papasakos policijai daugybę svarbių žinių.

Kalis linktelėjo galvą.

— Ji gal matė ką nors... na, tą, kas galėjo tai padaryti.

Andersas suvirpėjo. Bet jis buvo toli gražu ne toks prislėgtas, kaip Kalis. Nepaprasti, kad ir baisūs nuotygiai, tik žadino šiam linksmam, protingam ir labai veikliam berniukui norą veikti. Jis norėjo tuoj pat, nieko nelaukdamas, ko nors griebtis. Kad taip puolus ieškoti nusikaltėlio ir sučiupus jį per vieną valandą.

Jis nebuvo svajotojas, kaip Kalis. Žinoma, būtų neteisinga tvirtinti, jog palinkimas svajoti trukdo Kaliui būti veikliam — kai kas savo kailiu patyrė, kad yra kaip tik priešingai, — bet prieš veikdamas jis visada ilgai svarstydamas. Jis mėgo pasėdėti bei pamąstyti ir, reikia pripažinti, kartais prigalvodavo gudriausių dalykų, bet dažniausiai tai visgi būdavo tuščios fantazijos.

Andersas nesvajodavo. Jis negaišdavo laiko apmąstymams. Energija iš jo trykšte tryško, ramiai nusėdėti jam buvo tikra kančia. Ne atsitiktinai jis tapo Baltosios Rožės vadu. Būdamas linksmas, šnekus, išradingas, visada pasišovęs vadovauti bet kokiai išmonei, jis labiausiai tiko šiam postui. Iš prigimties silpnėsnis vaikas jo vietoje būtų kentėjęs tokiose namų sąlygose, tirono tėvo engiamas. Bet Andersas buvo kitoks. Jis tik stengdavosi mažiau sėdėti namie, o susidūrimus su tėvu visada iškęsdavo ramių ramiausiai. Bet kokie keiksmai atšokdavo nuo Anderso kaip žirniai nuo sienos, ir, praėjus penkioms minutėms po karščiausios pylos, jis išlėkdavo į gatvę toks pat linksmas, kaip visada. Andersui buvo tiesiog neįmanoma sėdėti dirbtuvėje, rankas susidėjus, kai jo laukė daug svarbesni reikalai.

— Eime, Kali,— ryžtingai pasakė jis.— O dirbtuvė aš užrakinsiu, ir tegu tėtušis daro, ką nori.

— Tu galvoji, kad nieko? — paklausė Kalis. Jis gerai pažinojo batsiuvio būdą.

Bet Andersas tik švilptelėjo.

Tačiau reikia kaip nors paaiškinti klientams, jeigu jie ateis, kodėl dirbtuvė uždaryta, ir dar trečiądienį. Andersas paėmė pieštuką ir parašė spausdintomis raidėmis ant popiergalio:

UŽDARYTA DĖL ŽMOGŽUDYSTĖS

Po to prismeigė popierėlį prie durų ir pasuko rakta.

— Ar tu iš proto išsikraustei? — krūptelėjo Kalis, pamatęs skelbimą.— Taip negalima.

— Argi negalima? — neryžtingai tarė Andersas.

Jis pakreipė galvą į šoną ir pagalvojo. O gal Kalis tiesą sako — ko gero, žmonės neteisingai supras! Jis nuplėšė popierėlį, įlėkė į dirbtuvę ir parašė naują skelbimą. Sekančią akimirką Andersas, Kalio lydimas, jau skubiai žingsniavo tolyn.

O po kurio laiko atėjo ponias Magnuson iš priešais stovinčio namo pasiimti pataisytų batų. Ji sustojo prie durų ir, išsproginusi iš nuostabos akis, perskaitė:

DĖL TINKAMO ORO
ŠIOJI DIRBTUVĖ UŽDARYTA.

Ponias Magnuson palingavo galvą. Tam batsiuviui ir anksčiau kelių balkių trūko, bet dabar, matyt, jo protas rimtai sušlubavo. „Tinkamas oras“,— ar jūs girdėjote panašų dalyką?!

* * *

Andersas skubėjo į Prerijas. Kalisėjo paskui jį labai nenoromis, jo tenai nė kiek netraukė. Bet Andersas buvo tvirtai įsitikinęs, kad policija nekantriai laukia Kalio pagalbos. Žinoma, Andersas ne kartą šaipėsi iš įžymiojo seklio keistenybių. Tačiau dabar, kai nusi Kaltimas buvo visai tikras, jis tai pamiršo. Dabar jis atminė tik puikius Kalio laimėjimus praėjusiais metais. Jo dėka tada buvo sugauti plėšikai! Ką ir bekalbėti, Kalis — įžymus seklys. Andersas mielai pripažino jo pranašumą ir neabejojo, kad policija nepamiršo Kalio Bliumkvisto nuopelnų.

— Na, kaip tu nesupranti — juk jie džiaugsis, jei tu pasiūlysi savo paslaugas. Išaiškinti tą dalyką tau — vieni niekai! O aš būsiu tavo padėjėju.

Kalis atsidūrė keblioje padėtyje. Juk negalėjo jis prisipažinti Andersui, kad lengvai suraito tik tariamuosius žmogžudžius, o tikrieji kelia jam vien pasibiaurėjimą. Jis kiūtino taip pamažu, kad Anderso kantrybė trūko.

— Judinkis, tu! — sušuko jis pagaliau. — Juk tokiais atvejais kiekviena sekundė brangi! Tarsi nežinotum.

— Mano manymu, tegu policija pati šituo rūpinasi,— pasakė Kalis, norėdamas išsisukti iš keblios padėties.

— Ir šitaip kalbi tu! — įtūžo Andersas. — Tu juk žinai, kaip jie gali viską supainioti, pats kiek kartų esi sakęs. Nekvailiok, eime!

Jis sugriebė besispyriojantį seklį už rankos ir nutempė paskui save.

Taip jie priėjo prie apsuptos vietos.

— Klausyk, — susizgribo Andersas, — mes juk visai pamiršom!

— Ką pamiršom?

— Mumrikas apsiaustyje! Jei Raudonieji pa-

norės jį paimti, jiems reikės prasiveržti pro policijos kordoną.

Kalis susimąstęs linktelėjo galvą. Mumrikui teko daug pergyventi, bet policijos saugomas jis buvo pirmą kartą.

Apsupime patruliavo policininkas Bjorkas, ir Andersas prišoko tiesiog prie jo. Jis atvilko paskui save Kalį ir pastatė jį priešais Bjorką — tikras šuo, attempęs šeimininkui daiktą ir laukias už tai pagyrimo.

— Dėde Bjorkai, šit Kalis atėjo,— tarė jis su viltimi.

— Matau,— atsiliepė Bjorkas.— O ko jam reikia?

— Kaip — ko? Leiskite jį tenai pažvalgyti. Iširti nusikaltimo vietą. . .

Bet Bjorkas palingavo galvą, ir atrodė jis baisiai rimtas.

— Eikite iš čia, vaikeliai. Eikite namo! Ir pasakykite ačiū, kad jūs dar tokie maži ir nieko nesuprantate.

Kalis nuraudo. Jis puikiai suprato. Puikiausiai suprato, kad čia ne vieta įžymiajam sekliui Bliumkvistui su jo valingu veidu ir skambiais žodžiais. Bet kaip šitai išaiškinsi Andersui?

— Visada taip! — kandžiai pasakė Andersas, kai jie pėdino atgal į miestą.— Net jeigu tu būtum susekęs visas žmogžudystes nuo priešistorinio žmogaus laikų, vis tiek policija truks plyš, bet nepripažins, kad privatus seklys kam nors tikęs.

Kaliui buvo labai nemalonu. Kažką panašų jis pats buvo dešimtis kartų kalbėjęs. Jis nuoširdžiai norėjo, kad Andersas pradėtų apie kitką šnekėti. Bet Andersas kalbėjo toliau:

— Anksčiau ar vėliau jie vis tiek įklimps. Bet tu

prižadėk man, kad nieko nesiimsi, kol jie atsiklaupę pradės tavęs maldauti.

Kalis mielai prižadėjo.

Kiekviename žingsnyje jie matė tylinčių žmonių būrelius. Neatitraukdami akių, jie žiūrėjo krūmų pusėn, kur tardytojai dabar mėgino išaiškinti dramą, kainavusią žmogui gyvybę. Šiandien Prerijose buvo nuostabi tylą. Kaliui nepaprastai slėgė širdį. Net Andersą pagaliau paveikė slogi atmosfera. Gal dėdė Bjorkas tiesą sakė? Tur būt, tas uždavinys tikrai ne Kalio jėgoms, kad ir koks jis puikus seklys. Draugai nusiminę kiutino namo...

Sikstenas, Benka ir Jontė taip patėjo namo iš Prerijų. Šiandien jie, kaip ir spėjo Andersas, pasidarė poilsio dieną, pertraukę Rožių karą, ir praleido nemažą laimingų valandų, važinėdamiesi karusele ir šaudydami į taikinį šaudykloje. Bet prieš pusę valandos baisi žinia pasiekė parką, ir jis bematant ištuštėjo. Sikstenas, Benka ir Jontė drauge su visais pasileido į Prerijas — ir įsitikino, jog lygiai tą patį būtų laimėję, pasukę tiesiai į namus. Tik padarę šią išvadą, jie susitiko Andersą ir Kalį.

Šiandien Raudonosios ir Baltosios Rožės vieni kitų neužgauliojo. Narsieji kariai buvo nuščiuvę, o jų veidai išblyškę. Darniu būreliu visas penketas pasuko į miestą ir eidami galvojo apie mirtį daugiau, negu per visą savo gyvenimą.

Berniukai didžiai užjautė Ievą-Lotą.

— Iš tiesų gaila jos, — tarė Sikstenas, — žmonės kalba, kad ji visai nusibaigusi. Vis guli ir verkia.

Visoje šitoje baisioje istorijoje kaip tik tas dalykas labiausiai sukrėtė Andersą. Keletą kartų jis mėslungiškai nurijo orą. Juk per jį verkia Ieva-Lota...

— Ją reikėtų aplankyti,— prabilo jis pagaliau,— gėlių nunešti ar ko nors...

Kiti keturi išvertė į jį akis. Argi Ievai-Lotai taip bloga? Siųsti gėles mergaitei — jis, tur būt, įsitikinęs, kad Ievai-Lotai visiškai galas ateina!

Bet kuo daugiau jie galvojo, tuo kilnesnė jiems atrodė Anderso mintis.

Ieva-Lota turi gauti gėlę, jinai ją garbingai užsitarnavo. Didžiai susijaudinęs Sikstenas nuėjo namo, nukniaukė vieną iš mamos raudonųjų snapučių, ir visas penketas iškilmingai nudrožė su gėle pas Ievą-Lotą.

Ieva-Lota miegojo, ir jos negalima buvo trikdyti. Bet mama paėmė gėlę ir pastatė jos galvūgalyje, kad dukra pabudusi ją pamatytų. Tai buvo ne paskutinė dovana Ievai-Lotai už jos dalyvavimą dramoje...

9

Verandoje laukė susėdę policijos komisaras, policininkas Bjorkas ir vienas atvykusių seklių.

Kad tik mergaitė klausinėjama nesijaudintų, galvojo komisaras. Ji ir taip įbauginta. Labai gerai, kad su jais Bjorkas: jis čia dirba ir pažįsta mergaitę. O kad visa tai atrodytų panašu į trumpą draugišką pašnekesį, apklausa vyks čia, mergaitės namuose, saulėtoje verandoje, o ne policijos nuovadoje. Nepažįstama aplinka visada nervina vaikus, manė komisaras. Kad dar kartą nereikėtų trikdyti mergaitės, jos parodymus užrašys magnetofonas. Juk jai bus lengviau pamiršti, kai ji papasakos viską, ką žino. Pamiršti, kad pasaulyje esama tokių baisių dalykų.

Taip manė komisaras. Ir dabar jie sėdėjo ir laukė išeinant Ievos-Lotos. Buvo ankstus rytas, ir ji buvo

ką tik atsikėlusi. Kol jie laukė, ponis Lisander padavė kavą su šviežiomis bandelėmis. Tai labai pravertė, mat, vargšai policininkai dirbo beveik kiaurą naktį ir nespėjo nei pavalgyti, nei numigti.

O rytas pasitaikė nuostabus. Oras grynas ir gaivus po vakarykštės audros, rožės ir bijūnai darželyje švariai nuprausti, senoje obelyje palei namus linksmai čiauška zylės ir kikiliai. Verandoje maloniai kvepia kava. Nepaprastas jaukumas! Buvo sunku patikėti, kad trejetas vyrų už stalo — policininkai, einą tarnybines pareigas, ir kad jie tiria žmogžudystę. Tokių ramų vasaros rytą nenorėjai tikėti, kad esama panašių dalykų.

Komisaras paėmė trečią bandelę ir tarė:

— Atvirai kalbant, aš abejoju, ar mergaitė — ji, rodos, vardu Ieva-Lota? — galės mums papasakoti kokių nors esminių dalykų. Vargu ar jos parodymai nors kiek pastūmės mus į priekį. Vaikai nesugeba rimtai stebėti. Jų pernelyg laki vaizduotė.

— Ieva-Lota gan protingas vaikas,— pasakė Bjorkas.

Į verandą išėjo kepėjas. Jo kaktoje buvo įsirežusi raukšlėlė, kurios paprastai nebūdavo. Jis labai jaudinosi dėl savo vienturtės mylimos dukrelės, o čia dar teko leisti policininkams kamuoti ją klausimais.

— Ji tuojau ateis,— santūriai pranešė jis.— Ar galima man čia būti?

Kiek pagalvojęs, komisaras sutiko. Buvo pastatyta sąlyga, kad kepėjas netars nė žodžio ir nieku būdu nesikiš į apklausą.

— Na ką gi, būkite, Ieva-Lota ramiau jausis. Nes, ko gero, nusigąs manęs.

— Kodėl aš turiu jūsų bijotis? — nuskambėjo tarpduryje ramus balsas, ir Ieva-Lota išėjo į saulutę.

Ji rimtai žvelgė į komisarą. Taigi, kodėl ji turinti jo bijotis? Ieva-Lota nebuvo įpratusi bijotis žmonių. Ji dažniausiai susitikdavo su simpatingais, maloniais, jai palankiais žmonėmis. Tik vakar ji pirmą kartą kaip reikiant suprato, kad gali būti ir blogų žmonių. Bet ji neturėjo jokio pagrindo priskirti prie jų policijos komisarą. Ji žinojo, kad jis atėjo čia, vykdydamas savo pareigą. Žinojo, kad turi papasakoti jam viską apie tą baisų atsitikimą Prerijose, ir buvo pasiruošusi tai padaryti. Ko čia bijotis?

Jos galva buvo sunki po visų ašarų ir kieto miego. Kur dingo jos linksmumas... Bet Ieva-Lota dabar buvo rami, visiškai rami.

— Labas rytas, Liza-Lotute,— žvaliai tarė komisaras.

— Ieva-Lota,— pataisė Ieva-Lota.— Labas rytas!

— Taip, taip, žinoma, Ieva-Lota! Eikš čia ir sėskis, Ieva-Lota, mes kiek paplepėsime. Visai neilgai, o pasikui tu vėl galėsi žaisti su savo lėlėmis.

Ir taip jis kalbėjo Ievai-Lotai, kuri jautėsi tokia sena, kone penkiolikamete!

— Lėlėmis aš lioviausi žaidusi prieš kokią dešimtį metų,— pareiškė Ieva-Lota.

O Bjorkas, atrodo, bus tiesą sakęs — vaikas tikrai protingas! Komisaras suprato, kad jam reikia pakeisti toną ir kalbėtis su Ieva-Lota kaip su suaugusia.

— Na, pasakok viską,— pasiūlė jis.— Tu juk buvai nusikalt... tu juk buvai Prerijose vakar dieną? Kaip čia atsitiko, kad tu nuėjai ten vienui viena?

Ieva-Lota prikando lūpas.

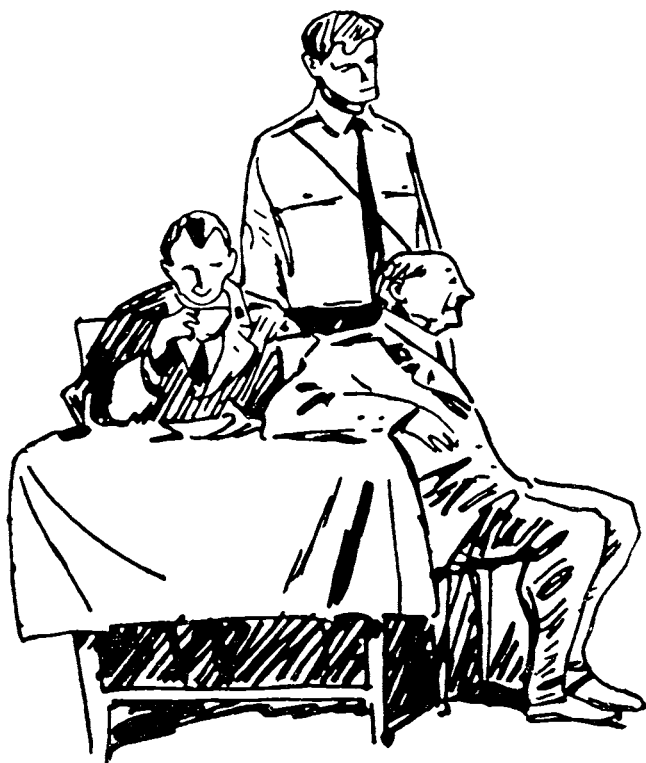
— Tai... šito aš negaliu pasakyti. Tai paslaptis. Aš vykdžiau slaptą užduotį.

— Brangusis vaikelį,— pasipriešino komisaras.—

Mes tiriamo žmogžudystę ir nepripažįstam jokių paslapčių. Taigi ko tuėjai vakar į Sodybą?

— Paimti Mumriko,— pasipūtusi atsakė Ieva-Lota.

Reikėjo gana plačiai aiškinti, kol komisaras pagaliau perprato, kas per daiktas buvo Mumrikas. O po apklausos surašytame protokole buvo pasakyta labai trumpai: „Apie save Lisander papasakojo, kad liepos dvidešimt aštuntą dieną, po vidurdienio, ji nuėjo į dykviетę, esančią į vakarus nuo miesto, paimti vadinamojo Mumriko.“

— Ar tu ką nors ten matei? — paklausė komisaras, kai išaiškėjo Mumriko paslaptis.

— Taip,— Ieva-Lota linktelėjo galvą,— Greną... ir dar vieną...

Komisaras pagyvėjo.

— Papasakok smulkiau, kaip ir kur tu juos matei.

Ir Ieva-Lota papasakojo. Ji pamačiusi Greną iš užpakalio, per kokią šimtą metrų.

— Pala,— atkirto komisaras.— Kaip tu galėjai iš taip toli pažinti Greną?

— Iškart matyti, kad jūs ne vietinis,— pasakė Ieva-Lota.— Čia kiekvienas būtų pažinęs Greną iš eisenos. Ar ne taip, dėde Bjorkai?

Bjorkas patvirtino, kad taip. Ieva-Lota pasakojo toliau, kaip Grenas pasuko į takelį ir išnyko krūmuose, kaip po to iš kitos pusės pasirodė tasai tipas tamsiai žaliomis kelnėmis ir dingo ten pat...

— Ar tu prisimeni, kurią valandą tai buvo? — paklausė komisaras, nors puikiai žinojo, kad vaikai retai kada tiksliai nusako laiką.

— Pusę dviejų,— atsakė Ieva-Lota.

— Iš kur tu žinai, ar tu žiūrėjai į laikrodį?

— Ne,— atsakė Ieva-Lota ir nubalo.— Aš paklausiau žmog... žmogūdį po kokių penkiolikos minučių.

Komisaras pažvelgė į savo draugus. Ar jūs esate girdėję panašų dalyką? Ko gero, apklausa duos daugiau, negu jis tikėjosi!

Jis pasilenkė ir įdėmiai pažvelgė tiesiog Ievai-Lotai į akis.

— Tu sakai, kad paklausei žmogžudį. Ir tu drįsti pati spręsti, kas užmušė Greną? Gal tu matei, kaip tai įvyko?

— Ne. Bet jei aš matau, kad žmogus dingsta krūmuose, o jam įkandin ten puola kitas žmogus, ir paskui aš po keleto minučių randu pirmąjį žmogų negyvą, tai, žinoma, įtariu antrąjį, ką gi daugiau? Aišku, Grenas galėjo suklupti, nugriūti ir užsimušti, bet tegul man tai įrodo.

Taip, Bjorkas iš tiesų sakė tiesą, labai protingas vaikas!

O Ieva-Lota jau pasakojo, kaip ji užsukusi į Sodybą palūkėti, tiedviem nuėjus tuo takeliu, kur gulėjo Mumrikas. Ir kad ji ten užtrukusi daugiausia penkiolika minučių.

— O paskui? — paklausė komisaras.

Ievos-Lotos akys patamsėjo, jai buvo sunku. Apie tai, kas atsitiko paskui, pasakoti buvo sunkiausia.

— Aš netikėtai susidūriau su juo, bėgdama takeliu,— tyliai tarė ji.— Aš paklausiau, kuri valanda, jis atsakė: „Be penkiolikos dvi.“

Komisaras buvo patenkintas. Teismo gydytojui pavyko nustatyti, kad žmogžudystė įvyko maždaug tarp dvvyliktos ir trečios, o šios mergaitės parodymai leido daug tiksliau nusakyti laiką — tarp pusės antros ir be penkiolikos dviejų. Labai svarbu žinoti, kada būtent padarytas nusikaltimas. Ieva-Lota buvo iš tiesų neįkainojama liudininkė!

Jis klausinėjo toliau:

— Kaip tas vyras atrodė? Papasakok viską, ką atsimeni, visas smulkmenas.

Ieva-Lota vėl paminėjo tamsiai žalias gabardino kelnes. Paskui ėmė dar galvoti. Balti marškiniai... Tamsiai raudonas kaklaraištis... Rankinis laikrodis... Taip, ir daug daug juodų plaukų ant rankų.

— Koks jo veidas? — Komisaras net kilstelėjo iš susijaudinimo.

— Jis su ūsais ir ilgais tamsiais plaukais, jie buvo užkritę jam ant kaktos. Ne toks jau senas. Veidas gana malonus. Tik jis buvo labai persigandęs ir piktas. Ir pasileido bėgti nuo manęs. Jis taip skubėjo, kad pametė vieną vekselį ir nepastebėjo.

Tardytojui pritrūko kvapo.

— Ką, ką tu kalbi? Ką jis pametė?

— Vekselį,— oriai pakartojo Ieva-Lota.— Ar jūs nežinote, kas yra vekselis? Toks paprastas mažas popierėlis, ir ant jo užrašyta „Vekselis“. Užtikrinu jus, paprasčiausias popierėlis. O dėl tų vekselių, žinote, tiek triukšmo būna!

Komisaras vėl žvilgtelėjo į savo draugus. Vakar, Sukčių kalnelyje apklausinęjus Greno kaimynus, pasirodė, jog senis neblogai uždarbiaudavo, skolindamas pinigų iš procentų. Daug kas buvo pastebėjęs, kad vakarais pas jį ateidavo kažkokie paslaptingi asmenys, nors ir ne per dažniausiai. Matyt, Grenas mieliau susitikinėdavo su savo klientais užmiestyje. Kratos metu jo namuose buvo rasta daugybė vekselių įvairiomis pavardėmis. Policija užsirašė visas pavardes, norėdama suieškoti paslaptingus jo klientus. Juk vienas iš jų galėjo pasirodyti esąs žmogžudys! Komisaras iš pat pradžių numanė žmogžudystės priežastį: kažkas, susipainiojęs savo piniginiuose reikaluose, nusprendė iškart išbristi iš visų keblumų. Taip, veikiausiai taip ir buvo. Ir, žinoma, ryždamasis tokiam dalykui, nusikaltėlis

buvo tikras sugebėsiąs sunaikinti visus jam pavojingus dokumentus.

Ir štai dabar mergaitė sako, kad žmogžudys pametė vieną vekselį. Vekselį, kuriame užrašyta jo pavardė, žmogžudžio pavardė! Komisaras taip jaudinosi, kad jo balsas nejučiomis virpėjo, kai jis uždavė sekantį klausimą:

— Tu paėmei vekselį?

— Žinoma.

— Ką tu su juo padarei? — paklausė komisaras, užgniaužęs kvapą.

Ieva-Lota susimąstė. Pasidarė visai tylu. Tik kikilis obelyje čiauškėjo kaip čiauškėjęs.

— Nepamenu,— pagaliau pasakė Ieva-Lota.

Komisaras tyliai aiktėlėjo.

— Garbės žodis, tai buvo tik mažas popierėlis,— dar kartą pakartojo Ieva-Lota, norėdama jį paguosti.

Tada komisaras paėmė ją už rankos ir iš lėto, neskubėdamas, rimtai paaiškino: vekselis — tai gana svarbus dokumentas, juo žmogus patvirtina iš ko nors pasiskolinęs pinigų ir išsipareigoja juos gražinti. Išsipareigojimą jis pasirašo. Tas, kas užmušė Greną, matyt, todėl taip pasielgė, kad neturėjo pinigų skoloms apmokėti. Jis šaltakraujiškai nušovė žmogų, norėdamas atimti iš jo tuos pačius vekselius, kuriuos Ieva-Lota laikė tokiais menkniekiais. Ir pamestame popierėlyje įrašyta jo pavardė. Dabar Ieva-Lota suprantanti, kad ji būtinai turi pabandyti atsiminti, kur padėjusi vekselį.

Ieva-Lota suprato ir stengėsi, kiek įmanydama. Ji prisiminė, kaip stovėjo ten su vekseliu rankoje. Prisiminė, kad kaip tik tada baisiai trenkė perkūnas. Bet daugiau ji nieko neprisiminė... Žinoma, dar tą baisiau-

sią dalyką, nutikusį vėliau. Ne, ji neprisimena, kur padėjo vekselį. Silpnu balsu Ieva-Lota prisipažino komisarui.

— Ar tu kartais neperskaitei vekselyje pavardės?

— Ne.

Komisaras atsiduso, bet paskui pagalvojo, jog negalima laukti, kol kepti balandžiai patys įskris į burną. Mergaitės apklausinėjimas ir taip labai daug davė. Juk negalima reikalauti, kad žmogžudžio vardą kas nors atneštų ant padėklo. Vis dėlto, prieš pradėdamas toliau kalbėtis su Ieva-Lota, jis paskambino į nuovadą ir liepė kruopščiai apieškoti visas Prerijas. Nusikaltimo vieta, žinoma, jau buvo kuo rūpestingiausiai ištirta, bet popierėlį galėjo nunešti vėjas. O jį reikia surasti, žūt būt surasti!

Paskui Ievai-Lotai teko papasakoti, kaip ji pamatė Greną. Ji dabar kalbėjo labai tyliai ir kartas nuo karto nurydavo gerklėje susitvenkusias ašaras. O jos tėtis sėdėjo, nuleidęs galvą, nenorėdamas matyti liūdnujų dukters akių. Bet dabar, tur būt, jau nedaug beliko. Komisaras beturėjo keletą klausimų.

Ieva-Lota tvirtino, kad nusikaltėlis negalėjo būti jų miestelio gyventojas, kitaip ji būtų jį pažinusi. Ir dabar komisaras paklausė ją:

— O ar tu pažintum jį, vėl pamačiusi?

— Taip,— tyliai atsakė Ieva-Lota.— Aš jį pažinčiau tarp tūkstančio kitų.

— O ar anksčiau tu niekad jo nesi mačiusi?

— Ne.— Ir pasvyravusi pridūrė: — Tai yra, taip... dalinai.

Komisaras išpūtė akis. Dar viena staigmena!

— Kaipgi „dalinai“?

— Aš tik jo kelnės mačiau,— nenoromis paaiškino Ieva-Lota.

— Paaiškink suprantamiau.

Ieva-Lota sutrikus susigūžė.

— Ar tai būtinai reikalinga?

— Tu juk puikiai žinai, kad būtinai. Tai kur ka-bojo jo kelnės?

— Jos nekabojo. Jos kyšojo iš po užuolaidos. O jas apsilvilkęs buvo žmogžudys.

Komisaras skubiai pačiupo užsilikusią bandelę. Jis pajuto, kad atėjo laikas pasistiprinti. O dar jis pagalvojo, kad Ieva-Lota, tur būt, ne tokia jau protinga, kaip jam buvo pasirodę. Ar tik ji nefantazuoja?

— Taigi,— tarė jis,— žmogžudžio kelnės kyšojo iš po užuolaidos. Kieno užuolaidos?

— Greno, kieno gi daugiau?

— O kur tu buvai?

— Ant kopėčių, lauke. Mes su Kaliu lipome jomis. Dešimtą valandą vakaro, pirmadienį.

Komisaras neturėjo vaikų, ir dabar jis dėkojo die-vui už tai.

— Ką gi jūs veikėte ant Greno kopėčių pirmadienio vakarą?!

Čia jis prisiminė paslaptį, kuri jam ką tik buvo at-verta, ir pridūrė:

— A, suprantu! Jūs vaikėtės paskui kokį nors kitą Mumriką, taip?

Ieva-Lota pažvelgė į jį kone niekinamai:

— Ar, jūsų manymu, Didieji Mumrikai ant medžių auga? Pasaulyje yra tik vienas Mumrikas, per amžių amžius, amen!

Ir Ieva-Lota papasakojo, kaip jie naktį ėjo per Gre-

no stogą. Vargšas kepėjas susirūpinęs lingavo galvą. O dar žmonės sako, kad auginti mergaites ramiau!

— Iš kur tu žinotai, kad tai žmogžudžio kelnės?

— O aš nežinojau. Jeigu būčiau žinojusi, aš būčiau jį suėmusi.

— Bet juk tu sakei... — suirzęs atkirto komisaras.

— Ne, aš tik paskui sumečiau. Juk tai buvo tokios pačios tamsiai žalios gabardino kelnės, kaip tos, mano sutiktos ant takelio.

— Čia galėjo būti atsitiktinumas. Nereikia taip greitai daryti išvadų.

— Aš ir nedarau. Juk aš girdėjau, kaip jie ten kambaryje triukšmavo dėl vekselių, ir tas, su kelnėmis, pasakė: „Mes susitiksime trečiadienį įprastoje vietoje! Atsineškite visus mano vekselius!“ Tai su keliomis žaliomis kelnėmis Grenas galėjo susitikti per vieną nelaimingą trečiadienį?

Komisaras buvo tikras, kad Ieva-Lota sako tiesą. Dabar viskas aišku: motyvai, vieta, laikas. Teliko pagauti nusikaltėlį.

Komisaras pakilo ir paplekšnojo Ievai-Lotai per skruostą.

— Labai ačiū,— tarė jis.— Tu gudruolė. Tu net nesupranti, kaip mums padėjai. O dabar viską pamiršk!

— Pasistengsiu! — pažadėjo Ieva-Lota.

Komisaras grįžtelėjo į Bjorką.

— Dabar tereikia suieškoti tą Kalį, kad jis patvirtintų Ievos-Lotos parodymus. Kur jį galima surasti?

— Čia,— nuskambėjo ramus balsas iš balkono viršum verandos, ir nustebęs komisaras, pakėlęs akis, išvydo virš turėklų dvi galvas — vieną šviesią, kitą tamsią.

Baltosios Rožės riteriai nepalieka draugo sunkią valandą, kai jį užgriūva policijos apklausos ar kiti negandai. Kaip ir kepėjas, Kalis ir Andersas norėjo dalyvauti apklausoje. Bet jie dėl visa ko buvo nutarę vėliau neprašyti leidimo.

10

Visi šalies laikraščiai pirmuosiuose puslapiuose atspausdino pranešimą apie žmogžudystę ir daug rašė apie Ievos-Lotos parodymus. Tiesa, jie neminėjo jos vardo, užtat labai daug kalbėjo apie „pastabų trylikametį vaiką“, kuris „elgėsi narsiai“ ir suteikė policijai „nepaprastai vertingų žinių“.

Miestelio laikraštukas buvo ne toks santūrus vardų atžvilgiu. Juk miestelyje visiems buvo žinoma, kad „pastabūsio trylikametis vaikas“ — ne kas kitas, o tik Ieva-Lota Lisander, ir redaktorius nematė priežasties, dėl kurios būtų reikėję nerašyti apie tai laikraštyje. Tokia puiki tema jam jau seniai bebuvo pasitaikiusi, ir jis išsunkė iš jos viską, ką galėjo. Ilgame ir nusaldintame straipsnyje jis rašė, kad „mažutė, žavi Ieva-Lota šiandien žaidžia tarp gėlių savo tėvų sode taip nerūpestingai, tarsi būtų visiškai pamiršusi, ką jai teko pergyventi trečiadienį vėjų pučiamose Prerijose“.

Ir redaktorius susižavėjęs rašė toliau: „Kurgi kitur ji galėjo pamiršti, kur kitur galėjo saugiai pasijusti, jei ne čia, pats tėtį ir mamą, gerai pažįstamoje vaikystės aplinkumoje, kur ką tik iškeptos duonos kvapas, sklindąs iš tėčio kepyklos, tarsi užtikrina, kad dar yra ramus ir jaukus pasaulis, kurio negali sukrėsti jokie įsibrovimai iš nusikaltimų pasaulio.“

Redaktoriui labai patiko tokia pradžia. Toliau jis

plačiai aprašinėjo, kokia Ieva-Lota išmintinga ir kaip išsamiai ji nusakiusi žudiko išvaizdą. Tiesa, jis nerašė tiesiai „žudikas“, o „žmogus, turįs savo rankose paslapties raktą“. Jis taip pat pacitavo Ievos-Lotos žodžius, kad jinai pažįsianti tą žmogų, dar kartą jį susitikusi, ir ypač pabrėžė, kad, gal būt, mažosios Ievos-Lotos dėka žiaurusis nusikaltėlis galų gale bus pelnytai nubaustas.

Taigi jis parašė kaip tik tai, ko nereikėjo rašyti.

Policininkas Bjorkas, labai susijaudinęs, padavė dar kvepiantį dažais laikraštį komisarui. Tas perskaitė straipsnį ir suriaumojo:

— Parašyti tokį dalyką — tai juk biauru. Niekšybė, ir daugiau nieko!

Dar smarkesniais žodžiais prapliupo kepėjas, po kiek laiko atlėkęs į redakciją. Gyslos jo smilkiniuose buvo išpampusios nuo įtūžio, ir jis trenkė kumščiu į stalą prieš pat redaktoriaus nosį.

— Ar tu nesupranti, kad čia nusikaltimas? — sušuko jis. — Negi nesumoji, kad tai gali būti pavojinga mano dukrai?

Ne, redaktorius apie tai nepagalvojo. O kodėl pavojinga?

— Nesidėk didesniu kvailiu, negu iš tiesų esi. Labiau sukvailėti vis tiek nebeįmanoma! — pasakė kepėjas, ir jis buvo neabejotinai teisus. — Kaip tu nesupranti, kad žmogus, užmušęs vieną kartą, lengvai gali ir dar kartą užmušti, jeigu jam tai bus reikalinga. O tu paslaugiai praneši jam Ievos-Lotos pavardę ir adresą. Reikėjo jau kartu ir telefoną duoti, kad jis iš anksto paskambintų ir paskirtų valandą.

Ieva-Lota taip pat manė, kad straipsnis biaurus, bent kai kurios jo vietos.

Su Andersu ir Kaliu ji sėdėjo palėpėje ir skaitė laikraštį.

— „Mažutė, žavi Ieva-Lota šiandien žaidžia tarp gėlių savo tėvų sode“, — ir kaip leidžia tokias kvailys-tes rašyti laikraščiuose!

Kalis paėmė iš jos laikraštį, perskaitė viską nuo pradžios iki galo ir susirūpinęs palingavo galvą. Jis pakankamai nusimanė apie tuos dalykus ir suprato, kaip beprotiška buvo parašyti tokį straipsnį. Bet garsiai jis to nepasakė.

Beje, redaktorius teisingai rašė, kad Ieva-Lota tarsi pamiršo savo baisius pergyvenimus. Žinoma, ji tebesijautė sena, beveik penkiolikametė, bet, laimė, jaunystė buvo apdovanojusi Ievą-Lotą sugebėjimu pamiršti nemalonumus vos ne sekančią dieną. Tik vakarais lovoje ji kartais nejučiomis prisimindavo tai, ko nenorėjo prisiminti. Pirmąsias naktis ji miegojo gana neramiai, retkarčiais šūkčiodavo per sapną, ir mamai tek-davo ją žadinti. Bet dieną, kai šviesdavo saulė, Ieva-Lota būdavo rami ir linksma, kaip ir anksčiau. Jos pasižadėjimo pasidaryti kiek moteriškesnei ir liautis žaidus Rožių karą užteko lygiai dviem dienom. Ilgiau ji neištvėrė. Ji pati jautė, kad juo labiau jie dūks žaisdami, juo greičiau tie, kiti, išpūdžiai išnyks iš jos atminties.

Policijos sargyba prie Sodybos jau buvo nuimta. Bet dar prieš tai iš apsiausties buvo išneštas Mumrikas. Didelė garbė paimti Mumriką teko dėdei Bjorkui. Po apklausos verandoje, kai teko atskleisti Mumriko paslaptį, Andersas pasivedė Bjorką į šalį ir paklausė, ar negali jis padėti jiems išvaduoti Mumriką iš nelaisvės. Dėdė Bjorkas mielai tai padarė. Atvirai kalbant, jis labai norėjo pasižiūrėti, kas per daiktas tas Mumrikas.

Taigi Didysis Mumrikas, policijos saugomas, buvo iškraustytas iš nemalonios slėptuvės ir įteiktas Baltųjų Rožių vadui. Dabar jis gulėjo komodos stalčiuje ant aukšto, kur Baltosios Rožės paprastai slėpdavo savo turtus. Bet jis ten gulėjo laikinai. Netrukus jis turėjo persikelti į kitą vietą.

Gera pagalvojęs, Andersas nusprendė, kad paslėpti Mumriką prie šulinio pilies griuvėsiuose nelabai jau vykęs sumanymas.

— Jį reikėtų paslėpti nepaprastesnėje vietoje,— pasiūlė jis.

— Vargšas Mumrikas! — pasakė Ieva-Lota.— Mano manymu, jam jau užtenka nepaprastų vietų.

— Ak ne, kita prasme nepaprastoje,— paaikšino Andersas.

Jis ištraukė komodos stalčių ir meiliai pažvelgė į Mumriką, gulintį dėžutėje nuo cigarų ant rausvos vatų pagalvėlės.

— O, kiek daug yra mačiosios tavo išmintingosios akys, Didysis Mumrikai!..— tarė jis. Dabar Andersas labiau, negu kada nors, tikėjo stebuklinga talismano galia.

— Sugalvojau! — šūktelėjo Kalis. — Mes jį paslėpsime kurio nors Raudonojo bute!

— Ką? — nustebo Ieva-Lota. — Mes savo noru atiduosime jį Raudoniesiems?

— Ne, jie to nežinos. O jeigu jie nežino, vadinasi, lyg ir neturi jo. Įsivaizduokite, kaip jie paskui įsius, kai mes jiems pasakysime!

Andersas ir Ieva-Lota pripažino, jog Kalio mintis geniali. Karštai apsvarstę įvairias galimybes, vaikai sutarė paslėpti Mumriką Siksteno kambaryje; todėl rei-

kėjo, nieko nelaukus, nueiti tenai ir parinkti tinkamą vietą.

Pasakyta — padaryta. Trys draugai akimirksniu nusliugė virve žemyn, nukūrė prie upės ir perėjo per lentą, kurią Ieva-Lota buvo permetusi specialiai Rožių karui. Čia buvo trumpiausias kelias į Siksteno garažą.

Gerokai uždusę, jie atlėkė į pašto viršininko sodą; kaip tik čia sėdėjo Sikstenas, Benka ir Jontė ir gėrė vaisių sultis. Andersas pranešė linksimą žinią, kad Ieva-Lota jau nebeatsisako nešioti ginklą, taigi Rožių karas vėl gali išsiliepsnoti. Raudonieji išklausė pranešimo nepaprastai patenkinti. Ieva-Lota, pasiryžusi tapti kiek moteriškesne, buvo labai juos visus nuliūdinsi, ir jie dar niekada taip nenuobodžiavo, kaip per paskutines dienas.

Sikstenas svetingai pakvietė priešus prisėsti ir išgerti vaisių sulčių. Priešai ilgai nesiprašė, bet klastingas kaip gyvatė Andersas tarė:

— Kodėl mums neišgėrus sulčių tavo kambaryje, Sikstenai?

— Kas tau, gal perkaitai saulėje? — mandagiai pasiteiravo šeimininkas. — Kas gi sėdės tvankiame kambaryje, kai čia toks tyras oras!

Teko gerti sunką tyrą ore.

— Ar galima pasižiūrėti tavo orinio šautuvo? — netrukus paklausė Kalis.

Orinis šautuvas buvo brangiausias Siksteno turtas. Jis kabojo jo kambaryje ant sienos, ir laimingasis šeimininkas taip mėgo jį rodyti, kad jau seniai visiems įgriso. O Kaliui tas nelemtas Siksteno šautuvas buvo tiesiog atsipykęs. Bet dabar reikėjo galvoti apie slap-tąjį Baltųjų Rožių sumanymą!

Sikstenas nušvito:

— Nori pasižiūrėti šautuvo? Palūkėk valandėlę!
Jis nubėgo į garažą ir atsinešė šautuvą.

— Ką? — nusivylęs sumykė Kalis. — Ar tu jį dabar laikai garaže?

— Aha! Supranti, ten jis visada po ranka,— paaiškino Sikstenas ir ėmė demonstruoti savo turta.

Andersas su Ieva-Lota taip kvatojosi, kad net paspringo, ir vaisių sultys pakliuvo jiems ne į tą gerklę. Ir Ieva-Lota suprato, kad jeigu jie iš tiesų ketina šiandien prasigauti į Siksteno kambarį, tai be moteriškos gudrybės neapsieis.

Ji pakėlė akis į Siksteno langą ir, nutaisiusi nekalta veidą, tarė:

— Iš tavo kambario, tur būt, gražus vaizdas, a?

— Būk rami, vaizdelis kaip reikiant!

— Na, žinoma. Jeigu anie medžiai būtų žemesni, tu tikriausiai matytum net vandentiekio bokštą.

— O jis ir taip matyti! — pasakė Sikstenas.

— Aišku, kad matyti,— įsiterpė Benka, kaip visada ištikimas savo vadui.

— Taip jau ir matyti! Nieku būdu nepatikėsiu! — iššaukiamai atkirto Ieva-Lota.

— Melas! — ryžtingai pritarė Andersas ir Kalis.— Jokio bokšto iš ten nematyti.

— Kam čia be reikalo plepėti, einam pas mane, aš jums parodysiu tokį bokštą, kad jūs išsižiosite!

Ir visa šutvė su Sikstenu priešakyje įėjo į namą. Ant grindų, vėsioje priemenėje, gulėjo šuo, škotų avi-ganis. Pamatęs vaikus, jis pošoko ir ėmė loti.

— Nutilk, Bepai,— nuramino jį Sikstenas.— Čia tik trejetas pakvaišėlių, norinčių pasižiūrėti iš mano lango į vandentiekio bokštą.

Jie užlipo aukštyn į kambarį, ir šeimininkas triumfuodamas nuvedė juos prie lango.

— Va! — išdidžiai sušuko jis. — Mano nuomone, tas daiktas vadinasi vandentiekio bokštu, nors, žinoma, jūsiškai kalbant, čia gal varpinė ar kas nors kitas.

— Ką, nusvilote? — džiūgavo Jontė.

— Šit kaip! — pasakė Ieva-Lota, kandžiai šypsodamasi. — Vadinasi, matyti, sakai? O tu jau ir apsidžiaugei, taip?

— Ko tu čia dabar? — supyko Sikstenas.

— Nieko. Čia ne juokas, visas bokštas matyti! — tarė Ieva-Lota ir pašaipiai nusijuokė.

Andersą ir Kalį nelabai tedomino reginys pro Siksteno langą. Jie šaudė akimis po visą kambarį, uoliai ieškodami tinkamos vietos Mumrikui.

— Tavo kambariukas nieko sau, — sakė jie Sikstenui, tarsi nebūtų buvę čia anksčiau šimtus kartų. Jie zujo palei sienas, čiupinėjo Siksteno lovą ir lyg netyčiomis traukiojo rašomojo stalo stalčius.

Ieva-Lota visokiais būdais stengėsi sulaikyti Raudonosius prie lango. Ji vardino ir rodė visa, ką tik buvo galima iš ten pamatyti, o pamatyti buvo galima nemažai.

Ant komodos stovėjo gaublys. Andersui ir Kaliui vienu metu dingtelėjo: na, žinoma — gaublys! Jie susižvalgė ir kits kitam linktelėjo.

Draugai žinojo, kad gaublys prasiskiria pusiau. Sikstenas kartais, neturėdamas, ką veikti, išardydavo jį, ir todėl gaublys buvo kiek nutrintas apie pusiaują. Pagal jį didesnioji Ekvatorinės Afrikos dalis tebebuvo neištirta, tiek baltų dėmių buvo žemėlapyje.

Žinoma, jie rizikavo. Juk Sikstenas netikėtai galėjo išardyti gaublį ir užtikti Mumriką! Andersas ir Kalis

tą puikiai suprato, bet kas čia per Rožių karas be rizikos?

— Man rodos, kad mes jau viską apžiūrėjome,— reikšmingai pasakė Andersas Ievai-Lotai, ir ji palengvėjusia širdim pasitraukė iš savo posto prie lango.

— Taip, ačiū, visa, kas mums reikalinga, mes jau apžiūrėjome,— patvirtino Kalis šypsodamasis.— Eime!

— Kok-u-ror? — nekantriai paklausė Ieva-Lota.

— Gog-a-u-bcb-lol-y-joj-e,— atsakė Kalis.

— Pop-u-i-kok-u,— nušvito Ieva-Lota.

Pradėjus jiems „gagėti“, Sikstenas įtūžęs įsistebeilijo į juos, bet pasitenkino, tik mandagiai pasakęs:

— Užeikite, jei panorėsite dar kartą pažvelgti į bokštą.

— Taip, maloniai prašome,— palaikė jį Jontė, ir jo rudos akys pažvelgė į juos pašaipiai ir išdidžiai.

— Niekingi šunys! — užbaigė Benka.

Baltosios Rožės žengė durų link. Jos atsidarė, gailiai girgždėdamos.

— „O tavo durelės girgžda, ir tai ne taip jau bloga...“— uždainavo Andersas.— Kodėl tau jų nepatepus, a?

— O kodėl tau neužsičiaupus, a? — atsakė Sikstenas.

Baltosios Rožės sugrįžo į savo štabą. Vieta buvo parinkta, tereikėjo nuspręsti, kada ir kaip ten pateks Mumrikas.

— Vidurnaktį, šviečiant mėnulio pilnačiai,— kuo niūriausiu ir dusliausiu balsu tarė Andersas,— Didysis Mumrikas bus nugabentas į savo naująsias menes. Ir tai padaryti skirta man!

Ieva-Lota ir Kalis pritardami linktelėjo. Prasmuk-

ti į Siksteno kambarį, kai jis pats ten miega,— tai juk dar vienas taškas jų naudai!

— Neblogai sugalvota,— pasakė Ieva-Lota ir paleido ratu didelę šokoladinių saldainių dėžutę, išimtą iš komodos stalčiaus.

Paskutiniuoju metu ji tiesiog maudėsi skanėstuose, tiek daug žmonės jai siūsdavo. Visiškai teisingai rašė redaktorius savo straipsnyje: „Šiomis dienomis mažoji Ieva-Lota pasidarė labai populiari. Iš visų pusių, iš pažįstamų ir nepažįstamų, ji gauna dovanų,— šitaip žmonės reiškia jai savo nuoširdų palankumą. Mūsų mielas laiškanėšys Petersonas atneša jai saldainių ir šokolado, žaislų ir knygų. Daugybė draugų trokšta išreikšti užuojautą mergaitei, kuri nelauktai netikėtai buvo įmaišyta į tokią niūrią tragediją.“

— O ką tu darysi, jei Sikstenas atsibus? — paklausė Kalis.

Andersas ramiai atsakė:

— Pasakysiu, kad atėjau sudainuoti jam lopšinės ir pasižiūrėti, ar jis per miegus nenusiklojo.

Kalis nusijuokė.

— Klausyk, populiarioji Ieva-Lotute, duok man dar šokoladuką, tu tada pasidarysi mažiausiai dukart populiaresnė.

Iki pat vakaro jie sėdėjo užgriozdintoje, bet jaukioje palėpėje, šlamšdami saldainius ir planuodami. Draugai mėgavosi nauja pergale kovoje su Raudonaisiais. Koks vis dėlto puikus dalykas Rožių karas! Pagaliau jie išėjo iš štabo. Anderso žodžiais tariant, reikėjo „ištirti padėtį“. Ko gero, ims ir pasitaikys tinkamas momentas. Iš bėdos visada galima išprovokuoti nedidelį susidūrimą su Raudonaisiais. Jie nusileido virve žemyn, ir Ieva-Lota išsiblaškiusi tarė:

— Taip, taip, linksmi vaikų žaidimai, nekalti vaik. . . Staiga ji nutilo ir išbalo. Paskui sukūkčiojo ir greitai nubėgo.

Tą dieną Ieva-Lota daugiau nebežaidė.

11

— Aš tai padarysiu šianakt,— pasakė Andersas po dviejų dienų.

Iškart perkelti Didįjį Mumriką į Siksteno gaublių nepavyko dėl daugelio priežasčių. Visų pirma, jie laukė mėnulio pilnaties. Pilnaties būtinai reikėjo: šviečiant pilnam mėnuliui, viskas atrodo stebuklinga ir įdomu, o, be to, net kambaryje galima apsieiti be žibintuvėlių ar lempų. Antra, paskutiniu metu pašto viršininko namuose viešėjo dvi jaunos Siksteno tetos.

— O į namą, pilnut pilnutėlį tetulių, nėra ko ne nosies kišti,— pareiškė Andersas, Kaliui paklausus, ar jis pagaliau ką nors darysiąs, ar ne.— Supranti, kuo daugiau namuose žmonių, tuo labiau rizikuoji, jog kas nors atsibus ir sugadins visą reikalą.

— Taip, tetos kartais labai jautriai miega,— pritarė Kalis.

Ir todėl Sikstenas, jo nuostabai, visą laiką buvo klausinėjamas, kaip gyvena jo tetulės ir ar ilgai dar jos viešės. Galų gale jam tai atsibodo.

— Ko jūs prikibote prie manęs su tomis tetomis? — sušuko jis, kai Andersas šimtąjį kartą prašneko apie tai.— Ar jos kliudo tau, ar ką?

— Ką tu, žinoma, kad ne! — romiai atsakė Andersas.

— Taigi... Jos veikiausiai pirmadienį išvažiuos. O aplamai gaila, jos man patinka, ypač teta Ada. Ir ko! jos sėdi pas mus namuose ir nelaksto po visą miestą kaip patrakusios, mano manymu, jos niekam nekliūva.

Po tokio atsakymo Andersas daugiau nesiryžo klausinėti.

Bet atėjo pirmadienis. Andersas pats matė, kaip pašto viršininko žmona lydėjo savo seseris į rytinį traukinį, o naktį turėjo būti pilnas mėnulis.

— Šianakt! — ryžtingai pasakė Andersas.

Vaikai sėdėjo kepėjo sode, pavėsiniėje, ir valgė šviežias bandeles, kurias Ieva-Lota buvo iškaulinusi iš savo silpnabūdžio tėčio.

Ką tik pro šalį praėjo Raudonosios Rožės. Jos drožė į savo naują štabą Sodyboje. Policininkai išsiskirstė, ir Prerijose viešpatavo tokia tylą, tartum jų netrikdomos ramybės niekada nebuvo sudrumstę rimtesni dalykai, negu Raudonosios ir Baltosios Rožių karas. Sodyba buvo pernelyg patogi vieta, kad galėtų jos atsisakyti, ir Raudonosios Rožės pasistengė pamiršti tai, kas tada netoliese nutiko.

— Jei norite gauti į kailį — ateikite prie Sodybos! — šūktelėjo Sikstenas, praeidamas pro kepėjo sodą.

Ieva-Lota krūptelėjo. Į Sodybą ji neis už jokių pinigų!

— Oi, kad prisišveičiau! — Raudonosioms Rožėms išnykus, atsiduso Kalis, — jis ką tik sukirto šeštą bandelę.

— Ką čia tu! Aš tai bent pripampau! — atšovė Andersas, pliaukštelėjęs sau per pilvą. — Bet gerai, nes mūsų namuose pietums vėl virta menkė.

— Nuo žuvies žmonės darosi labai protingi, — pri-

minė Ieva-Lota.— Tau reikėtų valgyti daugiau virtų menkių, Andersai.

— Dar ko! Aš iš pradžių noriu sužinoti, kiek proto įgausiu ir kiek žuvies turiu suvalgyti.

— Juk tai priklauso nuo to, kiek proto žmogus anksčiau turėjo,— įsiterpė Kalis.— Tau, pavyzdžiui, visiškai pakaktų kas savaitė suvalgyti po apyriebių banginį.

Po to, kai Kalis, sprukdamas nuo Anderso, triskart apibėgo pavėsinę ir vėl išviešpatavo taika, Ieva-Lota tarė:

— Įdomu, ar yra pašto dėžutėje kokių nors naujų dovanų? Paskutiniuoju laiku aš gavau iš viso tris kilogramus šokolado. Nesuprantu, ką žmonės galvoja! Teks paskambinti į paštą ir pasiskusti.

— Nekalbėk apie šokoladą,— pasakė Andersas biau-rėdamasis.

Ir Kalis jam pritarė.

Iki šiol jie narsiai dorojo Ievą-Lotą užgriuvusią saldumynų laviną, bet dabar nebegalėjo daugiau nė kąsnelio suvalgyti.

O Ieva-Lota jau sugrįžo nuo vartelių, prie kurių kabėjo laiškų dėžutė, su kietu voku rankose. Ji perplėšė voką — na, žinoma, vėl šokolado plytelė! Didžiulė, puiki pieniško šokolado plytelė.

Kalis ir Andersas žiūrėjo į ją kaip į riciną.

— Tfu! — vienu balsu šūktelėjo jie.

— Kaip ne gėda! — pasipiktino Ieva-Lota. — Juk gali užėti dienos, kai jūs džiaugsitės prasčiausiais saldainiais!

Ji perlaužė perpus plytelę ir privertė kiekvieną pa-imti savo dalį. Draugai nusileido — visiškai nesidžiaug-

dami, tiesiog nenorėdami ižvesti Ievos-Lotos,— ir abejingai įsikišo šokoladą į savo ir be to prikimštas kišenes.

— Čia tai teisingai — pasaugokite juodai dienai,— pasakė Ieva-Lota.

Ji padarė iš voko sviedinėlių ir išmetė jį per tvorą gatvėn.

— Štai kas: važinėsimės dviračiu ir maudysimės. Šiandien, tur būt, nieko daugiau ir nesugalvosime,— pasiūlė Kalis.

— Gerai tu sakai,— sutiko Andersas.— Sudarykime paliaubas iki vakaro, bet jau tada...

Kai po valandėlės atėjo Benka, norėdamas šiam atvejui deramais įžeidimais sužadinti Baltųjų Rožių kovos karštį, pavėsinė jau buvo tuščia. Tik maža kielė tupėjo ant sūpuoklių ir lesinėjo trupinius.

...Atėjo vidurnaktis, patekėjo mėnuo. Kalis ir Ieva-Lota ramiai miegojo. Bet Andersas nemiegojo. Tikriausiai sakant, jis atsigulė įprastu laiku ir stengėsi, kaip įmanydamas, gudriau knarkti, kad tėvai galvotų, jog jis miega. Bet jis tiek telaimėjo, kad mama atsikėlė ir neramiai paklausė:

— Kas tau, sūneli, gal tu nesveikas?

— Ne,— pasakė Andersas ir jau nebeknarkė taip siaubingai.

Pagaliau iš tylaus sesučių ir brolių šnopavimo ir iš lygaus tėvų kvėpavimo jis suprato, kad visi užmigo. Andersas atsargiai šmurkštelėjo į virtuvę, kur ant kėdės gulėjo jo drabužiai, ir greitai nusimetė naktinius marškinius. Stovėdamas be siūlelio ant savo liesučio, kaulėto kūno, jis, ausis ištempęs, klausėsi. Visur ramu... Tada jis greitai apsimovė kelnes, apsilvilko marš-

kinius ir tyliai nulipo laiptais. Jis netruko užbėgti į kepyklos palėpę pasiimti Mumriko.

— O Didysis Mumrikai,— sušnabždėjo Andersas,— tesaugo mus tavo galinga ranka! Kitaip mums abiem gali būti riesta.

Vienmarškinis Andersas kiek drebėjo nuo nakties vėsumos. Be to, jis truputį bijojo: jam ne per dažniausiai tekdavo eiti gatvėmis vidurnaktį, kai visi miega.

Tvirtai suspaudęs rankoje Mumriką, Andersas perbėgo Ievos-Lotos tiltelį. Kranto medžiai atrodė visai juodi, o upės vanduo žvilgėjo mėnulio šviesoje.

— Greitai mes būsimė prie tikslo,— šnipstelėjo jis dėl visa ko, kad Mumrikas nesijaudintų.

Taip, netrukus jie iš tiesų pasiekė tikslą. Štai jau pasirodė pašto viršininko namas — tamsus ir tylus. Aplinkui buvo ramu, tik čirpė svirpliai.

Andersas tikėjosi, kad nors vienas namo langas turės būti paliktas atviras. Jis neapsiriko. Virtuvės langas buvo plačiai atidarytas. Tokiam vikriam sportininkui, kaip Andersas, užsiropšti ant palangės ir išigauti į virtuvę buvo vieni niekai. O norėdamas, kad abi rankos būtų laisvos, jis išikišo Mumriką kišenėn. Žinoma, Didžiajam Mumrikui čia buvo ne vieta, bet ką darysi!

— Atleisk, o Didysis Mumrikai! — pasakė Andersas.

Jis pajudino kišenėje pirštus ir apčiuopė kažkokį lipnų daiktą. Bet juk čia šokoladas! Andersas apsidžiaugė. Dabar jis buvo ne toks išrankus, kaip rytą. Ech, tai skanu bus suvalgyti tą lipnią košę! Bet visų pirma jis turi padaryti tai, dėl ko čia atėjo. Andersas įsidėjo Mumriką į kitą kišenę, švariai aplaižė pirštus ir ryžtingai užsikorė ant palangės. Prislopintas urzgimas

jį kone mirtinai išgąsdino. Bepas! Jis visai pamiršo Bepą! Pamiršo, jog šitas langas paliekamas atviras kaip tik Bepui, kad šis prireikus galėtų naktį išeiti.

— Bepai, — maldaujamai sušnibždėjo Andersas, — juk čia aš!

Bepas iškart pažino vieną tų linksmų berniukų, kuriuos šeimininkas dažnai atsivesdavo pas save, ir, liovęsis urgzti, ėmė džiaugsmingai loti.

— Meiluti, geruti Bepai, patylėk, — meldė Andersas.

Tačiau Bepas manė, kad, jei jau tu džiaugiesi, tai turi tą parodyti, kitaip tariant, loti ir vizginti uodegą, ir jis uoliai darė ir viena, ir kita.

Nusiminęs Andersas išsitraukė šokoladą ir kyštelėjo jį Bepui.

— Še, tiktai tylėk! — sušnibždėjo jis.

Bepas pauostė. Ir, nusprendęs, kad širdingi pasveikinimai truko lygiai tiek, kiek reikalavo namų garbė ir orumas, jis liovėsi lojęs ir patenkintas atsigulė pasmaguriauti nuostabaus lipnaus patiekalo, kurį jam davė svečias, — matyt, atsidėkodamas už nuoširdų sutikimą.

Andersas lengviau atsiduso ir tylutėliai atidarė duris į prieškambarį. Iš ten ėjo laiptai į antrąjį aukštą. Dabar reikėjo tik. . .

Tuo metu viršuje pasigirdo žingsniai. Kažkas lipo žemyn, sunkiai žengdamas laiptais. Patsai pašto viršininkas plačiais naktiniais marškiniais iki kulnų! Jį pažadino Bepo lojimas, ir jis atėjo patikrinti, kas čia yra.

Andersas apmirė. Bet jis tuoj pat atitoko ir šmurkštelėjo už prieškambaryje kabančių apsiaustų.

„Jei po šito neišprotėsiu, vadinasi, aš tikras didvyris!“ — tarė jis sau.

Tik dabar jam toptelėjo, kad pašto viršininko šeimai, gal būt, visai nepatinka, kai naktį laipiojama per jų langus. Sikstenui čia nebus nieko nuostabaus, jis Rožių kare prie visko priprato, o šit pašto viršininkas — kas kita.

Andersas net suvirpėjo, pagalvojęs, ką pašto viršininkas jam padarys, jei pamatys jį.

— Kad tik nepastebėtų, kad tik nepastebėtų! — šnibždėjo jis užsimerkęs, kai pašto viršininkas, piktai bambėdamas, praėjo pro patį jį.

Pašto viršininkas atidarė virtuvės duris. Bepas, nušviestas mėnulio, gulėjo ir žiūrėjo į jį.

— Berniuk, — tarė pašto viršininkas, — ko tu čia loji vidurnaktį?

Bepas neatsakė. Jis atsargiai uždėjo leteną ant skanių, lipnių vaišių. Mat, jo šeimininko tėvas kai kada keistai elgdavosi. Dar vakar jis atėmė puikų cukrinį kaulą, kuriuo Bepas, jaukiai įsitaisęs svetainėje ant kilimo, kaip tik buvo besmaguriaujęs. Kas jį žino, kaip jis pasiels su šituo skaniu daiktu. Dėl visa ko Bepas nusižiovavo ir kuo abejingiausiai apsidairė. Pašto viršininkas nurimo, bet dėl visa ko pažvelgė pro langą.

— Ar čia kas nors yra? — negarsiai šuktelėjo jis.

Jam atsakė tik nakties vėjelis. Pašto viršininkas negalėjo išgirsti, kaip Andersas murmėjo savo kertėje:

— Ne, ne, nieko ten nėra. Užtikrinu jus — nė gyvos dvasios!

Andersas ilgai ištupėjo savo slėptuvėje. Geriau nejudėti, kol įsitikinsi, kad pašto viršininkas vėl užmigo! Laukti buvo nepakenčiamai nuobodu. Jam jau ėmė rodytis, kad geriausiai savo jaunystės metus jis pralei-

do, įsisupęs į tuos vilnonius apsiaustus, nuo kurių taip persėjo nosį. Laukti — kas galėjo būti blogiau tokiam veikliam žmogui, kaip Andersas! Pagaliau jis nebeištvėrė — išėjo iš savo kampo ir ėmė atsargiai lipti laiptais. Kas valandėlė jis sustodavo klausydamasis, bet aplinkui viešpatavo visiška tylą...

— Viskas tvarkoj! — su jam būdingu optimizmu padarė išvadą Andersas.

Bet kaip dar pasielgs gurgždančios Siksteno kambario durys? Jis paėmė už rankenos, atsargiai patraukė... Tai puiku — durys nė trupučio negurgždėjo! Jos atsidarė visai tyliai ir lengvai. Matyt, buvo ką tik išteptos.

Andersas nusišypsojo. Sikstenas ištepė duris savo pražūčiai. Kokie geri priešai! Tik užsimink jiems apie kokį nors nepatogumą, ir jie galvotrūkčiais puola tau į pagalbą, kad juos pačius būtų lengviau apmulkinti.

„Dėkui, mielas Sikstenai“, — pagalvojo Andersas ir pažvelgė į lovą, kurioje miegojo tasai nelaimingasis, neįtardamas, kad Didysis Mumrikas šiąnakt įsikurs jo namuose.

Gaublys stovėjo ant komodos, skaisčiai nušviestas mėnulio. Miklios Anderso rankos greitai jį išnarstė.

Nuostabi slėptuvė Mumrikui! Jis išsiėmė talismaną iš kelnų kišenės ir įdėjo jį į naująją buveinę.

— O Didysis Mumrikai! — tarė Andersas, kai viskas jau buvo atlikta. — Visai neilgai teks tau pabūti tarp stabmeldžių, neišpažįstančių tikrojo tikėjimo! Baltoji Rožė netrukus vėl sugrąžins tave į krikščionių ir dorų žmonių prieglobstį.

Ant komodos, prie gaublio, gulėjo žirklys. Andersas pamatė jas, ir staiga jam dingtelėjo mintis: senovėje, kai žvalgas išsigaudavo į miegančio priešo būstinę, jis paprastai atsipiaudavo priešo apsiausto skiautelę, — bent taip knygoje rašoma. Tasai laimikis būdavo nepaneigiamas įrodymas, kad tu turėjai priešą savo rankose, bet tavo kilni širdis neleido padaryti jam pikta. O kitą dieną tu galėjai ateiti, pamosuoti skiaute priešui panosėje ir sušukti: „Pulk ant kelių ir dėkok man už tai, kad dovanojau tau gyvybę, slieke!“

Kaip tik taip ir galvojo padaryti Andersas. Tiesa, Siksteno apsiausto čia nebuvo, bet užtat buvo puikus, rudas jo kuodas. Sruogą iš to kuodo Andersas ryžosi pagrobti kaip laimikį. Ateis diena, kai Mumrikas bus saugiai paslėptas kitoje vietoje. Teks tada Raudoniesiems iki dugno išgerti gėdos taurę! Jie išgirs karčią tiesą apie Mumriką gaublyje! Ir jie pamatys plaukų kuokštą, Baltųjų Rožių vado nukirptą nuo Raudonųjų Rožių vado makaulės vidurnaktį, šviečiant mėnulio pilnačiai.

Tiesa, mėnulis visai neapšvietė Siksteno — lova stovėjo šešėlyje, prie pat sienos, — bet Andersas dėl to nesijaudino. Laikydamas žirkles vienoje rankoje, kita jis bandė užčiuoti Siksteno kuodą.

Raudonųjų vadas beginklis. Štai jo galva guli ant

pagalvės! Andersas atsargiai, bet tvirtai sugriebė plaukų sruogą ir čekstelėjo žirkėmis.

Ir staiga nakties tylą perskrodė skardus riksmas. Bet kas gi čia? Vietoj šiurkštoko, lūžtančio berniokiško balso Andersas išgirdo šaižų moters spieгимą! Kraujas sustingo Anderso gyslose, jis pajuto šalčiu plūstelėjusį siaubą ir galvotrūkiais puolė pro duris. Apsi

žergęs atramą, jis nučiuožė žemyn, paskui stumtelėjo virtuvės duris, dviem šuoliais pripuolė prie lango ir išsoko taip greitai, lyg jį būtų vijęsis visas pulkas piktųjų dvasių. Taip jis kūrė iki pat tilto. Pagaliau sustojo, norėdamas atsikvėpti. Garbaną jis tebelaikė kumštyje, nesiryžo išmesti bėgdamas.

Andersas stovėjo, sunkiai kvėpuodamas, ir su pasišlykštėjimu žiūrėjo į nelemtą plaukų kuokštą. Šviesioji garbana, be abejo, priklausė kuriai nors tetulei, tik galas žino kuriai. Matyt, tik viena išvažiavo rytiniu traukiniu, bet kas galėjo žinoti! Na, argi jis nebuvo teisus, sakydamas, kad kišti nosį į namus, kimšte prisikimšusius tetulį, pavojinga gyvybei? Kokia gėda, kokia baisi gėda! Tykoti Raudonųjų Rožių vado skalpo ir grįžti su šviesiaplaukės tetos garbana! Tokio pažeminimo Andersas dar nė karto nebuvo patyręs per savo gyvenimą. Ne, jis nepasakys šito nė vienam žmo-

gui! Tai bus baisi viso jo gyvenimo paslaptis, ir jis nusineš ją į kapą.

O dabar reikia atsikratyti garbanos, ir kuo greičiau! Andersas iškišo ranką per tilto turėklus ir atgniauzė pirštus. Juodas vanduo tyliai priėmė keistą dovaną, ramiai čiurlendamas po tiltu, tarsi nieko ypatingo nebūtų atsitikę.

... O pašto viršininko namuose buvo baisus sąmyšis. Pašto viršininkas ir jo žmona išsigandę atbėgo pas tetą Adą, net Sikstenas atidūmė iš savo palėpės kambarėlio, į kurį jis buvo iškraustytas, kol viešės tetulės.

Pašto viršininkas klausinėjo, kodėl teta Ada staiga taip klaikiai suriko vidurnaktį. „Todėl, kad čia buvo vagis“,— tvirtino teta Ada. Pašto viršininkas uždegė šviesą visuose namuose, apieškojo visus kampus, bet jokių vagių neaptiko. Stalo sidabras buvo savo vietoje. Trūko tik Bepo, bet jis veikiausiai bus, kaip paprastai, išėjęs pasivaikščioti į sodą. Kaip teta Ada nesuprantanti,— jei tai iš tiesų būtų buvęs vagis, Bepas būtų ėmęs loti ir pakėles triukšmą. Ji tik susapnavusi negerą sapną, ir tiek. Jie pasistengė ją nuraminti ir prikalbėti vėl užmigti.

Bet, pasilikusi viena, teta Ada negalėjo užmigti. Ji buvo pernelyg susijaudinusi. Kad ir ką jie kalbėtų, ji gerai žinojo, jog kambaryje kažkas buvo. Teta Ada užsirūkė cigaretę, kiek nusiramino, paskui pasiėmė veidrodėlį pasižiūrėti, ar pergyventas sukrėtimas nebus palikęs pėdsakų jos gražiam veide.

Ir čia ji pamatė — pėdsakų esama: dabar jos šukuosena buvo nauja! Didelė plaukų sruoga buvo nukirpta, ir ant kaktos krito maži, pikantiški karčiukai.

Apstulbusi žiūrėjo teta Ada į save veidrodyje, bet

pamažu jos veide ėmė švisti šypsena. Kažkoks beprotis įsibrovė nakčia į namus tik tam, kad nusikirptų jos plaukų garbaną!

Vyrai ir anksčiau kvailiodavo dėl tetos Ados, ji buvo prie to pripratusi, bet tas, rodos, bus visus pralenkęs. Ji kiek pasuko galvą, kas toks galėjo būti nežinomas jai gerbėjas. Deja, taip ji ir neatspėjo tos mįslės. Bet, kad ir kas jis būtų, teta Ada nusprendė jam atleisti. Ne, jinai jo neišduos! Tegu kiti galvoja, kad ji visa tai susapnavo.

Teta Ada atsiduso ir atsigulė. O rytą reikės nueiti pas kirpėją ir palyginti karčiukus... Vos vos.

12

Kalis ir Ieva-Lota nuo pat ryto nekantriai laukė Anderso kepėjo sode, norėdami išklausti jo ataskaitos apie nakties įvykius. Bet laikas slinko, o Andersas vis nesirodė.

— Keista,— tarė Kalis.— Negi Raudonieji jį vėl bus paėmę nelaisvėn?

Jie jau buvo beeina į ieškoti Anderso, tik ir jis pagaliau pasirodė. Jis nebėgo, kaip visuomet, o lėtai ėjo. Ir jo veidas buvo neįprastai pablyškęs.

— Kaip tu baisiai atrodei! — susirūpino Ieva-Lota.— Gal tu „kaitros auka“, kaip rašoma laikraščiuose?

— Aš virtos menkės auka,— atsakė Andersas.— Nepakenčiu žuvies, kiek kartų sakiau mamai. Ir štai jums įrodymas.

— Koks? — paklausė Kalis.

— Visą naktį man buvo bloga. Aš tik kėliausi ir vėl guliausi, kėliausi ir vėl guliausi.

— O Mumrikas? Taip ir liko komodoje?

— Ką tu! Tuos reikalus aš, žinoma, anksčiau sutvarkiau. Jau ką aš turiu padaryti, padarysiu, nors ir maras mane griebtų. Didysis Mumrikas — gaublyje!

Kalio ir Ievos-Lotos akys sublizgėjo.

— Puiku! — sušuko Kalis. — Papasakok! Ar Sikstenas neatsibudo?

Jie susėdo trise ant Ievos-Lotos tiltelio. Čia, prie upelio, buvo vėsoka, nuo alksnio krito malonus šešėlis. Vaikai tekšleno kojomis šiltą vandenį. Andersas pareiškė, kad tai raminausiai veikia menkę jo pilve.

— Aš šit galvoju,— pasakė jis,— gal būt, visa tai ne tik nuo menkės, čia gal taip pat ir nervai. Juk aš šiandien buvau klaikybių namuose.

— Klok viską nuo pat pradžių,— tarė Ieva-Lota.

Ir Andersas pradėjo iš pradžių. Jis labai dramatiškai nupasakojo savo susitikimą su Bepu ir tai, kaip jis privertė šunį nutilti. Kalis ir Ieva-Lota čia baisėjosi, čia žavėjosi. Jie buvo idealūs klausytojai, ir Andersui pasakoti buvo vienas malonumas.

— Suprantat, jei aš nebūčiau davęs Bepui šokolado, būčiau žuvęs,— kalbėjo jis.

Po to Andersas nupasakojo dar baisesnį susitikimą su pašto viršininku.

— O tau reikėjo ir jam šokolado pakišti,— įsiterpė Kalis.

— Kad aš viską Bepui buvau atidavęs.

— Na, o paskui? — paklausė Ieva-Lota.

Andersas papasakojo, kas buvo paskui. Jis papasakojo viską: apie Siksteno duris, kurios net nesucypė, apie Siksteno tetą, kuri, atvirkščiai, labai smarkiai cypė, apie tai, kaip kraujas sustingo jo gyslose, įai suklikus, ir kaip jam teko skubiai išbėgti. Tik apie vieną

dalyką Andersas neužsiminė — apie tetos garbaną, kurią jis nuskandino upėje.

Anderso nuotyčiai sudomino Kalį ir Ievą-Lotą labiau, nei kuri nors nuotykių apysaka, ir jie vertė jį dar ir dar kartoti visas smulkmenas.

— Tai bent naktis! — pavydžiai sušuko Ieva-Lota, kai Andersas pagaliau baigė.

— Šitaip nesunku ir anksčiau laiko pasenti,— atsiliepė Andersas.— Tiek to, svarbiausia, kad Mumrikas savo vietoje.

Kalis smarkiai suteškėno kojomis vandenį.

— Mumrikas — gaublyje! Pabandykite sugalvoti panašų dalyką!

Bet nei Andersas, nei Ieva-Lota nieko panašaus negalėjo sugalvoti. Jie ėmė dar labiau džiūgauti, pamatę krantu einančius Siksteną, Benką ir Jontę.

— Žiūrėkite, kokios gražios baltos rožės auga ant tos šakelės! — pasakė Sikstenas, kai jo būrys priėjo prie tiltelio.

Benka norėjo pasinaudoti proga ir nuversti visas tris Baltąsias Rožes į upę, bet Sikstenas jį sutūrėjo. Raudonieji atvyko čia ne muštis, jie atėjo skūstis.

Pagal Raudonosios ir Baltosios Rožių karo taisykles, tas, kuris šiuo metu turėjo Mumriką, privalėjo, nors labai miglotai, duoti suprasti, kur jo ieškoti. Nors šiek tiek užsiminti, tik trupučiuką. O ar Baltosios Rožės taip padarė? Ne! Tiesa, jų vadas, kaip reikiant pakutentas, burbtelėjo kažką apie takelį už Sodybos. Raudonieji dėl visa ko vakar dar kartą išlandžiojo visur aplinkui ir įsitikino, kad Baltosios Rožės bus perkėlusios Mumriką į kitą vietą. Ir štai dabar jie mandagiai, bet atkakliai reikalavo būtinų žinių.

Andersas nušoko į vandenį. Vanduo jam tesiekė iki

kelių. Jis stovėjo, išskėtęs kojas, rankomis įsisprendęs į šonus ir linksmai žybčiodamas tamsiomis akimis.

— Mielai, mes jums pasakysim,— tarė jis.— Ieškote žemės gelmėse!

— Dėkoju jums, jūs labai malonūs,— atsakė Sikstenas.— Kur įsakysite pradėti, čia ar Šiaurės ašigalyje?

— Puiki užuomina! — pritarė Jontė. — Pamatysite, mūsų anūkai atras Mumriką pirma, nei nukeliaus į kapus.

— Su tokiomis va popūtėmis ant rankų! — pridėjo Benka.

— O jūs geriau pajudinkite smegenis, jeigu jas turite, raudonosios rožytės! — atkirto Andersas ir, teatraiškai mostelėjęs, sušuko: — Jeigu Raudonųjų vadas, parėjęs namo, ištirs žemės gelmes, jis suras tai, ko ieško!

Kalis ir Ieva-Lota iš visų jėgų suteliūskavo kojomis vandenį, prunkštelėję iš juoko.

— Taigi ieškokite žemės gelmėse,— patvirtino jie, nutaisę paslaptingus veidus.

— Niekingi šunys! — pasakė Sikstenas.

Po to Raudonieji nuėjo namo ir išsijuosę ėmėsi žemės darbų pašto viršininko sode. Kiaurą dieną jie rausėsi ir kasinėjo visose vietose, kurios jiems atrodė nors kiek įtartinos. Pagaliau atėjo pašto viršininkas ir paklausė, ar taip jau būtina darkyti kaip tik jo žolynus; gal vaikai padarysį jam malonumą ir imsią niokoti kieno nors kito sodą.

— Beje, Sikstenai, gal tu paieškotum Bepo,— pridūrė jis.

— Argi jis dar negrižo? — Sikstenas net liovėsi kasęs.— Kurgi jis galėtų būti?

— Aš ir sakau, kad tau reikia eiti paieškoti.
Sikstenas pašoko.

— Ar eisite su manim? — paklausė jis Benką ir Jontę.

Žinoma, Benka ir Jontė nuėjo. Bet ne tik jie norėjo padėti ieškoti Bepo. Kalis ir Ieva-Lota, kurie jau visą valandą gulėjo krūmuose, gėrėdamiesi Raudonųjų uolumu, išlindo ir pasiūlė savo pagalbą. Sikstenas dėkingas priėmė jų pasiūlymą. Sunkiomis valandomis Rožės pamirėdavo priešišumą.

Sirdingiausioje santarvėje visa draugė leidosi ieškoti šuns.

— Jis niekad neišeidavo ilgam,— susirūpinęs pasakė Sikstenas.— Na, gal kokiom dviem valandom, ne daugiau. O vakar išėjo apie vienuoliktą valandą, ir nuo tada jo nėra.

— Ne, apie dvyliktą. Juk...— Andersas užsikirto ir visas paraudo.

— Na taip, nuo dvyliktos,— išsiblaškęs atsakė Sikstenas.

Bet staiga jis įtariai pažvelgė į Andersą:

— Pala, o iš kur tu žinai?

— O aš, supranti, lyg ir aiškiaregys,— išsisuko Andersas.

Jis tikėjosi, kad Sikstenas nesileis į smulkmenas. Juk jis negalėjo pasakyti, kad, atėjęs su Mumriku apie dvyliktą valandą, matė Bepą virtuvėje, o kai po valandos spruko pro langą atgal, Bepo jau nebebuvo.

— Šit kaip! Vadinasi, mums pavyko — mums kaip tik reikalingas aiškiaregys,— pasakė Sikstenas.— Ar tu negali pasižiūrėti, kur dabar Bepas?

Bet Andersas atsakė galįs nuspėti tik laiką, o ne vietą.

— Kada gi mes atrasime Bepą? — panorą sužinoti Sikstenas.

— Mes atrasime jį maždaug po valandos,— visiškai tvirtai pareiškė Andersas.

Bet šiuokart aiškiaregys apsiriko. Surasti Bepą pasirodė ne taip paprasta.

... Jie ieškojo visur. Jie išnaršė visą miestą. Jie apėjo visus šunis, pas kuriuos paprastai svečiuodavosi Bepas. Jie klausinėjo visus, ką tik sutikdavo. Bet niekas nematė Bepo. Jis dingo.

Sikstenas visai nusiminė. Jis ėjo, kone verkdamas iš susijaudinimo, bet nė už ką pasaulyje to nebūtų parodęs. Jis tik baisiai dažnai šnypštėsi.

— Jam kas nors atsitiko,— nuolat kartojo Sikstenas.— Jis anksčiau niekad nedingdavo.

Vaikai stengėsi jį nuraminti.

— Ką tu — nieko jam neatsitiko, — sakė jie.

Bet jie nebuvo taip tvirtai tuo įsitikinę, kaip kad norėjo parodyti.

Ilgai jie ėjo tylėdami.

— Jis buvo toks puikus šuo! — pagaliau tarė Sikstenas drebančiu balsu.— Viską viską suprasdavo, ką jam sakydavai!

Teko vėl nusišnypšti.

— Liaukis taip kalbėjęs! — paprašė Ieva-Lota. — Galima pagalvoti, kad jis nugaišo.

Sikstenas nieko neatsakė, tik šliurptelėjo nosimi.

— Jis visada žiūrėdavo tokiom atsidavusiom akim! — atsiminė Kalis.— Tai yra, aš noriu pasakyti, jis visada žiūri tokiom atsidavusiom akim,— pasiskubino jis pridurti.

Vėl visi ilgai tylėjo. Kai tyla jau buvo nebepakečiama, Jontė pasakė:

— Taip, šunys labai puikūs gyvuliai.

Jie jau grįžo namo. Toliau ieškoti nebuvo prasmės. Sikstenas ėjo per kokią pusmetrį pirma kitų ir spardė akmenuką. Vaikai puikiai suprato, kaip jam sunku.

— Klausyk, Sikstenai, o jeigu Bepas parėjo namo, kol mes čia vaikščiojom ir jo ieškojom! — su viltim šūktelėjo Ieva-Lota.

Sikstenas sustojo vidury kelio.

— Jeigu Bepas bus parėjęs,— iškilmingai tarė jis,— aš pasitaisyčiau. O, koks aš būsiu geras! Plausiuosi ausis kas dieną ir...

Ir jis nubėgo, kupinas vilties. Vaikai bėgo paskui jį. Kaip jie visi norėjo, kad Bepas, linksmai lodamas, pasitiktų juos prie vartelių!

Tačiau Bepo nebuvo. Nors Sikstenas ir nepašyktėjo pažadų kasdien plauti ausis, bet jie nepadarė jokio išpūdzio jėgoms, valdančioms šunų gyvybes ir poelgius. Ir jau visai beviltiškai Sikstenas paklausė verandoje stovinčią mamą:

— Ar Bepas nebuvo parėjęs?

Mama papurtė galvą.

Sikstenas tylomis paėjo į šalį ir atsisėdo žolėje. Draugai nedrąsiai apstojo jį, stengdamiesi rasti paguodos žodžių, bet jų nebuvo.

— Aš jį pasiėmiau, kai jis buvo visai mažas šunytis,— paaikškino Sikstenas drebančiu balsu.

Juk jie privalo suprasti, kad, jei tu turėjai šunį, paimtą dar visai mažytį, tai tau visai leistina vaikščioti paraudusiomis akimis, kai tas šuo prapuolė.

— Ar žinote, ką jis kartą padarė? — kalbėjo toliau Sikstenas, tarsi norėdamas save pakankinti.— Aš grįžau namo iš ligoninės — man ten išpiovė apendicitą, — o Bepas sutiko mane prie vartelių. Jis taip džiaugėsi, kad parvertė mane žemėn, man net visos siulės iširo.

Visi labai susijaudino. Iš tiesų, ar galėjo šuo geriau įrodyti savo atsidavimą šeimnininkui, negu parvertęs jį žemėn, ir dar taip, kad tam net siūlės iširo?

— Taip, šunys puikūs gyvuliai,— dar kartą patvirtino Jontė.

— Ypač Bepas,— pasakė Sikstenas ir nusišnypstė.

Kalis vėliau taip ir negalėjo suprasti, kas pastūmėjo jį užėti į pašto viršininko malkinę. „Aplamai tai buvo beprasmiška“,— galvojo jis. Juk jeigu Bepas atsitiktinai būtų ten uždarytas, šuo būtų lojęs tol, kol kas nors ateitų ir atidarytų.

Bet, nors ieškoti malkinėje buvo visiškai beprasmiška, Kalis vis dėlto užsuko čionai. Jis plačiai atidarė duris, įleisdamas šviesos, ir tolimiausiam kampe pamatė Bepą. Šuo gulėjo visai tyliai, ir pirmą akimirką Kalis nusiminęs pagalvojo, kad jis negyvas. Bet, Kaliui priėjus arčiau, Bepas sunkiai pakėlė galvą ir tyliai suinkštė. Tada Kalis puolė laukan ir suriko visu balsu:

— Sikstenai! Sikstenai! Jis čia, malkinėje!

— Bepai! Mano vargše, mažyti Bepai! — virpančiu balsu kalbėjo Sikstenas.

Jis klūpojo prie šuns, ir Bepas žiūrėjo į jį, tarsi klausdamas, kodėl šeimnininkas taip ilgai neatėjo. Jis juk guli čia baisiai seniai, jam buvo taip bloga, kad jis net loti negalėjo! Šuo stengėsi visa tai papasakoti savo šeimnininkui, ir jo balsas skambėjo nepaprastai gailiai.

— Paklauskite, juk jis verkia! — Ir Ieva-Lota pati pravirko.

Taip, nėra abejonės, Bepas sunkiai sirgo. Jis buvo taip nusilpęs, kad visai negalėjo pajudėti. Jis tik tyliai laižė Siksteno ranką, dėkodamas, kad jo daugiau nebealieka vieno, taip sergančio.

— Aš tuoj pat bėgu veterinaro, — pasakė Sikstenas.

Bet vos tik jis pakilo, Bepas beviltiškai suinkštė.

— Jis bijo, kad tu jį paliksi,— suprato Kalis.— Aš pats nubėgsiu.

— Pasakyk, kad jis paskubėtų. Ir paaiškink, kad šuo suėdė žiurknuodžių.

— Iš kur tu žinai? — nustebė Benka.

— Žinau,— pasakė Sikstenas.— Juk matyti. Vis tos prakeiktos skerdyklos! Mėto visur nuodus,— savo žiurkes naikina. Bepas kartais ten nueina kaulų.

— O ar gali Bepas... ar gali šuo nuo to nugaišti? — paklausė Andersas, iš baimės plačiai išsproginęs akis.

— Nutilk! — supykė Sikstenas.— Tik ne Bepas! Bepas nenugaiš! Juk aš jį paėmiau, kai jis buvo visai mažas šunytis. Ech Bepai, ir kam tu ėdei tų žiurknuodžių?

Bepas ištikimai palaižė jam ranką ir nieko neatsakė.

13

Kalis miegojo neramiai. Jis sapnavo, kad vėl nuėjo ieškoti Bepo. Jis vienas slampinėjo be galo ilgais, tuščiais keliais, kurie nyko baugioje tamsoje. Kalis vylėsi ką nors sutiksiąs ir paklausiąs Bepo, bet niekas nesirodė. Visame pasaulyje buvo tuščia ir tamsu. Ir staiga viskas pasikeitė. Jis ieškojo jau ne Bepo, o kažko kito. Kažko, kur kas svarbesnio, tik jis niekaip negalėjo atsiminti ko. Kalis jautė būtinai turįs atsiminti, tarsi nuo to priklausytų jo visas gyvenimas. Kažkur ten, tamsoje, slypėjo atsakymas, bet jis negalėjo jo rasti. Ir Kalis taip nusikamavo, kad net pabudo.

Ačiū dievui, tai buvo tik sapnas! Kalis pažvelgė į laikrodį. Tiktai penkios! Reikia pabandyti vėl užmigti. Jis įsikniaubė nosim į pagalvę, bet keistas sapnas

nedavė jam ramybės. Net atsibudęs, Kalis jautė turįs kažką prisiminti. Tas „kažkas“ glūdėjo kažkur giliai smegenyse ir laukė, kol jį išleis. Kažkoks mažytis narvelis ten giliai žinojo, ką jis turi prisiminti. Kalis susirūpinęs krapštėsi pakaušį ir piktai murmėjo:

— Na, greičiau gil!

Bet nieko neišėjo, ir Kalis nuvargo. Dabar jis norėjo miegoti ir pajuto, kaip jį lenkia saldus snaudulys; o tai reiškė, kad tuoj tuoj suims miegas.

Ir staiga, kai jis jau beveik miegojo, mažytis smegenų narvelis išleido tai, ką laikė. Tai buvo tik viena frazė, pasakyta Anderso balsu:

„Jeigu aš nebūčiau davęs Bepui šokolado, būčiau žuvęs.“

Kalis pašoko ir atsisėdo lovoje. Kur dingio jo miegas?

— „Jeigu aš nebūčiau davęs Bepui šokolado, būčiau žuvęs“,— pakartojo jis lėtai.

Kas čia ypatingo? Kodėl jam reikėjo prisiminti kaip tik tą frazę?

Ogi todėl, kad... todėl, kad... yra tokia baisi galimybė, jog ir...

Taip drąsiai pagalvojęs, Kalis atsigulė ir galvą užsiklojo.

„Kali Bliumkvistai,— perspėjo jis save,— nepradėk vėl iš naujo! Nefantazuok, susimildamas. Juk mes, rodos, susitarėme: su tomis kvailystėmis baigta. Tu turi užmigti. Turi!“

„Aš virtos menkės auka.“

Vėl Anderso balsas. Kaip tyčia, neduoda jam miegoti, ir viskas. Ir ko jis čia atsivilkio ir trąta be perstogės? Gulėtų sau namie ir plepėtų pats su savimi, jeigu jau taip nesitveria.

Deja, niekas nepadėjo. Baisios mintys netilpo galvoje. Nuvyti jas buvo neįmanoma.

O jei Andersui buvo bloga visai ne nuo menkės? Virta menkė šlykšti, kas tiesa, tai tiesa, bet juk nuo jos nepykins kiaurą naktį. Jei Bepas prisiedė visai ne žiurknuodžių? Jeigu tai buvo... tai buvo... užnuodytas šokoladas?

Kalis dar kartą pabandė save sutramdyti.

„Aš matau, kad įžymusis seklys skaitė laikraščius,— tyčiojosi jis,— ir, matyt, sekė visus paskutiniųjų metų nusikaltimus. Bet jeigu kas nors ir buvo nudaigotas užnuodytu šokoladu, tai dar nereiškia, jog kiekvienas šokoladukas kiaurai persisunkęs aršeniko.“

Jis mąstė toliau. Mintys buvo neramos.

„Juk laikraščius ne tik aš skaitau,— galvojo jis,— kriminaline kronika domiuosi taip pat ne aš vienas. Pavyzdžiui, tuo gali užsiiminėti koks nors žmogus žaliomis gabardino kelnėmis. Jis labai bijosi. Ir jis taip pat galėjo perskaityti straipsnį, kuriame rašoma, kiek daug saldumynų Ieva-Lota yra gavusi paštu. Tą patį straipsnį, kur parašyta, kad Ievos-Lotos dėka žudikas gali būti išvilktas dienos švieson, ar kaip ten... Oi, o jeigu visa tai tiesa?“

Kalis lyg kulka iššoko iš lovos. Kitą plytelės pusę turi jis! Jis buvo visiškai pamiršęs! Kurgi jis ją nukišo?

Atsiminė — mėlynųjų kelnų kišenėje. Jis nuo tada nebuvo jomis apsimojęs. Na, ir pasisėkė jam, jeigu visa buvo taip, kaip jis spėjo.

O aplanai kas tik nelenda į galvą, taip anksti prasibodus. Patys neįtikimiausi dalykai gali pasirodyti galimi. Ir kai Kalis ryto saulės šviesoje viena pižama nuėjo į sandėliuką mėlynų kelnų ieškoti, jam vėl dingte-

lėjo į galvą, kad visa tai jis, kaip paprastai, bus tik prasimanęs.

„Ir vis dėlto kiek patyrinėti niekad nepakenks! — nutarė jis. — Tokia jau seklio duona.“

Jo įsivaizduojamasis pašnekovas, ilgai laikęsis nuosalyje, matyt, tik ir telaukė tos pamėgtos frazės. Jis netrukus pasirodė, norėdamas išsiaiškinti, ką sumanė įžymusis seklys.

„Ką ketina daryti ponas Bliumkvistas?“ — pagarbiai paklausė jis.

„Aš juk sakiau — kiek patyrinėti.“

Kalis staiga vėl tapo įžymiu sekliu. Tapo, ir viskas! Jis jau seniai juo nebuvo, o ir nenorėjo būti. Kai reikėjo imtis tikro darbo, jis iškart neteko noro būti sekliu. Bet dabar jis pats taip abejojo dėl savo įtarimų, kad nenorom susigundė pažaisti seną žaidimą.

Kalis išsitraukė iš mėlynųjų kelnų kišenės šokolado gabaliuką ir parodė savo įsivaizduojamajam pašnekovui:

„Aš turiu pagrindo manyti, kad tas šokoladas užnuodytas aršenu.“

Įsivaizduojamasis pašnekovas susigūžė iš baimės.

„Juk tokių dalykų ir anksčiau nutikdavo, — negailėstingai kalbėjo toliau įžymusis seklys. — O nusikaltėliai dažnai kits kitą mėgdžioja.“

„Bet kaip sužinojus, ar yra ten aršeno, ar nėra?“ — sutrikęs paklausė įsivaizduojamasis pašnekovas, žvelgdamas į šokoladą.

„Reikia atlikti nedidelį bandymą, — ramiai atsakė įžymusis seklys. — Maršo būdas. Aš kaip tik tai ir ketinu padaryti.“

Įsivaizduojamasis pašnekovas susižavėjęs apžvelgė sandėliuką.

„Betgi čia puiki laboratorija! — sušuko jis. — Mano supratimu, jūs prityręs chemikas.“

„Kaip čia jums pasakius... prityręs... Žinoma, didžiąją savo ilgo gyvenimo dalį aš pašvenčiau chemijos studijavimui,— sutiko įžymusis seklys.— Chemija ir kriminalistika neišskiriamos, mano jaunasis drauge. Suprantate?“

Jeigu čia būtų buvę vargšai Kalio tėvai, jie galėtų patvirtinti, kad įžymiojo seklio ilgo gyvenimo didžioji dalis iš tiesų buvo pašvęsta chemijos studijavimui, ir kaip tik šiame sandėliuke. Tiesa, jie veikiausiai būtų kiek kitaip išsireiškę. Jie, tur būt, greičiau būtų pasakę, kad jis keliskart bandė išsprogdinti save ir visą namą, norėdamas patenkinti tyrinėtojo smalsumą, kurį ne visada paremdavo tikslios žinios.

Bet įsivaizduojamajam pašnekovui buvo svetimas tėvams būdingas skepticizmas. Jis susidomėjęs stebėjo, kaip įžymusis seklys ėmė nuo lentynos kažkokius prietaisus, spiritinę krosnelę, įvairius stiklinius vamzdelius ir indelius.

„O kaip daromas tas bandymas?“ — paklausė jis nekantriai.

Įžymusis seklys tik ir telaukė progos apšviesti savo pašnekovą.

„Visų pirma mums reikalingas aparatas vandeniliui gauti,— oriai tarė jisai.— Štai jis. Tai paprasta kolba, į kurią aš pilu sieros rūgštį ir dedu keletą cinko gabalėlių. Čia išsiskiria vandenilis, taip? Jeigu dabar čia įdėsime aršeniko bet kokių pavidalų, tai turėsime dujas AsH_3 — arseno vandenilį. Iš čia dujos eina į vamzdelį su sausu kalcio chloratu: čia jos iždžiūsta ir po to patenka į va šitą vamzdelį. Čia mes pašildome dujas ant spiritinės krosnelės, ir jos skyla į vandenilį ir gryną

aršeniką, be to, aršenikas nusėda ant vamzdelio siene-
lių pilkai juodų blizgančių apnašų pavidalu. Tai vadi-
namasis aršeniko veidrodis — tikiuosi, kad jūs apie jį
esate girdėjęs, mano jaunasis drauge?“

Jo jaunasis draugas niekad nieko nebuvo girdėjęs,
bet jis su nemažėjančiu domesiu sekė visus pasiruoši-
mus.

„Bet nepamirškite — aš visai netvirtinu, kad šoko-
lade iš tiesų yra aršeniko,— pasakė Kalis, pagaliau už-
degęs spiritinę krosnelę.— Aš tik dėl visa ko darau ne-
didelį bandymą ir nuoširdžiai viliuosi, kad mano įtari-
mai nepagrįsti.“

Sandėliuke įsiviešpatavo tylą. Įžymusis seklys taip
įsigilino į tyrimus, kad visai pamiršo savo jaunąjį
draugą.

Stiklinis vamzdelis pašildytas. Kalis sutrupino šoko-
lado gabalėlį, įbėrė pro piltuvėlį į kolbą ir ėmė laukti,
sulaikęs kvapą.

Kas gi čia? Juk tai jis! Aršeniko veidrodis! Baisus
jo teisumo įrodymas. Netikėdamas savo akimis, Kalis
įsistebeilijo į mėgintuvėlį. Širdies gilumoje jis visą lai-
ką abejojo. Dabar abejonės dingo. Bet juk tai reiškia...
reiškia kažką baisų!

Virpančiomis rankomis jis užgesino krosnelę. Įsi-
vaizduojamojo pašnekovo jau nebebuvo. Jis dingo tą
pat valandėlę, kai įžymus, prityręs seklys vėl pavirto
mažu, išsigandusiu Kaliu.

Kiek vėliau Andersą pažadino švilptelėjimas po lan-
gu — Baltosios Rožės sutartas ženklas. Tarp snapučių
ir fikusių palangėje pasirodė jo miegūstas veidas. Prie
dirbtuvės stovėjo Kalis ir mojo jam.

— Kas, ar gaisras? Ko tu žadini žmones taip anksti?

— Neplepėk ir eikš laukan! — atkirto Kalis.

Kai Andersas pagaliau nulipo žemyn, Kalis rimtai pasižiūrėjo į jį ir paklausė:

— Ar tu ragavai to šokolado, prieš duodamas Bepui?

Andersas nustebeš išpūtė akis.

— Ir tu atlékei čia septintą valandą ryto tik tam, kad manęs šito paklaustum?

— Taip, nes jame buvo aršeniko,— pasakė Kalis ramiai ir tyliai.

Anderso veidas ištįso ir pabalo.

— Nepamenu,— sušnibždėjo jis.— Tai yra, aš nulaužiau pirštus... Aš juk Mumriką ištepiu ta koše, kuri buvo pasidariusi mano kišenėje... O tu tikras, kad...

— Taip, — rūsčiai pasakė Kalis. — Dabar eime į policiją.

Eidamas jis papasakojo Andersui apie bandymą ir jo atskleistą baisią tiesą. Draugai galvojo apie Ievą-Lotą, ir jiems, kaip niekada, slėgė širdį. Jie nusprendė, kad Ievai-Lotai kol kas nieko nereikia sakyti.

Paskui Andersas pagalvojo apie Bepą.

— Juk tai aš jį nunuodijau! — Jis kone verkė. — Jeigu Bepas nugaiš, aš niekad negalėsiu pažvelgti Siks-tenui į akis!

— Bepas nenugaiš. Tu juk žinai, ką veterinaras pasakė,— guodė jį Kalis.— Jam begales vaistų davė, ir vidurius praplovė, ir viską, ką įmanydami, darė. Dar gerai, kad Bepas sušveitė šokoladą, o ne tu ir ne Ieva-Lota.

— Ir ne tu,— pridėjo Andersas.

Abu jie suvirpėjo.

— Šiaip ar taip, vienas dalykas man visiškai aiš-

kus,— tarė Andersas, kai jie pasuko prie policijos nuovados.

— Kas?

— Šituo tu turi susirūpinti, Kali, nes kitaip nieko doro neišeis. Aš juk iš pat pradžių sakiau.

14

— Mes turime surasti žudiką, turime! — pasakė policijos komisaras, suduodamas sunkiu kumščiu į stalą.

Štai jau keturiolika dienų jis plūkiasi su šia nepaprastai painia byla. O dabar jam reikia išvažiuoti. Valsybės policijos veiklos ratas platus, ir jo laukia darbai kitoje vietoje. Bet jis palieka čia tris darbuotojus. Anksti rytą jis surinko juos pasitarti drauge su vietos policija.

— Kiek aš suprantu,— kalbėjo jis toliau,— per tas keturiolika dienų mes šit ką telaimėjome: nė vienas žmogus dabar nedrįsta apsimauti žaliomis kelnėmis.

Jis liūdnei palingavo galvą. Jie dirbo, nenuleisdami rankų. Jie ištyrinėjo visus galimus variantus. Bet padėtis nepaaiškėjo nė per nago juodymą. Žmogžudys atsirado iš nieko ir prasmego į nieką. Ir niekas jo nematė, tik vienas vienintelis žmogus — Ieva-Lota Lisander.

Visuomenė padėjo, kiek galėdama. Buvo gauta daugybė pranešimų apie žmones, mūvinčius tamsiai žaliom gabardino kelnėm. Kai kurie dėl visa ko pranešdavo apie visas jiems žinomas mėlynas, pilkas ir net rudas gabardino kelnės. O vakar komisaras gavo tokio turinio anoniminį laišką: „Siuvėjo Andersono vaikišcias sukčius jo kelnės juodos gryna tiesa tai neabejuokit pasuodinkit ji.“

— Jeigu iš mūsų nori, kad mes suiminėtumėm žmones už mūvėjimą juodomis kelnėmis, tai nenuostabu, kad visos žalios gabardino kelnės išnyko kaip burtininko lazdelei pamojus,— juokdamasis pasakė komisaras.

Ieva-Lota ne kartą buvo suvesta į akistatą su įvairiomis žmogystomis, kurios atrodydavo komisarui itin įtartinos. Jos būdavo statomos į vieną eilę su daugybe kitų žmonių, beveik taip pat apsitaisiusių; po to Ievą-Lotą klausdavo, ar nėra tarp jų to, kurį ji tada matė Prerijose.

— Ne,— kiekvieną kartą atsakydavo Ieva-Lota.

Jai teko taip pat peržiūrėti daugybę fotografijų, bet ir jose ji nieko neatpažino.

— Jie visi tokie geri,— kalbėjo ji, smalsiai žiūrinėdama žmogžudžių ir vagių atvaizdus.

Sukčių kalnelio gyventojai visi iki vieno buvo apklausinėti, ką jie žiną apie asmeninį Greno gyvenimą. Policija itin domėjosi, ar ko nors ypatingo nepastebėjo žmonės tos dienos vakarą, kada, kaip buvo nustatyta, pas Greną buvo atėjęs žmogus gabardino kelnėmis. Kaipgi, kaipgi — kaip tik tą vakarą beveik visi pastebėjo kažką nepaprasta. Sukčių kalnelyje buvo tiek triukšmo ir klegesio, tarsi mažiausiai dešimt žmogžudžių būtų kits kitą daigoję!

Tai buvo gana įdomu. Bet komisaras greitai išaiškino, kad čia buvo kaltas tik Rožių karas. Tiesa, kai kurie asmenys, jų tarpe Kalis Bliumkvistas, parodė, kad kaip tik tuo metu jie girdėjo burzgiant nuvažiuojantį automobilį. Buvo nustatyta, kad tai galėjo būti automobilis, kuriuo daktaras Forsbergas atvažiavo aplankyti Šlubojo Fredriko.

Dédé Bjorkas įgėlė Kalį:

— Ei tu, o dar įžymus seklys! Negalėjai pabėgėti ir užsirašyti numerį! Tai taip tu pildai savo pareigas?

— Juk mane, lyg galvas pametę, vijosi trys Raudonieji! — gynėsi sugėdintas Kalis.

Teko kaip reikiant padirbėti, kol buvo susisiekti su Greno klientais. Daugelį žmonių, kurių pavardės buvo vekseliuose, pasisėkė surasti. Jie gyveno įvairiausiuose šalies kampeliuose.

— kažkas, turįs mašiną. . . Ką gi, galimas daiktas,— tarė komisaras, pasipurtęs nelyginant piktas šuo.— Jis gali gyventi ir už tūkstančio kilometrų. Jis galėjo palikti mašiną prie Sodybos, paskui greitai grįžti prie jos ir nudulkėti bala žino kur pirma, negu mes bent ką spėjome sužinoti.

— Juo labiau, kad arti Sodybos niekas negyvena,— pasakė Bjorkas,— ir keliai aplinkui tušti. Taip, sunku surasti geresnę vietą tokiam pasimatymui.

— O tai liudija, kad nusikaltėlis neblogai pažinojo vietovę, ar taip? — paklausė komisaras.

— Galimas daiktas,— atsakė Bjorkas.— Bet čia galėjo būti ir vien atsitiktinumas.

Atradus Greną, policija tuoj pat kruopščiai ištyrinėjo visus aplinkinius kelius — ieškojo mašinos pėdsakų. Veltui. Liūtis padarė nusikaltėliui neįkainojamą paslaugą.

O kaip jie ieškojo pamesto vekselio! Apžiūrėjo kiekvieną krūmą, kiekvieną akmenį, kiekvieną kupstą. Bet nelemtas dokumentas tarsi žemėn prasmego.

— Pradingo be pėdsakų, kaip ir žmogžudys,— komisaras atsiduso.— Nuostabu — žmogus visiškai nerodo gyvybės žymių!

Prieškambaryje pasigirdo sujaudinti berniukų balsai. Vaikai, iš visko sprendžiant, norėjo pamatyti poli-

cijos komisarą. Buvo girdėti, kaip jaunas policininkas tikino juos, kad pas komisarą pasitarimas ir jo negalima trukdyti.

Vaikų balsai pasidarė atkaklesni:

— O mes jį turime žūt būt pamatyti!

Bjorkas pažino Anderso balsą ir išėjo.

— Dėde Bjorkai,— skubiai tarė Andersas, tik jį pamatęs, — mes dėl tos žmogžudystės... Dabar Kalis ėmėsi...

— Niekas aš nesiėmiau,— pasipiktinęs nutraukė jį Kalis,— tiktai...

Dėdė Bjorkas žiūrėjo į juos su priekaištu.

— Aš juk, rodos, esu sakęs, kad tai ne berniukų ir ne įžymiųjų seklių darbas,— tarė jis.— Galite ramiai patikėti bylą valstybinei policijai. Marš namo!

Bet čia Andersas iširdo ant paties dėdės Bjorko, kurį visada didžiai gerbė ir vertino.

— Marš namo?! — sušuko jis.— Marš namo, ir tegu žmogžudys išnuodija aršenu visą miestą, taip?

Kalis pasiskubino į pagalbą. Jis išsitraukė šokolado plytelės likučius ir rimtai paaiškino:

— Dėde Bjorkai, kažkas atsiuntė Ievai-Lotai užnuodytą šokoladą.

Kalio akys maldavo. Bet Bjorkas daugiau nesispyrė.

— Eikit šen,— tarė jis ir praleido berniukus pirma savęs.

* * *

Kai Kalis ir Andersas baigė pasakoti, pasidarė visiškai tylu. Ilgai niekas netarė nė žodžio.

Pagaliau komisaras pasakė:

— Rodos, aš skundžiausi, kad žmogžudys visiškai nerodo gyvybės žymių?

Jis pasvėrė rankoje šokoladą. Taip, ne tokias žymes jis turėjo galvoje. Paskui jis tiriamai pažvelgė į Andersą ir Kalį. Žinoma, galimas daiktas, kad jie apsirinka. Jis juk nežinojo, kiek galima pasikliauti Kalio žiniomis chemijos srityje ir kiek galima tikėti jo parodymais apie aršeniko veidrodį. Gal berniukas tik dave valią savo fantazijai. Na, nieko, cheminė ekspertizė parodys.

O tas nuotykis su šunim be abejo įtartinas! Neblogai būtų padaryti ir kitos plytelės pusės analizę, tos, kurią suėdė šuo. Juk Bepas smarkiai vėmė. Bet berniukai užtikrino, kad vakar vakare jie viską rūpestingai sutvarkė. Kitaip tariant, kuo stropiausiai sunaikino pėdsakus... Ir dar, be viso to, draugų tvirtinimu, Ieva-Lota išmetė voką, kuriame buvo atsiųstas šokoladas. „Tas vaikas tiesiog švaistosi brangiais dokumentais!“ — pagalvojo komisaras. Bet iš kur ji galėjo žinoti, kad vokas bus nors kiek svarbus? Šiaip ar taip, reikia pabandyti surasti jį, nors labai maža vilčių, kad pasiseks.

Jis pasisuko į Andersą.

— Ar neliko nors mažyčio kąsnelio nuo tavo plytelės pusės? — paklausė jis.

Andersas papurtė galvą.

— Ne, aš viską atidaviau Bepui. Aš pats tik pirštus nulaižiau.

— Na, o kišenėje? Kišenė, tur būt, išsitepė.

— Mama kaip tik vakar kėlnes išskalbė.

— Gaila,— pasakė komisaras.

Jis kiek patylėjo, paskui įdėmiai pažvelgė Andersui į akis.

— Iš viso to mane domina vienas dalykas. Tu pasakei, kad vakar naktį tau kažko reikėjo pašto viršininko virtuvėje. Tu įlipai pro langą, visiems miegant. Pats supranti — kaip senam policininkui, man visa tai atro-

do gan keista. Ar negalima būtų smulkiau sužinoti, ko būtent tau tenai reikėjo?

— Na... šito... — sumurmėjo Andersas, visiškai sumišęs.

— Tai ko gi? — pakartojo komisaras.

— Mes Mumriką... .

— Susimildamas, tik nesakyk, kad vėl jis čia įmaišytas! — maldaujamai pasakė komisaras. — Tas jūsų Mumrikas jau darosi įtartinas. Kai tik kas nors nutinka, kur buvęs, kur nebuvęs jis jau ir čia.

— Man tik reikėjo įdėti jį į Siksteno gaublį, — ėmė aiškinti Andersas, lyg atsiprašinėdamas.

Bet jį nutraukė klaikus Kalio riksmas:

— Mumrikas! Ant jo dar turi būti šokolado — Andersas jį bus ištepęs, kišdamasis į kišenę!

Komisaro veide nušvito plati šypsena.

— Atrodo, atėjo laikas ponui Didžiajam Mumrikui atsiduoti į policijos rankas, — pareiškė jis.

Taigi Mumrikui reikėjo dar kartą keliauti, policijos sargybos lydimam! Bjorkas skubiai patraukė į pašto viršininko namus. Paskui jį sekė Kalis ir Andersas.

— Išpaikinsim mes Mumriką, — tarė Kalis. — Viskas baigsis tuo, kad keliaudamas jis kiekvieną kartą ims reikalauti raitosios policijos palydos!

Nors aplinkybės, privertusios paimiti Mumriką, buvo niūrios ir nuotaika prislėgta, draugai nejučiomis žiūrėjo į įvykius šiek tiek Baltosios Rožės riterių akimis. Juk dabar, išaiškęjus, kad Andersas, pats to nežinodamas, uždavė Bepui nuodų, Mumriko buveinės paslapties vis tiek negalima buvo išsaugoti... Reikėjo viską papasakoti Sikstenui, o tai reiškė, kad jis tuoj pat pagrobs talismaną.

Ir staiga įsikiša policija ir imasi saugoti Mumriką!

Kad ir kaip jaudinosi Kalis ir Andersas dėl Ievos-Lotos ir Bepo, jie negalėjo nepagalvoti, kad viskas klostosi kuo puikiausiai!

— Ir aplanai, jei nori žinoti, Mumrikas išgelbėjo mums gyvybę,— padarė išvadą Kalis,— nes, jeigu tu nebūtum ėjęs paslėpti jo gaublyje, Bepas nebūtų suėdęs to šokolado. O jei Bepas nebūtų suėdęs šokolado, viskas galėjo kur kas blogiau baigtis. Juk ne visi taip gerai perneša aršenią, kaip Bepas!

Dėdė Bjorkas ir Andersas sutiko su tuo.

— Didysis Mumrikas — visokeriopos pagarbos verta asmenybė,— tarė dėdė Bjorkas, darydamas pašto viršininko sodo vartelius.

Bepas gulėjo verandoje, pintinėje, vis dar silpnas, bet tikrai gyvas. Sikstenas sėdėjo šalia ir žiūrėjo į šunį atsidavimo ir meilės kupinomis akimis. Juk jis pasiėmė tą šunį dar visai mažytį ir negalvojo su juo skirtis!

Išgirdęs vartelių klaptelėjimą, jis atsigrižo, ir jo akys iš nuostabos pasidarė apvalios.

— Labas, Sikstenai,— pasisveikino Bjorkas.— Aš atėjau Mumriko.

15

Tiesą sakant, žmonės nusikaltimą atsimena ne taip jau ilgai. Kurį laiką jie kalba apie jį, svarsto, spėlioja, baiminasi, jaudinasi, piktinasi policijos nepaslankumu, bet galų gale liaujasi domėjėsi įvykiu, atranda naujų temų pašnekesiams, naują dingstį baisėtis ir piktintis.

Greičiausiai apie tai užmiršo, žinoma, jauniausieji — Rožių karo dalyviai, Didžiojo Mumriko užkariautojai. Jie turi tiek daug darbų ir įvairiausių reikalų. Ir kas yra pasakęs, kad vasaros atostogos ilgos? Kokie niekai!

Jos baisiai, negailestingai trumpos, nors imk ir verki Aukso dienos lekia kaip vejamos. Gaila ir valandėlę veltui praleisti. Argi galima, kad paskutinę saulėtą atostogų savaitę temdytų mintys apie baisųjį nusikaltimą.

O šit motinos pamiršta ne taip greitai. Jos dar ilgai laiko namuose savo mažas šviesiaplaukes dukreles, bijosi išleisti jas iš akių. Jeigu mamos negirdi savo sūnų netoliese triukšmaujant, jos neramiai dirsčioja pro langus. Kartas nuo karto jos strimagalviais lekia iš namų, norėdamos įsitikinti, kad jų numylėtiniais nieko nenutiko. Ir dar ilgai jaudindamosi tikrina pašto dėžutes, bijodamos atrasti ten ką nors pavojinga.

Bet galų gale ir motinos liaujasi nerimavusios. Jų mintys nukrypsta į kitką. O sūnūs ir dukterys, kentę daugybę nemalonumų dėl tų visų nerimastavimų, lengviau atsidūsta ir vėl ateina į savo mėgiamas karų ir žaidimų vietas.

Ir tik vienas žmogus nepamiršta — pats nusikaltėlis. Jis atsimena, ką padaręs. Atsimena guldamasis, atsimeina keldamasis, atsimena kiekvieną akimirką, dieną ir naktį, atsimena net miegodamas.

Jis žino, kad yra žmogus, matęs jo veidą pačiu netinkamiausiu metu, ir jis to žmogaus bijosi. Jis, kaip įmanydamas, stengiasi pakeisti savo išvaizdą. Jis nusi-skuta ūsus ir pasikerpa plaukus ežiuku. Jis daugiau niekad nesimauna žalių gabardino kelnių; jos paslėptos jo spintoje, ir jis nesiryžta jų parduoti, bijodamas sukelti įtarimo. Ir vis tiktai bijosi.

Jis dar bijosi, jog kas nors pagaliau atras jo pamestą vekselį. Vekselį su jo pavarde.

Kiekvieną dieną jis bijo atsiskleisti laikraštį, kad neperskaitytų jame, jog dokumentas pagaliau surastas

ir nusikaltėlis bematant bus sučiuptas. Jis taip bijosi, kad negali susilaikyti ir kartkartėmis eina į nusikaltimo vietą paieškoti brūzgynuose pamesto vekselio, nors žino, kad tai tuščios pastangos.

Jis turi dar ir dar kartą įsitikinti, kad baisusis popierėlis neguli kur nors pernykštėje žolėje ar po akmeniu. Todėl jis kartais sėdasi į mašiną ir dumia už šešiasdešimt kilometrų į gerai pažįstamą vietą Prerijų pakrastyje. Juk jis ryžosi viskam, nepabūgęs netgi žmogžudystės, kad tik atsikračius savo nesibaigiančių skolų, neduodančių jam ramiai gyventi. Tai nejaugi jis dabar pražus dėl kažkokio menko popierėlio?

Jis nė karto nepagalvojo, kad atėmė žmogui gyvybę, kad dėl jo kaltės senis niekad nepamatys, kaip šią vasarą pakeis ruduo. Jis galvoja tik apie save. Jis turi išsigelbėti bet kokia kaina. Bet jis bijosi.

O kai žmogus bijosi, jis labai pavojingas.

* * *

Mumrikas dar negrįžo iš Stokholmo, iš cheminės ekspertizės, bet policijai jau buvo pranešta, kad mažytėse šokolado kruopelėse, prilipusiose prie Mumriko, iš tiesų rasta aršeniko pėdsakų. O toje plytelės dalyje, kurią turėjo Kalis, aršeniko būtų pakakę žmogui nužudyti. Kokia laimė, kad vaikams buvo atsipykęs šokoladas ir jie net neparagavo tos plytelės!

Pasikėsینimo nepavyko nusiėpti nuo Ievos-Lotos. Visi laikraščiai rašė apie jį. Be to, komisaras laikė savo pareigą ją išpėti. Žinoma, po atkaklių prašymų visuose laikraščiuose dovanos ir skanumynai liovėsi plaukė, bet Ievai-Lotai vis dėlto geriau būti budriai. Žmogus, priėjęs iki kraštutinumo, galėjo surasti ir kitą būdą, norėdamas jai pakenkti. Ir, nors komisaras būkštavo, kad

vargšė mergaitė, sužinojusi baisią tiesą, gali vėl susirgti iš susijaudinimo, jis vis dėlto atėjo į kepėjo namus ir rimtai pasikalbėjo su ja.

Bet jis apsiriko, taip galvodamas. Ieva-Lota nė kiek nesusirgo.

Ji supyko, ir nejuokais.

— Juk Bepas galėjo numirti! — šaukė ji. — Vos nepražudė niekuo dėto vargšo šuns, kuris niekam nėra bloga padaręs!

Ievos-Lotos akyse tai buvo niekam neprilygstanti piktadarybė.

Beje, įgimtas nerūpestingumas padėjo jai užmiršti baisius dalykus. Po kelių dienų ji vėl buvo linksma. Ji pamiršo, kad pasaulyje esama negerų žmonių, ir teži-
nojo, kad dabar vasaros atostogos ir gyvenimas nuostabus.

Taip, bet iki mokslo metų pradžios teliko tik viena savaitė! Visi Baltosios ir Raudonosios Rožių riteriai buvo tos nuomonės, kad šitą trumpą savaitę reikia išnaudoti kiek įdomesniems dalykams, o ne liūdnieams apmąstymams apie mums žinomą įvykį. Vis tiek nieko nepakeisi!

Bepas visai pasveiko, ir Sikstenas, sėdėjęs prie jo kaip prirakintas, vėl troško veikti. Jis vėl sušaukė po vėliava savo kariauną. Ji susirinko garaže ir ėmė regzti intrigas. Mat, išmušė keršto valanda, ir Raudonieji ketino atsiskaityti su Baltosiomis Rožėmis už Mumriką gaublyje ir už kitas kiaulystes.

Tai, kad Andersas netyčia apnuodijo Bepą, niekas neprisiminė. Sikstenas nuoširdžiai atleido jam, be to, Andersas be galo jautriai slaugė Bepą, jam sergant.

Baltoji ir Raudonoji Rožės pradėjo savo karus gerokai prieš atsirandant Mumrikui. Ir, nors Mumrikas

su visomis jam priskiriamomis magiškomis savybėmis buvo puikčiausia karo dingstis, nestigo ir daugiau lobių, kuriuos galima buvo atimti iš priešo. Pavyzdžiui, Baltoji Rožė turėjo skardinę dėžutę, kimšte prikimštą slaptų dokumentų. Andersas manė, kad tą dėžutę galima gan ramia širdimi laikyti komodoje ant aukšto. Galimas daiktas, kad paprastu laiku taip ir būdavo, bet dabar, kai Mumrikas buvo išvykęs tarnybinėn komandiruotėn, Sikstenas nusprendė, jog Baltosios Rožės dėžutė — puikus lobis ir ją verta pagrobti, net jei tektų kovoti iki paskutinio žmogaus. Benka ir Jontė, žinoma, tuoj pat sutiko. Sunku įsivaizduoti du vaikus, labiau pasiryžusius kautis iki paskutinio žmogaus.

Kai didvyriškas sprendimas buvo sutvirtintas baisiomis priesaikomis garaže, Sikstenas vieną vakarą tyliai ir ramiai nuėjo į Baltųjų Rožių štabą ir pasiėmė dėžutę. Tačiau laukiamų Baltųjų Rožių aimanų nebuvo girdėti — jie paprasčiausiai nieko nepastebėjo. Galiausiai Sikstenas neteko kantrybės ir pasiuntė Benką su jo didybės laišku pas Baltąsias Rožes; gal jie atitoksia ir suprasia, kas atsitiko.

Laiškas buvo toks:

*Kurgi jūsų paslaptingoji dėžutė,
Kurgi paslaptinieji jos raštai?
Ten, kur baigias Prerijos — namelis,
Tam namely — mažas kambarėlis,
Kambarėly tam yra kampelis,
Tam kampely — popieriaus lapelis,
O ant jo — nedidelis planelis,
O planelyje... taigi!
O baltieji šliužai, paskubėkit,
Tam namely ieškoti pradėkit!*

— Aš neisiu ten už jokių pinigų,— iškart pasakė Ieva-Lota.

Bet pagalvojusi nusprendė, kad negali gi ji visam gyvenimui atsisakyti Prerijų: juk kitos tokios žaidimų vietos nerasi! Pavasarį ir rudenį, vasarą ir žiemą Prerijos vis taip pat viliodavo, ten galima būdavo be galo daug visko prasimanyti. Geriau jau įstoti į vienuolyną, negu visam laikui atsisakyti Prerijų.

— Aš eisiu su jumis,— pranešė ji, kiek pakovojusi su savimi.— Geriau iškart užbaigti, nes, ko gero, visą gyvenimą bijosiu.

Kitą rytą Baltosios Rožės pakilo gaidgyste, kad priešai staiga neužkluptų jų ieškančių. Dėl visa ko Ieva-Lota nepasisakė namiškiams, kur einanti. Ji ant pirštų galų išėjo pro sodo vartelius pas jos laukiančius Andersą ir Kalį.

Prerijos pasirodė visai ne tokios baisios, kaip galvojo Ieva-Lota. Čia buvo ramu ir tylu, kaip visada. Ore, linksmi švilpaudamos, skraidė kregždės — ko gi čia bijotis? Sodyba pasižiūrėjus buvo beveik jauki. Ji jau nebeatrodė apleista ir negyvenama — tik žmonės joje dar nebuvo sukilę. Greitai jie atvers langus, ryto vėjelyje suplevens užuolaidos, kambariuose suskardens gyvi balsai, o virtuvėje maloniai suskambės indai, pranešdami, kad greit bus pusryčiai. Iš tiesų visiškai nėra ko bijotis.

Bet, įžengę į namą, bičiuliai vis dėlto pajuto, kad šis namas apmiręs. Kampuose voratinkliai, apmušalai sudriskę, langai išdaužyti... Ir, žinoma, be jų pačių balsų, nieko daugiau negirdėti.

„O baltieji šliužai, paskubėkit, tam namely ieškoti pradėkit!“ — taip kreipėsi į juos Raudonasis vadas, ir jie stengėsi iš paskutiniųjų. Ieškoti teko ilgai — namas

buvo didelis, su daugybe kambarių ir užkampių,— bet galų gale jiems pasisekė. Beje, Raudonieji to ir tikėjo-
si, nes Sikstenas šįkart buvo sugalvojęs tokią gudrybę,
kuri turėjo visiškai sutriuškinti Baltąsias Rožes.

Iš tiesų — popieriuje buvo nupaišytas planas, ir ne
taip jau sunku buvo sumoti, kad jame pavaizduotas
pašto viršininko sodas. Štai namas, štai garažas, mal-
kinė, išvietė — vienu žodžiu, viskas, o vienoje vietoje
rutuliukas ir užrašas: „Kaskite čia!“

— Kalbėk nekalbėjęs, o Raudonieji ne itin išradin-
gi,— pareiškė Andersas, išstudijavęs planą.

— Taip, nelabai išradingi,— patvirtino Kalis.— Juk
čia kūdikis susigaudys, net gėda. Tai kaip, ar einam
kasti?

Taip, reikėjo eiti. Bet iš pradžių jie norėjo dar šį
tą atlikti.

Vaikai nebuvo Prerijose nuo to baisaus trečiadienio.
Tada jų neleido dėdė Bjorkas, bet dabar juos apėmė
kažkoks ligūstas smalsumas: kodėl nenuėjus į tą vietą,
jeigu jie čia!

— Tik be manęs,— kategoriškai pareiškė Ieva-Lota.
Ji geriau būtų numirusi, bet ne dar kartąėjusi tuo ta-
keliu per lazdyną. Bet jeigu Andersas ir Kalis įsigeidė,
tegu eina, ji neturi nieko prieš. O Ieva-Lota liks čia,
name. Tik paskui jie turi ateiti jos pasiimti.

— Lauk mūsų po kokių dešimties minučių,— atsakė
Kalis.

Ir jie nuėjo.

* * *

Pasilikusi viena, Ieva-Lota ėmėsi kambarių apsta-
tymo. Vaizduotėje ji sutvarkė ir apstatė baldais visą
namą ir apgyvendino jame didelę šeimą su daugybe

vaikų. Juk pati Ieva-Lota neturėjo nei brolių, nei seserų, o ji nepaprastai mylėjo mažus vaikus.

Čia bus valgomasis, fantazavo Ieva-Lota. Čia stalas. Šeima didelė, visiems netgi ankšta prie stalo. Kristeris ir Kristina susipešė, ir juos reikia išvesti į vaikų kambarį. O Bertilis dar mažytis, sėdi aukštoje vaikiškoje kėdėje. Mama jį peni. Oi, jis visas išsitepęs! O štai vyresnioji sesuo Lilijana. Ji gražuolė, juodaplaukė ir juodaakė, ir vakare ji ruošia pokylį. Čia, svetainėje, bus uždegtas krištolinis sietynas, ir Lilijana stovės, apsitaisiusi šilko suknele, ir žybcios akimis.

Ir Ieva-Lota sužybciojo akimis — ji pati buvo vyresnioji sesuo Lilijana.

Šiandien iš Upsalos parvažiuoja vyresnysis brolis Klasas; ten jis mokosi universitete. Šeimos galva dėl to labai džiaugiasi ir stovi pas langą, laukdamas sūnaus.

Ieva-Lota oriai išpūtė pilvą: ji dabar — šeimos galva, stovintis prie lango ir laukiantis sūnaus.

Pala, štai ir sūnus pasirodė tolumoje! Jis labai maloniai atrodo, nors galėtų būti ir kiek jaunesnis.

Praėjo kelios sekundės, kol Ieva-Lota iš svajonių pasaulio nusileido žemėn ir suprato, kad tai ne brolelis Klasas, o tikras žmogus iš kūno ir kraujo. Jis artėja prie Sodybos dideliais skubiais žingsniais. Ieva-Lota sumišusi pasijuokė iš savęs. Ji juk vos nešūktelėjo jam: „Labas, Klasai!“

Štai jis pakėlė akis ir pamatė ją lange. Brolelis Klasas suvirpėjo. Jam tarsi nepatiko, kad prie lango stovi tėvas ir žiūri į jį. Jis iškart ėmė greičiau eiti. Daug greičiau.

Staiga jis sustojo ir pasuko atgal. Taip, taip, pasuko atgal!

Bet Ieva-Lota nenorėjo daugiau jo trikdyti. Ji sugrįžo į valgomąjį pasižiūrėti, ar Bertilis suvalgė savo košę. Pasirodė, kad ne, ir seselei Lilijanai teko jam padėti. Ji buvo taip įnikusi į šį darbą, jog negirdėjo atidarant durų. Ieva-Lota nustebusi tyliai riktelėjo: į kambarį įėjo brolelis Klasas!

— Laba diena,— tarė jis.

— Laba diena,— atsakė Ieva-Lota.

— Man pasirodė, kad aš pamačiau pro langą vieną seną savo pažįstamą.

— Ne, jūs mane matėte.

Brolelis Klasas tiriama pažvelgė į ją:

— O argi mes anksčiau nebuvome susitikę?

— Man rodos, kad ne. Kažkaip nepamenu.

„Aš jį pažinsiu iš tūkstančio“,— kažkada pasakė ji. Bet Ieva-Lota tada nežinojo, kad žmogui pakanka nusiskusti ūsus ir nusikirpti ežiuku, ir jis visiškai kitaip atrodo. Be to, žmogus, kurį ji buvo susitikusi ant tako ir kurio vaizdas visam laikui liko jos atmintyje, buvo su žaliomis gabardino kelnėmis, ir ji tiesiog negalėjo įsivaizduoti jo kitaip apsitačiusio. O brolelis Klasas buvo pilka, smulkiais langeliais eilute.

Jis neramiai pasižiūrėjo į ją ir paklausė:

— Kuo tu vardu?

— Ieva-Lota Lisander.

Brolelis Klasas linktelėjo.

— Ieva-Lota Lisander,— pakartojo jis.

Ieva-Lota nė nežinojo, kaip jai pasisekė, kad ji nepažino brolelio Klaso. Dargi nusikaltėlis vengia be reikalo daryti pikta vaikui. Bet tas žmogus norėjo išsigelbėti bet kokia kaina. Jis žinojo, jog kažkokia mergaitė, vardu Ieva-Lota Lisander, gali jį pražudyti, ir bet ko-

kia kaina buvo pasiryžęs jai sukliudyti. Ir štai jina! priešais jį, toji Ieva-Lota Lisander!

Jis drąsiai galėjo prisiekti, kad pažino ją lange, tik pamatęs tuos šviesius plaukus. O ji stovi ir visiškai ramiai sako, kad niekad anksčiau nėra jo mačiusi! Jam tokia našta nukrito nuo pečių, kad jis ko nesuriko iš džiaugsmo. Jam daugiau nebereikia visą laiką bijotis netikėtai susitikti Ievą-Lotą Lisander! Juk ji galėjo atvažiuoti į gretimą miestą, kur jis gyvena. Ji galėjo parodyti jį ir pasakyti: „Štai žmogžudys!“

Bet ji nepažino jo — vadinasi, ji ne liudininkė ir niekada negalės parodyti į jį pirštu!

Jam taip palengvėjo, kad jis net džiaugėsi, jog nepavyko pasikėsinimas su šokoladu, apie kurį taip daug buvo rašoma laikraščiuose.

Brolelis Klasas buvo beišeinąs. Jis išeis ir daugiau niekad negrįš į tą prakeiktą vietą! Jis jau įsitvėrė už durų rankenos, bet čia jam staiga kilo įtarimas. O jeigu ta mergaitė puiki artistė? Jeigu ji tik apsimeta niekad jo nemačiusi? Jis tiriamai pasižiūrėjo į ją. Bet Ieva-Lota stovėjo, draugiškai šypsodamasi, ir žiūrėjo į jį ramiai atvirų vaikiškų akių žvilgsniu. Jose nebuvo nė lašo veidmainiškumo, jis tą suprato, nors aplamai nelabai gerai suprato, kas yra sąžiningumas. Bet dėl visa ko jis paklausė:

— Ką tu čia veiki viena?

— O aš ne viena,— linksmi atsakė Ieva-Lota.— Andersas ir Kalis taip pat čia. Tai mano draugai,— paaiškino ji.

— Vadinasi, jūs čia žaidžiate, taip?

— Ne, mes čia vieno popiergalio ieškojome.

— Popiergalio? — Brolelis Klasas pasidarė griežtesnis.— Jūs ieškojote popiergalio?

— Aha, baisiai ilgai ieškojome.— Ieva-Lota buvo tos nuomonės, kad sugaišti visą valandą dėl to kvailo Raudonųjų plano — per didelė prabanga.— Jūs neįsivaizduojate, kiek mes ieškojome. Bet pagaliau mes jį suradome.

Broleliui Klasui užėmė kvapą, ir jis taip smarkiai suspaudė durų rankeną, kad net sąnariai pabalo.

Jis žuvęs! Vaikai rado — rado tą patį vekselį, kurio jis pats tiek laiko ieškojo. Jis ir šiandien atėjo čia paskutinįkart jo paieškoti. Įkliuvo, ir kaip tik tada, kai galvojo išsisukęs! O! Jį pagavo šiurpus troškimas sunaikinti viską, kas stovėjo jam skersai kelio. Rodos, jis džiaugėsi, kad mergaitė liko gyva, kad ji neapsinuodijo šokoladu? Dabar jis jautė tokį šaltą itūžį, kaip tada, tą paskutinį liepos trečiadienį.

Bet jis susitvardė. Dar ne viskas prarasta. Jam būtinai reikalingas tas popiergalis, jis turi jį gauti!

— O kurgi Andersas ir Kalis? — paklausė jis kiek galėdamas ramiau.

— Jie tuoj ateis.

Ieva-Lota pažvelgė pro langą:

— Antai jie!

Brolelis Klasas atsistojo užpakaly jos pasižiūrėti. Jis stovėjo labai arti, Ieva-Lota pasuko galvą, nejučiom nuleido akis, pamatė jo ranką... ir pažino jį!

Taip, taip, ji pažino jo ranką! Tankiai apžėlusią juodais gyvplaukiais liesą ranką. Tai šit kas toks brolelis Klasas; dabar Ieva-Lota jį visai atpažino! Siaubas sukaustė ją. Visas kraujas dingo iš jos veido, o po aki-mirkos vėl plūstelėjo taip smarkiai, kad net ausyse suūžė. Gerai, kad ji stovėjo, atsukusi jam nugarą, ir jis negalėjo pamatyti siaubo jos akyse ir virpančio smakro. Ir tuo pat metu jai buvo taip baisu, kad jis stovi už jos ir ji nežino, ką jis ten daro...

Bet štai eina Andersas ir Kalis! Vis dėlto lengviau, kad Ieva-Lota dabar ne viena su tuo baisiu žmogum. Dvi figūrėlės išblukusiomis mėlynomis kelnaitėmis ir ne per švariausiais marškiniais, susivėlusios ir nusitepusios, pasirodė nelyginant gelbėtojai. Tegyvuoja Baltosios Rožės riteriai!

Bet jinais juk taip pat Baltosios Rožės riteris ir todėl neturi teisės netekti pusiausvyros. Ievos-Lotos smege-nys dirbo taip įtemptai, kad jai rodėsi, tarsi už jos sto-vintis žmogus turi viską girdėti. Tik viena aišku: jis neturi numanyti, kad jinais jį pažino. Kad ir kas nu-tiktų — ji neišsидуos!

Ieva-Lota atidarė langą ir persisvėrė per jį. Jos akyse buvo didžiausia neviltis, bet berniukai iš apačios to nepastebėjo.

— Jie eina čia, ar girdi? — šūktelėjo Andersas.

Brolelis Klasas suvirpėjo. Nejaugi policija jau at-eina paimti vekselio? Kuris vaikas jį dabar turi? Rei-

kia skubėti, laikas nelaukia,— to, ką jis yra sumanęs, negalima atidėlioti!

Nusikaltėlis žengė prie lango. Jis labai nenorėjo taip atvirai rodytis, bet kitos išeities nebuvo. Brolelis Klasas draugiškai nusišypsojo vaikams.

— Sveiki,— pasakė jis.

Jie klausiamai pažvelgė į jį.

— Ko gi jūs palikote savo damą vienui vieną? — tęsė jis, tuščiai bandydamas kalbėti juokaujamu tonu.— Man teko užsukti čia ir kiek paplepėti su Ieva-Lota, kol jūs bėgiojote ir rankiojote popiergalius — ar dar ką jūs ten darėte.

Į tai buvo sunku ką nors atsakyti. Andersas ir Kalis tylėjo ir laukė.

— Užeikite, berniukai,— pakvietė brolelis Klasas.— Aš turiu jums pasiūlymą. Gerą pasiūlymą, jūs galėsite užsidirbti pinigų.

Andersas ir Kalis atgijo. Užsidirbti pinigų jie visada linkę!

Bet kodėl Ieva-Lota taip keistai žiūri į juos? Ir ranka rodo slaptus Baltosios Rožės pavojaus ženklus. Andersas ir Kalis sutrikę sustojo.

Čia Ieva-Lota uždainavo: — „*Nušvito saulė danguje...*“

Jos balsas kiek virpėjo, bet ji toliau dainavo tą pačią linksmą melodiją, tik žodžius pakeitė:

— Žož-u-dod-i-kok-a-sos,— dainavo Ieva-Lota.

Tai buvo lyg ir beprasmiški tauškalai, kuriuos dainuodami mėgsta prasimanyti vaikai, bet Andersas ir Kalis kažkodėl nutirpo iš baimės. Daina juos tarsį pri-rakino vietoje. Beje, abu tuoj pat susitvardė ir lyg nejučiom įsignybo į ausis. Tai buvo slaptas Baltosios Rožės ženklas, rodąs, kad jie suprato.

— Na, ko gi jūs ten,— nekantriai pasakė žmogus lange.

Bičiuliai stovėjo dvejojami. Staiga Kalis apsigrižo ir nubėgo į netolimus krūmus.

— Kurgi tu? — supyko nepažįstamasis.— Ar nenori pinigų užsidirbti?

— Net labai noriu, bet argi negalima nueiti savo reikalais?

Nepažįstamasis kandžiojo lūpas.

— Paskubėk! — šaukė jis Kaliui įkandin.

— Tuoju,— atsiliepė Kalis.

Po kiek laiko jis sugrižo. Andersas tebestovėjo toje pačioje vietoje. Palikti Ievą-Lotą vieną bėdoje negalima buvo nė pagalvoti; jis turi eiti ten, į namą, kur yra žmogžudys, bet geriau tai padaryti drauge su Kaliu.

Ir štai jie kartu įeina į svetainę, kur seselė Lilijana vakare galvojo surengti pokylį.

Andersas priėjo prie Ievos-Lotos ir padėjo jai ant pečių ranką. Paskui pažvelgė į jos rankinį laikrodėlį ir tarė:

— Vaje, kaip jau vėlu, mums tuoj pat reikia eiti namo!

Jis paėmė Ievą-Lotą už rankos ir nubėgo prie durų.

— Taip, mes kada nors kitą kartą užsidirbsim, o dabar mums reikia eiti,— pridėjo Kalis.

Bet jeigu jie galvojo, kad brolelis Klasas taip lengvai paleis juos, tai apsiriko. Vienu šuoliu jis atsidūrė tarp durų ir pastojų jiems kelią.

— Valandėlę,— pasakė jis.— Ne taip jau jūs skubate!

Nusikaltėlis įsikišo ranką į užpakalinę kišenę. Jis čia. Nuo to paskutiniojo liepos trečiadienio jis visada nešiojasi pistoletą. Ar maža kas gali atsitikti.

Brolelis Klasas karštligiškai galvojo. Iš baimės ir įtūžio jis neteko galvos. Žinoma, jis bijojosi to, kas reikėjo padaryti, ir dvejojo. Bet jis žaidė pavojingą žaidimą ir buvo nusprendęs jį užbaigti, net jeigu dėl to reikėtų dar kartą nusikalsti.

Jis žiūrėjo į vaikus ir nekenė jų; per juos jis turėjo ryžtis šiam žingsniui. Taip, jis turi tai padaryti, kitaip trys liudininkai papasakos, kaip atrodo žmogus, atėmęs iš jų vekselį. Ne, šito jis neleis, būkite tikri, nors jis ir alpsta iš baimės.

Bet pirma jis turi sužinoti, kuris iš jų turi vekselį, kad nereikėtų gaišti laiko ir raustis tų snarglių kišenėse.

— Ei jūs,— tarė jis kimiu ir trūksmingu balsu.— Duokit šen popiergalį, kurį suradote. Jis man reikalingas. Na, greičiau!

Vaikai išsižiojo iš nuostabos. Jie būtų mažiau apstulbę, jeigu jis jiems būtų liepęs sudainuoti „Pilkąjį oželį“. O gal jie negerai nugirdo? Tiesa, jie žinojo, kad tarp žmogžudžių pasitaiko pamišėlių, bet ir bepročiui vargiai būtų galėję prireikti Raudonųjų plano su užrašu „Kaskite čia.“

„Ką gi, prašom! Kodėl neatidavus plano, jeigu jis jam taip užsimuštinai reikalingas?“— pagalvojo Andersas, kuris turėjo planą kišenėje.

Bet kritiškiausiais momentais greičiausiai dirbdavo vis dėlto įžymiojo seklio Bliumkvisto galva. Staiga jam toptelėjo, kokio būtent popiergalio reikalavo iš jų tas žmogus. Ir tą pačią akimirką Kaliui paaikškėjo daug kitų dalykų. Jis tarsį skaitė nusikaltėlio mintis.

Tas piktadarys šaltai užmušė žmogų. Tikriausiai jis ir dabar turi ginklą. Vieno liudininko jis jau bandė atsikratyti, pasiuntęs užnuodytą šokoladą. Jeigu net

Andersas išsitrauks planą ir jie sugebės įtikinti žmogžudį, kad nė girdėti nėra girdėję apie jo vekselį, vis tiek jie žuvę. Žmogžudys, be abejo, supras išsidavęs savo klausimu. Jei anksčiau jis bandė atsikratyti vienintelio liudininko, tai juo labiau nepaliks trijų gyvų liudininkų, galinčių jį atpažinti.

Žinoma, Kalis taip plačiai nesvarstė, bet jis suprato, kas jiems gresia, ir visas pašiurpo iš baimės. Bet jis piktai tarė sau: „Paskui bijosi... jeigu bus koks nors „paskui“...“

O dabar reikia užvilkinsi laiką, oi, kaip reikia!

Andersas jau buvo betraukęs planą, bet Kalis staiga stipriai niuktelėjo jam.

— Non-e-ror-ei-kok-ia! — sušnypstė jis.

— Ar negirdite? — tarė brolelis Klasas. — Kuris tu rite popierių?

— Čia mes jo neturime, — atsakė Kalis.

Andersas, žinoma, buvo linkęs atiduoti tam tipui popiergalį: gal būt, tada jis juos paleis. Bet jis suprato, jog Kalis geriau žino, kaip elgtis su nusikaltėliais. Ir Andersas patylėjo.

Kalio atsakymas įsiutino žudiką.

— Kur jis? — riktelėjo nusikaltėlis. — Duokit šen jį, greičiau, greičiau!

Kalis greitai galvojo. Jeigu jis pasakys, kad popierėlis policijos nuovadoje arba Ievos-Lotos namuose, ar toli Prerijose, bus viskas baigta. Jie gali jaustis saugiai tik tol, kol tas žmogus dar tikisi greitai gauti popiergalį.

— Mes jį paslėpėme viršuje, — kiek palaukęs, tarė jis.

Brolelis Klasas virpėjo visu kūnu. Jis išsitraukė iš kišenės pistoletą; Ieva-Lota užsimerkė.

— Greičiau, greičiau! — šaukė nusikaltėlis. — Gal šitas daikčiukas jus paskubins.

Ir jis išvarė juos iš svetainės, kurioje seselė Lilijana ketino vakare suruošti pokylį.

— Ei-kok-i-tot-e lol-ė-čoč-iau, — tyliai sumurmėjo Kalis. — Gog-ror-ei-tot-ai a-tot-ei-sos pop-o-lol-i-coc-i-joj-a.

Andersas ir Ieva-Lota apstulbę pažvelgė į jį. Kaipgi policija gali greitai ateiti? Gal Kalis nori pasakyti, kad moka iš tolo kalbėtis mintimis? Šiaip ar taip, jie paklusniai sulėtino žingsnius. Jie vos vilko kojas ir kliuvinėjo už kiekvieno slenksčio; Andersas net paslydo ir nusirito nuo laiptų — kaip tada, prieš tūkstantį metų, kai jie kovėsi čia su Raudonaisiais.

Brėtelis Klasas siuto. Jam knietėte knietėjo pribagti tuos biaurybes. Bet pirma reikia gauti vekselį. O, kaip jis neapkentė tų vaikų! Galima pagalvoti, kad jie ir patys nežino, kuriame kampe paslėpę popiergalį.

O Baltosios Rožės pamažu dūlinėjo iš vieno kambario į kitą ir susirūpinusios kartojo:

— Ne, ne čia!

Lengviau buvo ginti sulaukėjusių karvių bandą. Prakeiktieji pienburniai, kiek paėję, vis sustodavo, tai nusišnypšti, tai pasikasyti, tai paverkti — daugiausia, žinoma, verkė, mergiotė.

Pagaliau jie įėjo į mažą kambarėlį su apdriskusiais XVIII amžiaus apmušalais. Ieva-Lota vėl sukūkčiojo, prisiminusi, kaip kartą jiedu su Kaliu buvo čia uždaryti — seniai seniai, kai dar jie buvo jauni ir laimingi. . .

Kalis suglumusiu veidu apžiūrinėjo sienas.

— Ne, lyg ir ne čia! — tarė jis.

— Man taip pat rodos, kad ne čia, — patvirtino Andersas.

Bet tai buvo paskutinis viršutiniojo aukšto kambarys! Brolelis Klasas šiurpiai riktelėjo:

— Apmauti mane sugalvojote! Manot, kad aš nesuprantu! Šit kas — tučtuojau duokit šen popiergalį. O jei pamiršote, kur jis, kaltinkit save. Jei neatiduosite popiergalio — po penkių sekundžių visus tris nudėsiu.

Jis atsistojo nugara į langą ir prisitaikė. Kalis suprato, kad nusikaltėlis nejuokauja ir vilkinimo taktika jau nebetinka. Jis davė ženklą Andersui.

Andersas priėjo prie sienos, kur apmušalų skutai buvo nukarę žemyn, ištraukė ranką iš kišenės ir užkišo ją už apmušalų. Kai jis ištraukė ranką, joje buvo popiergalis.

— Va jis,— pasakė Andersas.

— Puiku,— tarė brolelis Klasas.— Stovėkite ten kaip stovėję, o tu ištiesk ranką ir duok man popierėlį.

— Kok-ror-i-sos-kok-i-tot-e žož-e-mom-ė-non, kok-ai a-šoš non-u-sos-i-čoč-iau-dod-ė-sos-iu,— tyliai pasakė Kalis.

Andersas ir Ieva-Lota palytėjo savo ausis, rodydami, kad suprato.

Brolelis Klasas girdėjo, kad vienas berniukas kažką vapalioja, bet jam buvo vis tiek. Dabar jau nedaug beliko: kai tik jis gaus popiergalį, viskas bus baigta!

Žmogžudys ištiesė ranką ir paėmė lapelį. Pistoletą jis tebelaikė atkištą. Pirštai drebėjo, kai jis bandė viena ranka išlyginti suglamžytą vekselį.

Vekselį? Argi čia vekselis? „Kaskite čia“ — šitaip ant vekselių paprastai nerašoma. Akimirksnį jis stovėjo, nieko nesuprasdamas, ir tuo metu Kalis garsiai nusičiaudėjo.

Bičiuliai vienu kartu griuvo žemėn. Kalis ir Andersas puolė pirmyn ir čiupo brolelį Klasą už kojų. Jis

riktelėjo ir bejėgiškai brinktelėjo žemėn. Krisdamas nusikaltėlis išmetė pistoletą, ir Kalis spėjo pastverti jį, aplenkęs brolelį Klasą vos mažyte sekundės dalele. Taip, taip įžymusis seklys Bliumkvistas nuginklavo žmogžudį! Juk jis dažnai taip darydavo, ir visada nuostabiai lengvai ir grakščiai. Paskui nukreipdavo ginklą į nusikaltėlį ir sakydavo: „Ramiau, ramiau, drauguži!“

Tur būt, ir dabar jis taip padarė? Nieko panašaus. Panikos pagautas, Kalis stvėrė tą baisų juodą daiktą ir išmetė jį pro langą, kad net stiklas subyrėjo į mažiausias šukeles. Mat, ką jis padarė! O įžymiam sekliui tai buvo nelabai apgalvotas poelgis. Kaip tik dabar būtų buvę visai nebloga turėti pistoletą. Bet, atvirai kalbant, įžymusis seklys Bliumkvistas nežmoniškai bijojo visko, kas šaudo, jei neskaitysime jo paties laidyklės. Aplamai jis pasielgė teisingai. Pistoletas drebančio berniuko rankose vargu ar būtų rimtas ginklas nuo sužvėrėjusio bandito. Jie labai greitai vėl būtų pasikeitę rolėmis. Ir todėl geriausia buvo išmesti pistoletą, kad nė vienas jų negalėtų jo paimti.

Brolelis Klasas įsiuto, jis pašoko ir sutrikęs puolė prie lango

pasiziūrėti, kur nukrito pistoletas. Jis padarė lemtingą klaidą, ir trys Baltosios Rožės riteriai, nieko nelaukę, ją pasinaudojo. Jie galvotrūkčiais puolė prie durų, vinentelių viso namo durų, kurias galima buvo kaip reikiant užrakinti,— tą jie buvo savo kailiu patyrę!

Brolelis Klasas puolė paskui juos, bet draugai spėjo anksčiau išsmukti. Jie užtrenkė duris ir prispaudė jas kojomis, kad Kalis galėtų pasukti raktą. Kambaryje girdėjosi riaumojimas, durys drebėjo nuo smūgių. Užrakinęs Kalis ištraukė raktą — gal kartais brolelis Klasas taip pat žino, kaip atidaromos iš lauko užrakintos durys.

Bičiuliai galvotrūkčiais puolė žemyn gražiais XVIII amžiaus laiptais, tebedusdami iš baimės ir drebdami visu kūnu. Visi trys vienu kartu prasispraudė pro didžiąsias duris ir nukūrė, kiek tik kojos neša. Stai ga Kalis susizgribo ir, kone verkdamas, pasakė:

— Reikia nueiti ir paimti pistoletą.

Žmogžudystės įrankį reikėjo išsaugoti. Tą jis suprat. Bet tą pačią akimirką, kai jie suko už kampo, kažkas dribtelėjo žemėn pačioje jų panosėje. Tai iššoko pro atdarą langą brolelis Klasas, jis šoko iš penkių metrų aukštumos,— bet argi paisysi tokių niekų, kai sprendžiamas gyvybės ar mirties klausimas! Nusikaltėlis nušoko laimingai ir skubiai pastvėrė pistoletą. Šį kart jis veiks, ilgai negalvodamas.

Tiesa, kol jis ėmė pistoletą, vaikai spėjo pasitraukti už kampo. Na, nieko! Dabar jų dainelė sudainuota! Tuoju jis...

Ir staiga brolelis Klasas išgirdo balsą, kuriame buvo ir ašaros, ir džiugesys. Šaukė mergaitė:

— Policija! Tenai jie! Oi, greičiau! Dėde Bjorkai greičiau!

Žmogžudys atsigrįžo. Taip, štai jie, prakeiktieji, visa gauja...

Dabar jau vėlu terliotis su vaikais. Bet gal dar ne vėlu pasprukti? Žmogžudys sugokčiojo iš baimės. Bėgti! Prie mašinos! Pulti į mašiną ir dumti toli toli, į kitą kraštą!

Nusikaltėlis nukūrė ten, kur buvo palikęs mašiną. Jis bėgo iš paskutiniųjų — juk jį vijosi policija, lygiai taip, kaip siaubinguose sapnuose.

Ne, jie nepasivys. Jie dar toli. Kad tik jam pavyktų nubėgti iki mašinos, o tada pagauk lauke vėją! Štai jina, jo maža, puiki mašina, jo išsigelbėjimas! Džiūgau-damas žmogžudys perbėgo paskutiniuosius metrus. Jis juk žinojo, kad išsisuks!

Nusikaltėlis įkišo raktą ir įjungė motorą. Likite sveiki visi, kurie norėjote jam sukliudyti, likite sveiki amžinai.

Bet kas gi čia — jo mašina, puiki mažutė jo mašina vos pajudėjo iš vietos ir velkasi kaip invalidas! Jis nusikeikė, sukandęs dantis, ir iš pykčio pravirko. Paskui iškišo galvą pro langą ir pamatė: visos keturios padangos pradurtos!

O persekiotojai vis artėjo. Nepermaldaujamai, bet atsargiai. Jie, matyt, numanė, kad jis turi ginklą, ir todėl bėgo vingiuodami, slėpdamiesi už krūmų ir akmenu. Ir sėlino vis arčiau, arčiau...

Nusikaltėlis išsoko iš mašinos. Jis galėjo paleisti į juos visus šovinius, bet to nepadarė. Žmogžudys suprato, kad vis tiek bus sučiuptas.

Kiek tolėliau, už tankių krūmokšnių, buvo tvenkinys, pilnas dumblino vandens, nors vasara buvo ir labai sausa. Brolelis Klasas žinojo tą tvenkinį: jis juk dažnai lankydavosi šiose vietose. Dabar jis puolė ten ir nu-

skandino klampiamе dumble savo pistoletą. Žmogžudystės įrankis neturi patekti į policijos rankas, neturi liudyti jo nenaudai.

Po to nusikaltėlis aplinkiniu keliu puolė bėgti atgal į kelią. Ten jis sustojo ir ėmė laukti. Jis pasiruošęs. Jie gali suimti jį.

16

Policijos komisaras palinko į priekį, įdėmiai apžiūrindamas jaunuolį, dėl kurio jam teko skubiai čia sugrįžti.

— O ar ne geriau būtų prisipažinus? — pasakė jis švelniai.— Mes juk žinome, kad jūs užmušėte Greną. Žinome, kad jūs pasiuntėte tą šokoladą Ievai-Lotai Lisander. Kaip būtų gerai, jeigu jūs viską man papasakotumėt, ir pasibaigtų tie begaliniai tardymai.

Bet jaunuolis labai išdidžiai tebetvirtino neturįs nieko bendra su Greno žmogžudyste; Greno jis netgi nepažįstas, o juo labiau nieko nežinąs apie kažkokiai Ievai-Lotai Lisander pasiųstą šokoladą.

Komisaras savo ruožtu jau kelintą kartą klausė jo, kodėl gi, jeigu jo sąžinė švari, jis bėgo, Prerijose pasirodžius policijai.

Jaunuolis buvo labai susierzinęs, kad jam reikia vėl ir vėl viską aiškinti iš naujo. Jis ėmęs bėgti todėl, kad vaikai taip rėkė ir bliovė, tarsi juos kas būtų kuo nors nuskriaudęs. Jie, matyt, negerai jį supratę, kai jis su jais žaidė. Žinoma, bėgti buvę neprotinga, bet komisaras juk žinąs, kuo gresia žmogui kaltinimas, kad jis negerai pasielgęs su vaikais. Ir, be to, juk jis paskui sustojęs ir palaukęs policijos. Gal būt, jis sumanęs kvailą žaidimą — to jis neneigia. Mergaitė jam papasakojusi

apie popierių, apie kažkokį planą, kurio jie ieškoję, ir jis, norėdamas pajuokauti, kiek pagąsdinęs juos. Apsimetęs jų priešu, taip pat norinčiu pagrobti planą ir ieškoti užkastų lobių. Juk pats komisaras matęs planą ir galėjęs įsitikinti, kad jis nemeluoja. Vaikai sakę tiesą, jis taikęsis į juos iš pistoleto, bet juk pistoletas buvęs neužtaisytas, mielas komisare!

Komisaras norėjo žinoti, kur pistoletas dabar.

Taip, jaunuolis taip pat norėtų tą sužinoti, nes tai buvęs geras pistoletas, jis jį gavęs kaip tėvo palikimą. Bet vienas berniukas išmetęs jį pro langą — net juokinga, kad jie viską palaikė grynų pinigų,— o po to jis jo ir nematęs. Tur būt, koks nors kitas bjaurus vaikišćias jį bus nučiupęs. Veikiausiai tas pats, kuris supiaustė padangas.

Komisaras palingavo galvą.

— Jaunuoli,— pasakė jis,— meluoti jūs mokate. Bet jūs štai ko nepamirškite: Ieva-Lota Lisander kategoriškai tvirtina, kad jūs ir esate tas žmogus, kurį ji buvo sutikusi Prerijose, praėjus penkioms minutėms po Greno nužudymo.

Jaunuolis niekinamai nusijuokė.

— Tokiu būdu,— atsakė jis,— nepaprastai keista, kad ji plepėjo su manim kaip su geriausiu draugu, papasakojo ir apie planą, ir apie savo bičiulius, ir apie ką tik nori. O gal jai patinka šnekučiuotis su žmogžudžiais?

Komisaras kiek patylėjo ir pasakė:

— Jūsų tarnaitė papasakojo mums, kad jūs neseniai nusiskutote ūsus. Tikriaus sakant — kitą dieną po žmogžudystės. Kaip jūs tai aiškinate?

Jaunuolis žvilgtelėjo į švariai nuskustą komisaro veidą:

— O ar jūs pats įvairumo dėlei niekad nebuvote užsiauginęs ūsiukų, o paskui nusiskutęs, kai jie jums nusibosdavo? Ir aš nusiskutau savuosius, kai jie man atsibodo. Aš juk nekaltas, kad vargšas senis susimanė numirti kaip tik dieną prieš tai.

— Taip,— pasakė komisaras.— Galiu dar pridurti, kad vakar jūsų namuose buvo padaryta krata. Ir jūsų spintoje, pačiame tolimiausiame kampe, buvo surastos žalios gabardino kelnės. O jūs, tur būt, esate girdėjęs, kad policija jau dvi savaitės ieško žmogaus žaliomis gabardino kelnėmis?

Jaunuolis dar labiau išbalo, bet atsakė vis taip pat išdidžiai:

— Aš apsiimu surasti vien tik savo pažįstamųjų tarpe bent penkis žmones, turinčius žalias gabardino kelnės. Ir aš niekad nesu girdėjęs, kad už tai baudžiama.

Komisaras vėl palingavo galvą:

— Jaunuoli, kaip jums nenusibodo!

Ne, jam nenusibodo meluoti. Ir komisarui vos neišseko kantrybė, kuria jis taip garsėjo savo darbo draugų tarpe. Brolelis Klasas buvo labai užsispyręs. Taip, taip, keistas atsitiktinumas — jis iš tiesų buvo vardu Klasas! Ieva-Lota jį teisingai pakrikštijo.

Dramatiški įvykiai Sodyboje nutraukė Rožių karą. Mamos vėl pagavo baimę, vaikams vėl buvo kuo griežčiausiai liepta sėdėti namie. Vaikai nė nesipriešino, taip juos sukrėtė tas nuotykis. Visi Raudonosios ir Baltosios Rožės riteriai susirinko kepėjo sode ir minėjo tas baisias Prerijose praleistas valandėles. Visi vėl garbstė Kalio sumanumą. Argi ne puikiai jis tada su-

galvojo? Kalis ir Andersas žinojo, kad Raudonieji artį,— matė, kaip jie sugulė krūmuose; Kalis kaip kulka nulėkė tiesiai pas juos ir aiškiai prisakė:

— Žmogžudys Sodyboje. Bėkite policijos! O vienas tęgu nueina ir praduria padangas, jo mašina stovi kelio posūkyje.

Praėjo dar viena para, kaip prasidėjo brolelio Klasto tardymas, ir komisaro kantrybė vis labiau seko.

Diena buvo lietinga, Benka sėdėjo namuose ir triūsė prie savo pašto ženklų. Tiesą sakant, Benka buvo tylus ir ne itin karingas vaikinąs, užtat visiškai kitokių būdo bruožų turėjo jo dievaitis — smarkus ir energingas Sikstenas. Dėl jo Benka būtų puolęs į ugnį ir vandenį. Siksteno pavyzdys padėdavo Benkai būti visai geru Raudonosios Rožės riteriu. Bet tokią lietingą dieną galima buvo visiškai ramia sąžine ką nors namuose krapštinėti, ir Benka sėdosi tvarkyti savo pašto ženklų, su meile žiūrinėdamas juos kiek trumparegėmis akimis.

Jis turėjo gana gausų švediškų pašto ženklų rinkinį ir buvo kaip tik beklįjuojąs į albumą keletą naujų, tik jo žvilgsnis užkliuvo už suglamžyto voko. Benka neseniai jį rado griovyje, netoli Lisanderių namų. Voką puošė naujut naujutėlis pašto ženklas; jo rinkinyje tokio dar nebuvo.

Ir štai Benka išsiima voką iš nesuklijuotų pašto ženklų dėžutės ir išlygina jį. Adresas atspausdintas mašinėle: „Ievai-Lotai Lisander“. Na taip, Ieva-Lota paskutiniuoju laiku gaudavo tiek laiškų. Benka pažvelgė vidun. Žinoma, tuščias! Jis dar kartą pasigrožėjo pašto ženklu: gražus... O šit, iš kur išsiųstas laiškas, nesužinosi, nes jis įmestas į traukinio pašto dėžutę, ir ant

voko tėra pašto vagono antspaudas. Užtat data gerai matyti.

Staiga Benkai dingtelėjo viena mintis. O jeigu čia tas pats vokas, dėl kurio buvo tiek triukšmo ir kurio policija jau tiek laiko ieško? Reikia prisiminti — tą dieną, kai Baltosios Rožės sėdėjo pavėsinėje ir Sikstenas pasiuntė jį jų ižesti, rodos, tada Ieva-Lota ir gavo šokoladą. Na taip, tikrai, tą pačią dieną! Tada jis ir voką surado. Koks jis mulkis, kad anksčiau gerai nepasižiūrėjo!

Po kelių minučių Benka jau buvo pas Siksteną, kuris sėdėjo namuose ir žaidė šachmatais su Jonte. Dar lygiai po dviejų minučių jie buvo pas Ievą-Lotą, kuri sėdėjo palėpėje su Kaliu ir Andersu, skaitė „Linksmus paveikslėlius“ ir klausėsi, kaip lietus barbena į stogą. Ir dar po dviejų minučių visi jie įgriuvo į policiją. Tačiau prireikė dešimties minučių, kol iki siūlelio permirkę draugai įstengė išaiškinti dėdei Bjorkui, kas nutikę.

Komisaras apžiūrėjo voką per didinamąjį stiklą. Matyt, raidė „t“ mašinėlėje buvo apgadinta: ant kiekvienos „t“ jis matė kažkokią dėmelę.

— Vaikai — kaip šuniukai,— pasakė komisaras, vaikams išėjus.— Visur kiša nosis ir rausiasi visokiausiose šiukšlėse, o žiūrėk, ima ir atneša ką nors naudinga.

Taip, vokas buvo labai naudingas! Brolelio Klaso namuose iš tiesų buvo surasta mašinėlė, ir, kai „t“ raidėje buvo aptiktas tas pats defektas, kuris buvo matyti voke, komisaras nusprendė, kad prispyrė nusikaltėlių prie sienos.

Bet brolelis Klasas kvailai ir atkakliai tebesigynė.

Sikstenas nupiešė naują planą su užrašu „Kaskite čia“ ir perdavė jį vieną vakarą Baltosios Rožės riteriams, susirinkusiems kepėjo sode.

— Aha, „kaskite čia“! — tarė Andersas, kai Sikstenas išspraudė jam rankon planą.— O ką pasakys tavo tetušis, kai ir mes pradėsime niokoti jo žolynus?

— Pala, iš kur tu ištraukei, kad čia žolynai? — paklausė Sikstenas.— Jūs tikrai tiksliai laikykitės plano, ir aš jus užtikrinu, kad tėvas nieko nesakys. O mes su Benka ir Jonte kol kas nubėgsim išsimaudyti.

Baltosios Rožės nudrožė į pašto viršininko sodą. Čia jie atmatavo lygiai tiek žingsnių, kiek buvo nurodyta plane, ir atsidūrė sename, apleistame darže.

Draugai karštai kibo į darbą ir kaskart džiaugsmingai suklykdavo, kai tik kastuvus atsirenkdavo į akmenį. Bet kiekvieną kartą jie nusivildavo ir turėdavo vėl ir vėl kasti iš naujo. Pagaliau, kai beveik visas sklypas buvo sukastas, Kalis staiga suriko:

— Yra, štai jinai!

Ir jis ištraukė žemėną skrynutę, kurią Raudonieji buvo klastingai paslėpę tolimiausiam kampe.

Andersas ir Ieva-Lota metė šalin kastuvus ir puolė prie Kalio. Ieva-Lota rūpestingai nušluostė skrynutę nosine, o Andersas išsitraukė raktą, kurį nešiojosi, pasikabinęs ant krūtinės. Skrynutė pasirodė jiems keistai lengva. O jeigu Raudonieji bus prisitaikę raktą ir nukniaukę dalį jų brangenybų? Norėdami patikrinti, jie atrakino skrynutę.

Nei slaptų raštų, nei brangenybų joje nebuvo. Skrynutėje gulėjo tik popiergalis, kuriame bauriu Siksteno braižu buvo parašyta:

„Kaskite, kaskite! Darbuokitės ir toliau išsijuose! Jums beliko išrausti keletą tūkstančių kilometrų, ir

atsidursite Naujojoje Zelandijoje. Galite ten ir pasilikti!“

Baltosios Rožės net kvapo neteko iš įniršio. O už krūmų nuskambėjo džiaugsmingas kvatojimas, ir iš jų išėjo Sikstenas, Benka ir Jontė.

— Niekšai, kur jūs nukišote mūsų raštus? — šūkte-lėjo Andersas.

Sikstenas pliaukštelėjo sau per kelius ir ilgai kvatojo, kol pagaliau prisirengė atsakyti.

— Apžlibėliai! — tarė jis. — Kuriam galui mums tie jūsų popiergaliai. Jie guli jūsų komodoje kaip ir visas kitas šlamštas. Et, nieko jūs negirdite ir nematote!

— Kur ten, juk jie kasa, — patenkintas pridūrė Jontė.

— Betgi ir šauniai jūs kasate! — žavėjosi Sikstenas. — Tai bent apsidžiaugs tėvas, kad jam daugiau nebereikės bambėti ant manęs dėl to seno daržo! Man kažkodėl nebuvo noro imtis šito darbo tokiam karštyje.

— Kur jau ten, tu taip uoliai atkasinėjai Mumriką, kad tau, tur būt, iki šiol pūslės ant rankų neišnyko, — spėjo Kalis.

— Tas jums taip lengvai nepraeis, — pažadėjo Andersas.

— Taip ir žinokite! — pritarė Ieva-Lota.

Ji nupurtė supurvintą nosinaitę ir vėl įsikišo į kišenę.

Bet kas gi čia — pačiame kišenės gale dar kažkas buvo. Kažkoks popiergalis... Ieva-Lota ištraukė jį ir pasižiūrėjo. Viršuje buvo parašyta: „Vekselis.“ Ieva-Lota nusijuokė.

— Ne, ar jūs esate matę panašų dalyką? — sušuko jinai. — Šit jis, tasai vekselis! Vadinasi, jis visą laiką

buvo mano spintoje, kol jie ten, Prerijose, šliaužiojo po krūmus, jo ieškodami. Na, ar aš nesakiau — tuose vekseliuose yra kažkas baisiai kvaila.

Ji apžiūrėjo vekselį iš arčiau.

— „Klasas“, — perskaitė ji. — Visai teisingai. O jo parašas, tarp kita ko, labai gražus.

Po to Ieva-Lota suglamžė vekselį ir numetė į žolę, ir popierėlį pasigavo lengvas vasaros vėjelis.

— Dabar jau jis suimtas, tad nesvarbu, koks jo parašas.

Kalis aiktėlėjo ir strimagalviais puolė gaudyti brangujį popierėlį. Jis priekaištingai pažvelgė į Ievą-Lotą.

— Šit ką aš tau pasakysiu, Ieva-Lota, — tarė jis: — jei tu šitaip svaidsies dokumentais, tau geruoju nesibaigs!

— Tot-e-gog-y-vov-uo-joj-a Ror-au-dod-o-non-o-joj-i Ror-o-žož-ė, — nedrąsiai ištare Sikstenas. — Tiesą pasakius, visai nesudėtinga kalba!

— Taigi bepiga tau dabar kalbėti, kai žinai, kur šuo pakastas, — atkirto Andersas.

— Ir jums dar reikia išmokti šimtą kartų greičiau kalbėti, — pridūrė Kalis.

— O ne taip — šiandien vienas skiemuo, o rytoj kitas, — pasakė Ieva-Lota. — Reikia berti kaip iš rėčio.

Visi Baltosios ir Raudonosios Rožės riteriai buvo susirinkę palėpėje, ir čia Raudonieji ką tik išklause pirmąją plėšikų kalbos pamoką. Mat, gerai pagalvojusios, Baltosios Rožės suprato, kad atskleisti Raudoniesiems šios kalbos paslaptį — jų pilietinė pareiga. Mokytojai mokykloje visada sakydavo, kaip esą svarbu mokėti kalbas. Kaip teisingai jie kalbėjo! Ką būtų darę

Andersas, Kalis ir Ieva-Lota tada Sodyboje, nemokėdami plėšikų kalbos? Kalis keletą dienų galvojo apie tai ir pagaliau pasakė Andersui ir Ievai-Lotai:

— Mes neturime teisės žiūrėti pro pirštus į tokių baisų Raudonųjų nemokšišumą. Juk jie per nieką prazų, jei kada nors susidurs su žmogžudžiu.

Ir Baltosios Rožės įsteigė savo palėpėje plėšikų kalbos kursus.

Sikstenas turėjo tvirtą dvejetą iš anglų kalbos, jam dieną naktį reikėtų kalti anglų kalbos gramatiką — iki pataisos buvo likę vos keletas dienų,— bet, jo manymu, plėšikų kalba buvo kur kas svarbesnė.

— Anglų kalbą beveik visi žmogžudžiai moka,— pareiškė jis,— iš jos maža nauda, o be plėšikų kalbos — nė krust.

Šit kodėl trejetas Raudonųjų kiauras valandas sėdėdavo palėpėje tarp šiukšlių ir kaldavo su nepaprastu uolumu.

Pamoka nutrūko, atėjus kepėjui Lisanderiui. Jis laikė rankoje šviežių bandelių lėkštę. Padavęs ją Ievai-Lotai, jis pranešė vaikams:

— Neseniai skambino dėdė Bjorkas ir pasakė, kad Mumrikas sugrižo.

— Pop-ui-kok-u! — džiaugsmingai tarė Ieva-Lota ir suleido dantis į bandelę.— Eime į policijos nuovadą!

— Pop-ui-kok-u! Taip tai taip,— pasakė kepėjas.— Tik jūs dabar būkit atsargesni su tuo Mumriku, ar girдите?

Visi Raudonosios ir Baltosios Rožės riteriai užtikrino būsią tiesiog neišpasakytai atsargūs. Ir kepėjas pamažu ėmė lipti žemyn.

— Beje, galiu jums pranešti, kad tasai Klasas prisipažino,— pridėjo jis išeidamas.

Baltosios ir Raudonosios Rožės riteriai nubėgo į policijos nuovadą pasiimti Mumriko.

— Mumrikas... — Bjorkas neskubėjo atsakyti. — O Mumriko čia nėra.

Draugai nustebę išvertė akis. Kaipgi čia dabar? Jis juk pats skambino ir sakė, kad Mumrikas grįžęs.

Dėdė Bjorkas rimtai pasižiūrėjo į juos.

— Ieškokite aukštai viršum žemės,— iškilmingai pasakė jis.— Te dangaus paukščiai parodo jums kelią! Pasiklauskite kuosų, ar nematė jos didžiai gerbiamo Mumriko.

Jauni Rožių veidai išsišiepė iki pat ausų. Jontė susuko, nesitverdamas džiaugsmu.

— Pop-ui-kok-u! Kova prasideda!

— Kova prasideda,— ryžtingai pareiškė Benka.

Ieva-Lota palankiai pažvelgė į Bjorką: o, uniforma jam baisiai tiko! Padaužiškas policininko Bjorko veidas pasidarė orus.

— Dėdė Bjorkai,— pasakė Ieva-Lota,— jei jūs nebūtumėt toks baisiai senas, galėtumėt taip pat dalyvauti Rožių kare.

— Aha. Ir jūs tada taptumėt Raudonąja Rože! — pritarė Sikstenas.

— Na jau ne — Baltąja! — pasipriešino Andersas.

— Už jokių pinigų,— atsiliepė Bjorkas.— Tokie pavojingi dalykai ne man. Tylus, ramus darbas policijoje geriausiai tinka tokiam senutėliui, kaip aš.

— Ką jūs, kartais reikia ir surizikuoti! — pasakė Kalis ir išpūtė krūtinę.

Po kelių valandų Kalis atsidrėbė savo mėgstama poza po kriaušę ir ėmė mąstyti, kas tai yra rizika. Jis

taip įsigilinęs mąstė ir stebėjo vasarinius debesis, kad beveik nepastebėjo, kaip įsivaizduojamasis pašnekovas patyliukais priėjo ir atsisėdo prie jo.

„Aš girdėjau, kad jūs, ponas Bliumkvistai, vėl sugavote nusikaltėlių“, — meilikaujamai tarė jis.

Kalis Bliumkvistas staiga iširdo.

„Argi? — pasakė jis ir piktai išmeigė akis į savo ikyrųjį pašnekovą, kurio niekaip negalėjo atsikratyti. — Nepliaukškite niekų! Nieko aš nesugavau. Visa tai padarė policija, nes tai jos reikalas. Jokių žmogžudžių aš negaudžiau ir nežadu gaudyti. Ir aplamai aš baigiu visa tai, amžinai tik vieni nemalonumai!“

„Bet aš maniau, kad jums, ponas Bliumkvistai, patinka rizikuoti“, — pasakė įsivaizduojamasis pašnekovas, ir, atvirai kalbant, jo balse galėjai pajusti nuoskaudą.

„Aš ir taip pakankamai rizikuojau, — atkirto įžymusis seklys. — Kad jūs žinotumėt, jaunuoli, kas yra Rožių karas!“

Netikėtai jo apmąstymai nutrūko — kietas, dar neprinokęs obuolys buptelėjo jam per galvą. Kaip ir dera įžymiam sekliui, Kalis tučtuojau sumetė, kad neprinokęs obuolys vargu ar būtų galėjęs nukristi nuo kriaušės, ir apsidairė, ieškodamas kaltininko.

Palei tvorą stovėjo Andersas ir Ieva-Lota.

— Atbuski, miegantis žmogau! — šūktelėjo Andersas. — Mes einame ieškoti Mumriko!

— Ar žinai, ką mes galvojame? — tarė Ieva-Lota. — Tur būt, dėdė Bjorkas bus paslėpęs jį miesto sodo bokšte. Ten juk visada pilna kuosų!

— Non-uo-sos-tot-a-bob-u! — susižavėjęs šūktelėjo Kalis.

— Raudonieji mus užmuš, jei mes pirmi jį atrasim,— perspėjo Andersas.

— Nieko! — atsakė Kalis.— Kartais reikia rizikuoti!

Jis reikšmingai pažvelgė į savo įsivaizduojamąjį pašnekovą. Ar jis dabar suprato, kad, ir nebūdamas įžymiu sekliu, gali vis dėlto rizikuoti? Ir Kalis slapta pamojavo ranka maloniam jaunuoliui, kuris dabar žiūrėjo į jį labiau susižavėjęs, negu kada nors.

Kalis nukūrė sodo takeliu pas Andersą ir Ievą-Lotą, žvaliai dunksendamas basomis nudegusiomis kojomis. O įsivaizduojamasis pašnekovas išnyko. Išnyko tyliai ir nepastebimai, tarsi jį būtų nusinešęs lengvas vasaros vėjelis.

PABAIGOS ŽODIS

Na štai jūs tarsi patys apsilankėte mažame, sodų pavėsyje snaudžiančiame miestelyje Lilčepinge, — pasivaikščiojote po žydinčiais didžiosios gatvės kaštonais, pamatėte ant kampo ledų kioską, kur kiekvienas už 25 erez gali nusipirkti didelę porciją, kabarojo tės siauru takučiu į senąją pilį, slapstėtės krūmokšniais apžėlusiose Prerijose, basi bėgiojote vasaros saulės įkaitintu gatvės grindiniu...

Diena po dienos, metai po metų šitas miestelis gyvena vis tą patį gyvenimą: kepėjas kepa pyragus, bakalėjinės parduo-tuvės savininkas vynioja silkes ir sveria saldinius, o šešta-dienio vakarais gyventojai ramiai geria sau kavą sode, prie namo.

Čia kiekvienas rūpinasi savo gerbūviu, ramybe ir pato-gumais, ir jums nejučiomis peršasi mintis: „Miego kara-lystė!“

Bet šit pagaliau „nors viena nemiegūsta būtybė!“ Žvali, linksma mergaitė bėga pastriuokomis... Juk čia Ieva-Lota — „gyvos mėlynos akys, šviesūs išsitaršę plaukai, ilgos nude-gusios kojos...“ O kas čia per berniukas? Kaip įdėmiai jis apžiūrinėja kiekvieną praeivį. Jis niekad nepamiršta savo pa-reigos! „Jau geriau būti pasiruošusiam! Antai, pavyzdžiui, styb-rina gatve vyras su maišu ant nugaros... O jeigu jo maišas pilnas vogto sidabro?“ Na, žinoma, čia įžymusis seklys Kalis Bliumkvistas! O su juo Andersas, narsusis Baltosios Rožės vadas — jis bijosi tik kutulio. O šit nutrūktgalvis atamanas Sikstenas su rudu kuodu ir ištikimuoju draugu Bepu, kurį jis pasiėmė, kai šis dar buvo visai mažas šunytis. Patrauklu-sis Benka — „kam širdis būtų leidusi keiktis tokio puikaus vaikinuko akivaizdoje?“ Jontė — geriausias mokyklos bėgikas ir laimingasis nuosavo palėpės kambarėlio šeimininkas; ten,

ant jo paties padirbtos lentynos, sukaltos iš dėžių nuo cukraus, guli nuotykių knygos, pašto ženklų rinkiniai ir kiti lobiai...

Tokie šios knygos herojai. Tai linksmlausi, žvaliausi ir triukšmingiausi miestelio žmonės. Tik jie savo žaidimais drumsčia jo nuobodžią tylą. Ir nors jų žaidimo tikslas — vogti iš priešininko štabo planus, žemėlapius ir kitus „slaptus dokumentus“, o taip pat s'apstyti Didįjį Mumriką, kuris iš tiesų tėra mažas akmenukas — vaikai žaidime pasirodo esą tikrai narsūs ir kilnūs, nebija jokių pavojų ir nuoširdžiai kiti kitam atsidavę.

Tik jų žaidimo tikslas prasimanytas — o visi vaikų veiksmai tikri, reikalauja tikrai žmogiškų būdo savybių. Prisiminkite, pavyzdžiui, kaip Ieva-Lota „savo laisvės kaina... nu-pirko vado laisvę“. O kiek drąsos ir išradingumo parodė Kalis ir Ieva-Lota, vaduodami Andersą iš nelaisvės! Žaisdami vaikai susikuria sau tai, ko jiems trūksta gyvenime. — jie nugali kliūtis, parodo daug narsumo, kovoja už koki nors tikslą. Žaidimų metu formuojasi jų charakteriai — „Baltosios Rožės riteris ištikimai vykdo savo pareigą, jeigu net jo širdis, rodos, tuoj ims ir iššoks iš krūtinės“, jis moka „niekuo nesistebėti ir tylėti, kai reikia“. Žaidimuose susiklosto ir vaikų santykiai: „Baltosios Rožės riteriai nepalieka draugo sunkią valandą, kai jį užgriūva policijos apklausos ar kiti negandai.“ Ir riteriu Ieva-Lota galima lygiai taip pat pasi-kliauti, kaip ir kiekvienu berniuku.

Ir vis dėlto tai tik žaidimas. Kad ir kiek pavojų jame slypėtų, vakare, lygiai septintą, priešai paleidžia belaisvį namo vakarieniam.

O Kalis Bliumkvistas norėtų daryti tikrus žygdarbius. Kad ir juokiasi draugai, tikindami „įžymųjį sekli“, kad jis šonus pragulėsiąs, jei ištisas dienas drybsosiąs po kriausę, tirdamas apiplėšimus ir žmogžudystes, Kalis atkakliai tebesvajoja kada nors išaiškinti tikrą nusikaltimą.

Ir jo svajonė išsipildo. Jis aptinka pėdsakus...

Tikro nusikaltimo pėdsakus? Gal būt, rašytoja Astrida Lindgren šypsosi? Gal būt, ta visa plėšikų istorija — tik pokštas, pasakojas, kaip išsipildė Kalio svajonė? Ne, Astrida Lindgren dovanoja savo mažajam herojui kilnią dovaną: Kaliai

pasitaiko proga susekti plėšikų gaują ir kartu su draugais padėti policijai juos sugauti.

Tiesą sakant, tai jam kažkaip pernelyg lengvai pavyksta. Įrodymai jam tarsi patys plaukia į rankas: visraktis iškrenta iš nusikaltėlio kišenės prie „seklų“ kojų, išsiblaškęs nusikaltėlis pameta perlą — nenuginčijamą daiktinį nusikaltimo įrodymą; laimingai susiklosčius aplinkybėms, „įžymusis seklus“ atsiranda tada, kada reikia, ant to paties medžio, po kuriuo vyksta nelemtasis ginčas apie pagrobtų daiktų dalybas, jam net pavyksta gauti nusikaltėlio nykščio atspaudą, kai tasai kietai miega...

Štai kada Kalis pagaliau gali ne vaizduotėje, ne žaidimuose, o tikrovėje pasinaudoti savo pastabumu, išradingumu, sumanumu. Štai kada gyvenime praverčia žaidimuose išugdyti gražiausieji vaikų būdo bruožai — drąsa, ištvermė, draugiškumo jausmas, sugebėjimas nesutrikti sunkia valanda.

Tiesa, gyvenimas, su kuriuo susiduria knygos herojai, ne visai panašus į tikrąjį. Rašytoja tik neilgam išveda vaikus iš nerūpestingos vaikystės, norėdama parodyti jiems, kad gyvenime galima patirti daug skaudžių dalykų: iškesti alkį, atsidurti prieš revolverio vamzdį, būti uždarytam tamsiame požemyje, kur nėra jokios vilties išsigelbėti. Su švelniu humoru pasakoja ji apie trylikamečio berniuko ir jo draugų „tikruosius“ žygdarbius. Knygos herojams pavyksta labai greitai ištrūkti iš požemio ir kaip tik laiku sukliudyti plėšikams pasprukti; atsidūrę atkampioje sodyboje, akis į akį su ginkluotu nusikaltėliu, narsieji Baltosios Rožės riteriai mikliai... sugriebia jį už kojų, parverčia žemėn ir nuginkluoja; policija visada laiku atskuba jiems į pagalbą, o laiminga atomazga galime neabejoti.

Ir vis dėlto vaikai nemaža sužino, susidūrę su ta ironiškai pramanyta tikrove. Jie sužino, kad juos supančiame pasaulyje esama blogio, šiurkštaus egoizmo, žiaurumo. Jie sužino, kad dėl daug kainuojančių brangenybių žmonės, kuriems pinigai brangesni už viską pasaulyje, ryžtasi bet kokiame nusikaltime. O juk patiems vaikams mažai terūpi, kad blizgantys papuošalai, kuriuos jie surado pilies požemyje, yra didžiulis turtas. Jie tik labai nori pasižiūrėti „kokie būna smaragdai ir platina“, ir dar jiems idomu, kaip jie žėri ir varsuoja „lygiai kaip „Tūkstantis ir vienoje naktyje“.

Susidūrę su gyvenimu, vaikai sužino, kad reikia mokėti pažinti blogį po geraširdiškumo ir kasdieniškumo kauke: nusikaltėlis dėdė Einaras vaišina juos pyragaičiais. Ir žiauriausias pasirodo esąs ne tas banditas, kurio veidas baigus. o tas, kurio veidas paprasčių paprasčiausias. Jie sužino, kad nuvalkiota ir pikta miesčionio egoisto patarlė — „Niekad neverta žmonėms darviti gera, tik nemalonumų susilauksi“ — turi nusikaltama prasme: juk ją kartoja ir banditas, gailėdamasis, kad nenušovė vaikų.

„Blogis“ knygoje isikūnijęs nusikaltėliuose. Isilaužėliai apiplėšė bankininką, norėdami praturtėti ir pasidaryti „laisvi ir nepriklausomi“. Jie žino, kad buržuazinėje visuomenėje, kurioje jie gyvena, laisvę ir nepriklausomybę turi tik tie, kurių rankose pinigai. Žmogžudys užmuša lupikautoją, nes nebegali išbristi iš nesibaigiančių skolų. Tai gi abu Astridos Lindgren knygoje aprašyti nusikaltimai kaltina neteisingą buržuazinę gyvenimo santvarką.

Bet vaikai didžiai piktinasi nusikaltėlių žiaurumu: tie žmonės gali be niekur nieko atimti žmogui gyvybę ir tik rūpinasi, kaip turėti daugiau naudos ir išnešti sveiką kailį, nežiūrėdami nei sąžinės, nei garbės.

Jau pačioje knygos pradžioje vaikus nustebina dėdės Einaro žodžiai: jis siūlosi Andersui padėti, kai šis kausis su Sikstenu. Dėdė Einaras tikina vaikus, kad tai būtų visai „tikslinga“, kitaip tariant, paranku Andersui. „Ne, tai būtų negarbinga“, — atsako jam Andersas. Verčiau tegu ji sumuša, kad tik garbingai. Vaikams biau rūš nusikaltėlio išvedžiojimai apie naudą, dėl kurios esą galima ir nedorai pasielgti. Ir, kai nusikaltėlis iš aukšto moko vaikus, kad užaukęs Andersas suprasias, kas „tikslinga“, Ieva-Lota pasipiktinusi atsako: „Tikiuosi, kad užaukęs jis tokių nesėmonių nenorės suprasti.“

Vaikai turi savo gyvenimo taisykles, savaip supranta, kas gera ir kas bloga. Ir jų neišves iš kelio nusikaltėlio išvedžiojimai, kuriuose rašytoja ižiūri kažkokį panašumą į miesčionio samprotavimus. Vaikai niekad negalvoja apie savo naudą, jie visada ir viskuo dalinasi vienas su kitu, jie vertina žmogų dėl jo gerųjų savybių, o ne dėl to, kad jis turtingas: Andersą, narsųjį Baltosios Rožės vadą, batiuvio sūnų taip pat gerbia ir jo „bendražygiai“, ir jo „priešai“. Egoistinė miesčionio mo-

ralė, satyriškai sugretinta knygoje su nusikaltėlio morale, visiškai svetima Raudonosios ir Baltosios Rožių riteriams.

Kai miestelyje įvyksta tikras nusikaltimas — ne tariamas nusikaltimas. „kurį galima šauniai išvilkti dienos švieson, o paskui sėdėti ir girtis isivaizduojamam pašnekovui“. — Kaliui iškart praeina ir mažiausias noras būti išymiu sekliu, nes seklio profesija pasirodo toli gražu ne romantiška. Jis supranta kad „čia ne vieta išymiajam sekliui Bliumkvistui su jo valinčiu veidu ir skambiais žodžiais“. Žaidimas Raudonosios ir Baltosios Rožės riteriais ima atrodyti jam kur kas idomesnis už vaikišką svajonę apie seklio žygdarbius. Neišsipildo Anderso būkštavimai, kai jis juokais sakė Kaliui: „O jeigu tu viena gražią dieną visai išprotėsi nuo savo detektyvinių idėjų?“ Dabar ir pats Kalis juokiasi iš savo svajonių.

Ir dar viena dalyką sužino vaikai, susipažinę su gyvenimu. Jie sužino, kad yra didelis skirtumas tarp fantazijos, kur tu turi pilną laisvę, ir tikrovės, kur tu privalai blaiviai vertinti savo jėgas ir derinti jas prie aplinkybių. Pastačiusi Kalį tikrovėje į tokią padėtį, kokioje jis dažnai pats tik isivaizduodavo esąs, rašytoja palygina ramų „išymiojo seklio“ elgesį su narsiu trylikamečio berniuko elgesiu.

Kiek kartų Kalis vaizduotėje nuginkluodavo žmogžudį — „ir visada tai darydavo nuostabiai lengvai ir grakščiai. Paskui nukreipdavo ginklą į nusikaltėlį ir sakydavo: „Ramiau, ramiau, drauguži!“ Tur būt, jis ir tikrovėje taip pasielgė? Ne, Kalis, tiesa, spėjo nutverti pistoletą, kurį krisdamas išmetė nusikaltėlis, bet tuo pat... sviedė per langą „tą baisų juodą daiktą“. Jei taip būtų pasielgęs išymus seklys, būtų nelabai gražu buvę, bet trylikametis Kalis nesutriko ir pasielgė visiškai teisingai. „Pistoletas drebančio berniuko rankose vargu ar būtų rimtas ginklas nuo sužvėrėjusio bandido. Jie labai greitai vėl būtų pasikeitę rolėmis. Ir todėl geriausia buvo išmesti pistoletą, kad nė vienas jų negalėtų jo paimti.“

Taip rašytoja išveda ribą tarp svajonių ir gyvenimo. Svajonėse — visa, ko tik panorėsi, tuo pat išsipildo. Norint, kad gyvenime troškimai išsipildytų, reikia labai daug dalykų: susivaldymo, jėgos, žinių, didelės patirties ir, žinoma, ne įsivaizduojamo, o tikro, ryžtingo veiksmo.

Beje, kaip jau buvo kalbėta, nereikia pamiršti, kad „gy-

venimas“, su kuriuo susiduria šios knygos herojai, labai panašus į tikrąjį.

Apie tikrąjį gyvenimą su jo sunkumais, džiaugsmais ir sielvartais knygoje nedaug tepasakojama. Tiesa, mes sužinojome, kad miestelyje yra neturtingųjų kvartalas „Sukčių kalnelis“, kur žmonės gyvena susigrūdę mažučiuose, nedailiuose nameliuose, kad batsiuovys, Anderso tėvas, vargiai išmaitina savo didelę šeimą, susispaudusią mažame kambarėlyje virš jo dirbtuvės, kad lupikautojas rezga savo tinklą apie žmones, kuriems reikia pinigų, kad mokesčiai auga — bet apie visa tai kalbama prabėgomis.

Šioje knygoje yra viskas, kas turi būti paslaptinių nuotykių knygoje — apgriuvusi pilis, kurios požemiuose galima slėpti pagrobtas brangenybes, apleista sena sodyba, banko apiplėšimas, žmogžudystė, policija. Ir vis dėlto ši knyga ne apie nusikaltėlius ir seklius, o apie vaikus, apie tai, kaip jie auga, žaisdami ir svajodami, apie tai, kaip didėja jų gyvenimo patirtis ir kaip jie pamažu išauga iš savo svajonių ir žaidimų nelyginant iš vaikiškų drabužėlių. Jau iš pirmojo posakio — „Kraujas! Nėra abejonės!“ — galime numanyti, kad toji knyga — detektyvinio romano parodija. Dar daugiau, ši apysaka duoda skaitytojui gerą priešnuodį nuo susižavėjimo pigiais detektyviniais romanais. Maskaradas neilgai tetrunka: seklys su pypke burnoje ir didinamuoju stiklu rankoje pasirodo esąs šviesiaplaukis berniukas, ir jau pirmo puslapio viduryje skaitytojui paaiškėja, kad čia žaidimas, kurį jis buvo bepalaikęs rimtu dalyku, kaip ir pats Kalis.

„Kalio Bliumkvisto nuotyčiai“ — linksma knyga apie berniuką svajotoją. Bet joje yra ir tiesos apie tai, kai tas berniukas pamažu, o knygos pabaigoje visiškai atsisveikina su savo vaikiškomis svajonėmis ir naiviu gyvenimo supratimu. Tiesa ir pokštas knygoje neatskiriamai susiję — juokaudama Astrida Lindgren leidžia savo herojams kaskart giliau suprasti gyvenimą.

Ši knyga moko juoktis iš nenuoširdumo ir saldžių žodžių. Prisiminkite, kaip vaikai šaipėsi iš posakio miestelio laikraštyje: „Mažutė, žavi Ieva-Lota šiandien žaidžia tarp gėlių savo tėvų sode.“ Ji gydo juoku nuo bendrų frazių: „Taip, šunys labai puikūs gyvuliai“, — sako Jontė, kai iš tiesų neturi ką pasakyti. Jos humoras gelbsti nuo paviršuti-

niško gyvenimo supratimo: „Jie visi tokie geri!“ — stebisi Ieva-Lota, žiūrinėdama nusikaltėlių nuotraukas. Ši knyga gydo humoru ir nuo to, kas taip dažnai būdinga vaikams — moko nepervertinti savo jėgų ir savo reikšmės vykstančiuose įvykiuose: prisiminkite, kaip draugai tikina Kalį, kad sekmdienį, kai jis „nė karto nebuvo sekliu... vagys ir žmogžudžiai siautėjo išsijuosę“. Apysakoje, vaikų pašnekesiuose, daug linksimų mįslių, spėliojimų, įminimų, taiklių ir sąmojingų replikų. Bet, juokindama skaitytoją, ji taip pat kelia jam daug gražių, gerų jausmų.

Švedų rašytoja Astrida Lindgren, parašiusi šią linksimą knygą, tarybiniams vaikams jau pažįstama iš knygų „Mažylis ir Karlsonas, kuris gyvena ant stogo“ ir „Baltosios Rožės riteris“. Ji dar yra parašiusi daug knygų, radijo vaidinimų, pjesių vaikams. 1959 metais Tarptautinė vaikų knygos taryba Florencijoje apdovanojo ją Anderseno vardo medaliu už geriausią knygą vaikams. Astridos Lindgren knygos išverstos į aštuoniolika kalbų, ir jas mielai skaito visų pasaulio šalių vaikai.

A. Isajeva

T U R I N Y S

Kalis Bliumkvistas žaidžia - - - - -	5
Kalis Bliumkvistas rizikuoja - - - - -	135
Pabaigos žodis - - - - -	292

VIDUTINIO MOKYKLINIO AMŽIAUS VAIKAMS

А. Линдгрен
ПРИКЛЮЧЕНИЯ КАЛЛЕ БЛЮМКВИСТА
На литовском языке

Redaktorė R. Butkutė
Viršelis dail. Z. Vasilenkaitės
Techn. redaktorius K. Dagys
Korektorė N. Žiemelienė

Pastrašyta spaudai 1961.IV.6. Leidinio Nr. 3176. Tiražas
15 000 egz. Popierius 84 x 108 1/32 — 4,688 pop. l. = 15,37 sp. l.;
13,2 leid. l. Spaudė Valstybinė „Raidės“ spaustuvė Kaune,
Spaustuvininkų g. 11. Užsak. Nr. 535.

Kaina 50 kp

